

Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială

Raport anual 2021

Raport anual al
Comitetului Național
pentru Supravegherea
Macroprudențială
pentru anul 2021

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

<http://www.cnsmro.ro/>

ISSN 2601-8144
ISSN-L 2601-8144

Cuprins

Organizare	5
Sinteză	6
1. Activitatea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială în anul 2021	9
1.1. Cadrul politicii macroprudențiale în România și Uniunea Europeană	9
Caseta A. Cadrul conceptual pentru monitorizarea conduitei politicii macroprudențiale (<i>macroprudential stance</i>)	11
1.2. Problematika dezbătută în cadrul ședințelor CNSM	13
Caseta B. Principalele măsuri fiscale cu impact asupra stabilității financiare adoptate în România ca urmare a pandemiei COVID-19	17
1.3. Activitatea grupurilor de lucru în cadrul CNSM	23
1.3.1. Grupul de lucru privind identificarea unor măsuri de sprijinire a finanțării verzi	23
1.3.2. Grupul de lucru privind creșterea sustenabilă a intermedierei financiare	25
1.4. Colaborarea autorităților membre ale CNSM cu autoritatea macroprudențială europeană	26
2. Imagine de ansamblu asupra principalelor riscuri și vulnerabilități la adresa stabilității financiare	29
2.1. Evaluări ale riscurilor și vulnerabilităților la nivel internațional	29
2.2. Principalele provocări la nivel național	31
2.2.1. Sectorul bancar	35
Caseta C. Recomandările CERS privind restricțiile aplicabile distribuirilor pe durata pandemiei COVID-19 și implicațiile acestora asupra sectorului bancar din România	43
2.2.2. Piețele financiare nebankare	44
3. Măsuri implementate pentru îndeplinirea obiectivelor macroprudențiale naționale	54
3.1. Măsuri macroprudențiale adoptate la nivel european pe parcursul anului 2021	54

3.2. Măsuri macroprudențiale adoptate în România	
pe parcursul anului 2021	56
3.2.1. Amortizoarele de capital	56
Caseta D. Rată neutră pozitivă a amortizorului anticiclic de capital	62
Caseta E. Evidențe statistice asupra sectorului bancar provenite din identificarea băncilor sistemice	79
3.2.2. Alte instrumente cu impact asupra stabilității financiare	89
3.3. Evaluarea instrumentelor macroprudențiale	96
 4. Implementarea politicii macroprudențiale	 103
 Anexă	 106
Abrevieri	132
Listă tabele	135
Listă figuri	135
Listă grafice	135

Organizare

Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) este compus din:

Banca Națională a României. BNR are un rol intrinsec în menținerea stabilității financiare, date fiind responsabilitățile sale, ce rezultă din ipostaza multiplă de autoritate monetară, prudențială, de rezoluție și de monitorizare a sistemelor de plăți. Atribuții subsumate obiectivelor de stabilitate financiară sunt exercitate atât prin reglementarea, supravegherea prudențială și rezoluția instituțiilor aflate sub autoritatea sa, cât și prin formularea și transmiterea eficientă a măsurilor de politică monetară și supravegherea funcționării în condiții optime a sistemelor de plăți și de decontare de importanță sistemică.

Autoritatea de Supraveghere Financiară. ASF contribuie la consolidarea unui cadru integrat de funcționare și supraveghere a piețelor financiare non-bancare, a participanților și operațiunilor pe aceste piețe.

Ministerul Finanțelor. MF se organizează și funcționează ca organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului, care aplică strategia și Programul de guvernare în domeniul finanțelor publice.

Sinteză

Contextul macrofinanciar internațional a fost marcat de evoluția pandemiei COVID-19 și pe parcursul anului 2021, autoritățile continuând să implementeze măsuri pentru diminuarea vulnerabilităților identificate și gestionarea provocărilor noi. Principalele riscuri la adresa stabilității financiare s-au menținut la un nivel gestionabil, dar vulnerabilități importante au continuat să se acumuleze în această perioadă, precum gradul mare de îndatorare, în special al sectorului public, supraevaluarea activelor în unele segmente ale pieței financiare sau expunerea economiei și a sistemului financiar la riscuri determinate de modificările climatice. Riscurile pe termen scurt legate de criza medicală s-au redus în intensitate, în timp ce alte riscuri s-au amplificat: riscul geopolitic și riscul generat de creșterea prețurilor combustibililor fosili. În acest context dominat de incertitudine, politica macroprudențială a reprezentat unul dintre elementele importante în cadrul mixului de măsuri aplicate la nivel european și național pentru asigurarea rezilienței sectorului financiar și furnizarea finanțării pentru a susține revenirea economică postpandemică. După ce debutul pandemiei a declanșat inițierea a numeroase măsuri de stimulare a economiei reale, în special prin recalibrarea instrumentelor în vederea susținerii finanțării, anul 2021 a consemnat intrarea într-o nouă paradigmă, cea a normalizării politicii macroprudențiale, pe fondul depășirii șocului inițial și în vederea prevenirii acumulării de riscuri sistemice. Astfel, opt state din SEE au decis majorarea ratelor amortizorului anticiclic de capital (CCyB) în 2021, cele mai multe dintre măsuri având ca termen de punere în aplicare anii 2022 și 2023, ca urmare a faptului că prevederile cadrului legislativ solicită o perioadă de 12 luni de la momentul luării deciziei și până la implementarea efectivă a acesteia. Totodată, o serie de state membre au recalibrat ratele amortizoarelor de capital structurale (amortizorul pentru instituțiile de importanță sistemică și amortizorul de risc sistemic), în principal ca urmare a intrării în vigoare a noului cadru european de reglementare CRD V.

Pe plan național, conduita prudentă a politicii macroprudențiale s-a concretizat prin creșterea cerințelor de capital anticiclice, având în vedere nivelul înalt al indicatorilor de lichiditate și profitabilitate ai sectorului bancar care permit conservarea capitalului, fără a crea constrângeri în privința activității de creditare și a afecta accesul la creditare al debitorilor eligibili. Totodată, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială a aprobat utilizarea unei noi metodologii de calibrare a amortizorului de capital pentru alte instituții de importanță sistemică (O-SII) care reflectă, într-o manieră directă, legătura dintre scorurile calculate pe baza indicatorilor recomandați de Autoritatea Bancară Europeană și nivelul cerințelor aplicate. Preocuparea pentru provocările și vulnerabilitățile noi la adresa stabilității financiare a condus la crearea unui grup de lucru interinstituțional și emiterea unei recomandări privind sprijinirea finanțării verzi, cu scopul de a sublinia rolul important al efectelor schimbărilor climatice pentru economia românească și pentru sectorul bancar, atât din perspectiva oportunităților, cât și din cea a costurilor, asociate tranziției către o

economie verde. Pe parcursul anului 2021, CNSM a analizat în mod regulat conduita politicii macroprudențiale și a emis cinci recomandări cu privire la amortizoarele de capital (patru recomandări cu privire la amortizorul CCyB și o recomandare pentru amortizorul O-SII):

- amortizorul anticiclic de capital (CCyB) a fost majorat la nivelul de 0,5 la sută începând cu data de 17 octombrie 2022, pe fondul creșterii pronunțate a activității de creditare în decursul anului 2021, al tensiunilor la nivelul echilibrelor macroeconomice, al rezervelor voluntare de capital consistente și al tendinței de normalizare a politicii macroprudențiale la nivel european (Recomandarea CNSM nr. R/7/2021);
- în cazul amortizorului pentru alte instituții de importanță sistemică (O-SII) au fost identificate 9 instituții de importanță sistemică cărora li se aplică un amortizor diferențiat cuprins între 0,5 la sută și 2 la sută, în trepte de 0,5 puncte procentuale, conform noii metodologii de calibrare pe intervale de scoruri (Recomandarea CNSM nr. R/8/2021);
- în ceea ce privește amortizorul de capital pentru risc sistemic (SyRB), a continuat să opereze Recomandarea CNSM nr. R/9/2017, modificată ulterior de Recomandarea CNSM R/7/2018, prin care se aplică cerințe de 0 la sută, 1 la sută sau 2 la sută instituțiilor de credit în funcție de nivelul indicatorilor privind rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane. Cerințele aferente amortizorului SyRB au înregistrat în 2021 o dinamică descendentă, generată de îmbunătățirea indicatorilor prudențiali menționați anterior, la nivelul sectorului bancar din România.

În cele patru ședințe ale Consiliului general al CNSM din anul 2021 au fost aprobate în total nouă recomandări, dintre care patru au vizat alte teme de interes pentru politica macroprudențială din România, respectiv:

- prelungirea perioadei de nedistribuire a dividendelor până la 30 septembrie 2021 (Recomandarea nr. R/2/2021);
- conformarea cu prevederile Ghidului ABE privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică – Ghidul Autorității Bancare Europene EBA/GL/2020/14 (Recomandarea nr. R/3/2021);
- implementarea Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice (Recomandarea nr. R/5/2021);
- analiza grupului de lucru privind sprijinirea finanțării verzi (Recomandarea nr. R/6/2021).

Creșterea sustenabilă a intermediarii financiare reprezintă unul dintre obiectivele intermediare ale politicii macroprudențiale prevăzute în Cadrul de ansamblu privind strategia politicii macroprudențiale a Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială. Având în vedere faptul că România înregistrează cel mai scăzut nivel al intermediarii financiare din Uniunea Europeană, Consiliul general al CNSM a hotărât în ședința din 15 decembrie 2021 înființarea unui grup de lucru interinstituțional care va identifica posibilele măsuri pentru stimularea creșterii sustenabile a intermediarii financiare în România.

Potrivit mandatului său și respectând principiul transparenței și al responsabilității instituționale, CNSM a continuat activitatea de comunicare în 2021, publicând pe *website*-ul propriu, în limba română și în limba engleză, comunicatele de presă aferente fiecărei ședințe a Consiliului general, recomandările emise, precum și *Raportul anual* al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială pentru anul 2020.

1. Activitatea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială în anul 2021

1.1. Cadrul politicii macroprudențiale în România și Uniunea Europeană

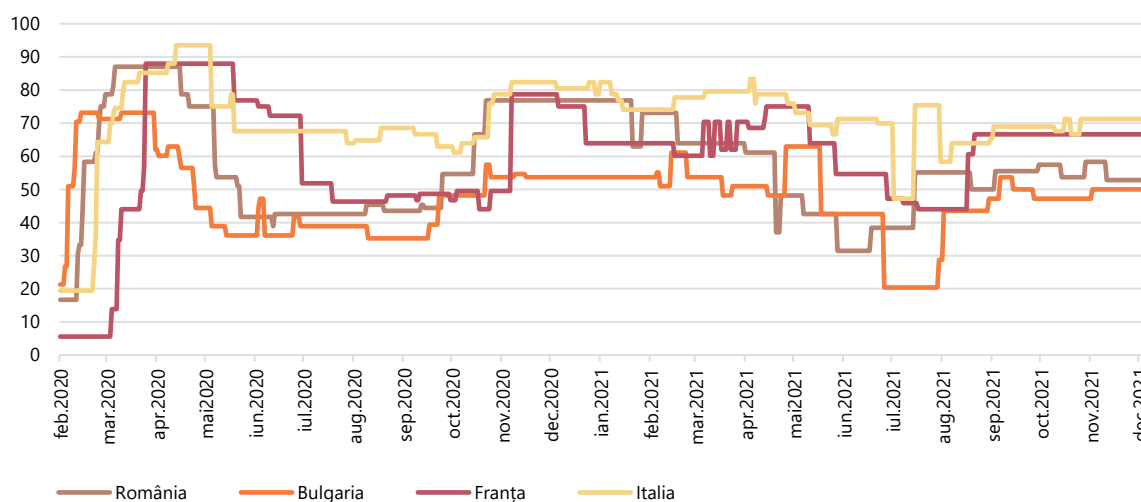
După ce, în urmă cu un an, contracția economică la nivel global a fost la valori record în principal pe fondul măsurilor restrictive, anul 2021 a marcat intrarea într-o nouă etapă – cea a revenirii economice și de creștere alertă a ritmului de creditare. Măsurile de stimulare și intervenție timpurie după izbucnirea pandemiei au avut un rol stabilizator și au permis relansarea economică. Pentru a preîntâmpina însă externalitățile negative care se pot manifesta în decursul acestui proces și, implicit, acumularea de vulnerabilități cu potențial sistemic, instrumentele macroprudențiale trebuie să fie adaptate noului context și să urmărească astfel asigurarea echilibrului între revenirea economică și prevenirea apariției riscurilor la adresa stabilității financiare.

Pe plan global, situația pandemică în anul 2021 a consemnat o traiectorie sinusoidală. Posibilitatea vaccinării populației în masă a permis revenirea la anumite obiceiuri de consum pre-pandemice, însă apariția unor noi tulpini sau variante ale virusului a condus la o serie de noi infectări, fiind impuse noi restricții de mobilitate, nu însă la același nivel de impact economic precum cele din prima jumătate a anului 2020, atunci când severitatea și acoperirea acestora erau cu mult mai ridicate.

S-a putut observa o diferență de abordare între poziția statelor vestice și estice legată de impunerea de restricții, țările din Europa Centrală și de Est fiind adeptele unei abordări mai laxă, preocupate să permită maximizarea revenirii economice în fața constrângerilor reprezentate de restricțiile privind mobilitatea. Astfel, se remarcă o diferență de ritm în privința revenirii economice între statele membre din vest și cele din est. Unul dintre factorii importanți, care au contribuit la viteza de recuperare mai mare în est față de vest, poate fi identificat tocmai în această preferință de prioritizare a situației economice în fața celei sanitare.

Indexul de stringență, compus din nouă indicatori de răspuns (de exemplu închiderea școlilor sau interdicțiile de călătorie), cu valori de la 0 la 100 (cel mai strict), arată că țări precum România și Bulgaria, în pofida unei rate de vaccinare scăzute, au menținut severitatea restricțiilor la un nivel inferior față de alte țări, precum Italia sau Franța, unde ratele de imunizare depășesc 70 la sută (Grafic 1.1).

Grafic 1.1. Evoluția indexului de stringență de la începutul pandemiei până la sfârșitul anului 2021

Sursa: Mathieu, E., Ritchie, H., Ortiz-Ospina, E. *et al.* – „A global database of COVID-19 vaccinations”, Nat Hum Behav (2021)

Pe de altă parte, o serie de modificări importante pe scena economică globală reprezintă riscuri de neignorare cu privire la procesul de revenire economică pe plan intern și la nivel european.

FMI a prognozat în luna octombrie un avans de 5,9 la sută al economiei globale în 2021 și 4,9 la sută în anul următor, în scădere cu 0,1 puncte procentuale față de iulie. Actualizarea așteptărilor are loc pe fondul agravării perturbărilor de ofertă în economiile dezvoltate și al îngrijorărilor cu privire la impactul pandemiei.

La nivelul politicii monetare, presiunile inflaționiste obligă băncile centrale să găsească măsurile optime pentru a ține sub control prețurile, fără a periclita însă revenirea economică. Problemelor de pe piața energetică și translatarea acestora în indicele de prețuri li se adaugă și tensiuni geostrategice în regiune. Așadar, gradul de incertitudine, atât din perspectivă sanitară, cât și economică, rămâne la cote ridicate.

Prețul barilului de petrol Brent, referința internațională, a crescut cu peste 55 la sută în anul 2021, apropiindu-se de maximul ultimilor șapte ani.

Evoluțiile de pe piața energetică au ecou imediat în dinamica prețurilor. După o perioadă lungă, dominată de rate ale inflației la cote scăzute, se observă o accelerare susținută a dinamicii prețurilor. România a înregistrat la finalul anului 2021 o rată a inflației de 8,19 la sută, în linie cu creșterile importante din regiune: Polonia (8,6 la sută), Ungaria (7,4 la sută) sau Cehia (6,6 la sută).

Rata inflației din zona euro a ajuns la 5 la sută în decembrie 2021. Cele mai înalte niveluri ale inflației din rândul celor 19 state membre ale zonei euro s-au regăsit în statele baltice, respectiv Estonia (12 la sută), Lituania (10,7 la sută) și Letonia (7,7 la sută).

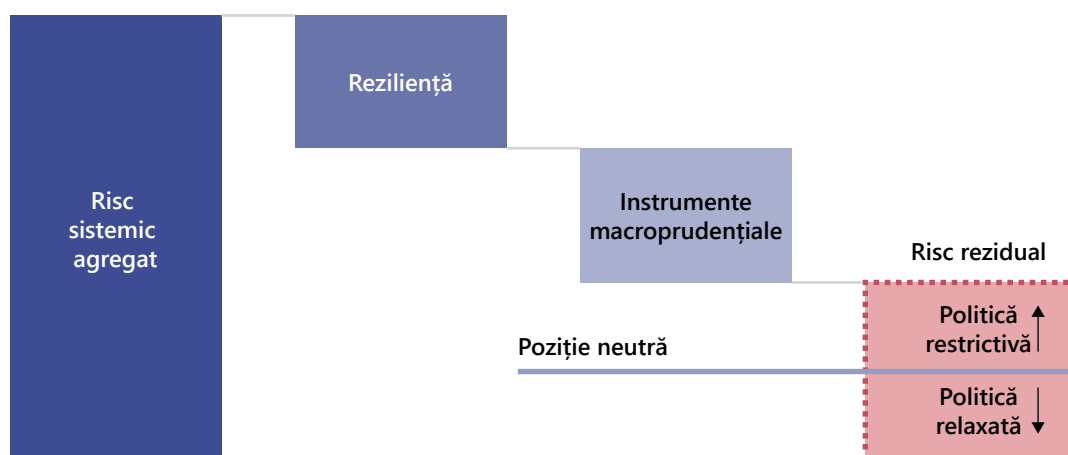
Ca urmare a acestor evoluții, blocajele în lanțurile de producție și aprovizionare se pot agrava, cu implicații directe asupra procesului de revenire economică.

Totodată, anul 2021 a fost marcat și de modificarea cadrului de reglementare european referitor la instrumentele macroprudențiale, prin trecerea la noul pachet legislativ CRR II¹ și CRD V². Majoritatea amendamentelor aduse cadrului legislativ vizează amortizoarele structurale, respectiv amortizorul de capital pentru instituțiile de importanță sistemică (O-SII) și amortizorul de capital pentru risc sistemic (SyRB). Prin modificările aduse s-a avut în vedere, în principal, evitarea situațiilor în care cerințele de capital devin excesive sau se înregistrează suprapuneri ale ariilor de acoperire a riscurilor între amortizoare.

Caseta A. Cadrul conceptual pentru monitorizarea conduitei politicii macroprudențiale (*macroprudential stance*)

La nivel european, Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) a abordat tema definirii conduitei politicii macroprudențiale într-o manieră riguroasă, printr-un *Raport* care fixează fundamentele teoretice, publicat în aprilie 2019³. Conceptul central introdus de CERS este cel de cadru privind riscul și reziliența (*risk-resilience framework*), ilustrat schematic în Figura A. Cadrul conceptual acoperă evaluarea riscului sistemic agregat, luând în considerare atât reziliența disponibilă în economie și în sistemul financiar, cât și măsura în care instrumentele macroprudențiale contracarează riscurile sistemice sau oferă reziliență suplimentară.

Figura A. Conceptul de cadru privind riscul și reziliența (*risk-resilience framework*)

Sursa: CERS, *Features of a macroprudential stance: initial considerations*, Aprilie 2019

¹ Regulamentul (UE) nr. 876/2019 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 în ceea ce privește indicatorul efect de levier, indicatorul de finanțare stabilă netă, cerințele privind fondurile proprii și pasivele eligibile, riscul de credit al contrapărții, riscul de piață, expunerile față de contrapărți centrale, expunerile față de organisme de plasament colectiv, expunerile mari și cerințele referitoare la raportare și la publicarea informațiilor, și a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

² Directiva 2019/878/UE de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului.

³ CERS, *Features of a macroprudential stance: initial considerations*, Aprilie 2019.

Riscul sistemic agregat, prima componentă a cadrului, este generat endogen, având în vedere externalitățile care pot să apară ca urmare a complementarităților strategice, vânzărilor rapide în situații de criză „fire sales” sau efectelor de contagiune, și ar trebui să fie principala preocupare a politicii macroprudențiale. Dimensiunea riscului sistemic poate varia în timp, dar evaluarea dimensiunii acestuia din perspectiva conduitei politicii macroprudențiale are loc la un moment fix în timp.

Reziliența, cea de-a doua componentă a cadrului conceptual, descrie capacitatea sistemului financiar și a economiei de a absorbi efectele atunci când șocurile și riscurile sistemice se materializează. În contextul evaluării conduitei politicii macroprudențiale, reziliența este împărțită în aspecte care sunt acoperite de alte domenii de politică, inclusiv prevederi microprudențiale, aspecte de reglementare sau instrumente publice de siguranță (cum sunt fondurile de garantare a depozitelor, fondurile de rezoluție și altele). Astfel, rezistența la riscul sistemic include și capacități de absorbție a pierderilor specifice instituției pentru evenimente sistemice, precum și elementele de siguranță disponibile, și poate ține cont de caracteristicile instituționale specifice care oferă rezistență contingentă la materializarea riscurilor specifice.

A treia componentă a cadrului de reziliență la risc este reprezentată de contribuția instrumentelor de politică macroprudențială utilizate pentru a diminua riscul sistemic brut și pentru a crește rezistența la șocuri. Măsurile macroprudențiale pot consolida reziliența, în principal sub forma amortizoarelor de capital sau de lichiditate, sau pot atenua riscurile prin restricționarea expunerilor sau a condițiilor de creditare, inclusiv prin modelarea așteptărilor.

Diferența dintre riscul sistemic agregat și reziliența disponibilă în sistem, luând în considerare și politicile macroprudențiale implementate, oferă un indiciu asupra nivelului rezidual al riscului sistemic endogen. O amplificare a riscului sistemic rezidual indică faptul că riscul sistemic agregat depășește reziliența disponibilă și politicile implementate într-o mai mare măsură. În schimb, dacă riscul sistemic rezidual este redus, înseamnă că sistemul oferă o reziliență sporită, peste nivelurile considerate acceptabile.

În acest cadru conceptual, conduita politicii macroprudențiale este definită ca diferența dintre nivelul observat al riscului rezidual și un nivel de referință, considerat neutru – în cazul în care se înregistrează o diferență pozitivă, conduita politicii este considerată laxă (*loose*) în timp ce în scenariul contrar conduita este restrictivă (*tight*). În cazul unei politici laxe, poate fi necesară implementarea unor măsuri macroprudențiale suplimentare pentru acoperirea adecvată a riscurilor, în timp ce o politică restrictivă poate afecta capacitatea sistemului financiar de a finanța economia reală. Prin urmare, unul dintre rolurile esențiale ale autorității macroprudențiale este de a echilibra acoperirea adecvată a riscurilor sistemice cu asigurarea unei bune capacități a sistemului financiar de a finanța în mod sustenabil economia reală.

Nivelul neutru al riscului sistemic rezidual poate încorpora o gamă largă de aspecte ale sistemului financiar și include, de asemenea, o evaluare a riscurilor care trebuie acoperite.

Nivelul neutru ia în considerare riscul sistemic rezidual pe care factorii de decizie l-au considerat acceptabil pe termen lung, un nivel la care sistemul financiar funcționează în mod uzual. Prin urmare, este puțin probabil ca acest indicator să varieze semnificativ în timp sau de-a lungul ciclului financiar sau de afaceri.

1.2. Problematica dezbătută în cadrul ședințelor CNSM

Pe parcursul anului 2021, președintele CNSM a convocat, potrivit legislației în vigoare, patru ședințe ale Consiliului general al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială, acestea fiind organizate în procedură scrisă, în 30 martie, 3 iunie, 14 octombrie și 15 decembrie, ca urmare a măsurilor dispuse de autoritățile române în contextul pandemiei COVID-19.

Prima ședință din 2021 a avut pe ordinea de zi următoarele puncte: (i) analiza periodică de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital, (ii) proiectul *Raportului anual* al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială aferent anului 2020 și (iii) prelungirea perioadei de nedistribuire a dividendelor ca urmare a publicării Recomandării CERS/2020/15 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuțiilor pe durata pandemiei de COVID-19. De asemenea, în cadrul întâlnirii, Consiliul general al CNSM a fost informat cu privire la: (i) riscurile sistemice identificate la nivelul sistemului financiar național, (ii) modul de implementare de către destinatari a recomandărilor emise de CNSM în 2020, precum și a celor nefinalizate și a celor cu termen permanent, (iii) modul de implementare a Recomandării CNSM nr. R/6/2020 privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare și (iv) implementarea Recomandării CERS/2020/8 privind monitorizarea implicațiilor asupra stabilității financiare ale moratoriilor privind datoriile, precum și ale schemelor de garanții publice și ale altor măsuri de natură fiscală adoptate pentru a proteja economia reală ca răspuns la pandemia COVID-19. Următoarele măsuri de politică macroprudențială au fost aprobate:

- Recomandarea CNSM nr. R/1/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România prin intermediul căreia se recomandă ca Banca Națională a României să mențină rata amortizorului anticiclic de capital la nivelul de 0 la sută, cu monitorizarea atentă a evoluției dezechilibrelor structurale și a îndatorării la nivel agregat și sectorial.
- Recomandarea CNSM nr. R/2/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/15 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuțiilor pe durata pandemiei COVID-19 prin intermediul căreia se recomandă autorităților naționale competente, respectiv Băncii Naționale a României și Autorității de Supraveghere Financiară, prelungirea până la data de 30 septembrie 2021 a restricțiilor privind distribuirea dividendelor de către instituțiile de credit, firmele de investiții sau societățile de asigurare și reasigurare.

- Recomandarea CNSM nr. R/3/2021 privind conformarea cu prevederile Ghidului ABE privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică – EBA/GL/2020/14 prin care s-a recomandat Băncii Naționale a României și Autorității de Supraveghere Financiară, în calitate de autorități de supraveghere sectorială, să se conformeze cu prevederile Ghidului EBA/GL/2020/14 de la data la care va exista o instituție relevantă (instituție de credit de tip G-SII) în cadrul jurisdicției sale și să asigure opozabilitatea prevederilor acestuia față de instituțiile de credit vizate.
- Decizia CNSM nr. D/1/2021 privind *Raportul anual* al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială pentru anul 2020.
- Decizia CNSM nr. D/2/2021 privind aprobarea intenției de conformare a CNSM cu prevederile Ghidului Autorității Bancare Europene privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică – EBA/GL/2020/14.
- Decizia CNSM nr. D/3/2021 de conformare cu prevederile Ghidului ABE privind subseturile adecvate de expuneri sectoriale cărora autoritățile competente sau desemnate le pot aplica un amortizor de risc sistemic în conformitate cu articolul 133 alineatul (5) litera (f) din Directiva 2013/36/UE.

Cea de-a doua ședință a vizat următoarele aspecte: (i) analiza periodică de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital, (ii) modul de implementare a Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice, precum și (iii) analiza Grupului de lucru CNSM privind sprijinirea finanțării verzi. De asemenea, Consiliul general al CNSM a fost informat cu privire la: (i) riscurile sistemice identificate la nivelul sistemului financiar național, (ii) rezultatele analizei periodice referitoare la amortizorul de capital pentru riscul sistemic, și (iii) implementarea Recomandării CERS/2020/8 privind monitorizarea implicațiilor asupra stabilității financiare ale moratoriilor privind datoriile, precum și ale schemelor de garanții publice și ale altor măsuri de natură fiscală adoptate pentru a proteja economia reală ca răspuns la pandemia COVID-19. Ședința CNSM s-a încheiat cu aprobarea următoarelor măsuri de politică macroprudențială:

- Recomandarea CNSM nr. R/4/2021 privind amortizorul anticiclic de capital prin intermediul căreia se recomandă ca Banca Națională a României să mențină rata amortizorului anticiclic de capital la nivelul de 0 (zero) la sută, cu monitorizarea atentă a evoluției dezechilibrelor structurale și a îndatorării la nivel agregat și sectorial.
- Recomandarea CNSM nr. R/5/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice prin intermediul căreia se recomandă autorităților competente, respectiv Băncii Naționale a României și Autorității de Supraveghere Financiară, să solicite, în măsura permisă de lege, tuturor entităților juridice aflate în sfera lor de competență de supraveghere și implicate în tranzacții financiare, deținerea unui cod de identificare a entității juridice (cod LEI). Totodată, se recomandă autorităților competente menținerea sau introducerea codurilor LEI în cadrul raportărilor financiare și al informațiilor publicate. LEI reprezintă identificatorul entității juridice (*Legal Entity Identifier*) și constă într-un cod de referință format din 20 de caractere pentru identificarea unică a entităților distincte

din punct de vedere juridic care se angajează în tranzacții financiare plus datele de referință asociate și care se bazează pe standardul ISO 17442 elaborat de Organizația Internațională de Standardizare.

- Recomandarea CNSM nr. R/6/2021 referitoare la analiza grupului de lucru privind sprijinirea finanțării verzi prin intermediul căreia au fost adoptate 16 propuneri de recomandări, adresate Băncii Naționale a României, Autorității de Supraveghere Financiară și Guvernului, grupate în trei categorii de măsuri, respectiv: (i) creșterea sustenabilă a finanțării proiectelor verzi, (ii) sprijinirea schimburilor structurale în economie în direcția generării de valoare adăugată superioară și (iii) îmbunătățirea transparenței și a gradului de conștientizare cu privire la impactul schimbărilor climatice în economie și sistemul financiar.
- Decizia CNSM nr. D/4/2021 privind neaplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurilor macroprudențiale adoptate de Luxemburg și Norvegia.
- Decizia CNSM nr. D/5/2021 privind evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital.
- Decizia CNSM nr. D/6/2021 referitoare la proiectul Procedurii CNSM nr. 1/2021 privind modalitatea de preluare la nivel național a prevederilor ghidurilor emise de Autoritatea Bancară Europeană care sunt adresate Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială.

Agenda reuniunii din data de 14 octombrie 2021 a supus atenției Consiliului general al CNSM următoarele subiecte: (i) analiza periodică de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital și (ii) modul de implementare a amortizoarelor structurale aplicabile instituțiilor de credit începând cu 1 ianuarie 2022. De asemenea, Consiliul general al CNSM a decis neprelungirea perioadei de aplicare a Recomandării CNSM nr. R/2/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/15 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuirilor pe durata pandemiei COVID-19. Tot cu această ocazie, Consiliul general al CNSM a fost informat cu privire la: (i) retragerea autorizației societății City Insurance SA, (ii) riscurile sistemice identificate în cadrul sistemului financiar național, (iii) impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală și (iv) implementarea Recomandării CERS/2020/8 privind monitorizarea implicațiilor asupra stabilității financiare ale moratoriilor privind datoriile, precum și ale schemelor de garanții publice și ale altor măsuri de natură fiscală adoptate pentru a proteja economia reală ca răspuns la pandemia COVID-19. În cadrul ședinței au fost aprobate următoarele măsuri:

- Recomandarea CNSM nr. R/7/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România prin intermediul căreia se recomandă Băncii Naționale a României să majoreze rata amortizorului anticiclic de capital la nivelul de 0,5 la sută, de la 0 la sută, începând cu data de 17 octombrie 2022.
- Recomandarea CNSM nr. R/8/2021 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România prin care se recomandă Băncii Naționale a

României să impună, începând cu data de 1 ianuarie 2022, pe bază individuală sau consolidată, după caz, un amortizor de capital aferent altor instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII) calculat pe baza valorii totale a expunerii la risc, fiecărei instituții de credit identificate ca având un caracter sistemic pe baza datelor raportate pentru 30 iunie 2021. În cadrul acesteia se propune o nouă metodologie de calibrare a amortizorului O-SII, ce are în vedere scorurile obținute de băncile sistemice în prima etapă de evaluare constând în determinarea indicatorilor obligatorii recomandați de Autoritatea Bancară Europeană (ABE), utilizând șase intervale de valoare având o dimensiune egală cu 500 puncte de bază (metoda de calibrare de tip *bucketing*).

La ultima ședință din anul 2021 au fost supuse analizei și deciziei membrilor CNSM lucrări care vizează politica macroprudențială și riscul sistemic, cum ar fi analiza periodică de recalibrare a amortizorului anticiclic de capital. De asemenea, au fost prezentate o serie de informări, precum: (i) evaluarea instrumentelor macroprudențiale de la activarea acestora în legislația națională și până în prezent, (ii) impactul riscului de rata dobânzii asupra portofoliului de titluri de stat deținut de sectorul bancar și asupra activelor și pasivelor bancare sensibile la rata dobânzii, (iii) riscurile sistemice identificate în cadrul sistemului financiar național, (iv) implementarea Recomandării CERS/2020/8 privind monitorizarea implicațiilor asupra stabilității financiare ale moratoriilor privind datoriile, precum și ale schemelor de garanții publice și ale altor măsuri de natură fiscală adoptate pentru a proteja economia reală ca răspuns la pandemia COVID-19 și (v) implementarea Recomandării CERS de modificare a recomandării CERS/2016/14 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobile (CERS/2019/3). Cu această ocazie, au fost aprobate:

- Recomandarea CNSM nr. R/9/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România prin intermediul căreia se recomandă ca Banca Națională a României să mențină măsura privind majorarea ratei amortizorului anticiclic de capital la nivelul de 0,5 la sută, începând cu data de 17 octombrie 2022, și să continue monitorizarea evoluției situației economice și a creditării, într-un context încă marcat de incertitudini.
- Înființarea unui grup de lucru având ca mandat sprijinirea intermedierei financiare.

Potrivit mandatului său și respectând principiul transparenței și al responsabilității instituționale, CNSM a continuat activitatea de comunicare în cursul anului 2021, publicând, pe *website*-ul propriu, comunicate de presă după încheierea fiecărei ședințe. Textul comunicatelor de presă a fost discutat și agreat de membrii Consiliului general al CNSM în cadrul ședințelor.

Recomandarea CNSM privind sprijinirea finanțării verzi

În vederea contracarării posibilelor efecte produse de riscurile climatice asupra sistemului financiar și economiei reale, CNSM a decis, în cadrul ședinței din 14 octombrie 2020, înființarea unui grup de lucru pentru sprijinirea finanțării verzi, prin participarea unor reprezentanți ai Administrației Prezidențiale, ministerelor de resort, ai altor autorități publice (BNR, ASF), cât și a unor reprezentanți ai instituțiilor de credit, ai sectorului privat și finanțatori internaționali (BERD, BEI, Banca Mondială). Grupul de lucru și-a desfășurat

activitatea în perioada noiembrie 2020 – mai 2021, identificând în cadrul *Raportului* elaborat o serie de soluții, în linie cu obiectivele stabilite la nivel național și european, pentru creșterea sustenabilă a accesului la finanțare privind proiectele legate de agenda schimbărilor climatice, structurarea economiei către una cu o valoare adăugată sporită, precum și creșterea transparenței și a gradului de conștientizare a impactului propagării acestor riscuri către sistemul financiar⁴. Totodată, s-a pus accentul pe necesitatea adoptării unor ajustări structurale substanțiale din partea autorităților competente, având în vedere faptul că modificările climatice conduc atât la oportunități, cât și la riscuri.

Pe baza acestor rezultate și a propunerilor formulate, Consiliul general al CNSM a emis Recomandarea CNSM nr. R/6/2021 adresată BNR, ASF și Guvernului privind sprijinirea finanțării verzi. Detalii privind activitatea grupului de lucru și propunerile acestuia, care au fost luate în considerare, ulterior, în recomandarea adoptată, se regăsesc în Secțiunea 1.3.1. De menționat că *Raportul* Grupului de lucru a fost prezentat public în cadrul unei conferințe de presă în data de 8 iunie 2021.

Caseta B. Principalele măsuri fiscale cu impact asupra stabilității financiare adoptate în România ca urmare a pandemiei COVID-19

Criza generată de pandemia COVID-19 a impus adoptarea unor măsuri fiscale de mare amploare pentru a contracara efectele negative asupra economiei și stabilității financiare a României. Printre aceste măsuri s-au numărat moratorii de plată a creditelor, acordarea de garanții de stat pentru creditare, granturi și finanțări ale firmelor afectate, scutiri și amânări de la plata taxelor și impozitelor, șomaj tehnic etc. Deși din punct de vedere economic apogeul crizei pandemice a fost atins în cursul anului 2020, autoritățile au decis să prelungească o mare parte dintre măsurile luate și pe parcursul anului 2021. Astfel, s-a dorit evitarea eventualelor efecte de margine (*cliff effects*) prin care stoparea bruscă a ajutoarelor ar fi determinat adâncirea problemelor întâmpinate de sectorul real, oferind astfel un timp suplimentar pentru ca firmele să își ajusteze activitatea în mod corespunzător. În plus, anumite sectoare economice, în mod special sectorul HoReCa, au continuat să aibă o activitate limitată din cauza măsurilor adoptate în scopul limitării transmisiei virusului SARS-CoV-2 în comunitate.

Cele mai importante măsuri fiscale adoptate de Guvernul României în contextul pandemic sunt descrise în cele ce urmează.

Măsuri de sprijin pentru companii mari și întreprinderi mici și mijlocii cu cifra de afaceri de peste 20 de milioane lei

Prin intermediul Eximbank, în conformitate cu cadrul temporar al Comisiei UE pentru măsurile de ajutor de stat pentru sprijinirea economiei în contextul pandemiei COVID-19, au fost puse în practică următoarele măsuri de sprijin pentru companii mari și întreprinderi mici și mijlocii cu cifra de afaceri de peste 20 milioane lei:

⁴ A se vedea și *Raportul CNSM pentru sprijinirea finanțării verzi*: <http://www.cnsmro.ro/res/ups/Raport-CNSM-pentru-sprajinirea-finantarii-verzi.pdf>

1. acordarea de garanții, în numele și în contul statului, pentru companii afectate de pandemia COVID-19, acoperind necesarul de garantare în proporție de maximum 90 la sută, pentru credite noi sau deja acordate de către bănci comerciale;
2. acordarea de finanțări cu componentă de ajutor de stat, în numele și în contul statului, pentru companii afectate de pandemia COVID-19.

Schema de ajutor de stat este disponibilă până la 30 iunie 2022, așa cum este permis prin cadrul Temporar al UE modificat. Până la data de 31 decembrie 2021 valoarea garanțiilor acordate a fost de 2,8 miliarde lei, iar finanțările cu dobândă subvenționată au însumat 472 milioane lei. Complementar, în anul 2022 se are în vedere acordarea de produse cu componentă de minimis, respectiv compensarea dobânzii la credite în derulare, subvenționarea dobânzilor la credite noi și plafoane de garantare cu componentă de minimis pentru creditele de capital de lucru acordate de băncile comerciale. EximBank va finaliza schemele de minimis, urmând a iniția procedura prevăzută de lege.

Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii și a întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie – „IMM INVEST ROMÂNIA”

Programul are ca obiectiv acordarea de facilități de garantare de către stat pentru creditele acordate întreprinderilor mici și mijlocii de către instituțiile de credit. Durata maximă a finanțărilor este de 72 de luni în cazul creditelor pentru investiții și de 36 de luni în cazul creditelor/liniilor de credit pentru capital de lucru. Programul constă în acordarea de garanții de stat emise de către FNGCIMM și de Fondul de Garantare a Creditului Rural în cadrul subprogramului „AGRO IMM INVEST”, în numele și contul statului, pentru una dintre următoarele categorii de credite:

- a) unul sau mai multe credite pentru realizarea de investiții și/sau unul sau mai multe credite/linii de credit pentru capital de lucru, garantate de către stat în procent de maximum 80 la sută din valoarea finanțării, exclusiv dobânzile, comisioanele și spezele bancare aferente creditului garantat. Pentru creditele de investiții, valoarea maximă a finanțării este de 10 milioane lei, iar pentru creditele/liniile de credit pentru capital de lucru valoarea maximă a finanțării este de 5 milioane lei;
- b) unul sau mai multe credite/linii de credit pentru finanțarea capitalului de lucru, exclusiv dobânzile, comisioanele și spezele bancare aferente creditului garantat de stat, acordat unei microîntreprinderi sau întreprinderi mici, garantate în procent de maximum 90 la sută. Valoarea maximă a creditului/liniei de credit pentru capital de lucru este 500 000 lei pentru microîntreprinderi, respectiv maximum 1 milion de lei pentru întreprinderile mici. Un beneficiar poate cumula facilitățile de garantare menționate la litera a) și b) în condițiile încadrării în valoarea maximă cumulată de 10 milioane lei.

Dobânda aferentă creditelor/liniilor de finanțare acordate prin acest program este plafonată la nivelul de ROBOR 3M + marjă fixă, respectiv marjă de maximum 2,0 la sută

pe an pentru creditele de investiții și marja de maximum 2,5 la sută pe an pentru creditele/liniile de credit pentru finanțarea capitalului de lucru. De asemenea, Ministerul Finanțelor subvenționează în procent de 100 la sută dobânzile pe o perioadă de 8 luni de la data acordării creditului, și asigură subvenționarea integrală a comisionului de administrare și a comisionului de risc. Perioada de valabilitate a schemei de ajutor de stat s-a prelungit până la 30 iunie 2022, iar plata grantului până la 30 iunie 2023 (inclusiv), în acest sens fiind notificată modificarea schemei de ajutor de stat și obținută aprobarea din partea Comisiei Europene. Începând cu anul 2021 s-a introdus subprogramului „AGRO IMM INVEST” în cadrul programului „IMM INVEST ROMÂNIA”, în scopul susținerii IMM și a întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie din domeniul agriculturii, pescuitului, acvaculturii și sectorului alimentar, fiind obținută aprobarea modificării schemei de ajutor de stat prin care vor fi acordate granturile în cadrul subprogramului de la CE. Pentru anul 2021 s-a alocat un plafon de garanții pentru acest program de 15 miliarde lei, din care 1 miliard lei pentru subprogramul „AGRO IMM INVEST”.

Pentru anul 2022, prin OUG nr. 142/2021 a fost aprobat un plafon pentru emiterea de garanții în cadrul acestui program în valoare de 10 miliarde lei, din care 5 miliarde lei pentru subprogramul „AGRO IMM INVEST”.

În cadrul programului „IMM INVEST ROMÂNIA”, de la debutul acestuia și până la data de 31 decembrie 2021 s-au emis un număr de 43 492 garanții în valoare de 23,80 miliarde lei, din care: numărul total al garanțiilor emise aferente programului „IMM INVEST ROMÂNIA” este de 41 128, în valoare totală de 21,80 miliarde lei, iar în cadrul subprogramului „AGRO IMM INVEST” s-au emis un număr de 2 364 garanții, în valoare de 1,99 miliarde lei.

Programul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii „IMM LEASING DE ECHIPAMENTE ȘI UTILAJE”

Programul constă în acordarea de garanții de stat pentru finanțările de tip leasing financiar destinate achiziționării prin intermediul finanțatorilor de bunuri mobile noi și/sau second hand, garantate de către stat, prin Ministerul Finanțelor, în procent de maximum 80 la sută din valoarea finanțării, exclusiv dobânzile, comisioanele și alte cheltuieli aferente finanțării garantate, pentru achiziția de echipamente IT și tehnologia informației în cadrul unei operațiuni de leasing financiar, respectiv maximum 60 la sută din valoarea finanțării, exclusiv dobânzile, comisioanele și alte cheltuieli aferente finanțării garantate, pentru achiziția de utilaje și echipamente tehnologice, vehicule pentru transport mărfuri și persoane, utilizate în scop comercial în cadrul unei operațiuni de leasing financiar.

Valoarea maximă cumulată a finanțărilor garantate de stat care pot fi accesate de un beneficiar în cadrul programului este de 5 milioane lei, durata maximă a perioadei de leasing financiar este de 72 de luni, dobânda aferentă finanțării de acest tip este subvenționată în procent de până la 50 la sută pe o perioadă de 8 luni de la data acordării finanțării, iar comisionul de administrat și comisionul de risc sunt subvenționate integral pe întreaga perioadă a creditului.

Pentru anul 2021 s-a aprobat un plafon pentru emiterea de garanții în cadrul acestui program în valoare de 2 miliarde lei.

De la debutul programului din luna octombrie 2020 și până la data de 31 decembrie 2021, au fost acordate 24 de garanții în valoare totală de 8,85 milioane lei. În anul 2021 s-au acordat 22 de garanții în valoare totală de 8,68 milioane lei, cu o valoare a finanțării de 14,47 milioane lei.

Programului „IMM FACTOR” – Produs de garantare a creditului comercial și a schemei de ajutor de stat asociate acestuia (în curs de operaționalizare)

Programul guvernamental „IMM FACTOR” a fost aprobat prin OUG nr. 146/2020. Programul are ca obiectiv sprijinirea accesului la finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii prin acordarea de facilități de garantare de către stat pentru creditele pe termen scurt acordate pentru finanțarea creditului comercial. Programul constă în acordarea de garanții de stat în favoarea fiecărui beneficiar participant în program pentru finanțările de tip factoring cu regres acordate de finanțator pe baza facturilor, în cadrul unui plafon de finanțare cu caracter reînnoibil, garantat de către stat, prin Ministerul Finanțelor, în procent de maximum 50 la sută din valoarea finanțării de tip factoring acordată de finanțator beneficiarului eligibil, exclusiv dobânzile, comisioanele și alte cheltuieli aferente finanțării garantate cu posibilitatea prelungirii finanțării de maximum 3 ori, pe perioade de până la 12 luni. Valoarea plafonului de garantare este de maximum 5 000 000 lei/beneficiar, iar valoarea maximă a unei garanții pentru o facilitate de factoring, acordată beneficiarului pentru un debitor cedat, este de maximum 750 000 lei. Suplimentarea plafoanelor de garantare se poate realiza, după consumarea a cel puțin 80 la sută din plafonul alocat inițial beneficiarului, fără depășirea limitei maxime de 5 000 000 lei/beneficiar.

Pentru facilitățile de factoring, Ministerul Finanțelor acordă un grant care acoperă costurile de garantare, respectiv comisionul de risc și comisionul de gestiune, în procent de 100 la sută din bugetul Ministerului Finanțelor, precum și costurile de finanțare (dobânda) aferente facilităților de factoring în procent de 50 la sută din bugetul de stat, în cadrul unei scheme de ajutor de stat.

Perioada de valabilitate a schemei de ajutor de stat s-a prelungit până la 30 iunie 2021, iar plata grantului până la 30 aprilie 2022, în acest sens fiind notificată modificarea schemei de ajutor de stat și obținută aprobarea din partea CE în data de 23 noiembrie 2020.

Pentru anul 2021 s-a aprobat un plafon pentru emiterea de garanții în cadrul acestui program în valoare de 1 miliard de lei.

Programul privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituțiile de credit și instituțiile financiare nebancare

Programul guvernamental privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancare anumitor categorii de debitori, aprobat

prin OUG nr. 37/2020, cu modificările și completările ulterioare, a creat posibilitatea ca debitorii, persoane fizice sau juridice, să poată solicita suspendarea plății ratelor scadente aferente împrumuturilor reprezentând rate de capital, dobânzi și comisioane, cu până la 9 luni. Perioada maximă de 9 luni include atât perioada pentru care au fost suspendate creditele în baza moratorului legislativ anterior, cât și perioada suspendării în baza unui moratoriu non-legislativ (suspendarea ratelor acordată în mod privat de bănci).

În cadrul programului poate beneficia de acordarea facilității de suspendare a obligației de plată a ratelor, dobânzilor și comisioanelor aferente creditului ipotecar debitorul persoană fizică ale cărei venituri au fost afectate direct sau indirect de situația gravă generată de pandemia COVID-19, sub condiția transmiterii solicitării către creditor cel mai târziu la data de 15 martie 2021, acesta urmând a efectua analiza și emite decizia până cel târziu la data de 31 martie 2021. Beneficiază de aceste facilități debitorii care au încheiat un contract pentru obținerea unui credit care nu a ajuns la maturitate și pentru care creditorul nu a declarat scadența anticipată, la data de 31 decembrie 2020 inclusiv, și care nu înregistrează restanțe la data solicitării. Debitorii, cu excepția persoanelor fizice, trebuie să declare pe propria răspundere scăderea veniturilor/a încasărilor cu minimum 25 la sută din ultimele 3 luni anterioare solicitării suspendării obligațiilor de plată prin raportare la perioada similară din anii 2019/2020.

Rambursarea dobânzilor amânate la plată aferentă creditelor ipotecare contractate de debitorii persoane fizice

Pentru creditele ipotecare contractate de persoane fizice dobânda aferentă perioadei de suspendare se calculează potrivit prevederilor contractului de credit și reprezintă o creanță distinctă și independentă în raport cu celelalte obligații izvorâte din contractul de credit.

Plata de către debitor a creanței reprezentând dobânda totală aferentă perioadei de suspendare la plată acordată conform prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 37/2020 se va face eșalonat, începând cu luna imediat următoare încheierii perioadei de suspendare, în 60 de rate lunare egale, fără perceperea de dobândă pentru această componentă a creditului ipotecar și este garantată în procent de 100 la sută de statul român.

Rambursarea obligațiilor suspendate la plată aferente creditelor contractate de debitori, cu excepția creditelor ipotecare contractate de persoane fizice

Dobânda datorată de debitori corespunzător perioadei de suspendare se capitalizează la soldul creditului existent la sfârșitul perioadei de suspendare, iar capitalul astfel majorat se plătește eșalonat până la noua maturitate a creditelor sau până la maturitatea inițială în cazul restructurării creditelor, începând cu luna următoare expirării perioadei de suspendare, pe durata rămasă până la noua maturitate a creditelor sau până la maturitatea inițială în cazul restructurării creditelor.

În graficul de rambursare refăcut după acordarea facilității de suspendare a obligației de plată se menține rata de dobândă la nivelul prevăzut în contractul de credit inițial încheiat între debitor și creditor.

De la operaționalizarea măsurii în luna aprilie 2020 și până la data de 31 decembrie 2021 au fost acordate un număr de 48 de scrisori de garantare în valoare de 499,38 milioane lei.

Recomandarea CNSM referitoare la identificarea entităților juridice

În data de 24 septembrie 2020, Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) a adoptat Recomandarea CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice. Pentru punerea în aplicare a recomandării CERS, Consiliul general al CNSM a aprobat, în ședința din data de 3 iunie 2021, Recomandarea CNSM nr. R/5/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților, prin care a recomandat autorităților competente, respectiv Autorității de Supraveghere Financiară și Băncii Naționale a României, să solicite, în măsura permisă de lege, tuturor entităților juridice aflate în sfera lor de competență de supraveghere și implicate în tranzacții financiare deținerea unui cod de identificare a entității juridice (cod LEI). Totodată, s-a recomandat autorităților competente menținerea sau introducerea codurilor LEI în cadrul raportărilor financiare și al informațiilor publicate.

Motivația emiterii recomandărilor constă în faptul că avansul tehnologiei și inovațiile financiare conduc la un grad tot mai mare de interconectare a agenților economici. Economia globală este clădită dintr-o rețea complexă de tranzacții financiare. Din această rețea nu fac parte doar instituții financiare, ci și entități care interacționează atât unele cu altele, cât și cu piețele financiare. Potrivit preambulului recomandării, o eventuală defectare a unui nod poate avea consecințe bruște și grave de-a lungul întregii rețele, impunându-se mecanisme de monitorizare și intervenție timpurie. În încercarea de a reduce contagiunea și, mai ales, efectele acesteia, autoritățile au nevoie să schițeze o hartă care să redea corect și în timp real topologia economică și financiară la nivel global.

Astfel, CERS subliniază că, în vederea asigurării stabilității financiare, facilitarea identificării corecte a entităților nefinanciare este la fel de importantă ca identificarea corectă a entităților financiare.

Cu toate că de la introducerea sa stabilită în 2012 de către grupul de state G20 a fost adoptat de peste 1 milion de entități din peste 200 de țări, sistemul LEI⁵ se confruntă cu o serie de provocări. Conform Consiliului pentru Stabilitate Financiară rata scăzută de adoptare de către entități din afara pieței titlurilor de valoare și a pieței instrumentelor derivate

⁵ LEI reprezintă identificatorul entității juridice (*Legal Entity Identifier*) și constă într-un cod de referință format din 20 de caractere pentru identificarea unică a entităților distincte din punct de vedere juridic care se angajează în tranzacții financiare plus datele de referință asociate și care se bazează pe standardul ISO 17442 elaborat de Organizația Internațională de Standardizare.

extrabursiere, precum și nivelul insuficient de adoptare voluntară a LEI sau adoptarea limitată a LEI de către entitățile nefinanciare sunt obstacole în atingerea obiectivelor pentru care sistemul LEI a fost gândit.

Una dintre caracteristicile codurilor de identificare LEI, care le deosebește de alte coduri de identificare naționale, se referă la posibilitatea oferirii de informații despre ultimul părinte, fiind astfel îmbunătățită vechea formulă *who is who in who owns whom*⁶. Astfel, pe lângă rolul major în monitorizarea riscului sistemic și a fenomenelor de contagiune, codurile LEI pot juca un rol semnificativ în procesul de supraveghere, prevenire și combatere a spălării banilor, dar și în integrarea bazelor de date deja existente sau construirea unor noi. Avantajele adoptării LEI nu se opresc însă doar la sfera autorităților publice. Agenți, precum instituții de credit, companii nefinanciare sau universități pot beneficia de astfel de surse de date noi, care le vor permite surprinderea mai fidelă a relațiilor de conectare și interdependență între entitățile cu care au relații contractuale directe sau pe care intenționează să le evalueze.

Scopul Recomandării CERS/2020/12 este de a contribui la prevenirea și diminuarea riscurilor sistemice la adresa stabilității financiare în UE prin încurajarea utilizării sistematice a LEI de către entitățile implicate în tranzacții financiare. Până la adoptarea unui astfel de cadru de reglementare la nivelul întregii Uniuni, CERS recomandă autorităților naționale să continue efortul de sistematizare a promovării adoptării și utilizării LEI, bazându-se în acest sens pe competențele de reglementare sau supraveghere acordate prin dreptul național sau al UE. Din aceste motive, recomandarea conține două părți, prima adresată Comisiei Europene și a doua adresată autorităților naționale relevante.

1.3. Activitatea grupurilor de lucru în cadrul CNSM

1.3.1. Grupul de lucru privind identificarea unor măsuri de sprijinire a finanțării verzi

Activitatea Grupului de lucru privind identificarea unor măsuri de sprijinire a finanțării verzi s-a finalizat în anul 2021 prin formularea unor recomandări și publicarea Raportului *Analiza Grupului de lucru CNSM pentru sprijinirea finanțării verzi*⁷. Măsurile propuse au vizat trei domenii importante (Tabel 1.1): (i) creșterea în mod sustenabil a accesului la finanțare pentru proiectele legate de agenda schimbărilor climatice, (ii) sprijinirea schimbării structurale a economiei înspre una cu valoare adăugată superioară și (iii) îmbunătățirea transparenței,

⁶ Laurent *et al.*, The benefits of the Legal Entity Identifier for monitoring systemic risk, *ESRB Occasional Paper Series*, 2021.

⁷ http://www.cnsmro.ro/res/ups/Raport-CNSM-pentru-sprjinirea-finantarii-verzi_PUB.pdf

raportărilor și a disponibilității informațiilor legate de schimbările climatice, precum și pentru creșterea gradului de conștientizare cu privire la impactul schimbărilor climatice în societate și în cadrul sistemului financiar.

Tabel 1.1. Recomandările Grupului de lucru CNSM pentru sprijinirea finanțării verzi

În vederea creșterii în mod sustenabil a accesului la finanțare pentru proiectele legate de agenda schimbărilor climatice	• comunicarea autorităților naționale către entitățile din aria lor de competență a unor recomandări privind abordarea prudentă a riscului climatic; • transmiterea către instituțiile financiare internaționale (BERD, BEI, BM etc.), în procesul periodic de consultare privind activitatea lor în România, a propunerii de a avea în vedere, pentru perioada 2021-2025, amplificarea finanțării proiectelor verzi; • constituirea la nivel interministerial a unui colectiv care să elaboreze Cadrul general pentru obligațiuni verzi la nivel suveran; • analizarea oportunității flexibilizării cerințelor prudențiale privind finanțările verzi, în linie cu preocupări similare la nivel european, din perspectiva stimulării acestui tip de creditare, fără afectarea stabilității financiare; • realizarea unei scheme suport pentru licitația de capacități noi de energie regenerabilă prin Contracte pentru Diferență (CfD). • modificarea OUG nr. 74/2020 pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr. 123/2012 pentru a se permite încheierea de contracte bilaterale PPA (<i>power purchase agreements</i>) de către toți producătorii de energie regenerabilă, în afara pieței centralizate, negociate liber și direct cu furnizori sau consumatori finali de energie electrică și cu posibilitatea de a fi încheiate înainte de începerea construcției.
În vederea sprijinirii schimbării structurale a economiei înspre una cu valoare adăugată superioară	• elaborarea unei politici industriale care să pună accent pe agenda schimbărilor climatice, cu etapizare anuală până în anul 2025, în corelație cu Noua strategie industrială pentru Europa a Comisiei Europene; • punctarea sensibil suplimentară în orice schemă de sprijin oferită de autorități (ajutoare de stat, garanții provenind de la fondurile de garantare a creditelor, finanțări prin fonduri europene, promovare investiții, exporturi etc.) a firmelor care contribuie semnificativ la realizarea agendei schimbărilor climatice; • elaborarea și publicarea unei metodologii de identificare a firmelor cu capital autohton care produc în mod competitiv bunuri și servicii legate de sectoare verzi. Elaborarea, actualizarea periodică și publicarea listei acestor firme identificate folosind metodologia menționată. Implicarea reprezentanților diplomatici și comerciali ai României din străinătate în promovarea firmelor prezente pe această listă; • revizuirea Planului de Dezvoltare a Rețelei Electrice de Transport în vederea îndeplinirii obligațiilor României de a atinge țintele de energie regenerabilă în 2030, prevăzute în Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 (PNIESC) și Strategia Energetică a României; • lansarea unei scheme de sprijin pentru capacități noi de cogenerare de înaltă eficiență ale căror beneficiari vor fi selectați pe baza unei proceduri de ofertare concurențială.

În vederea îmbunătățirii transparenței, raportărilor și a disponibilității informațiilor legate de schimbările climatice, precum și pentru creșterea gradului de conștientizare cu privire la impactul schimbărilor climatice în societate și în cadrul sistemului financiar	• construirea unui tablou de monitorizare a riscurilor asupra sectorului bancar provenind din schimbările climatice, care să fie actualizat și diseminat periodic, precum și rularea anuală a unui exercițiu de testare la stres pe aspecte asociate riscurilor climatice, cu diseminarea rezultatelor; • completarea Centralei Riscului de Credit din cadrul BNR cu informații privind creditele verzi, plecând de la taxonomia europeană; • introducerea cerinței publicării de date de către companiile de mari dimensiuni și voluntar de către IMM, în format digital (platformă <i>online</i>), în funcție de specificații și definiții unitare și transparente; • încurajarea raportării nefinanciare de către IMM, prin: (i) publicarea unui model de raportare simplificat, (ii) digitalizarea raportării și (iii) alocarea de fonduri pentru creșterea capacității de raportare a IMM, inclusiv prin realizarea de ghiduri. Crearea unui cadru de monitorizare a raportării declarației nefinanciare, automatizat; • dezvoltarea arhitecturii de guvernanta a schimbărilor climatice (adaptare și atenuare), cu implicarea ministerelor de linie, Administrației Prezidențiale, mediului științific, mediului privat, BNR, ASF, instituțiilor de credit, instituțiilor financiare internaționale, ONG etc.
---	---

Sursa: CNSM, *Analiza Grupului de lucru CNSM pentru sprijinirea finanțării verzi*, 2021

Conform analizei Grupului de lucru, accelerarea proiectelor de sprijinire a tranziției către o economie verde și eficientă energetic este de natură a avea efecte benefice însemnate asupra economiei românești. De exemplu, absorbția integrală a fondurilor destinate economiei verzi din programul „Next Generation EU” (NGEU) ar putea contribui la majorarea cu o valoare între 1,9 puncte procentuale și 2,3 puncte procentuale a creșterii economice în perioada 2021-2026, în timp ce o întârziere a implementării proiectelor verzi finanțate prin fonduri europene ar putea conduce la o scădere semnificativă a impactului pozitiv al acestora asupra economiei ca urmare a pierderilor de competitivitate, costurilor mai ridicate de finanțare și producție, etc. (o întârziere de doi ani este estimată că ar putea reduce efectul pozitiv cu o treime). În plus, dezvoltarea de proiecte favorabile mediului creează un potențial de creditare sustenabil, care ar putea fi fructificat de băncile românești. În prezent, finanțarea unor astfel de proiecte de către instituțiile de credit din România este modestă (aproximativ 1 miliard de euro, martie 2021), estimările privind potențialul sustenabil fiind de circa trei ori mai mari.

1.3.2. Grupul de lucru privind creșterea sustenabilă a intermediarii financiare

Creșterea sustenabilă a intermediarii financiare este unul dintre obiectivele intermediare ale politicii macroprudențiale prevăzute în Cadrul de ansamblu privind strategia politicii macroprudențiale a Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială, adoptată în ședința Consiliului general al CNSM din 21 mai 2018.

În prezent, România deține nivelul cel mai scăzut de intermediere financiară din Uniunea Europeană. Măsurat ca raport al activelor instituțiilor financiare în PIB, nivelul intermediarii este de 76,2 la sută (iunie 2021), iar dacă se iau în calcul doar activele sectorului bancar, acesta este de 54,6 la sută (martie 2021), la o diferență considerabilă față de 99,7 la sută în

Polonia și 107,2 la sută în Bulgaria. Indicatorii privind creditul acordat de instituțiile financiare autohtone raportat la PIB arată, de asemenea, un nivel redus al intermedierei financiare. Creditul total acordat de bănci și IFN raportat la PIB este de 33 la sută (iunie 2021), în timp ce ponderea creditului bancar în PIB este de doar 26 la sută.

Sectorul companiilor nefinanciare prezentau, înainte de izbucnirea pandemiei, un potențial însemnat de creditare, în timp ce instituțiile de credit dețineau resurse suficiente de lichiditate și solvabilitate pentru susținerea unei creșteri sustenabile a creditului destinat acestui sector. Analiza sănătății financiare a firmelor arăta un potențial de creditare de 166 miliarde lei la nivelul sectorului, echivalent cu mai mult decât dublarea stocului de credit.

Având în vedere aceste aspecte, Consiliul general al CNSM a hotărât în ședința din 15 decembrie 2021 înființarea unui grup de lucru CNSM. Mandatul acestuia este de a identifica posibilele măsuri pentru stimularea creșterii sustenabile a intermedierei financiare în România, luând în considerare nu doar creditarea oferită de instituțiile de credit, ci și finanțarea provenind pe filiera sectorului IFN (peste 85 la sută din portofoliul IFN este destinat creditării firmelor). Grupul de lucru va analiza, deopotrivă, modul în care sectorul *Fintech* (inclusiv cel din afara țării) contribuie la intermedierea financiară și modul în care stabilitatea financiară din România ar putea fi afectată.

Activitatea Grupului de lucru se va concentra pe analizarea următoarelor aspecte identificate a fi esențiale în obținerea obiectivului de creștere sustenabilă a intermedierei financiare: (i) majorarea rolului sistemului financiar în cofinanțarea proiectelor din fonduri europene, (ii) digitalizarea serviciilor financiare și dezvoltarea sectorului *Fintech*, (iii) creșterea contribuției sistemului financiar în creditarea firmelor, (iv) îmbunătățirea educației financiare a antreprenorilor și a pregătirii profesionale a salariaților din bănci și IFN și (v) schimbarea structurală a economiei spre una cu valoare adăugată superioară precum sprijinirea finanțării sectoarelor inovative, a proiectelor verzi etc. Activitatea grupului de lucru CNSM se va încheia prin redactarea unui raport în care vor fi formulate propuneri privind posibilele măsuri identificate sub formă de recomandări adresate Guvernului, Autorității de Supraveghere Financiară și Băncii Naționale a României.

1.4. Colaborarea autorităților membre ale CNSM cu autoritatea macroprudențială europeană

În contextul identificării și implementării măsurilor macroprudențiale la nivel național și european, colaborarea la nivel național și internațional între autoritățile relevante devine esențială, fiind necesare implicarea și participarea fiecăreia dintre autoritățile naționale membre CNSM, atât în grupuri de lucru constituite la nivel național, precum în grupurile de lucru CNSM, cât și în cele înființate de către Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS).

Astfel, în 2021, reprezentanții ai Băncii Naționale a României, Autorității de Supraveghere Financiară și Ministerului Finanțelor au luat parte la lucrările următoarelor grupuri de lucru CERS:

- *2022 Review of Macroprudential Framework*: Înființat la nivelul structurii CERS – *Instruments Working Group*, grupul de lucru a avut drept scop evaluarea cadrului european al politicii macroprudențiale. Pe baza analizelor realizate, la care a contribuit din partea României un reprezentant al BNR, s-a redactat un *Raport*, discutat la nivelul structurilor Comitetului European pentru Risc Sistemic, iar în final înaintat Consiliului General al CERS spre aprobare, în vederea publicării pe *site-ul* CERS⁸.
- Grupul de lucru constituit în scopul evaluării conformității cu Recomandarea CERS/2020/08 privind monitorizarea implicațiilor asupra stabilității financiare ale moratoriilor privind datoriile, precum și ale schemelor de garanții publice și ale altor măsuri de natură fiscală adoptate pentru a proteja economia reală ca răspuns la pandemia COVID-19. Echipa formată la nivelul CERS, din care au făcut parte și reprezentanții BNR, și-a desfășurat activitatea în 2020 și 2021, iar analiza a fost finalizată prin publicarea a două rapoarte de conformitate⁹, câte unul pentru fiecare parte a Recomandării menționate. Conform acestei evaluări, CNSM a primit calificativul maxim „fully compliant” pentru ambele părți ale Recomandării.
- Grupul de lucru constituit pentru evaluarea conformității cu Recomandarea CERS/2015/1 privind recunoașterea și stabilirea amortizoarelor anticiclice față de țările terțe. Raportul, rezultat în urma analizelor elaborate în cadrul grupului de lucru, urmează să fie înaintat spre aprobare Comitetului consultativ tehnic al CERS. Din echipa de evaluare a făcut parte și un reprezentant al Băncii Naționale a României.
- Grupul de lucru privind testarea la stres (*Task Force on Stress Testing – TFST*). Evaluarea rezilienței instituțiilor financiare din Europa față de evoluțiile adverse ale cadrului macroeconomic este realizată cu o frecvență regulată, procesul desfășurându-se sub coordonarea Autorității Bancare Europene (EBA), Autorității Europene pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale (EIOPA) sau a Autorității Europene pentru Valori Mobiliare și Piețe (ESMA) și în cooperare cu CERS. Grupul de lucru reunește experți din autorități naționale de reglementare și supraveghere, inclusiv din BNR, în scopul dezvoltării unui context macroeconomic relevant și a unor scenarii armonizate la nivel european (de bază și advers) privind posibile evoluții ale cadrului macroeconomic și ale pieței financiare. În anul 2021, au fost elaborate și transmise autorităților relevante o serie de scenarii¹⁰, utilizate, ulterior, la nivel european în testarea la stres a sectorului bancar, a sectorului asigurărilor și a contrapărților centrale. Scenariile CERS au fost avute în vedere de BNR în cadrul exercițiului de testare la stres a solvabilității sectorului bancar din România pentru orizontul de timp 2021-2023. Pentru construirea scenariului advers au fost luate în

⁸ <https://www.esrb.europa.eu/home/html/index.en.html>

⁹ https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/esrb.20208_compliance_assessment~1e171bd993.en.pdf?b04a4eec3452ec4167f2fd7c02c8ce94; https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/esrb.202108_recommendation_of_the_european_systemic_risk_board_of_27_May_2020_on_monitoring_the_financial_stability_implications_of_debt_moratoria~0365cd6715.en.pdf?cf1d14ecb186250805a7f4e2bfb59d5e

¹⁰ <https://www.esrb.europa.eu/mpa/stress/html/index.en.html>

considerare principalele riscuri la adresa stabilității financiare: un cadru macroeconomic influențat de pandemia COVID-19, afectarea încrederii la nivel global și efecte pronunțat negative pentru sectorul companiilor nefinanciare.

- Grupul de experți privind conduita politicii macroprudențiale (*Macprudential Stance*) – faza II (implementare). Activitatea grupului continuă dezvoltarea cadrului conceptual prin implementarea unor abordări empirice și de natură structurală pentru a evalua conduita politicii macroprudențiale la nivelul statelor membre ale UE. Demersurile au fost concretizate prin publicarea unui *Raport* în decembrie 2021¹¹, care propune mai multe instrumente tehnice complementare, printre care (i) aplicarea metodologiei *Growth-at-Risk* (GaR) pentru cele 27 de state membre, (ii) utilizarea unui model semistruktural pentru realizarea unor scenarii contrafactuale privind impactul recalibrării unor instrumente macroprudențiale la nivelul sectorului bancar din zona euro și (iii) dezvoltarea unui cadru initial pentru evaluarea instrumentelor și măsurilor sectoriale, în special a celor privind sectorul imobiliar și măsurile macroprudențiale privind debitorii.

¹¹ https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/esrb.report_of_the_Expert_Group_on_Macprudential_Stance_Phase_II202112~e280322d28.en.pdf?2e9a9e43b97d86e7d933b71fc43efde8

2. Imagine de ansamblu asupra principalelor riscuri și vulnerabilități la adresa stabilității financiare

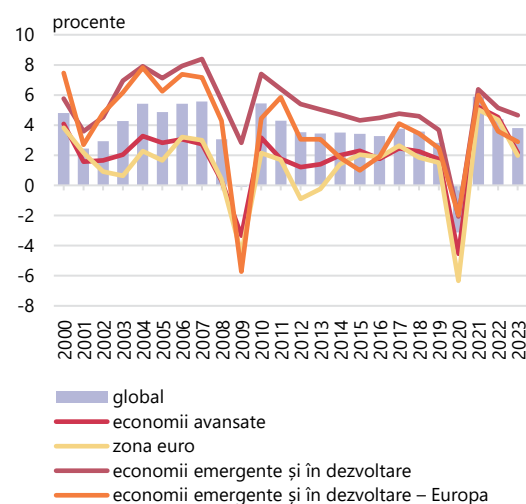
2.1. Evaluări ale riscurilor și vulnerabilităților la nivel internațional

Pandemia COVID-19 a continuat să fie factorul principal de influență asupra evoluțiilor economice și financiare și în anul 2021. Principalele riscuri la adresa stabilității financiare s-au menținut la un nivel gestionabil, dar vulnerabilități importante au continuat să se acumuleze pe parcursul anului (gradul mare de îndatorare, în special al sectorului public, supraevaluarea activelor în unele segmente ale pieței financiare, expunerea economiei și a sistemului financiar la riscuri determinate de modificările climatice). Riscurile pe termen scurt legate de criza medicală s-au redus în intensitate, în timp ce alte riscuri s-au amplificat: riscul geopolitic și riscul generat de creșterea prețurilor combustibililor fosili.

Creșterea economică la nivel global a înregistrat un ritm superior celui prepandemic (6,1 la sută în anul 2021 comparativ cu 3,4 la sută, valoare medie în perioada 2015-2019), dar procesul de redresare economică a fost inegal la nivelul țărilor (Grafic 2.1). Mai mult, răspândirea rapidă a noilor variante ale coronavirusului a menținut la un nivel ridicat gradul de incertitudine, a determinat apariția de episoade relativ scurte de turbulențe pe piețele financiare și a încetinit ritmul de redresare economică în ultimul trimestru al anului. Fondul Monetar internațional (FMI) a redus prognozele pentru anul 2022 atât pentru creșterea economică la nivel global (de la 4,9 la sută la 3,6 la sută, *World Economic Outlook*, aprilie 2022), cât și pentru comerțul internațional (de la 6,7 la sută la 5 la sută în anul 2022), evoluțiile fiind revizuite negativ după izbucnirea războiului în Ucraina. În zona euro, creșterea economică a înregistrat evoluții similare comparativ cu alte state dezvoltate (5,3 la sută comparativ cu 5,2 la sută, conform prognozei FMI), dar perspectivele pentru anul 2022 au fost mult reduse ca urmare a războiului din Ucraina (2,8 la sută).

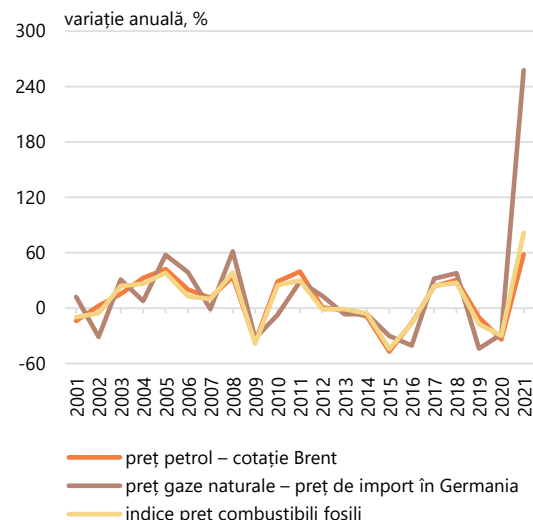
Condițiile financiare la nivel global s-au menținut favorabile în anul 2021, ajutate și de continuarea politicilor monetare acomodative de către cele mai importante bănci centrale, dar reluarea activității economice în condițiile menținerii unor disfuncționalități în lanțurile de producție a determinat accentuarea presiunilor inflaționiste și creșterea prețurilor materiilor prime, în special ale combustibililor fosili (Grafic 2.2). Creșterea prețurilor carburanților a fost susținută și de o intensificare a riscului geopolitic, în special în Europa. Aceste evoluții au grăbit deciziile de normalizare a politicilor monetare în principalele țări dezvoltate. Banca Centrală Europeană a anunțat încheierea în martie 2022 a programului

Grafic 2.1. Creșterea economică la nivel global

Sursa: Fondul Monetar Internațional, *World Economic Outlook Update*, ianuarie 2022

Grafic 2.2. Prețurile combustibililor fosili

Sursa: *World Economic Outlook Database*, octombrie 2021

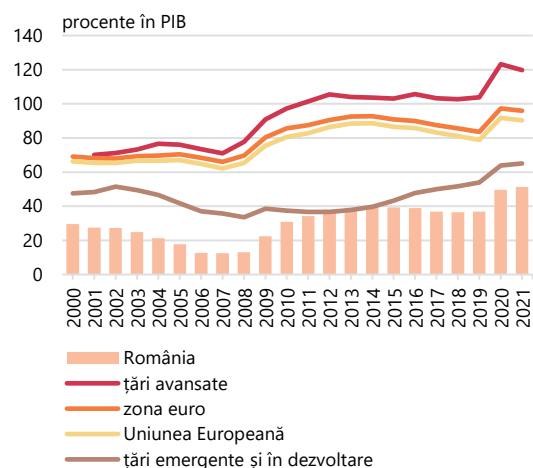
de cumpărare de active introdus la începutul pandemiei (*Pandemic Emergency Purchase Programme*). Intensificarea eforturilor de sprijinire a tranziției economiei către un model de dezvoltare durabil, favorabil mediului și eficient energetic, poate diminua riscurile asupra economiei și sistemului financiar determinate de un șoc al prețului petrolului sau gazelor naturale.

Piețele financiare internaționale au înregistrat evoluții mixte pe parcursul anului 2021. În prima parte a anului, debutul campaniilor de vaccinare și relaxarea măsurilor de restricționare a mobilității și activității economice pe perioada verii au susținut evoluții pozitive importante, sectorul cel mai favorizat fiind cel tehnologic. Apariția noilor variante ale coronavirusului și reluarea creșterii numărului de îmbolnăviri la începutul trimestrului al patrulea al anului, precum și accentuarea îngrijorărilor investitorilor cu privire la sustenabilitatea datoriilor în condițiile amplificării presiunilor inflaționiste au determinat ajustări ale prețurilor activelor și creșterea primelor de risc, în special pe piețele emergente.

Prețurile bunurilor imobiliare au înregistrat evoluții alerte în unele țări, fiind impulsionate de reluarea puternică a cererii, dar și de relaxarea standardelor de creditare. În zona euro, creșterea prețurilor bunurilor imobiliare rezidențiale a fost cea mai însemnată de la începutul ciclului financiar anterior (anul 2005). Aceste evoluții au fost însoțite și de o accelerare a creditării ipotecare, ceea ce reclamă o atență ajustare a cadrului macroprudențial în ceea ce privește creditarea populației.

Efortul bugetar susținut pe perioada pandemiei a determinat creșterea datoriei publice (Grafic 2.3) și, în cazul economiilor emergente, a celei externe (Grafic 2.4) la valori similare sau chiar superioare celor observate în ciclul financiar anterior (înainte de criza financiară internațională din 2007-2008). Țările emergente au resimțit mai acut nevoia de finanțare, costul de împrumut majorându-se în cazul acestora. De exemplu, ecartul randamentelor titlurilor de stat emise de România cu maturitate de 5 ani și de statele din regiune față de obligațiuni emise de Germania a înregistrat majorări în medie cu 1,5 puncte procentuale.

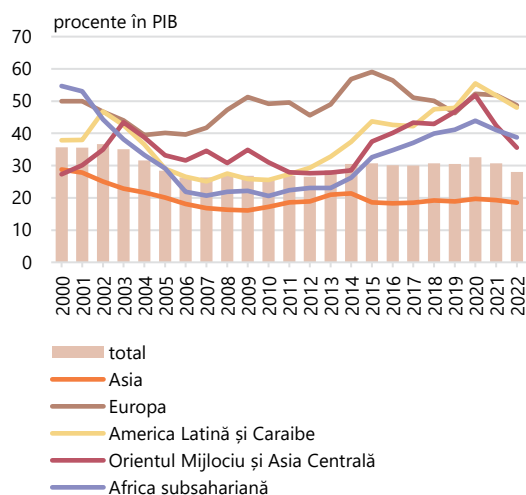
Grafic 2.3. Datoria publică

Notă: Datele pentru România au fost preluate din baza de date a Ministerului Finanțelor.

Sursa: World Economic Outlook Database, aprilie 2022

Grafic 2.4. Datoria externă în țări emergente și în dezvoltare

Sursa: World Economic Outlook Database, aprilie 2022

Continuarea redresării economice, precum și implementarea de reforme în vederea susținerii tranziției modelului de creștere către unul durabil pot reduce din presiunile nivelului ridicat de îndatorare și pot ajuta procesul de consolidare fiscală.

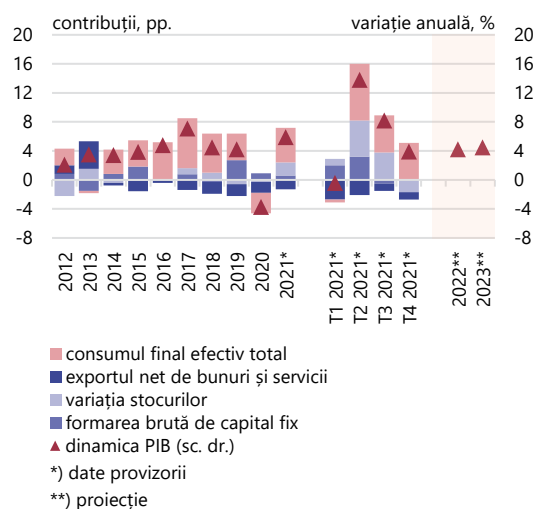
2.2. Principalele provocări la nivel național

Pe plan național, prelungirea crizei medicale și creșterea puternică a prețurilor materiilor prime, în special ale combustibililor fosili, au menținut riscul privind tensiunile echilibrului macroeconomice la nivelul de risc sistemic sever și au majorat la nivel de risc ridicat pe cel

privind întârzierea reformelor și absorbției fondurilor europene, în special prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR). Alte riscuri sistemice identificate la adresa stabilității financiare au fost reprezentate de menținerea incertitudinii la nivel global în contextul pandemiei COVID-19 și riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental.

Creșterea economică s-a temperat pe parcursul anului 2021 (Grafic 2.5), după ce în a doua parte a anului 2020 a înregistrat o revenire puternică. Evoluția din anul 2021 a fost determinată, pe de o parte, de moderarea cererii interne ca urmare a gradului mare de incertitudine determinat de răspândirea rapidă a noilor variante ale coronavirusului, și, pe de altă parte, de persistența problemelor din lanțurile de aprovizionare, creșterea prețurilor materiilor prime și a

Grafic 2.5. Dinamica PIB

Sursa: INS, Comisia Europeană, European Economic Forecast – iarna 2022

prețurilor produselor agricole. În prima parte a anului 2021, formarea brută de capital a avut o contribuție pozitivă, remarcându-se aportul important al investițiilor în echipamente IT&C, în special în trimestrul al doilea al anului. Orientarea într-o mai mare măsură către digitalizarea serviciilor și produselor, precum și demararea unor programe europene importante de susținere a tranziției economice către un model sustenabil de creștere sunt, cel mai probabil, principalii factori.

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), avizat de către Comisia Europeană și, ulterior, de Consiliul Uniunii Europene în ultimul trimestru al anului 2021, prevede investiții necesare susținerii tranziției către o economie verde (41 la sută) și digitalizare (21 la sută). De asemenea, fondurile structurale și de investiții alocate României prin Cadrul financiar multianual 2021-2027 totalizează 38,3 miliarde euro. România a înregistrat, însă, rate reduse de absorbție a fondurilor europene, situându-se sub media UE și a țărilor din regiune (61 la sută, comparativ cu 66,3 la sută în regiune, noiembrie 2021). În aceste condiții, dezvoltarea capacității instituționale de absorbție a acestor fonduri, în noul context macroeconomic, ar trebui să reprezinte o prioritate, mai ales în condițiile în care implementarea cu întârziere a proiectelor poate reduce din eficiența rezultatelor acestora cu până la o treime¹².

Poziția fiscală a înregistrat o îmbunătățire față de anul anterior. Deficitul general consolidat a fost de 6,7 la sută în PIB în anul 2021, comparativ cu 9,6 la sută în PIB în 2020, în timp ce datoria publică s-a majorat cu 1,5 puncte procentuale, la 48,9 la sută în PIB în decembrie 2021. Evoluțiile au fost determinate de creșterea veniturilor, în special ca urmare a dinamizării activității economice (atât încasările din impozitul pe profit, cât și cele din TVA înregistrând majorări importante), în timp ce cheltuielile bugetare au avut o creștere mult mai redusă (8,3 la sută, comparativ cu 17,7 la sută în cazul veniturilor). Evoluția viitoare a poziției bugetare continuă, însă, să genereze un grad ridicat de incertitudine în special privind continuarea procesului de consolidare fiscală și implementarea reformelor asumate în cadrul procedurii de deficit excesiv și a programelor structurale finanțate prin fonduri europene. Trecerea de la măsuri generalizate de susținere a economiei către unele orientate către stimularea acelor sectoare cu potențial major în susținerea unui model de creștere sustenabil, precum și îmbunătățirea capacității instituționale de absorbție a fondurilor europene pot reduce din presiunile generate de procesul de consolidare fiscală.

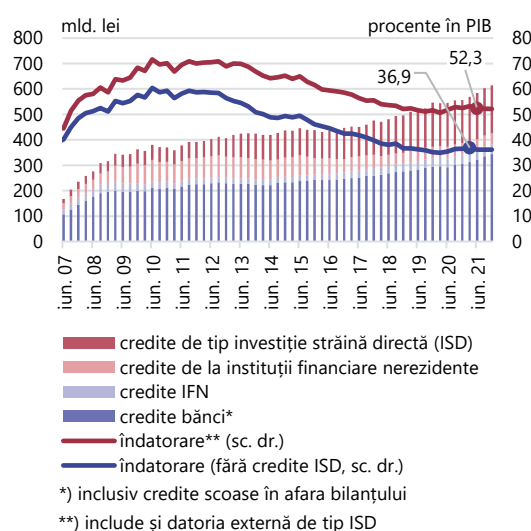
Balanța externă a continuat tendința de deteriorare semnalată anterior, evoluția fiind asemănătoare celei observate înaintea crizei financiare internaționale 2007-2008. Deficitul de cont curent s-a majorat la 16,95 miliarde euro în anul 2021, cu 54 la sută mai mult față de anul anterior, ca urmare a accelerării importului de bunuri în condițiile reluării cererii interne în prima parte a anului, dar și temperării exporturilor datorită persistenței unor disfuncționalități în lanțurile de aprovizionare. Adâncirea deficitului de cont curent reflectă probleme structurale importante ale economiei românești: dependența crescută a producției interne de importuri, deficiențele din sectorul agroalimentar și ponderea mare a sectoarelor energofage (40 la sută din valoarea adăugată, respectiv 50 la sută din activele

¹² http://www.cnsmro.ro/res/ups/Raport-CNSM-pentru-sprrijinirea-finantarii-verzi_PUB.pdf

sectorului companiilor nefinanciare¹³). Pentru a reduce aceste riscuri, CNSM a emis o serie de recomandări privind diminuarea vulnerabilităților asociate deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare (Recomandarea CNSM nr. R/6/2020) și de susținere a tranziției modelului de creștere economică către unul favorabil mediului (Recomandarea CNSM nr. R/6/2021). Aceste măsuri au fost implementate doar într-o mică măsură, cu excepția celor adresate Băncii Naționale a României.

Finanțarea deficitului extern s-a realizat preponderent din fluxuri de tipul investiție străină directă, iar majorarea acestora din urmă a avut loc atât sub formă de fluxuri negeneratoare de dobândă (participațiile de capital au înregistrat o creștere cu aproximativ 50 la sută comparativ cu anul anterior), cât și sub formă de instrumente de natura datoriei (întrările totalizând 21 la sută din fluxul net al investițiilor străine directe în anul 2021).

Grafic 2.6. Îndatorarea sectorului privat

Îndatorarea sectorului privat a continuat tendința ascendentă observată începând cu a doua parte a anului 2016 (Grafic 2.6), ambele componente (creditul intern și extern) înregistrând evoluții pozitive. Gradul mare de incertitudine în condițiile prelungirii crizei medicale și programele guvernamentale de sprijinire a mediului de afaceri prin acordare de garanții au susținut creditarea internă, aceasta înregistrând un ritm superior celei oferite de nerezidenți. Conform Ministerului Finanțelor, până în luna decembrie 2021 creditele acordate în cadrul programului „IMM Invest România” totalizau 12,7 miliarde lei, programul fiind prelungit până în luna iunie 2022.

Împrumuturile acordate de instituțiile financiare autohtone au înregistrat evoluții alerte pe parcursul anului 2021, sugerând începerea unui nou ciclu al creditării. Contextul economic intern dificil,

caracterizat de deteriorarea deficitului extern și spațiul fiscal redus, în condițiile prelungirii crizei medicale și a crizei energetice, impune o monitorizare atentă a riscurilor și calibrarea adecvată a cadrului prudențial pentru asigurarea menținerii la un nivel gestionabil a riscurilor la adresa stabilității financiare. În aceste condiții, CNSM a emis o recomandare Băncii Naționale a României de majorare a ratei amortizorului anticiclic de capital la nivelul de 0,5 la sută de la 0 la sută începând cu data de 17 octombrie 2022 (Recomandarea CNSM nr. 7/2021). Această măsură se înscrie în tendința observată la nivelul Uniunii Europene de normalizare a politicii macroprudențiale.

Ponderea finanțării de la instituții financiare și companii nerezidente este substanțială (38 la sută din totalul îndatorii sectorului privat), iar nivelul intermedierei financiare de către instituțiile financiare autohtone se menține cel mai scăzut din Uniunea Europeană.

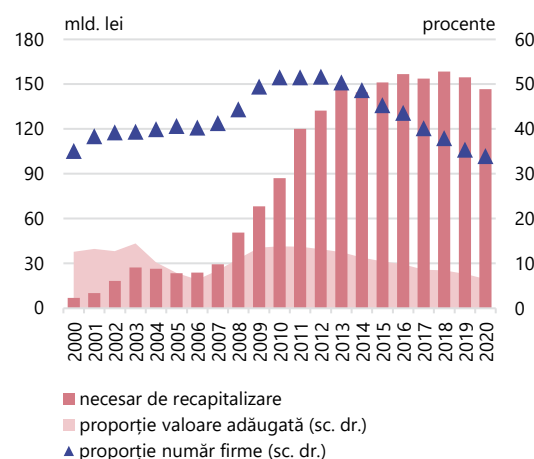
¹³ CNSM, *Analiza Grupului de lucru CNSM pentru sprijinirea finanțării verzi, 2021*.

Acest lucru este de natură a majora riscurile la adresa stabilității financiare. Pe de o parte, sectorul real este expus riscurilor de refinanțare și *home bias*, prin canalul finanțării directe, dar și riscurilor dinspre țări terțe prin canalul creditorului comun, în special în perioade de evoluții adverse economice și/sau financiare. Pe de altă parte, instituțiile financiare autohtone se confruntă cu un fenomen mai pronunțat de selecție adversă, companiile cele mai bune beneficiind de finanțări de la nerezidenți. Soluționarea barierelor în dezvoltarea intermedierei financiare poate contribui la o reorientare a preferințelor companiilor către finanțarea oferită de instituțiile financiare românești. În acest sens, în luna decembrie 2021, Consiliul general al Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială a decis înființarea Grupului de lucru pentru creșterea sustenabilă a intermedierei financiare cu scopul de a identifica posibilele măsuri pentru stimularea creșterii sustenabile a intermedierei financiare (mai multe detalii se regăsesc în Capitolul 1 al prezentului *Raport*).

Rata de neperformanță aferentă creditelor acordate de instituțiile de credit s-a menținut pe o tendință descendentă pe parcursul anului 2021. În cazul populației, indicatorul a coborât la 3,2 la sută în decembrie 2021, de la 3,7 la sută în decembrie 2020, nivel determinat de reducerea ratei de neperformanță în cazul creditelor ipotecare, în timp ce în cazul creditului de consum negarantat aceasta s-a menținut la un nivel constant. În cazul portofoliului de credite acordate companiilor nefinanciare, rata de neperformanță s-a redus la 5,7 la sută, de la 6,6 la sută, în aceeași perioadă. Evoluțiile au fost susținute și de măsurile macroprudențiale introduse înainte de izbucnirea pandemiei, în special cele privind recalibrarea gradului de îndatorare (măsuri introduse începând cu luna ianuarie 2019), acestea fiind de natură a menține un grad de prudență mai ridicat la nivelul portofoliului de credite aferent populației. Cu toate acestea, este posibil să asistăm la o deteriorare a portofoliului de credite aferent populației având în vedere situația debitorilor cu credite amânate la plată, o pondere mai mare a acestora având un grad de îndatorare de peste 50 la sută.

În cazul sectorului companiilor nefinanciare, persistă vulnerabilități importante: ponderea mare a companiilor cu deficiențe severe de capitalizare, guvernanta corporativă redusă și disciplina laxă la plată. Criza medicală a accentuat aceste vulnerabilități. Astfel, numărul companiilor cu capital negativ s-a majorat la 34 la sută în anul 2020 (în creștere cu aproximativ 2 puncte procentuale comparativ cu anul 2019). Necesarul de capitalizare al acestor companii este unul substanțial (146,7 miliarde lei, Grafic 2.7), cea mai mare parte fiind aferent microîntreprinderilor (72 la sută). Din punct de vedere sectorial, companiile din sectoarele servicii și imobiliare au cel mai important deficit de capital (necesarul de capitalizare reprezentând 38 la sută din total). Aceste companii au cumulat doar 6,5 la sută din valoarea brută a sectorului, dar angajau 13,7 la sută din salariați

Grafic 2.7. Evoluția necesarului de recapitalizare și importanța în economie a companiilor subcapitalizate

Sursa: Eurostat, MF, calcule BNR

și dețineau 11 la sută din împrumuturile acordate de instituțiile de credit. Restanțele către partenerii nebancari au crescut cu 2,5 la sută pe parcursul anului 2020, la 82,8 miliarde lei, cea mai importantă componentă fiind cea față de furnizori (aproximativ 40 miliarde lei). De altfel, creditul comercial este responsabil de cea mai mare pondere a finanțării din exteriorul unei companii (aproximativ 18 la sută), rata de neperformanță a acestor credite fiind de 13,5 la sută în anul 2020. În plus, termenul de recuperare a creanțelor s-a majorat la 92 de zile (+8,5 la sută față de valoarea observată în anul 2019). Facilitarea accesului la creditare oferită de instituțiile financiare, îmbunătățirea educației financiare a managerilor și antreprenorilor, precum și creșterea pregătirii profesionale a personalului din bănci implicat în procesul de creditare și analiză a riscurilor sunt câteva dintre măsurile care pot contribui la o mai bună gestionare a riscurilor de finanțare a sectorului cu implicații pozitive asupra creșterii economice.

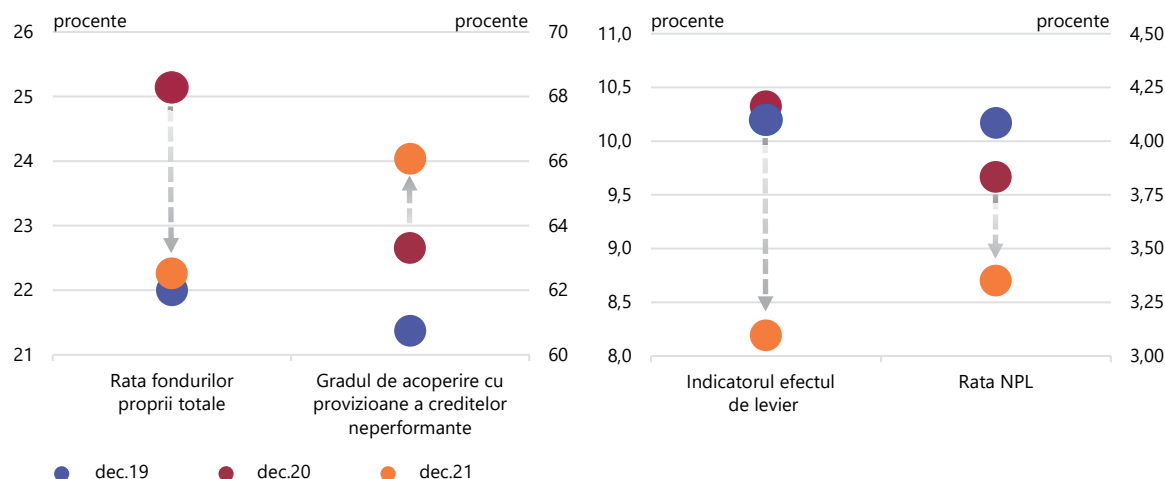
Piața imobiliară a înregistrat în anul 2021 evoluții divergente pe cele două segmente – rezidențial și comercial, dar riscurile s-au menținut la un nivel gestionabil. Activitatea din piața imobiliară rezidențială a cunoscut o dinamizare, dar această evoluție nu s-a reflectat și în evoluția indicelui de preț. Astfel, prețul proprietăților imobiliare s-a menținut sub valoarea considerată a indica riscuri suplimentare pentru echilibrul macroeconomic conform Comisiei Europene și sub valorile observate în țările din regiune (2,1 la sută, în termeni anuali nominali). Pe acest segment al pieței imobiliare, atât cererea, inclusiv cea finanțată prin credit bancar, cât și oferta au cunoscut o accelerare. Evoluțiile, indică o reluare alertă a ciclului financiar și o creștere în intensitate a riscurilor ciclice. În aceste condiții, BNR a decis să acționeze contraciclic pe un subsegment al pieței imobiliare rezidențiale, respectiv pe cel al împrumuturilor acordate pentru achiziția unui imobil rezidențial în scop nelocativ, prin reducerea cu 10 puncte procentuale a limitelor LTV (engl. *Loan-to-Value*, ponderea împrumutului în valoarea garanției), ceea ce echivalează cu solicitarea unui avans mai ridicat cu 10 puncte procentuale la acordarea creditului. Implementarea acestei măsuri a fost determinată de creșterea importanței acestei categorii de împrumuturi, respectiv de nivelul mai ridicat de risc asociat acestora.

Pe segmentul pieței imobiliare comerciale, activitatea s-a menținut la un nivel redus, investitorii preferând să amâne unele investiții sau să prelungescă termenul de finalizare a celor începute. Valoarea tranzacțiilor a revenit la nivelurile de dinainte de pandemie, acestea însumând 0,9 miliarde euro la finalul anului 2021. Mai mult, piața continuă să fie concentrată (54 la sută din tranzacțiile din anul 2021 având ca obiect clădiri din București) și dominată de capital străin (88 la sută din tranzacții fiind realizate de nerezidenți).

2.2.1. Sectorul bancar

Ulterior ajustărilor negative importante ale cadrului macroeconomic în anul 2020, pe fondul pandemiei COVID-19, anul 2021 a adus o îmbunătățire importantă și mai rapidă decât cea așteptată în majoritatea statelor europene. Incertitudinea caracteristică debutului pandemiei s-a diminuat în anul 2021, iar exuberanța piețelor internaționale a influențat pozitiv și economia locală, care a fost sprijinită, de asemenea, de o serie de măsuri luate

Grafic 2.8. Evoluție indicatori bancari – adecvarea capitalului și calitatea activelor

Notă: Datele utilizate pentru 31 decembrie 2021 sunt preliminare (înainte de auditarea bilanțurilor contabile).

Sursa: BNR

de administrația publică. În acest context, sectorul bancar a fost caracterizat, în general, de evoluții pozitive ale principalilor indicatori de sănătate financiară și a contribuit la revenirea economică prin reluarea accelerată a creditării.

Principalele evoluții înregistrate în anul 2021 la nivelul sectorului bancar relevă menținerea unei bune poziționări din perspectiva gestionării unor șocuri dinspre sectorul real, în contextul prelungirii efectelor pandemiei COVID-19: (i) rata solvabilității s-a menținut ridicată (22,3 la sută în luna decembrie 2021), asigurând capacitatea de a susține creditarea sectorului real și de absorbție a unor potențiale pierderi în cazul unor ajustări nefavorabile ale cadrului macroeconomic, (ii) indicatorii de lichiditate au avut niveluri confortabile, iar sprijinul băncilor de la banca centrală prin operațiuni de tip *repo* bilateral s-a diminuat considerabil, (iii) evoluțiile structurale atestă o consolidare a surselor de finanțare ale sectorului bancar (în special în baza economisirii, accelerate de măsurile de *lockdown*, ce au redus consumul), concomitent cu o accelerare a finanțării sectorului real și a statului, (iv) calitatea activelor s-a ameliorat, cu o diminuare a ratei creditelor neperformante (la 3,4 la sută în decembrie 2021, față de 3,8 la sută în anul anterior) și o creștere a gradului de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante (la 66,1 la sută în decembrie 2021, față de 63,3 la sută la finalul anului anterior), (v) profitabilitatea a revenit la niveluri similare anilor pre-pandemici, cu un profit net de 8,3 miliarde lei (echivalent cu indicatori ROE de 13,4 la sută și ROA de 1,4 la sută) în baza evoluției ascendente a profitului operațional, concomitent cu o reducere a cheltuielilor cu provizioanele (după o recunoaștere semnificativă a acestora în anul 2020).

Băncile și-au menținut rezerve consistente de capital în anul 2021, peste cele înregistrate anterior pandemiei, în pofida expirării la 30 septembrie 2021 a recomandărilor CERS și ale CNSM cu privire la restricția/limitarea distribuției de dividende și alte acțiuni similare (mai multe detalii se regăsesc în Caseta C). Rata fondurilor proprii totale (de 22,3 la sută, decembrie 2021) a înregistrat o contracție de la valoarea maximă de 25,1 la sută (decembrie 2020, Grafic 2.8), în special ca urmare a reluării creditării (mai ales a celei aferente

companiilor nefinanciare). Solvabilitatea instituțiilor de credit din România se menține în jurul centilei 75, specifică distribuției valorilor europene (22,6 la sută¹⁴, septembrie 2021). În linie cu evoluțiile generale din perspectiva solvabilității, indicatorul efectul de levier s-a diminuat până la 8,2 la sută.

Cu toate că se află la un nivel adecvat, rata fondurilor proprii totale beneficiază, în prezent, de unele dispoziții ale pachetului *CRR Quick Fix* (Regulamentul (UE) nr. 873/2020), ce a fost adoptat în luna iunie 2020 ca răspuns la criza pandemică. La nivelul sectorului bancar din România, impactul acestui cadru de reglementare este concentrat în jurul a trei măsuri: (i) noi ajustări tranzitorii conform IFRS 9, (ii) reintroducerea dispozițiilor tranzitorii pentru cerințele de capital aferente riscului de credit în cazul expunerilor față de administrații centrale și bănci centrale atunci când respectivele expuneri sunt denominate în moneda națională a unui alt stat membru, (iii) devansarea cu un an a introducerii factorului revizuit de sprijinire a IMM și a introducerii unui factor de sprijinire a infrastructurii. Impactul cumulat al acestora asupra ratei fondurilor proprii totale este unul important (de circa 3 puncte procentuale, conform datelor aferente lunii septembrie 2021). Dispozițiile acestui pachet *CRR Quick Fix* se vor disipa în mare parte în următorii ani, astfel că se va înregistra o scădere a ratei fondurilor proprii totale (în condiții *caeteris paribus*).

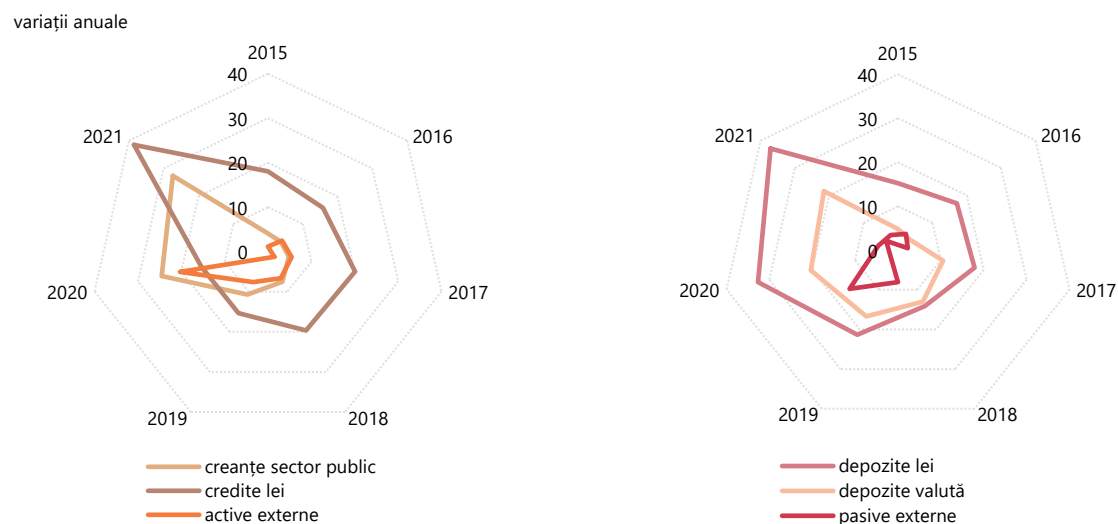
Rezultatele exercițiului de testare la stres a solvabilității pe orizontul de timp 2021-2023 atestă reziliența sectorului bancar românesc într-un mediu macroeconomic nefavorabil, consistent cu amplificarea substanțială a riscurilor, în special a riscurilor de credit și de piață. Rezultatele, în general bune la nivel agregat, ale exercițiului de testare la stres a solvabilității au la bază atât capacitatea băncilor de a genera profit operațional chiar și în condiții nefavorabile (în special în cazul băncilor de talie mare), cât și nivelul inițial adecvat al capitalului (rata fondurilor proprii totale la decembrie 2020 înregistra un nivel maxim istoric în valoare de 25,1 la sută), ce oferă spațiu de absorbție a șocurilor considerate.

Nivelul lichidității s-a menținut adecvat și deficitele temporare de lichiditate s-au diminuat față de cele înregistrate în anul 2020. Indicatorul de acoperire a necesarului de lichiditate (238,6 la sută, decembrie 2021) s-a menținut considerabil peste nivelul minim reglementat și în jurul centilei 75 a distribuției la nivel european (de 268,9 la sută, septembrie 2021). Așadar, sectorul bancar are o stabilitate adecvată la șocuri de lichiditate pe termen scurt (de 30 de zile), în baza unui stoc consistent de active lichide (format, în principal, din titluri de stat și expuneri în relația cu banca centrală).

Rezultatele ultimului exercițiu de testare la stres a lichidității derulat la nivelul instituțiilor de credit (iunie 2021) atestă nivelul adecvat al lichidității și nu evidențiază riscuri semnificative, păstrându-se polarizarea rezultatelor în sensul în care instituțiile de credit de dimensiuni mari sunt mai reziliente la eventuale șocuri de retragere a surselor de finanțare sau de scădere a lichidității activelor deținute.

¹⁴ Conform *EBA Risk Dashboard*, data as of 2021 Q3.

Grafic 2.9. Evoluția principalelor elemente bilanțiere

Sursa: BNR

Bilanțul agregat al sectorului bancar românesc s-a majorat semnificativ pentru al doilea an consecutiv, până la 694,1 miliarde lei la sfârșitul anului 2021 (înregistrând o creștere anuală de 14,4 la sută, de la o medie de 7,3 la sută între anii 2018-2019, respectiv 4,3 la sută între anii 2016-2017).

Pe partea de pasive, depozitele interne s-au consolidat semnificativ în cursul celor doi ani de criză pandemică (creștere anuală cu 14,9 la sută în decembrie 2021, de la o medie de 10 la sută între anii 2016- 2019) în baza economisirii involuntare și de precauție. Cu o cotă de aproape 70 la sută în totalul pasivelor, România se situează cu circa 30 puncte procentuale peste media UE (41 la sută, decembrie 2020) și se compară cu Lituania, Bulgaria și Slovenia în privința modelului de finanțare tradițional. Granularitatea mare dată de preponderența depozitelor atrase de la populație (echivalente cu 41 la sută din totalul pasivelor) asigură o bună stabilitate sectorului bancar românesc din perspectiva surselor de finanțare.

Pe partea de active, s-a amplificat creșterea fluxurilor de finanțare către economia reală, îndeosebi către companii nefinanciare și către sectorul guvernamental (Grafic 2.9). Dinamica anuală a soldului creditelor acordate sectorului privat în anul 2021 (14,8 la sută) aproape s-a triplat față de anul anterior, pe fondul contribuției programelor guvernamentale și al renunțării la măsurile restrictive specifice pandemiei. Evoluția a fost antrenată de componenta în lei, atât aferent creditelor acordate populației, cât și companiilor nefinanciare și, într-o măsură mai mică, de revenirea la valori pozitive a dinamicii anuale a componentei în valută. Ponderea creditelor în lei în stocul total a atins 72,4 la sută în luna decembrie 2021. Creditul acordat companiilor nefinanciare a crescut într-un ritm mai rapid, cu o rată anuală de 19,8 la sută în decembrie 2021 (față de o creștere anuală medie de 4,6 la sută în perioada 2018-2020). Dinamica anuală a creditului populației și-a amplificat creșterea începând cu al doilea trimestru, atingând 9,7 la sută în decembrie 2021.

Ponderea creanțelor asupra sectorului guvernamental a continuat să crească și în anul 2021, plusul de stoc cumulat (27,4 miliarde lei) fiind de aproape patru ori peste ritmul mediu

anual de creștere aferent perioadei 2017-2019. Proporția deținută în activele agregate (24,2 la sută, decembrie 2021) este cea mai ridicată din UE. În cadrul acestor creanțe sunt dominante titlurile de stat emise de administrația centrală (21 la sută din active, decembrie 2021), creditele acordate administrațiilor centrale și locale având un aport redus (3 la sută din active, decembrie 2021).

Calitatea activelor s-a menținut adecvată în anul 2021, măsurile de sprijin al debitorilor de către autoritățile statului (inclusiv prin moratoriile legislative) conducând la o materializare mai redusă a riscului de credit decât cea așteptată. Rata creditelor neperformante s-a diminuat până la 3,4 la sută (de la 3,8 la sută în decembrie 2020). Cu toate acestea, se mențin îngrijorări cu privire la calitatea activelor în contextul unui apel ridicat¹⁵ al clienților la măsurile de moratorii, credite pentru care se observă o migrare relativ ridicată în stadii de depreciere mai nefavorabile (stadiul 2 și 3 conform IFRS 9).

În România, sumele reprezentând credite și avansuri pentru care s-a apelat la suspendarea plății ratelor aparțin cu preponderență sectorului societăți nefinanciare (circa 51 la sută în perioada iunie 2020 – decembrie 2021), în timp ce creditele acordate populației au o pondere mai redusă, de circa 45 la sută. Conform condițiilor de suspendare a plății ratei la credite, o mare parte din volumul creditelor cu moratorii aveau opțiunea expirată în luna decembrie 2020 (circa 93 la sută din expuneri). În luna decembrie 2021, nu mai existau expuneri cu moratorii active.

Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante s-a îmbunătățit continuu în anul 2021, până la 66,1 la sută în decembrie 2021. Deși reprezintă un aspect pozitiv, o astfel de poziționare reflectă o înclinație spre expuneri cu garanții mai reduse și o capacitate limitată de recuperare și valorificare a acestora comparativ cu UE.

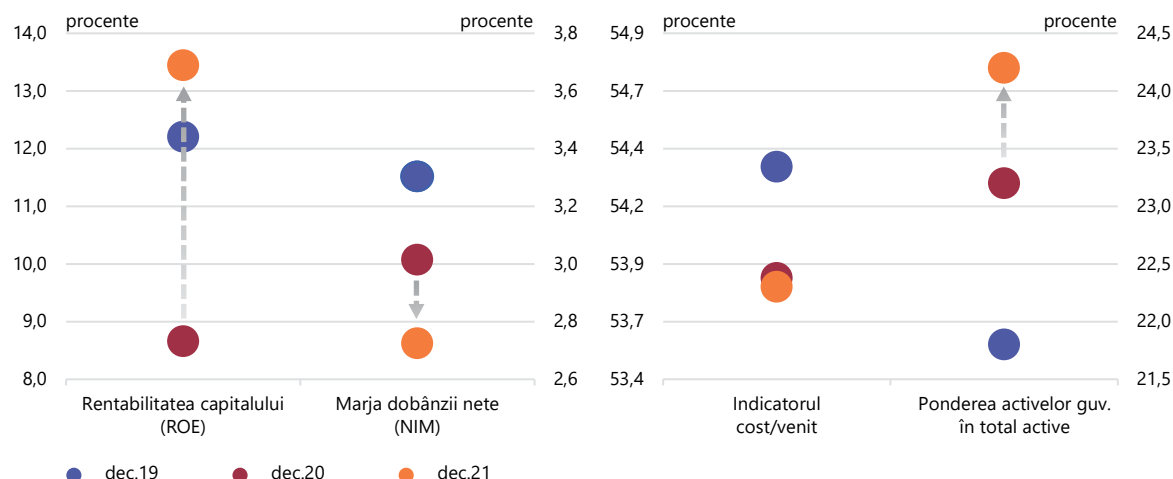
Sectorul bancar din România a rămas profitabil în contextul crizei pandemice, înregistrând un rezultat financiar net semnificativ (8,3 miliarde lei¹⁶) în anul 2021, pe seama reducerii cheltuielilor nete cu ajustările pentru pierderi așteptate din creditare, precum și a evoluției ascendente a profitului operațional. Veniturile nete din dobânzi, componenta principală a veniturilor operaționale (65,8 la sută), au înregistrat o dinamică pozitivă de circa 4 la sută față de anul anterior în baza reluării activității de creditare și a creșterii ratelor de dobândă (care nu s-au translatat cu aceeași amploare pe partea de remunerare a depozitelor). Cheltuielile nete anuale cu ajustările pentru pierderi așteptate din creditare (1,3 miliarde lei) s-au redus cu 65,6 la sută față de cele recunoscute în anul anterior¹⁷, dinamica acestora fiind influențată pozitiv de revenirea economică.

¹⁵ În cazul României, pentru circa 10 la sută din volumul creditelor acordate sectorului real s-a apelat la moratorii (față de media europeană, de 5 la sută).

¹⁶ Datele la finalul anului 2021 nu sunt auditate.

¹⁷ Anul 2020 a fost caracterizat de o recunoaștere accelerată a provizioanelor pentru riscul de credit atât în urma unui comportament proactiv din partea băncilor, cât și ca rezultat al unor măsuri luate de BNR în calitate de autoritate de supraveghere.

Grafic 2.10. Evoluție indicatori bancari – profitabilitate și ponderea activelor guvernamentale în total active

Notă: Datele utilizate pentru 31 decembrie 2021 sunt preliminare (înainte de auditarea bilanțurilor contabile).

Sursa: BNR

Comparativ cu anul 2020, s-au majorat atât profitul net (cu 64,6 la sută), cât și indicatorii de profitabilitate: rentabilitatea economică – ROA (cu 0,4 puncte procentuale, până la 1,4 la sută) și rentabilitatea financiară – ROE (cu 4,8 puncte procentuale, până la 13,4 la sută, Grafic 2.10). Polarizarea profitabilității s-a menținut, băncile de talie mare¹⁸ concentrând 87,1 la sută din rezultatul financiar pozitiv agregat. Cota de piață a băncilor cu pierderi a înregistrat un minim istoric (0,9 la sută). Indicatorul cost/venit s-a modificat nesemnificativ, până la 53,8 la sută (menținându-se în intervalul cu risc mediu conform limitelor prudențiale ale ABE).

Riscurile și provocările generate, întreținute sau amplificate de criza pandemică, nu au dispărut în anul 2021, o serie de vulnerabilități acumulându-se în această perioadă. Astfel, evoluțiile existente trebuie urmărite atât de instituțiile de credit, cât și de banca centrală, în vederea limitării posibilelor efecte negative în situația materializării riscurilor aferente: (i) vulnerabilități privind calitatea activelor, mai ales din perspectiva portofoliului pentru care s-a apelat la moratorii; (ii) creșterea importantă a posibilelor pierderi aferente materializării riscului de rata dobânzii în condițiile deținerii unui volum mare de titluri de stat și ale creșterii ratelor de dobândă; (iii) eficiența operațională redusă (în special, a băncilor de talie mică); (iv) intensificarea riscului operațional (inclusiv din prisma riscului cibernetic) în contextul accelerării procesului de digitalizare pe fondul crizei pandemice, dar și al concurenței dinspre sectorul *Fintech/BigTech*.

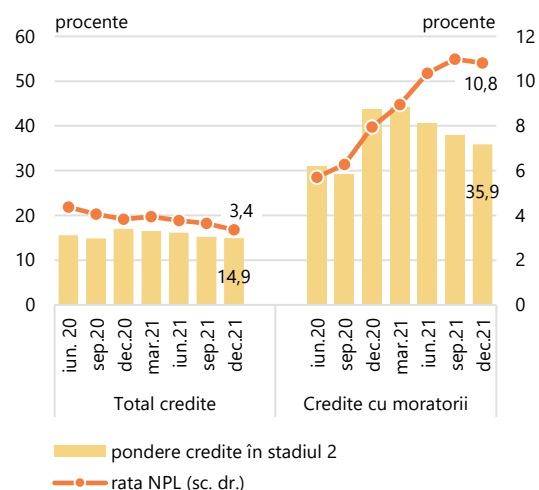
(i) Principalii indicatori privind calitatea activelor au avut evoluții pozitive în anul 2021, însă ponderea ridicată a creditelor pentru care s-a apelat la moratorii și riscul de credit mai ridicat al acestor expuneri conform evoluțiilor recente arată unele vulnerabilități.

În comparație cu portofoliul total de credite, la nivelul portofoliului de credite ce au făcut obiectul moratoriilor, evoluțiile arată o calitate mai redusă din perspectiva riscului de credit. Astfel, rata NPL aferentă creditelor cu moratorii a avut un trend divergent față de cel înregistrat

¹⁸ Băncile de talie mare sunt cele cu active nete de peste 5 la sută din total.

la nivelul întregului portofoliu, crescând de la 5,7 la sută în iunie 2020 la 10,8 la sută în luna decembrie 2021 (Grafic 2.11). După un maxim de 44,2 la sută în luna martie 2021, ponderea creditelor clasificate în stadiile 2 pentru creditele cu moratorii s-a diminuat, în linie cu perspectivele optimiste asupra cadrului macroeconomic (până la 35,9 la sută în luna decembrie

Grafic 2.11. Comparații privind calitatea activelor – total credite și credite cu moratorii

Sursa: BNR

2021), menținându-se mult mai ridicată față de cea înregistrată pentru întreg portofoliul de credite aferente sectorului real (14,9 la sută, decembrie 2021). Gradul de acoperire cu provizioane pe stadii de depreciere este unul similar celui observat la nivel de portofoliu. Există, așadar, un nivel semnificativ de incertitudine cu privire la menținerea capacității de plată a acestor debitori în contextul prelungirii pandemiei. Evoluția calității portofoliului de credite va depinde de dinamica de ansamblu a economiei, cu impact asupra situației financiare a debitorilor care au apelat la moratoriile de suspendare a obligațiilor de plată.

(ii) Portofoliul de titluri de stat contribuie la îmbunătățirea poziției de lichiditate și solvabilitate (conform tratamentului prudențial), însă proporția ridicată și în creștere a acestei clase de expuneri în totalul activelor bancare potențează legătura dintre bănci și stat (*sovereign-bank nexus*), eventuale vulnerabilități

într-unul dintre aceste sectoare fiind de natură să genereze externalități negative pentru celălalt sector. Totodată, se manifestă riscul de rată a dobânzii, în contextul reluării ciclului ascendent al acestora. Impactul riscului de rată a dobânzii este monitorizat în permanență de BNR și este evaluat prin analiza unor scenarii de stres privind deplasarea curbei randamentelor în lei sau euro și calculul pierderilor în urma marcării la piață a titlurilor de stat.

În plus, contextul pandemic și unele măsuri adoptate la nivel european au favorizat tendința de concentrare pe titluri de stat la nivelul UE, tendință care s-a înregistrat în mod similar și la un număr de instituții de credit de pe piața locală. În contextul creșterii nevoii de finanțare a statelor în timpul pandemiei de COVID-19, s-a amânat evaluarea oportunității unor măsuri macroprudențiale cu potențial efect de diminuare a acestor riscuri.

(iii) O vulnerabilitate recurentă a sectorului bancar național este poziționarea eficienței operaționale, determinată prin indicatorul cost/venit, în intervalul cu risc mediu conform limitelor prudențiale ale ABE (50-60 la sută), dar sub nivelul median al UE. Cota de piață a băncilor cu niveluri de peste 60 la sută ale acestui indicator (15,1 la sută) a variat ușor față de anul 2020, scăzând cu 0,5 puncte procentuale. Băncile de talie mică se caracterizează printr-o eficiență operațională redusă, care se poate înrăutăți semnificativ în situația deteriorării cadrului macroeconomic.

(iv) Pandemia COVID-19 a afectat fundamental modul în care oamenii își desfășurau activitățile cotidiene, în unele cazuri, ireversibil. Unul dintre sectoarele care a trebuit să

se adapteze rapid noilor provocări a fost cel bancar. Într-un interval foarte scurt de timp, instituțiile de credit au fost nevoite să adopte modalitatea de lucru în regim de telemuncă pentru angajații ale căror atribuții puteau fi îndeplinite de acasă fără a necesita prezența fizică a acestora la locul de muncă. De asemenea, în cadrul sucursalelor, contactul cu publicul a fost limitat, acestea reorganizându-se în vederea conformării cu normele sanitare în vigoare. Viteza de reacție a băncilor și măsurile extraordinare adoptate au permis acestor instituții să își continue operațiunile cu întreruperi minime și să își protejeze angajații și clienții de riscul de îmbolnăvire. Deși la momentul respectiv măsurile luate păreau să aibă un caracter temporar, unele dintre acestea s-au permanentizat și băncile au fost nevoite să își schimbe strategia de afaceri, astfel încât să se ajusteze la noile nevoi ale clienților și la condițiile din piață stimulate de pandemia COVID-19. Aceste procese de adaptare au necesitat investiții importante în digitalizarea produselor și serviciilor bancare. Conform unui chestionar BNR¹⁹, cheltuielile pentru digitalizare din perioada 2017-2020 s-au ridicat la circa 2,44 miliarde lei, în special pentru proiecte de inovație tehnologică, din care aproape trei sferturi au vizat relația cu clienții. Faptul că suma bugetată pentru anul 2021 s-a ridicat la aproape jumătate din cheltuielile cumulate în cei patru ani arată accelerarea procesului de digitalizare pe fondul crizei pandemice, dar și al concurenței dinspre sectorul *Fintech/BigTech*.

Evoluțiile privind transformarea digitală ridică și unele preocupări referitoare la modul în care digitalizarea poate schimba serviciile bancare viitoare, riscurile asociate transformării digitale (riscul operațional, mai ales din perspectiva riscului cibernetic) fiind în continuă evoluție. Astfel, instituțiile bancare vor fi nevoite să folosească resurse semnificative în dezvoltarea infrastructurii necesare protejării datelor clienților, precum și a informațiilor cu caracter sensibil. Aceste îngrijorări există și la nivel european, unde creșterea recentă a incidentelor cibernetice majore (deși până în prezent nu au produs pagube critice băncilor) reprezintă indicii relevante pentru necesitatea monitorizării stabilității financiare a UE din această perspectivă. În acest sens, CERS a dezvoltat o strategie de atenuare a riscului cibernetic sistemic și a emis Recomandarea CERS/2021/17²⁰, ce are ca obiectiv coordonarea la nivel european în cazul unui atac cibernetic de amploare.

În pofida acestor modificări privind digitalizarea bancară, dar ținând cont de faptul că în România există: (i) un decalaj mare între mediul urban și cel rural, (ii) un nivel de educație financiară redus, (iii) o tendință de îmbătrânire a populației (persoane cu abilități informatice scăzute), precum și (iv) cel mai redus grad de digitalizare²¹ al societății din UE, băncile vor păstra, cel mai probabil, un mix potrivit²² între serviciile digitale și consilierea cu prezență fizică în unitățile teritoriale pentru a răspunde cât mai bine cererii și așteptărilor clienților.

¹⁹ Chestionarul a fost derulat în luna septembrie 2020, când au fost intervievate primele 15 instituții de credit din România (cota de piață cumulată de 93 la sută după valoarea activelor).

²⁰ https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/esrb.recommendation220127_on_cyber_incident_coordination~0ebcbf5f69.en.pdf?2ec57c21993067e9ac1d73ce93a0772

²¹ Conform *Digital Economy and Society Index (DESI)*, publicat pe site-ul Comisiei Europene (2021), România ocupă ultimul loc în rândul statelor membre ale UE în privința nivelului de digitalizare.

²² Menținerea acestui mix este confirmată, pentru moment, de restrângerea limitată a numărului de unități teritoriale ale băncilor (cu 4 la sută în fiecare an de la debutul pandemiei, sub procentul înregistrat în anul 2019).

Cu toate acestea, având în vedere faptul că circa 70 la sută din sectorul bancar românesc este deținut de bănci europene, avansul în digitalizare poate fi stimulat prin eforturile de eficientizare ale grupurilor-mamă europene, dar adaptate la piața locală. În consecință, riscurile, din această perspectivă, sunt considerate mai reduse în România comparativ cu restul țărilor din UE. În perioada următoare, însă, este necesar un efort susținut din partea industriei bancare pentru dezvoltarea digitală de o manieră rezilientă în privința riscului operațional.

Caseta C. Recomandările CERS privind restricțiile aplicabile distribuțiilor pe durata pandemiei COVID-19 și implicațiile acestora asupra sectorului bancar din România

Printre măsurile anunțate de Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS), ca răspuns la șocul generat de pandemia COVID-19, s-a numărat și Recomandarea CERS/2020/7 referitoare la restricțiile privind distribuțiile de dividende în perioada pandemiei, care a avut ca scop menținerea capitalului la niveluri prudente în cazul instituțiilor financiare, în vederea diminuării riscului sistemic și a susținerii revenirii activității economice în UE. Ținând cont de gradul înalt de incertitudine cu privire la impactul pandemiei asupra cadrului macroeconomic existent la finalul anului 2020, când expira această recomandare, Consiliul general al CERS a considerat oportună o extindere, într-o formă amendată, a măsurilor privind restricția distribuției profitului până la 30 septembrie 2021. Astfel, Recomandarea CERS/2020/15 a îndemnat la un comportament extrem de prudent din partea instituțiilor financiare (bănci, firme de investiții, asiguratori și reasiguratori²³) în efectuarea oricărei forme de distribuție a profitului și a acordat autorităților competente o mai mare flexibilitate în aplicarea Recomandării, prin stabilirea unui nivel conservator al distribuțiilor și derularea unor dialoguri bilaterale cu instituțiile financiare, înaintea oricărei decizii de distribuție a dividendelor sau a altor acțiuni similare.

După implementarea Recomandării CERS 2020/15 la nivel național prin emiterea Recomandării CNSM nr. R/2/2021, Banca Națională a României a solicitat instituțiilor de credit ca, cel puțin până la data de 30 septembrie 2021, să evite efectuarea oricărei forme de distribuție a profitului. În acest sens, a fost recomandat ca o eventuală distribuție în anul 2021 să nu depășească un nivel conservator (15 la sută din profitul cumulată în anii 2019 și 2020 sau maximum 20 de puncte de bază din rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază, în linie cu pragurile stabilite de Banca Centrală Europeană). Măsurile adoptate la nivel național au fost comunicate CERS, menținându-se un dialog permanent cu această autoritate, în vederea determinării nivelului de conformare cu dispozițiile recomandărilor, a eficienței măsurilor la nivel local și a necesității unei prelungiri a acestora.

Recomandările privind restricția distribuției de dividende au avut un impact pozitiv semnificativ asupra solvabilității instituțiilor de credit din România în anii 2020 și 2021.

²³ Aria de aplicabilitate a Recomandării CERS/2020/7 cuprindea și contrapărțile centrale.

Astfel, mai multe bănci, care și-au manifestat intenția (publicată în cadrul ordinii de zi a AGA) de a distribui dividende înainte sau la scurt timp după debutul pandemiei COVID-19, au renunțat să o facă în anul 2020, suma reținută astfel fiind de aproximativ 2 miliarde lei. De asemenea, au existat instituții de credit care nu au distribuit dividende, deși istoric au făcut-o, iar altele care și-au ajustat intențiile de distribuire, impactul măsurii fiind, cel mai probabil, unul mai important. Ulterior, băncile care au operat distribuiri de dividende până la 30 septembrie 2021 s-au încadrat, în general, în limitele stabilite în mod conservator de BNR. Acumularea unor rezerve de capital consistente a condus la înregistrarea în decembrie 2020 a maximului istoric al ratei fondurilor proprii totale (25,1 la sută), indicatorul ajustându-se până la 22,3 la sută în luna decembrie 2021, în special ca urmare a reluării procesului de creditare, excedentul de capital menținându-se peste nivelurile consemnate în perioada prepandemică.

Măsurile de restricționare/limitare a distribuirii de dividende au avut o eficacitate dovedită și la nivel european. Astfel, conform unor studii ale BCE și ale Băncii Spaniei, instituțiile de credit care s-au conformat cu Recomandarea CERS 2020/7 au finanțat mai mult economia față de băncile ale căror decizii de distribuire a profitului au fost luate înainte de recomandarea în cauză. De asemenea, după amendarea dispozițiilor legale prin Recomandarea CERS/2020/15, băncile aflate sub supravegherea BCE au avut o rată de distribuire de 3 ori mai mică față de perioada anterioară crizei pandemice²⁴.

Odată cu revenirea economică peste așteptări, înregistrată în statele europene, în prima parte a anului 2021, necesitatea unei eventuale prelungiri a recomandărilor CERS și BCE, ulterior datei de 30 septembrie 2021, s-a diminuat semnificativ. Astfel, rezervele importante de capital, care s-au acumulat în această perioadă și deteriorarea sub așteptări a calității activelor (în baza măsurilor de sprijin și a revenirii economice) au făcut ca CERS și BCE să ia decizia de a nu prelungi recomandările cu privire la restricția distribuirilor de dividende după data de 30 septembrie 2021. Autoritatea macroprudențială din România (CNSM) a urmat același comportament.

Expirarea Recomandării CERS/2020/15 contribuie la revenirea spre o funcționare normală a piețelor financiare, dar impune prudență în perioada următoare din partea autorităților de supraveghere și a băncilor din perspectiva riscului de credit, prin promovarea și aplicarea unor practici adecvate într-un mediu economic încă incert.

2.2.2. Piețele financiare nebankare

Piețele financiare nebankare din România au arătat o bună reziliență în fața șocurilor provocate de pandemia COVID-19, toate cele trei sectoare supravegheate de Autoritatea de Supraveghere Financiară evoluând, în ansamblu, pozitiv din punct de vedere al principalilor indicatori pe parcursul perioadei analizate.

²⁴ <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2021/html/ssm.sp210702~cf91f91b62.en.html>

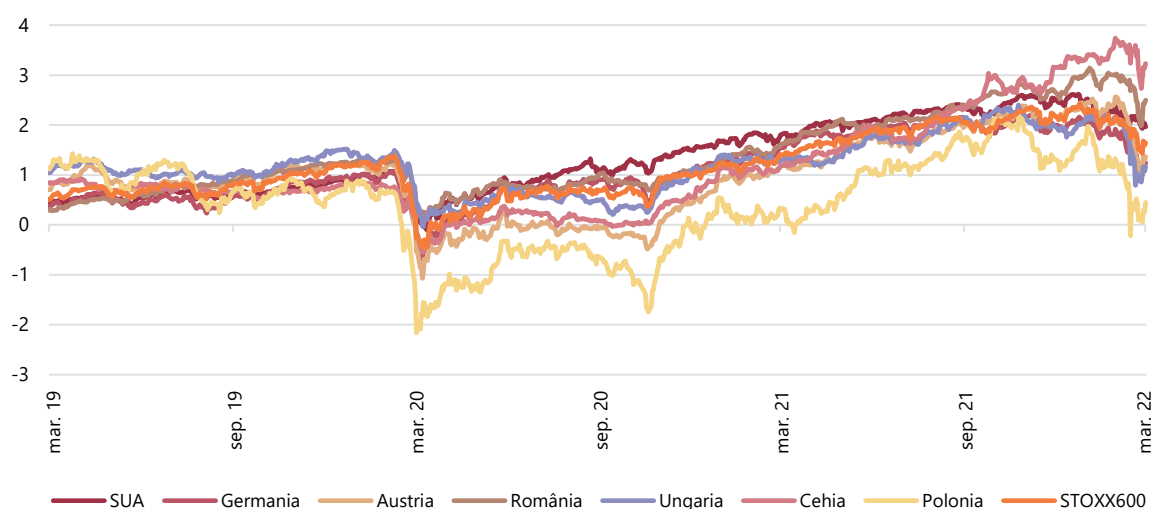
Pentru piața organismelor de plasament colectiv, riscurile au fost gestionate adecvat prin diversificarea și respectarea politicilor de investiții. În plus, testul de stres privind lichiditatea fondurilor de investiții din România, desfășurat pe parcursul anului 2021, a arătat o bună reziliență a industriei în fața unor șocuri severe. Persistența unui nivel redus de dezvoltare rămâne cel mai semnificativ risc pentru bursa locală, în ansamblu, din perspectiva capitalizării, lichidității și diversificării numărului de emitenți, ceea ce poate avea un impact negativ asupra altor componente ale pieței financiare (de ex.: asigurători, fonduri de pensii, organisme de plasament colectiv) și economiei în ansamblu (acces limitat la finanțarea prin piață, ca alternativă la finanțarea bancară). Pentru piața asigurărilor, se menține un grad ridicat de concentrare, ce rămâne o vulnerabilitate atât din punct de vedere al expunerii pe clase de asigurare, cât și al cotelor de piață deținute de un număr redus de societăți. Sistemul pensiilor private a fost rezilient și a evoluat pozitiv pe tot parcursul funcționării sale. Fondurile de pensii private reprezintă investitori instituționali care sprijină, în principal, economia locală, fiind totodată și un factor de echilibru și stabilitate a pieței financiare.

Interconectarea piețelor financiare nebancale

Anul 2021 a fost unul al incertitudinii și anticipării, ceea ce a scos în evidență atât dificultatea de a lua decizii de investiții bazate pe predicții privind evoluția piețelor financiare, cât și beneficiile durabile ale diversificării și flexibilității.

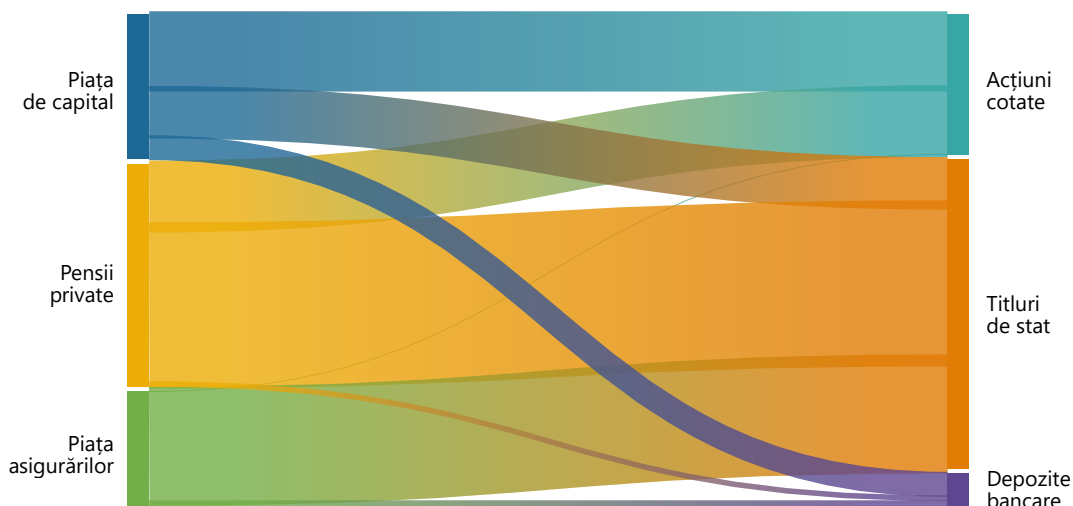
Toate piețele de capital europene au avut o tendință de creștere accelerată în primul trimestru din 2021, ce a continuat și în următoarele două trimestre. O corecție puternică a acestora ar putea conduce la o creștere abruptă a riscului de piață, în condițiile în care așteptările de creștere economică, înglobate în obligațiunile pe termen lung, ar fi diminuate.

Grafic 2.12. Evoluția indicilor pe termen scurt (deviație standard)

Sursa: Refinitiv, calcule ASF

Grafic 2.13. Rețeaua expunerilor entităților din piețele financiare nebankare pe tipuri de active la 31.12.2021

Sursa: ASF, calcule ASF

Una dintre metodele deja tradiționale utilizate pentru monitorizarea nivelului de interconectare dintre piețe este analiza expunerilor bilanțiere între sectoare sau între entități individuale. În particular, pentru entitățile care activează pe piețele financiare nebankare, în cea mai mare parte investitori instituționali, este relevantă expunerea față de câteva clase principale de active și piețele pe care acestea se tranzacționează: titluri de stat, depozite bancare sau acțiuni.

Fondurile deschise de investiții (FDI) și fondurile de investiții alternative (FIA) dețin o pondere de circa 29 la sută în acțiuni cotate la 31 decembrie 2021. În același timp, pensiile private (fondurile de pensii administrate privat – Pilonul II și fondurile de pensii facultative – Pilonul III) dețin în portofoliul investițional un procent de aproximativ 26 la sută în acțiuni cotate. Piața asigurărilor, prin companiile de asigurare active la 31 decembrie 2021, a investit un procent de 0,3 la sută în acțiuni cotate. Apreciem că interconectarea entităților supravegheate de către ASF cu piețele bursiere are o amploare medie spre redusă.

Specificul activității asigurătorilor, fondurilor de investiții și de pensii face ca activele financiare deținute să aibă un rol extrem de important pentru capacitatea acestora de a-și respecta obligațiile asumate față de asigurați/investitori/participanți. Totodată, un șoc resimțit de unul dintre emitenții de astfel de instrumente sau de una dintre piețele pe care acestea se tranzacționează, cu pondere semnificativă în activele agregate la nivelul unuia dintre sectoarele financiare nebankare supravegheate de ASF, ar putea avea implicit efect asupra performanței sau stabilității sectorului respectiv.

Cea mai mare expunere față de sectorul bancar o au organismele de plasament colectiv, care dețin o pondere de 9 la sută în depozite bancare, în timp ce societățile de asigurare dețin o pondere de circa 4 la sută, fondurile de pensii private deținând 2 la sută în depozite bancare. Considerăm că nivelul de interconectare cu sectorul bancar (din prisma activelor bilanțiere) este unul redus.

Rețeaua expunerilor entităților din piețele financiare nebankare arată că, în cazul tuturor celor trei sectoare financiare nebankare supravegheate de ASF, principala expunere la risc este față de statul român, prin intermediul obligațiunilor suverane deținute în portofoliu. Astfel, titlurile de stat sunt deținute în portofoliile investiționale ale organismelor de plasament colectiv în procent de circa 19 la sută, în procent de 60 la sută se regăsesc în structura investițională a fondurilor de pensii private, iar societățile de asigurare au investit 43 la sută din activele sale în titluri de stat.

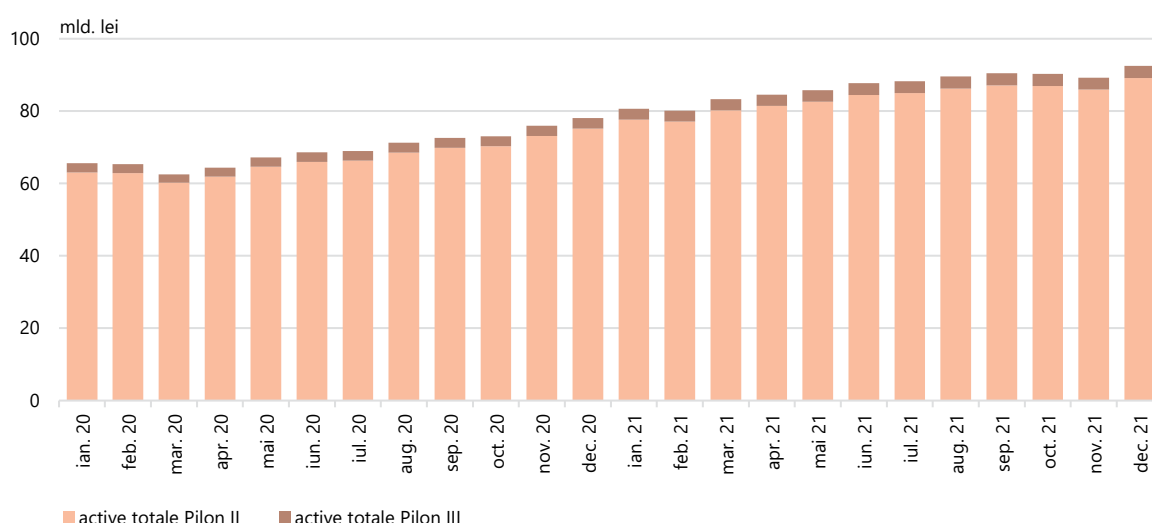
2.2.2.1. Piața pensiilor private

Activele totale aferente sistemului de pensii private și numărul de participanți ai acestuia se află într-o continuă creștere încă de la înființare. Astfel, la finalul lunii decembrie 2021, fondurile de pensii private (Pilonul II și Pilonul III) au cumulat 92,52 miliarde lei în active totale, cu 19 la sută mai mult comparativ cu aceeași dată a anului anterior, reprezentând 7,84 la sută din PIB.

Politica investițională din cadrul portofoliilor de active ale fondurilor de pensii private continuă să fie concentrată pe piața locală de capital la finalul anului 2021. Ponderea investițiilor în instrumente cu venit fix reprezintă 69 la sută din totalul portofoliului investițional al fondurilor de pensii private, în timp ce un procent de 26 la sută a fost investit în acțiuni.

Sistemul pensiilor private a rămas unul dintre segmentele care au fost cel mai puțin afectate în contextul incertitudinii generate de pandemia COVID-19, dat fiind specificul său caracterizat de economisirea și investirea pe termen lung. În contextul unei politici investiționale prudente, echilibrate și diversificate, fondurile de pensii au traversat în teritoriul pozitiv perioadele de turbulență care au avut loc de la înființare până acum, adaptându-se constant noilor condiții de pe piețele financiare.

Grafic 2.14. Valoarea activelor totale ale sistemului de pensii private

Sursa: ASF

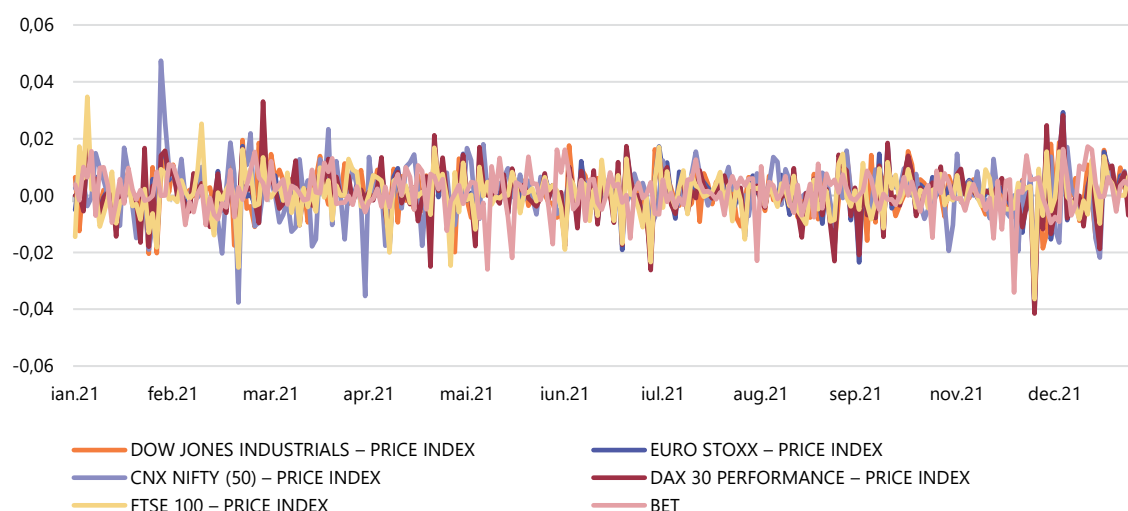
Riscurile la care au fost expuse fondurile de pensii private în anul 2021 au fost:

- Riscul de credit se menține unul scăzut, întrucât fondurilor de pensii private le sunt permise doar investițiile în instrumente cu venit fix ce au calificativul *Investment Grade*. La 31 decembrie 2021, un procent de 60 la sută din activele totale ale sistemului erau investite în titluri de stat emise de România, țară ce are calificativul *Investment Grade*.
- Riscul de lichiditate se situează la un nivel scăzut, întrucât sistemul de pensii private își continuă perioada de acumulare, nivelul plăților și al ieșirilor fiind unul foarte redus, datorită structurii demografice a populației care mai are ani buni până în momentul în care numărul cererilor de pensionare va deveni relevant pentru managementul lichidităților.
- Riscul de piață rămâne unul relevant pentru fondurile de pensii cu contribuții definite, așa cum este și cel din România, dar acesta a fost gestionat prudent de către administratori prin diversificarea portofoliilor și orientarea către instrumente cu venit fix, cu scadență pe termen mediu și lung.
- Riscul de solvabilitate: În vederea acoperirii valorii minime garantate, administratorii fondurilor de pensii administrate privat au obligația constituirii din sume proprii a unui provizion tehnic. Acesta se constituie pentru acoperirea riscurilor aferente garanției investiționale minime obligatorii stabilite prin Legea nr. 411/2004 și este utilizat în cazul în care valoarea activului personal al unui participant scade sub valoarea contribuțiilor plătite către participant, pe întreg parcursul perioadei active, diminuate cu penalitățile de transfer și comisioanele legale. De asemenea, Fondul de garantare a drepturilor din sistemul de pensii private reprezintă un element suplimentar de siguranță a sistemului de pensii private.
- Din perspectiva riscului de profitabilitate, menționăm că orizontul de investiții ale fondurilor de pensii private trebuie privit pe termen lung, având în vedere termenul de contributivitate de 30-40 de ani din sistemul de pensii administrate privat. Ratele de rentabilitate ale fondurilor de pensii private se mențin pe un trend crescător începând cu luna martie 2020.
- Riscul de concentrare este unul structural și se menține în continuare ridicat pentru fondurile de pensii private din România și pentru depozitarii acestora. Cu toate acestea, cadrul de reglementare a fost dezvoltat pentru a permite nenumărate mecanisme de verificare și o transparență crescută, pentru a elimina de la bun început potențialele vulnerabilități care ar putea evolua din riscul de concentrare.

2.2.2.2. Piața de capital

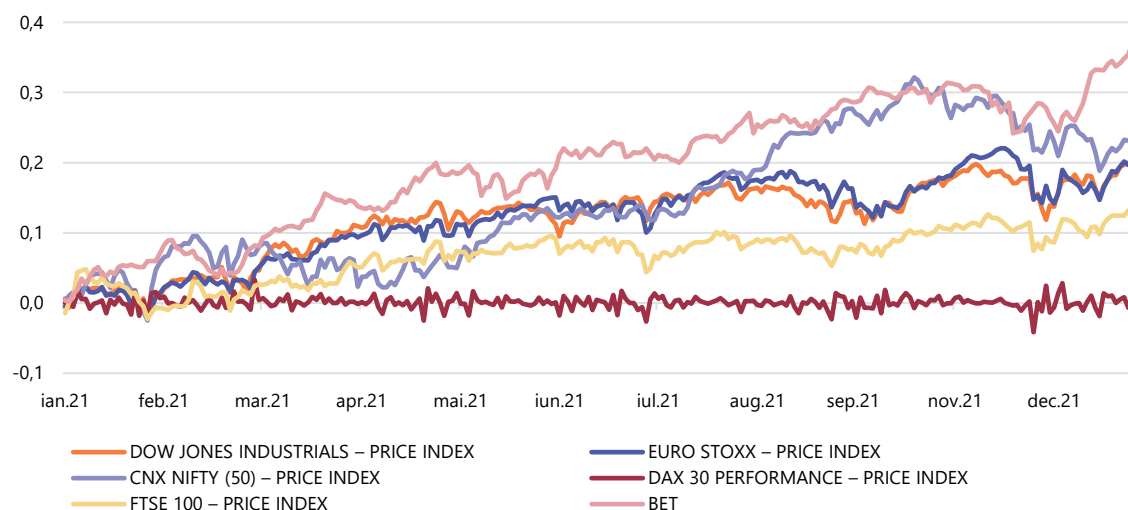
Caracterul global al pandemiei COVID-19 a avut un impact semnificativ asupra economiei mondiale de la începutul anului 2020, făcând parte din categoria evenimentelor rare, imprevizibile și neobișnuite, care pot determina un lanț de reacții adverse și perturbări ale pieței.

Grafic 2.15. Evoluția rentabilității indicilor bursieri în perioada ianuarie-decembrie 2021

Sursa: BVB, Refinitiv, calcule ASF

Grafic 2.16. Evoluția rentabilității indicilor bursieri în perioada ianuarie-decembrie 2021 (2020=100)

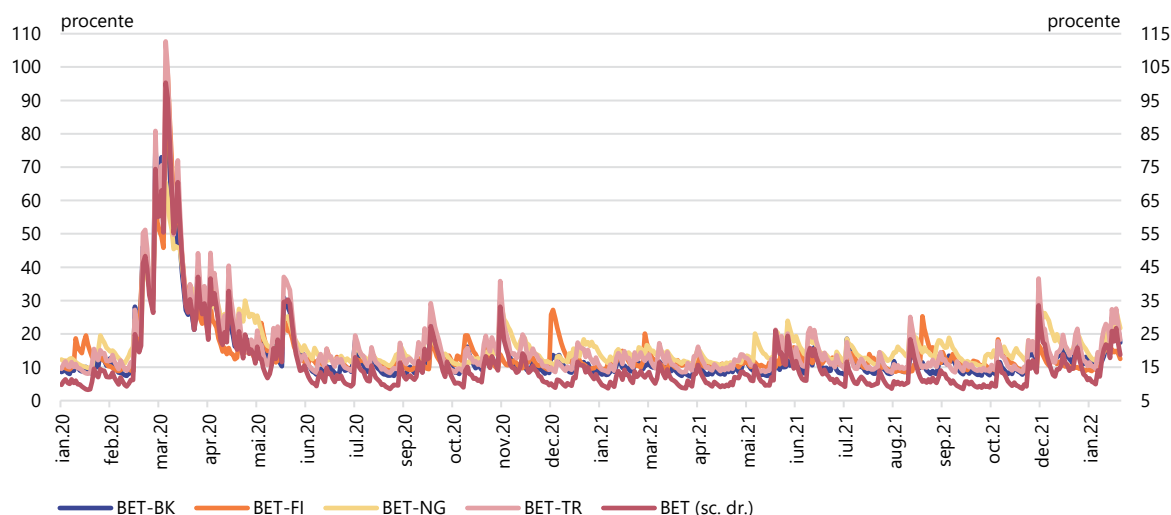

Sursa: BVB, Refinitiv, calcule ASF

La finele anului 2021, bursele internaționale de acțiuni au înregistrat o revenire, după ce în martie 2020 acestea au consemnat cea mai semnificativă deteriorare din cauza pandemiei COVID-19. Piețele bursiere internaționale au înregistrat creșteri semnificative în lunile iulie-august datorită unui sentiment puternic pozitiv al investitorilor.

Indicii bursei românești au înregistrat evoluții pozitive la finalul anului 2021, comparativ cu 31 decembrie 2020. Indicele de referință BET, care surprinde evoluțiile celor mai tranzacționate companii de pe piața reglementată a BVB, a avut o creștere de 33 la sută la 31 decembrie 2021 comparativ cu finalul anului 2020. Cea mai semnificativă rată de creștere a fost de 40 la sută aferentă indicelui BET-TR, care surprinde evoluția prețurilor companiilor componente, cât și dividendele oferite de acestea. Indicele BET-NG, ce reflectă

Grafic 2.17. Volatilitatea indicilor bursieri locali

Sursa: BVB, calcule ASF

evoluția companiilor listate pe piața reglementată a BVB ce au domeniul principal de activitate energia și utilitățile aferente, a înregistrat la 31 decembrie 2021 o creștere de aproximativ 29 la sută.

În momente de incertitudine, volatilitatea piețelor crește, concomitent cu efectele de contagiune, astfel încât corelațiile dintre piețe devin mult mai strânse. Volatilitățile indicilor Bursei de Valori București au înregistrat o scădere în ultima perioadă, iar regimul rămâne deocamdată unul mediu spre scăzut.

Capitalizarea bursieră a înregistrat o creștere de circa 48,40 la sută în data de 31 decembrie 2021 comparativ cu finalul anului 2020 și o creștere de aproximativ 53 la sută la data de 26 ianuarie 2022 comparativ cu finele anului 2021. Raportat la sfârșitul anului 2019, capitalizarea s-a majorat cu aproximativ 30,41 la sută, indicând faptul că valoarea de piață a companiilor locale listate pe piața principală a BVB a depășit nivelul prepandemie.

La finalul lunii decembrie 2021, în România își desfășurau activitatea 18 societăți de administrare a investițiilor (SAI), 82 de fonduri deschise de investiții (FDI), 25 de fonduri închise de investiții (FII), 5 societăți de investiții financiare (SIF), Fondul Proprietatea și 4 depozitari. Valoarea totală a activelor organismelor de plasament colectiv (OPC) din România era de 49,98 miliarde lei la data de 31 decembrie 2021, în creștere cu circa 21 la sută comparativ cu anul anterior.

Cele două segmente importante ale pieței de capital din România, respectiv organismele de plasament colectiv și piața bursieră, au cunoscut în anul 2021 o volatilitate moderată, corelată cu o tendință similară observată pentru majoritatea piețelor de capital din regiune. Toți indicii bursieri au recuperat în anul 2021 pierderile înregistrate, indicele BET atingând un nou maxim istoric de peste 13 000 de puncte, după ce pe parcursul anului 2020 izbucnirea crizei sanitare a determinat fluctuații semnificative pe piața de capital locală.

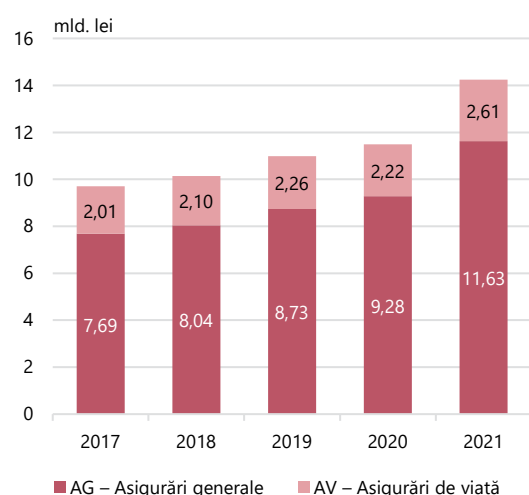
Pe ansamblu, riscul pe piața de capital din România rămâne unul ridicat, cu tendințe de creștere, în contextul în care structural bursele de valori reacționează rapid și anticipativ la orice factori de stres care ar putea perturba evoluțiile economice, sociale, politice etc.

Riscul de lichiditate la Bursa de Valori București rămâne unul mediu. Valoarea medie zilnică tranzacționată în anul 2021 a scăzut cu 11 la sută față de media anului 2020. De asemenea, capitalizarea BVB a recuperat în totalitate scăderea înregistrată în anul 2020, iar la finalul lunii decembrie 2021 a înregistrat o valoare de 229 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 48 la sută față de decembrie 2020.

Gradul de concentrare a serviciilor de depozitare se menține ridicat, din aceleași cauze structurale ca și în situația fondurilor de pensii.

2.2.2.3. Piața asigurărilor

Grafic 2.18. Evoluția volumului de prime brute subscrise în perioada 2017-2021

Sursa: ASF

În anul 2021, societățile de asigurare autorizate și reglementate de ASF au subscris prime brute în valoare de aproximativ 14,2 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 24 la sută față de valoarea înregistrată anul anterior. Informațiile prezentate se bazează pe raportările societăților de asigurare transmise către ASF și cuprind și indicatorii societății City Insurance, căreia i-a fost retrasă autorizația de funcționare²⁵ în cursul lunii septembrie. Având în vedere cota de piață semnificativă pe care societatea o deținea și faptul că City Insurance a funcționat până în luna septembrie 2021, indicatorii din prezentul *Raport* referitori la primele brute subscrise și despăgubirile brute plătite cuprind și datele aferente societății City Insurance până la septembrie 2021.

Piața asigurărilor din România rămâne orientată spre activitatea de asigurări generale, ce deține o pondere de 82 la sută din totalul primelor brute subscrise de societățile de asigurare autorizate și reglementate de ASF.

Cu toate acestea, se constată creșterea susținută a volumului de prime brute subscrise (PBS) pentru activitatea de asigurări de viață, ce s-a situat la o valoare de 2,6 miliarde lei în anul 2021, cu 18 la sută mai mare comparativ cu 2020.

Piața asigurărilor generale rămâne dominată de asigurările auto, astfel încât acestea, incluzând clasa A3 (Asigurări de mijloace de transport terestru, altele decât cele feroviare)

²⁵ Decizia ASF nr. 1148/17.09.2021.

și clasa A10 (Asigurări de răspundere civilă auto, inclusiv răspunderea transportatorului), reprezintă aproximativ 76 la sută din totalul primelor brute subscrise pentru activitatea de asigurări generale și 62 la sută din totalul primelor brute subscrise de societățile de asigurare în anul 2021.

Volumul primelor brute subscrise pentru segmentul asigurărilor de viață (2,6 miliarde lei) a fost susținut atât de creșterea cu circa 15 la sută a subscrierilor pentru clasa C1 (Asigurări de viață, anuități și asigurări de viață suplimentare), cât și de aprecierea cu 25 la sută a subscrierilor aferente clasei C3 (Asigurări de viață și anuități, legate de fonduri de investiții).

Asigurările de sănătate au continuat să înregistreze o dinamică pozitivă în anul 2021, cu un volum al subscrierilor de circa 497 milioane lei, în creștere cu peste 10 la sută față de anul precedent, deținând o pondere de 3,5 la sută în totalul primelor brute subscrise de societățile autorizate și reglementate de ASF (14,2 miliarde lei).

Asigurările de garanții au înregistrat un volum al primelor brute subscrise de aproximativ 345 milioane lei în anul 2021, în scădere cu 25 la sută față de anul anterior (460 milioane lei).

Din totalul primelor brute subscrise de societățile de asigurare autorizate și reglementate de ASF în anul 2021 (14,2 miliarde lei), primele brute subscrise pe teritoriul altor state au înregistrat un volum de circa 264 milioane lei, reprezentând aproximativ 1,9 la sută din volumul total al primelor subscrise, în scădere comparativ cu perioada similară din anul anterior (circa 355 milioane lei).

Societățile de asigurare autorizate în alte state membre ale UE au subscris un volum al primelor brute de aproximativ 1,21 miliarde lei (8,51 la sută din totalul primelor brute subscrise în România de societățile locale autorizate de ASF) în anul 2021, în baza dreptului de stabilire (FOE-freedom of establishment), pe teritoriul României, prin intermediul a 13 sucursale.

La nivelul întregii piețe, ratele SCR și MCR au fost supraunitare la finalul lunii decembrie 2021.

La finele lunii decembrie 2021, atât valoarea activelor, cât și cea a obligațiilor societăților de asigurare (măsurate conform principiilor regimului Solvabilitate II) au înregistrat creșteri comparativ cu valorile înregistrate în aceeași perioadă a anului precedent. Activele totale au crescut ușor, cu 1,4 la sută, la nivelul întregii piețe a asigurărilor, iar datoriile totale ale societăților de asigurare s-au mărit cu 1,5 la sută la 31 decembrie 2021 comparativ cu valoarea înregistrată la finalul lunii decembrie a anului anterior.

Despăgubirile brute plătite de societățile de asigurare pentru activitățile de asigurări generale și de viață (incluzând răscumpărările parțiale și totale și maturitățile) au înregistrat o valoare de circa 7,6 miliarde lei în anul 2021, reprezentând circa 54 la sută din volumul total al primelor brute subscrise pe parcursul perioadei de referință.

Rata combinată a daunei calculată pe date cumulate pentru toate clasele de asigurări generale a înregistrat o valoare supraunitară (121 la sută) în anul 2021, în creștere comparativ cu valoarea înregistrată în perioada similară a anului anterior (110 la sută).

La finalul anului 2021, valoarea totală a rezervelor tehnice brute constituite de societățile de asigurare se situa la un nivel de peste 20 miliarde lei, în creștere cu 6 la sută față de finalul anului 2020 (aproximativ 19 miliarde lei). Din valoarea totală a rezervelor tehnice brute, 54 la sută reprezintă rezerve constituite pentru asigurările generale, în timp ce 46 la sută din totalul rezervelor tehnice sunt constituite pentru activitatea de asigurări de viață.

Coeficientul de lichiditate a fost în creștere la finalul lunii decembrie 2021 comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior atât pentru activitatea de asigurări generale, cât și pentru activitatea de asigurări de viață.

Primele distribuite de companiile de brokeraj pentru asigurările generale și asigurările de viață s-au situat la o valoare de 9,91 miliarde lei în anul 2021, în creștere cu circa 26 la sută față de 2020 (7,86 miliarde lei). Ponderea veniturilor din activitatea de intermediere în volumul de prime intermediare la nivelul pieței de brokeraj în asigurări a fost de 17,52 la sută, pe segmentul asigurărilor generale acesta fiind de 16,86 la sută, iar pe segmentul asigurărilor de viață de 35,53 la sută.

3. Măsuri implementate pentru îndeplinirea obiectivelor macroprudențiale naționale

3.1. Măsuri macroprudențiale adoptate la nivel european pe parcursul anului 2021

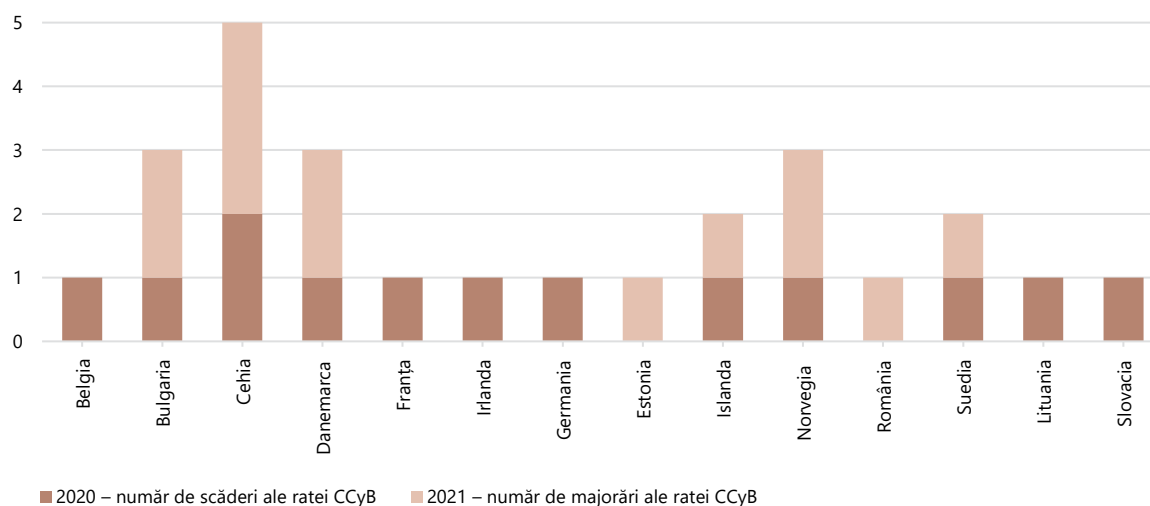
Politica macroprudențială a reprezentat un pilon important al autorităților europene în efortul de combatere a efectelor pandemiei și de sprijinirea relansării economice ulterioare. După un an 2020 marcat de numeroase măsuri de stimulare a economiei reale, în special prin recalibrarea instrumentelor în vederea susținerii finanțării, în anul 2021 s-a observat intrarea într-o nouă paradigmă, cea a normalizării politicii macroprudențiale, pe fondul depășirii șocului inițial și în vederea prevenirii acumulării de riscuri sistemice.

Principalele regiuni care se disting în această privință sunt reprezentate de țările nordice și cele din Europa Centrală și Est. De altfel, țările nordice au beneficiat în timpul crizei pandemice de cel mai larg spațiu macroprudențial, care a permis astfel oferirea unui impuls semnificativ economiei reale. Apelarea la eliberarea amortizorului anticiclic de capital s-a aflat printre cele mai numeroase măsuri la care au optat autoritățile europene în perioada de stres, observându-se ulterior o tendință de revenire din zona stimulativă. Astfel, pe parcursul anului 2021, o parte dintre țări au început să își reconstruiască amortizorul CCyB eliberat anterior, în timp ce altele au decis pentru prima dată implementarea unei rate pozitive a amortizorului (Grafic 3.1), șocul indus de pandemie demonstrând necesitatea constituirii din timp a unor rezerve de capital care să poată fi eliberate în situații de criză. De menționat că la debutul pandemiei unele state membre, care nu au avut constituite rezerve sub forma CCyB (singurul amortizor care prin natura sa poate fi eliberat într-o astfel de situație), au recurs la recalibrarea în scădere a cerințelor privind celelalte amortizoare de capital.

Îmbunătățirea condițiilor economice a permis Băncii Centrale Europene să anunțe renunțarea la recomandarea referitoare la suspendarea distribuirii de dividende începând cu luna octombrie 2021, ca urmare a rezultatelor testelor de stres care descriu un sector bancar european îndeajuns de capitalizat și robust în fața eventualelor șocuri adverse. Ulterior, Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) a anunțat, de asemenea, neprelungirea termenului de aplicare a Recomandării CERS/2020/15²⁶.

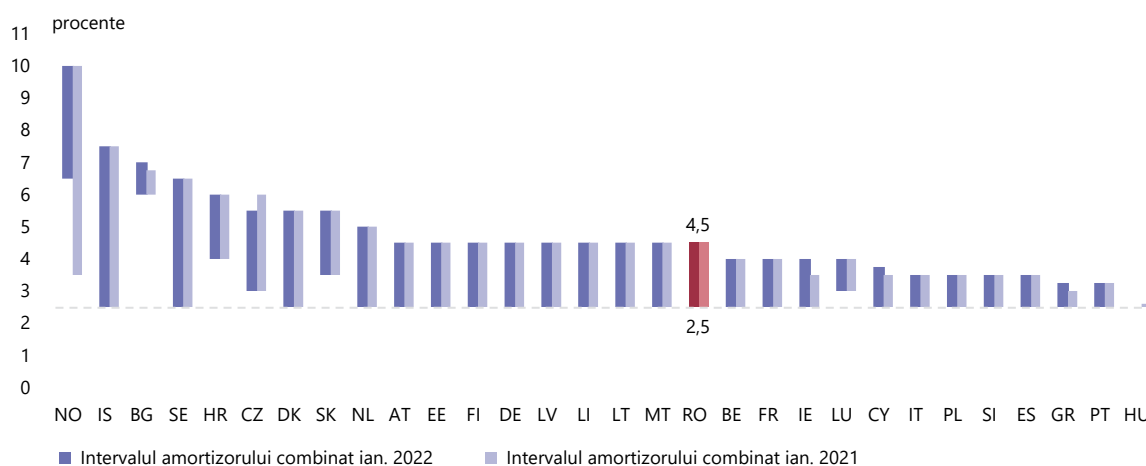
²⁶ Recomandarea CERS/2020/15 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuirilor pe durata pandemiei COVID-19.

Grafic 3.1. Numărul de decizii privind rata amortizorului CCyB pe parcursul anilor 2020 și 2021

Sursa: CERS

Grafic 3.2. Amortizorul de capital combinat aplicabil în ianuarie 2022 și ianuarie 2021 – comparații europene

Notă: În cazul României, amortizorul de capital pentru riscul sistemic structural a fost calculat luând în considerare valoarea maximă dintre amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică (O-SII) și amortizorul de capital pentru risc sistemic (SyRB).

Sursa: CERS

O preocupare tot mai pregnantă în cazul țărilor din Europa de Vest este legată de evoluția pieței imobiliare, caracterizată de creșteri semnificative ale nivelurilor de preț, un trend accentuat și de noile priorități ale consumatorului european pe piața locuințelor, influențate de efectele pandemiei. De asemenea, în anul 2021 CERS a anunțat că pe radarul autorităților au fost adăugate două noi tipuri de riscuri – schimbările climatice și atacurile cibernetice. Evoluțiile tehnologice impun astfel o actualizare a setului de vulnerabilități la adresa stabilității financiare și a instrumentelor pentru a le preveni și combate.

O analiză comparativă a cerințelor aplicabile în UE arată că, în luna ianuarie 2022, România s-a plasat în zona mediană în privința ratei amortizorului combinat. În continuare, în vârful clasamentului se află țările din nordul Europei (Grafic 3.2). Precizăm că datele prezentate nu

cuprind majorările operate de mai multe state, inclusiv de România, asupra amortizorului CCyB, care urmează a intra în vigoare din a doua jumătate a acestui an. Totodată, ca urmare a finalizării procesului de transpunere a CRD V în legislația românească, cele două amortizoare structurale prevăzute de cadrul european de reglementare (SyRB și O-SII) se cumulează, instituțiile de credit din România înregistrând un amortizor combinat cuprins între 2,5 și 5,5 la sută începând cu data de 7 februarie 2022.

3.2. Măsurile macroprudențiale adoptate în România pe parcursul anului 2021

3.2.1. Amortizoarele de capital

Capitalizarea sectorului bancar s-a menținut la niveluri ridicate pe tot parcursul anului 2021, iar indicatorii de lichiditate nu au fost de natură a crea constrângeri în privința activității de creditare. Totodată, profitabilitatea a atins valori comparabile cu cele înregistrate înainte de declanșarea crizei pandemice. Astfel, reziliența sectorului bancar s-a consolidat, evoluția datorându-se și implementării cadrului politicii macroprudențiale privind constituirea amortizorilor de capital, mai exact:

- Amortizorul de conservare a capitalului (CCoB) aplicabil tuturor băncilor din sector în scopul stabilirii unei capacități de bază pentru absorbția pierderilor, care să permită continuarea procesului de furnizare a serviciilor financiare către economia reală în perioadele dificile. În prezent acest amortizor se situează la nivelul de 2,5 la sută din valoarea totală a expunerilor la risc.
- Amortizorul anticiclic de capital (CCyB) are ca scop creșterea rezilienței sectorului bancar față de pierderile potențiale induse de o creștere excesivă a creditării, acționând în sensul netezirii ciclului financiar. În prezent, acest amortizor este la nivelul de zero la sută cu mențiunea că, în urma ședinței Consiliului general al CNSM din 14 octombrie 2021, CNSM a recomandat majorarea ratei amortizorului la nivelul de 0,5 la sută, începând cu 17 octombrie 2022. Recomandarea a fost implementată prin emiterea Ordinului BNR nr. 6/2021 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1130 din 26.11.2021). Principalele argumente ce au stat la baza acestei recomandări au fost: (i) creșterea pronunțată a activității de creditare, ritmul de creștere accelerând cu predilecție pe parcursul anului 2021, aceasta fiind înregistrată pe fondul depășirii contracției economice severe suferite în contextul declanșării pandemiei, (ii) existența tensiunilor la nivelul echilibrelor macroeconomice, în special pe canalul deficitelor gemene – bugetar și de cont curent, (iii) creșterea anunțată, de către unele state membre, a ratelor amortizorului anticiclic de capital,

concomitent cu renunțarea la restricțiile privind distribuirea dividendelor, (iv) nivelurile ridicate, peste media europeană, ale rezervelor voluntare de capital constituite de sectorul bancar și ale indicatorilor de lichiditate ce permit conservarea capitalului, fără a influența oferta de creditare, în contextul înregistrării unei profitabilități robuste în ultimii ani și (v) accesul la finanțare al debitorilor eligibili, instituțiile de credit estimând menținerea constantă a standardelor de creditare, atât în cazul împrumuturilor acordate companiilor nefinanciare, cât și în cel al ambelor categorii de credite destinate populației.

- Amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică (O-SII) are ca scop evitarea hazardului moral generat de cele mai mari bănci din sector. În anul 2021, asupra băncilor cărora este aplicat (băncile de importanță sistemică), acest amortizor a avut valori între 1 la sută și 2 la sută din valoarea totală a expunerilor la risc. Începând cu 1 ianuarie 2022, a fost implementată o nouă abordare cu privire la metodologia de calibrare a amortizorului O-SII (pe baza indicatorilor obligatorii recomandați de ABE). Plaja de valori aferentă scorurilor obținute de bănci este împărțită în șase intervale (*buckets*) cu o valoare egală de 500 de puncte de bază, cărora le sunt alocate valori ale amortizorului O-SII în trepte egale de 0,5 puncte procentuale (de la 0,5 la sută la 3 la sută).
- Amortizorul de capital pentru risc sistemic (SyRB) reprezintă instrumentul la dispoziția autorităților macroprudențiale din UE, care poate fi adaptat particularităților naționale pentru a diminua riscurile structurale de natură a amenința stabilitatea sistemului financiar dintr-o anumită jurisdicție. Acesta a fost introdus de Banca Națională a României, la recomandarea CNSM, în scopul de a aborda dimensiunea sistemică a creditelor neperformante. În prezent, nivelul acestui amortizor este cuprins între zero și 2 la sută din valoarea totală a expunerilor la risc, în funcție de nivelul ratei creditelor neperformante, dar și de gradul de acoperire cu provizioane.

3.2.1.1. Amortizorul anticiclic de capital

Cadrul de implementare a instrumentului macroprudențial

Amortizorul anticiclic de capital (CCyB), definit în CRD V, și anterior în CRD IV, este unul dintre instrumentele recomandate de Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) pentru atingerea obiectivului intermediar al politicii macroprudențiale referitor la reducerea și prevenirea creșterii excesive a creditelor și a efectului de pârgie²⁷. În plus, pentru a sprijini autoritățile naționale în luarea deciziilor și pentru a oferi o bază comună de analiză la nivelul statelor membre, CERS a emis o recomandare cu privire la procedura de operaționalizare a acestui instrument, respectiv Recomandarea CERS/2014/1 cu privire la orientări privind stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital.

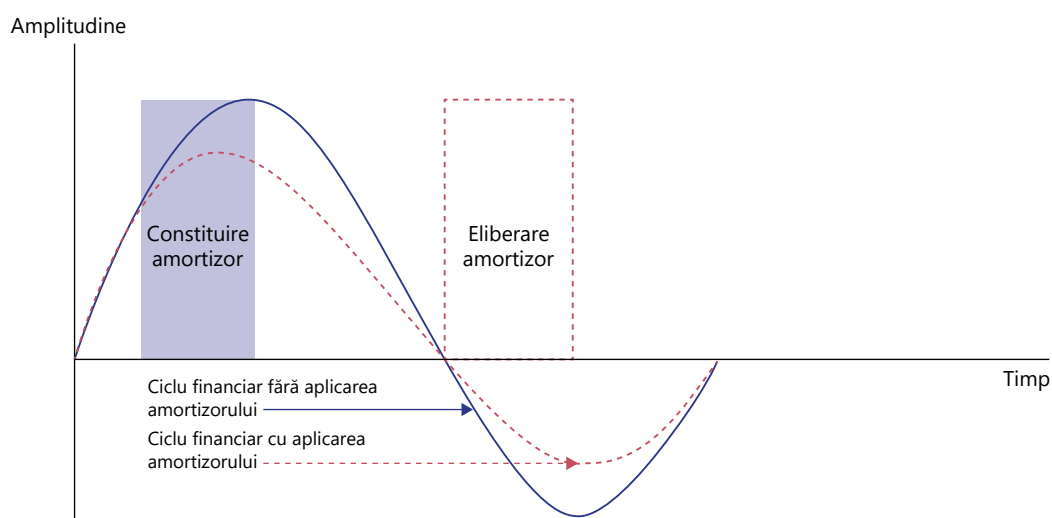
²⁷ Recomandarea CERS/2013/1 privind obiectivele intermediare și instrumentele politicii macroprudențiale, subrecomandarea B privind selectarea instrumentelor macroprudențiale.

Recomandarea CERS/2014/1 este compusă din patru subrecomandări: A – sunt enunțate principiile ce stau la baza implementării CCyB, B – are în vedere măsurarea și calcularea abaterii ponderii creditului în PIB, calcularea ratei de referință a amortizorului și referențialului pentru amortizoare, C – sunt descrise anumite variabilele, cu rol de îndrumare în indicarea unor eventuale acumulări de riscuri la nivelul sistemului asociate cu perioadele de creștere excesivă a creditării și D – sunt prezentate anumite variabile, cu rol de îndrumare, ce pot indica faptul că amortizorul trebuie menținut, redus sau eliberat. La nivel național, CNSM, în calitate de autoritate desemnată, stabilește periodic rata amortizorului anticiclic de capital, în conformitate cu atribuțiile sale prevăzute la art. 3 alin. (1) din Legea nr.12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național.

Instrumentul CCyB are drept obiectiv prevenirea creșterii excesive a creditării în faza de expansiune a ciclului financiar, dar și creșterea gradului de reziliență a sectorului bancar pentru a asigura o bună capacitate de absorbție a potențialelor pierderi generate de o evoluție nefavorabilă a economiei (Figura 3.1). Prin urmare, în situații de criză, amortizorul acționează în două moduri pentru susținerea continuării activității de furnizare a serviciilor financiare către economia reală, respectiv prin: (i) absorbția pierderilor ca urmare a deținerii capitalului suplimentar peste cerințele minime și prin (ii) eliberarea de capital suplimentar, obținut prin reducerea/dezactivarea amortizoarelor, contribuind în acest mod la diminuarea tendinței spre dezintermediere din partea instituțiilor de credit.

Conform art. 136 (5) din CRD, implementarea amortizorului anticiclic de capital se realizează după 12 luni de la data anunțării introducerii măsurii, existând posibilitatea ca, în cazuri excepționale justificate, aceasta să se poată aplica într-un interval de timp mai scurt. În schimb, o reducere a amortizorului poate avea efect imediat. În cazul reducerii ratei CCyB, autoritatea desemnată stabilește, de asemenea, o perioadă orientativă în care nu se preconizează o creștere a amortizorului.

Figura 3.1. Mecanismul de constituire și eliberare a amortizorului anticiclic de capital

Sursa: CERS, *Flagship Report on Macro-prudential Policy in the Banking Sector*

Amortizorul anticiclic de capital se constituie din fondurile proprii de nivel 1 de bază (CET1), luând valori cuprinse între 0 la sută și 2,5 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, însă atunci când sunt identificate riscuri ridicate, rata amortizorului poate depăși limita superioară de 2,5 la sută.

În vederea fundamentării deciziei privind rata adecvată a amortizorului anticiclic de capital, CRD are în vedere principiul „discreției orientate” (engl. *guided discretion*), potrivit căruia autoritățile responsabile combină abordarea bazată pe norme cu exercitarea competențelor discreționare. Astfel, decizia de activare a acestui instrument are la bază informația oferită de indicatorul deviația ponderii creditului (în sens larg) în PIB de la tendința acestuia pe termen lung, care poate fi completată cu analiza indicatorilor privind evoluția piețelor imobiliare, indicatorilor macroeconomici, a indicatorilor privind gradul de îndatorare a sectorului privat sau a standardelor de creditare.

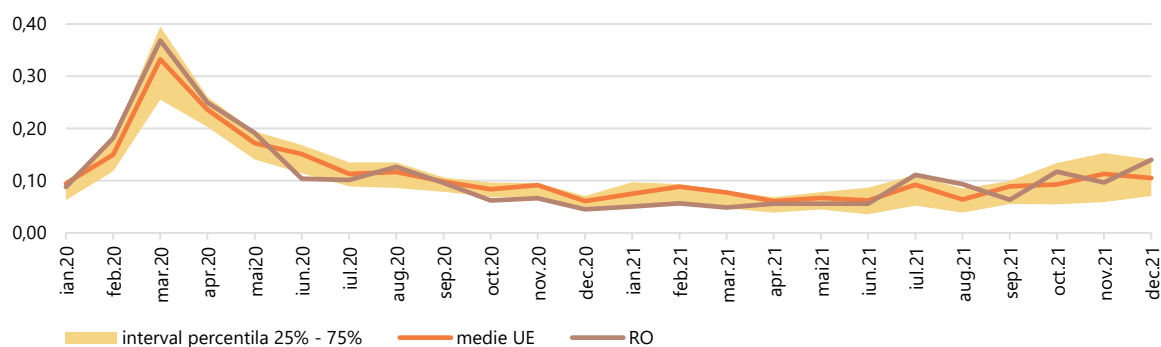
Conform prevederilor Recomandării CERS 2014/1, statele membre au obligația de a transmite CERS, la fiecare 3 ani, un raport cu privire la modul în care a fost realizată implementarea recomandării. Primul termen de raportare a fost 30 iunie 2016, însă ca urmare a efectelor pandemice, următorul termen (30 iunie 2019) a fost inițial amânat cu un an, prin intermediul Deciziei CERS/2019/15, după care a fost anulat conform Deciziei CERS/2020/10. Astfel, cel de-al doilea termen de transmitere a rapoartelor către CERS este 30 iunie 2022. În luna mai 2019, CERS a publicat prima evaluare a modului de implementare a Recomandării CERS 2014/1 de către statele membre și Banca Centrală Europeană. Potrivit rezultatelor evaluării, România a primit calificativul maxim (*Fully Compliant*) la nivelul întregii recomandări.

Experiența la nivelul UE

Pe parcursul anului 2021 a fost resimțită o revenire puternică a economiei europene, concomitent cu ritmuri susținute de creștere a activității de creditare, după turbulențele înregistrate pe parcursul anului 2020 pe piețele financiare (Grafic 3.3) și după incertitudinile care au marcat debutul pandemiei, motiv pentru care autoritățile desemnate au început să reconstituie amortizoarele de capital eliberate anterior. Principalul instrument macroprudențial, utilizat în perioada incipientă a pandemiei COVID-19 pentru a oferi un stimulent direct sectorului bancar și economiei reale, a fost amortizorul anticiclic de capital (CCyB), 12 state reducând, parțial sau total, rata planificată a acestuia pentru anul 2020. În mod simetric, pe parcursul anului 2021, tot acesta a fost amortizorul la care o mare parte dintre state au apelat, însă de această dată cu o recalibrare în sensul creșterii ratelor aplicate. Astfel, opt state din SEE²⁸ au decis majorarea ratelor CCyB în 2021, cele mai multe dintre măsuri având ca termen de implementare anii 2022 și 2023, ca urmare a faptului că prevederile cadrului legislativ solicită o perioadă de 12 luni de la momentul luării deciziei și până la implementarea efectivă a acesteia. Unele state au adoptat, pe parcursul

²⁸ Statele care au luat decizii de majorare sunt: Bulgaria, Cehia, Danemarca, Estonia, Islanda, Norvegia, România și Suedia.

Grafic 3.3. Evoluția indicatorului de stres financiar (CLIFS*), estimat de BCE pentru statele membre ale UE

*) CLIFS (Country Level Index of Financial Stress) este un indice compozit care măsoară nivelul de stres financiar pornind de la trei segmente ale pieței financiare: piețele de acțiuni, piețele de obligațiuni și piețele valutare. Pentru detalii metodologice, a se vedea Duprey T. și Klaus B., „Dating systemic financial stress episodes in the EU countries”.

Notă: Intervalul dintre percentila 25 și percentila 75 reprezintă distanța dintre valoarea indicatorului CLIFS pentru care doar 25 la sută dintre valorile înregistrate la nivelul statelor membre sunt mai mici decât aceasta și cea pentru care doar 25 la sută dintre valorile înregistrate la nivelul statelor membre sunt mai mari decât aceasta.

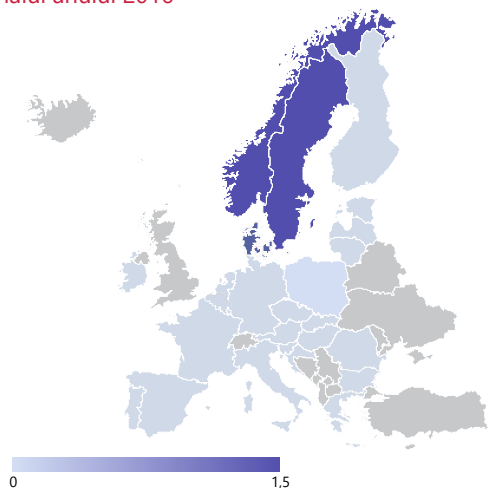
Sursa: BCE

anului 2021, o singură decizie de creștere, iar altele au urmat o abordare progresivă de normalizare a politicii macroprudențiale, prin decizii consecutive de majorare a ratei CCyB (Cehia, Bulgaria, Danemarca și Suedia).

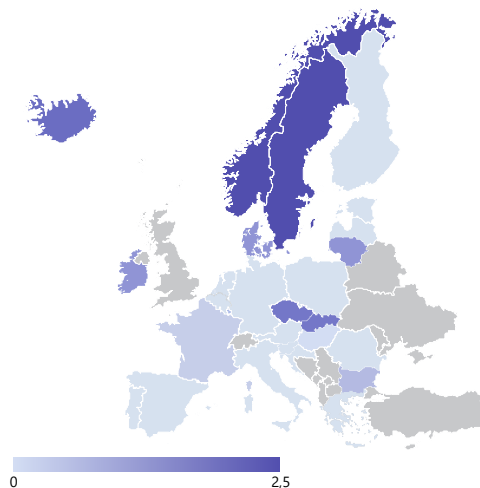
Privind în istoric (Graficele 3.4-3.7), se desprinde o tendință în privința direcției de evoluție a ratelor amortizorului anticiclic de capital. Astfel, în urma unui start timid al procesului de aplicare, s-a ajuns ca la finalul anului 2019, 10 state să aplice o valoare mai mare decât zero la sută a amortizorului, în timp alte 3 state adoptaseră decizia de a implementa rate pozitive pe parcursul anului următor. Totuși, această tendință de creștere atât a ratelor aplicabile, cât și a numărului de state ce îl aplică la valori pozitive a fost oprită de apariția pandemiei COVID-19.

Cele mai însemnate modificări ale ratei CCyB pe parcursul anului 2021 au fost realizate în Danemarca și Islanda, acolo unde au fost luate decizii de creștere a ratei amortizorului cu 2 puncte procentuale. În Danemarca creșterea a fost decisă gradual: în cadrul ședinței din iunie autoritățile daneze au stabilit o creștere cu 1 punct procentual, majorare ce urmează să fie aplicată începând cu finalul lunii septembrie 2022, iar în cadrul ședinței din decembrie, autoritatea macroprudențială a acestui stat a decis o nouă creștere a ratei CCyB, cu încă 1 punct procentual, măsură ce urmează să fie aplicată începând cu finalul anului 2022. În Islanda, majorarea ratei CCyB cu 2 puncte procentuale a fost rezultatul unei singure decizii și urmează să fie aplicată începând din 29 septembrie 2022. Printre justificările pentru măsurile luate de Danemarca se numără rata de dobândă relativ scăzută și creșterea accelerată din ultima perioadă a creditelor acordate populației, în paralel cu o creștere a activității pe piața imobiliară. În cazul Islandei, principalele motive ale deciziei sunt îndatorarea ridicată a populației și majorarea rapidă a prețurilor activelor financiare, considerându-se că riscurile sistemice de natură ciclică se situează la nivelurile pre-pandemice.

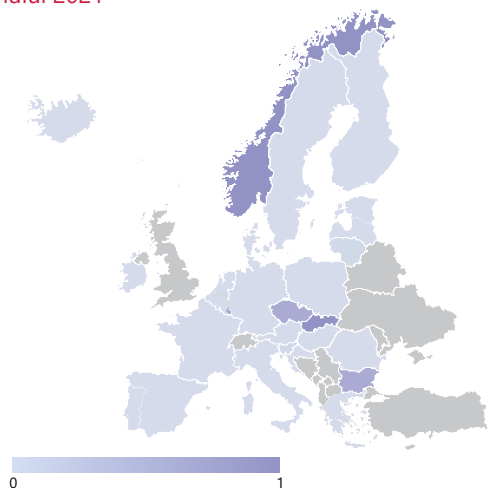
Grafic 3.4. Rata CCyB în țările SEE la finalul anului 2016

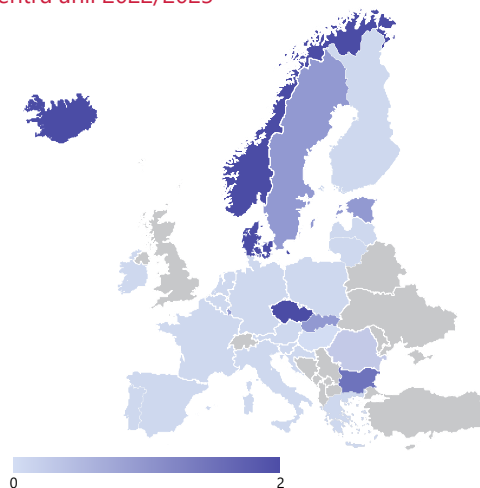
Grafic 3.5. Rata CCyB în țările SEE la finalul anului 2019

Grafic 3.6. Rata CCyB în țările SEE la începutul anului 2021

Grafic 3.7. Rata CCyB în țările SEE anunțată în 2021 pentru anii 2022/2023

Sursa: CERS

Tabel 3.1. Ratele CCyB aplicate și cele planificate pentru următorii ani în statele SEE

Țara	Rata CCyB (%) la începutul anului 2021	Rata CCyB (%) anunțată în 2021 pentru anul 2022/2023	Data ultimei revizuirii
Austria	0	0	1 ianuarie 2016
Belgia	0	0	1 aprilie 2020
Bulgaria	0,5	1,5	16 decembrie 2021
Croația	0	0	1 ianuarie 2016
Cipru	0	0	1 ianuarie 2016
Cehia	0,5	2	25 noiembrie 2021
Danemarca	0	2	14 decembrie 2021
Estonia	0	1	30 noiembrie 2021
Finlanda	0	0	16 martie 2015

– continuare –

Țara	Rata CCyB (%) la începutul anului 2021	Rata CCyB (%) anunțată în 2021 pentru anul 2022/2023	Data ultimei revizuirii
Franța	0	0	1 aprilie 2020
Germania	0	0	1 aprilie 2020
Grecia	0	0	1 ianuarie 2016
Ungaria	0	0	1 ianuarie 2016
Islanda	0	2	29 septembrie 2021
Irlanda	0	0	1 aprilie 2020
Italia	0	0	1 ianuarie 2016
Letonia	0	0	1 februarie 2016
Liechtenstein	0	0	1 iulie 2019
Lituania	0	0	1 aprilie 2020
Luxemburg	0,5	0,5	1 ianuarie 2021
Malta	0	0	1 ianuarie 2016
Țările de Jos	0	0	1 ianuarie 2016
Norvegia	1	2	15 decembrie 2021
Polonia	0	0	1 ianuarie 2016
Portugalia	0	0	1 ianuarie 2016
România	0	0,5	14 octombrie 2021
Slovacia	1	1	1 august 2021
Slovenia	0	0	1 ianuarie 2016
Spania	0	0	1 ianuarie 2016
Suedia	0	1	28 septembrie 2021
Media SEE	0,1	0,4	-

■ nemodificată ■ creștere 0,5 pp ■ creștere 1 pp ■ creștere 1,5 pp ■ creștere 2 pp

Sursa: CERS

La finalul anului 2021 o treime dintre statele SEE aveau o rată a CCyB aplicată/planificată mai mare decât zero la sută. Printre acestea se numără România și Estonia, care au stabilit pentru prima dată de la implementarea acestui amortizor un CCyB cu o rată mai mare de zero la sută. În cazul României, va fi aplicat un CCyB cu o rată de 0,5 la sută începând cu 17 octombrie 2022, iar în cazul Estoniei, rata CCyB aplicată începând cu 12 iulie 2022 va fi de 1 la sută. Statele cu cele mai mari valori planificate ale amortizorului sunt Cehia, Danemarca, Islanda și Norvegia, cu o rată de 2 la sută, urmate de Bulgaria care va aplica o rată de 1,5 la sută.

Caseta D. Rată neutră pozitivă a amortizorului anticiclic de capital

O parte dintre statele europene (Lituania, Estonia, Suedia și Marea Britanie) au adoptat o abordare ce implică o rată neutră pozitivă a amortizorului anticiclic de capital în perioadele în care nu se manifestă încă episoade de creștere excesivă a creditării. În aceste cazuri, autoritățile macroprudențiale naționale au pornit de la premisa că nivelul de echilibru,

materializat în punctul de pornire al amortizorului anticiclic de capital, nu trebuie să fie inițializat la zero la sută, așa cum este utilizat de cea mai mare parte a statelor, ci trebuie să aibă o valoare pozitivă (Tabel A). Prin stabilirea unei rate pozitive neutre a CCyB este creat un spațiu de manevră mai ridicat privind măsurile macroprudențiale încă de la începutul intervalului de analiză a acestora. Această strategie este foarte utilă și ca urmare a decalajelor de timp dintre acumularea riscurilor și politicile macroprudențiale în curs de implementare, măsurile fiind implementate, de regulă, după 12 luni de la momentul adoptării. Astfel, activarea amortizorului înainte ca riscurile să ajungă la un nivel ridicat oferă sectorului bancar o plasă de siguranță care poate fi utilizată în cazul materializării unui șoc advers care să destabilizeze sistemul financiar.

Tabel A. Nivelul ratei neutre pozitive a CCyB în statele care utilizează această abordare

Statul	Nivelul ratei neutre pozitive a amortizorului anticiclic de capital
Lituania	1%
Estonia	1%
Suedia	2%
Marea Britanie	1%

Sursa: CERS

Lituania a folosit această abordare până la momentul declanșării pandemiei COVID-19, menținând o rată pozitivă a amortizorului CCyB, de 1 la sută, deși indicatorii utilizați pentru calibrare nu arătau semne de accelerare a riscurilor de natură ciclică. Totuși, ca urmare a apariției pandemiei COVID-19, autoritatea națională desemnată a decis eliberarea completă a amortizorului, pentru a susține procesul de creditare a economiei, dar și pentru a ajuta instituțiile de credit să absoarbă potențialele pierderi induse de acest șoc.

Estonia plănuiește să revizuiască cadrul național al politicii macroprudențiale astfel încât să operaționalizeze aplicarea timpurie a amortizorului CCyB. Primul pas în acest sens a fost făcut în ședința din noiembrie 2021, atunci când autoritatea desemnată a decis aplicarea unui CCyB de 1 la sută începând din decembrie 2022. Conform noului cadru, cerința generală CCyB va cuprinde două componente:

1. o cerință de bază, care este în mod normal stabilită la o rată pozitivă și va fi eliberată numai în situații extraordinare de criză. În prezent, este planificat să se stabilească o cerință de bază CCyB la nivelul de 1 la sută, ce ar înlocui cerința anterioară de 1 la sută a SyRB privind expunerile interne;
2. o cerință ciclică, care este suplimentară față de cerința de bază și este stabilită în funcție de evaluarea periodică a riscurilor sistemului financiar.

Astfel, rata globală a CCyB din Estonia va fi egală cu suma dintre rata de bază, în acest caz de 1 la sută, și cerința ciclică stabilite în urma fiecărei analize trimestriale:

$$CCyB_G = CCyB_{RP} + CCyB_{CICL}$$

În martie 2021, autoritatea macroprudențială din Suedia a publicat un memorandum²⁹ în care descrie principiile generale și abordarea pentru aplicarea și stabilirea ratei amortizorului anticiclic. Abordarea constă în introducerea unei rate neutre pozitive a CCyB, de 2 la sută, autoritatea macroprudențială a acestui stat urmând o strategie prin care va crește rata amortizorului mai devreme și mai rapid decât ar fi justificat de indicatorii de risc sistemic. Totuși, creșterea amortizorului va fi realizată treptat, pentru a oferi băncilor suficient timp pentru a constitui noua cerință de capital.

În cazul Marii Britanii, autoritatea macroprudențială a pornit de la premisa că nivelul de echilibru, materializat prin nivelul pe termen lung al cerinței privind riscurile sistemice de natură ciclică, nu trebuie să fie de zero la sută, ci de 1 la sută. Această perspectivă are în vedere faptul că amortizorul anticiclic de capital nu poate scădea sub zero, în timp ce deciziile cu privire la utilizarea amortizorului trebuie să aibă în vedere întregul spectru al ciclului financiar. Utilizarea ratei pozitive neutre a amortizorului CCyB are printre altele și avantajul creșterii rezistenței la incertitudinea inerentă în măsurarea riscurilor la adresa stabilității financiare.

O altă abordare ce prezintă interes în privința recalibrării amortizorului anticiclic din perspectiva unei abordări pe baza întregului ciclu financiar este cea a Cehiei, care utilizează conceptul de rată CCyB standard. Astfel, pentru a asigura constituirea din timp a rezervelor anticiclice de capital, dar și pentru a evita necesitatea de a face modificări radicale ale ratei amortizorului ca urmare a unor evenimente viitoare, autoritatea macroprudențială a acestui stat setează o rată standard a CCyB, diferită de zero, încă din perioadele în care riscurile de natură ciclică se situează la un nivel benign. În urma analizelor³⁰ derulate, se consideră că rata CCyB standard pentru Cehia este de 1 la sută, iar majorările amortizorului, până la acest prag, ar trebui să fie realizate treptat în termen de doi ani după ce faza de contracție a ciclului financiar a fost depășită. Totuși, după ce rata CCyB standard a fost atinsă, se poate avea în vedere creșterea ratei amortizorului chiar și peste acest prag, în condițiile în care semnalele cu privire la evoluția creditului sau a pieței imobiliare justifică această decizie.

În conformitate cu prevederile art. 136 (2) din CRD V, fiecare autoritate națională desemnată calculează trimestrial un referențial, destinat să îndrume stabilirea ratei amortizorului anticiclic, care se bazează pe abaterea indicatorului credit/PIB de la tendința sa pe termen lung, cunoscut ca indicatorul Basel. Modul de calcul al deviației³¹ și al ratei de referință a amortizorului³² au fost detaliate prin Recomandarea CERS/2014/1 cu privire

²⁹ FI's approach to setting the countercyclical capital buffer | Finansinspektionen.

³⁰ Plašil, M., „The countercyclical capital buffer rate for covering the usual level of cyclical risks in the Czech Republic”, CNB thematic article, 2019.

³¹ Pentru calculul deviației de la tendință a indicatorului credite/PIB, conform metodologiei standard, se utilizează filtrul Hodrick-Prescott cu o valoare a parametrului de netezire de 400 000, corespunzătoare unui ciclu financiar lung, caracteristic economiilor dezvoltate.

³² Pentru calibrarea amortizorului se utilizează următoarele reguli:
Dacă $GAP < 2$ pp $\Rightarrow$ rata CCyB = 0%;
Dacă $GAP \in (2 \text{ pp}; 10 \text{ pp}) \Rightarrow$ rata CCyB = $(0,3125 \cdot GAP - 0,625)\%$
Dacă $GAP > 10$ pp $\Rightarrow$ rata CCyB = 2,5%

la orientări privind stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Având în vedere eterogenitatea și natura dinamică a sistemelor financiare, dar și elementele specifice ale economiilor naționale, în plus față de acest indicator standard, cele mai multe state europene monitorizează periodic un set de indicatori adiționali în procesul de fundamentare a deciziilor cu privire la rata amortizorului.

Un exemplu relevant este cel al Cehiei, care utilizează 3 tipuri de indicatori în procesul de calibrare a amortizorului CCyB: (i) indicatori macrofinancieri (evoluția volumului de credite din economie, condițiile din piață financiară, dinamica indicilor prețurilor imobiliare, standardele de creditare, evoluția indicilor bursieri, evoluția contului curent ca pondere în PIB, precum și dinamica indicelui compozit de stres sistemic – CISS), (ii) indicatori specifici sectorului bancar (structura capitalului și evoluția acestuia, marjele aferente creditelor, calitatea activelor, gradul de acoperire cu provizioane, structura și evoluția profitului, precum și alți indicatori privind cererea și oferta de credite) și (iii) indicatori privind rezultatele exercițiilor de testare la stres.

Declanșarea pandemiei COVID-19 a adus dovezi suplimentare privind capacitatea redusă a indicatorului standard Basel de a surprinde fazele ciclului financiar, acesta trecând în planul secund pentru fundamentarea deciziei. De altfel, în literatura de specialitate se adună din ce în ce mai multe dovezi asupra capacității slabe a metodologiei pe baza filtrului Hodrick-Prescott cu un parametru de netezire standard, λ de 400 000, pentru a descompune ciclul financiar în mod corespunzător, în cazul economiilor emergente cu volatilitate ridicată a cadrului macrofinanciar.

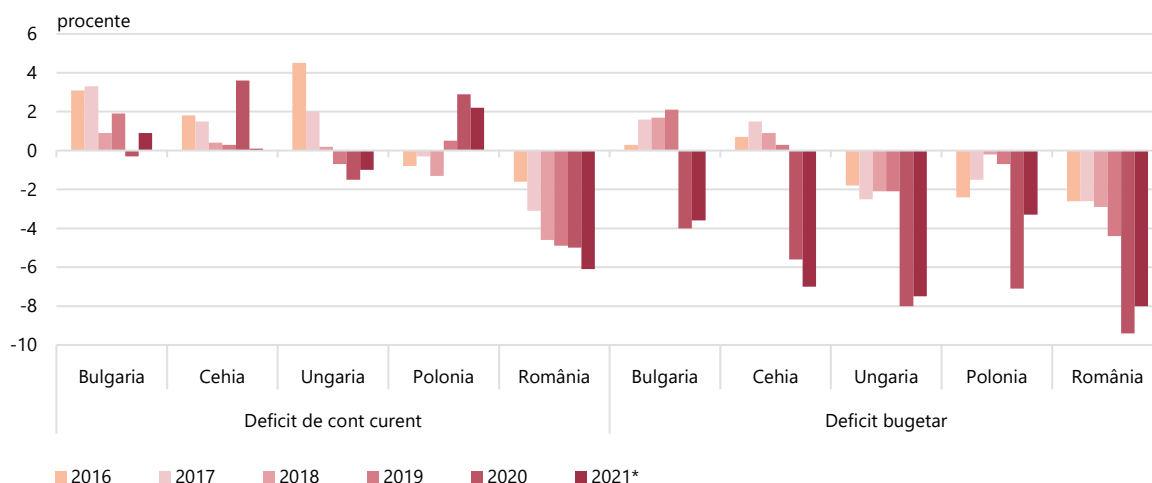
Implementarea amortizorului anticiclic de capital în România

Ca urmare a accelerării dinamicii recente a creditului neguvernamental, înregistrată pe fondul depășirii contracției economice severe suferite în contextul declanșării pandemiei, și a persistenței tensiunilor la nivelul echilibrului macroeconomice, în cea de a treia ședință trimestrială din anul 2021, Consiliul general al CNSM a recomandat, pentru prima dată, majorarea ratei amortizorului anticiclic de capital de la zero la sută la 0,5 la sută³³. În acord cu metodologia de aplicare a amortizorului, măsura va intra în vigoare din octombrie 2022, respectiv la 12 luni de la anunțul aprobării recomandării CNSM adresate Băncii Naționale a României. Recomandarea a fost implementată de BNR prin emiterea Ordinului nr. 6 din 19 noiembrie 2021 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital. În condițiile în care mixul de incertitudini de ordin sanitar și economic se mențin la cote ridicate, s-a considerat că o fereastră de 12 luni este oportună pentru asigurarea opțiunii unei revizuii a ratei amortizorului anticiclic de capital, dacă tabloul macrofinanciar de la acel moment o va impune.

De remarcat este faptul că, potrivit cadrului macroprudențial în domeniul amortizoarelor de capital, acest instrument este singurul proiectat în mod explicit pentru a fi eliberat în situația apariției unor dificultăți economice sau financiare, conform cadrului macroprudențial în

³³ A se vedea Recomandarea CNSM nr. R/7/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România.

Grafic 3.8. Evoluția deficitului bugetar și a celui de cont curent în România și în regiune

*) datele pentru finalul anului 2021 sunt estimate

Sursa: AMECO

vigoare. Recentă experiență a crizei COVID-19 a demonstrat utilitatea constituirii timpurii de rezerve prin instrumentele anticiclice și eliberarea acestora în momentele de urgență.

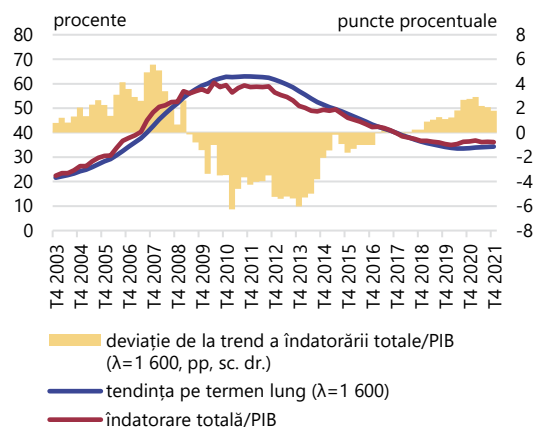
Astfel, decizia CNSM este în concordanță cu scopul amortizorului anticiclic de capital, și anume acumularea rezervelor adecvate de capital atunci când impactul acestei măsuri este minim asupra condițiilor de creditare, pentru a avea apoi capacitatea susținerii creditării și a economiei reale în perioadele de criză, atenuând astfel contracția și accelerând revenirea economică.

Potrivit analizelor care au stat la baza deciziei, măsura nu va presupune un efort din partea instituțiilor de credit, în sensul unor aporturi noi de capital, având în vedere excedentul de capital disponibil, ci aceasta are rolul de a conserva o parte a capitalului în condițiile în care, pe de o parte (i) este așteptată o disipare a rezervelor suplimentare de capital, ca urmare a expirării recomandării privind restricțiile aplicabile distribuțiilor de dividende și a altor măsuri aplicate prin pachetul *Quick fix*³⁴ pe durata pandemiei COVID-19, iar pe de altă parte (ii) se acumulează vulnerabilități în creștere în ceea ce privește riscul de credit.

România s-a alăturat prin această decizie primei serii de state membre care au semnalat o revenire a politicii macroprudențiale din zona de stimulare în care au pășit toate statele membre ca urmare a izbucnirii pandemiei și a șocurilor economice asociate. În plus, deciziile BCE și CERS privind neprelungirea perioadei de nedistribuire a dividendelor marchează debutul acțiunilor de renunțare la măsurile excepționale de natură prudențială aplicate în contextul pandemiei. La baza deciziei de majorare s-a aflat un cumul de argumente, printre acestea numărându-se în special o evoluție ascendentă pronunțată a activității de creditare, în condițiile unor tensiuni în creștere la nivelul echilibrelor macroeconomice, mai ales pe canalul deficitelor gemene, aceasta fiind o problemă structurală ce a caracterizat economia României pe întreaga perioadă analizată (Grafic 3.8).

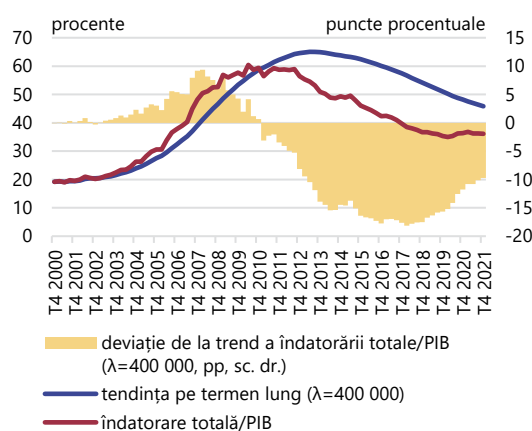
³⁴ Regulamentul (UE) 2020/873 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2020 de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 575/2013 și (UE) 2019/876 în ceea ce privește anumite ajustări ca răspuns la pandemia COVID-19.

Grafic 3.9. Analiza amortizorului anticiclic de capital pentru România (T4 2000 – T4 2021), în ipoteza unui ciclu financiar scurt³⁵ (Indicator alternativ)

Sursa: BNR

Grafic 3.10. Analiza amortizorului anticiclic de capital pentru România (T4 2000 – T4 2021), în ipoteza unui ciclu financiar lung (Indicator Basel)

Sursa: BNR

Astfel, în ultimii cinci ani, se observă o adâncire a deficitului de cont curent – principalul canal de manifestare fiind în acest caz dezechilibrul pe segmentul bunurilor. Tendința deficitului de cont curent a fost ascendentă de la an la an, evoluând de la 1,6 la sută în 2016 până la 6,1 la sută în 2021. În cazul deficitului bugetar, România a înregistrat valori apropiate de limita de 3 la sută din PIB, însă în anul 2019, în context pre-pandemic a depășit acest prag (4,4 la sută), urmând ca în anul 2020, pe fondul unei conduite fiscale dictate de cadrul pandemic, să ajungă la 9,4 la sută din PIB. De altfel, ca urmare a urgențelor sanitare, Comisia Europeană a suspendat aplicarea prevederilor Pactului de stabilitate și creștere. Statele care au înregistrat în anii precedenți excedente au beneficiat de un spațiu fiscal mai generos, putând menține deficitul bugetar într-o zonă mai sustenabilă.

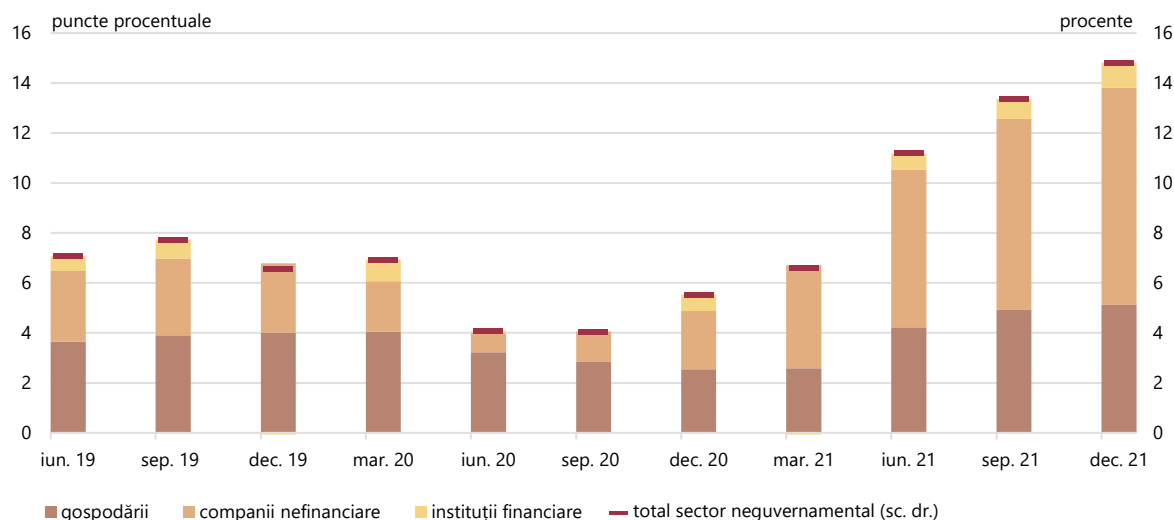
O deviere tot mai pronunțată de la tendința regională antrenează și un cost al finanțării mai înalt, dat fiind faptul că cerințele și criteriile pentru acordarea finanțării din partea investitorilor străini sunt comune pentru toate statele din regiune, iar ieșirea din pluton este compensată de o primă de risc mai ridicată. Remedierea problemei capătă astfel un caracter stringent, aceasta fiind o vulnerabilitate pentru economia națională și o sursă importantă de risc la adresa stabilității financiare.

Un set de instrumente folosite pentru analizarea deciziilor privind stabilirea ratei amortizorului CCyB este oferit de Comitetul de la Basel, respectiv indicatorul standard Basel și indicatorul Basel alternativ, ce măsoară deviația de la tendința pe termen lung a ponderii creditului în PIB pentru o economie dezvoltată (ciclu financiar lung cu o perioadă de peste 20 de ani) și, respectiv, o variantă mai bine adaptată pentru specificul economiei naționale (ciclu financiar scurt, cu o lungime similară celei a ciclului de afaceri).

Analizele derulate pe parcursul anului 2021 pe baza metodologiei alternative au indicat o deviație de la tendința pozitivă a raportului dintre creditul total și PIB (Grafic 3.9). Deviația

³⁵ Valoarea parametrului λ de netezire de 1 600 este utilizată pentru cicluri cu lungimi similare ciclurilor economice, considerate în literatura de specialitate drept cicluri scurte de până la opt ani.

Grafic 3.11. Contribuția la dinamica anuală a creditului neguvernamental pe sectoare instituționale

Sursa: BNR

accentuată din 2020 poate fi pusă și pe seama contracției economice puternice care a generat un salt al proporției îndatorării totale în PIB. Cu toate acestea, deviația de la trend s-a menținut ridicată și în 2021, un an cu o creștere economică mai robustă, semn al continuării tendinței de accelerare a ciclului financiar.

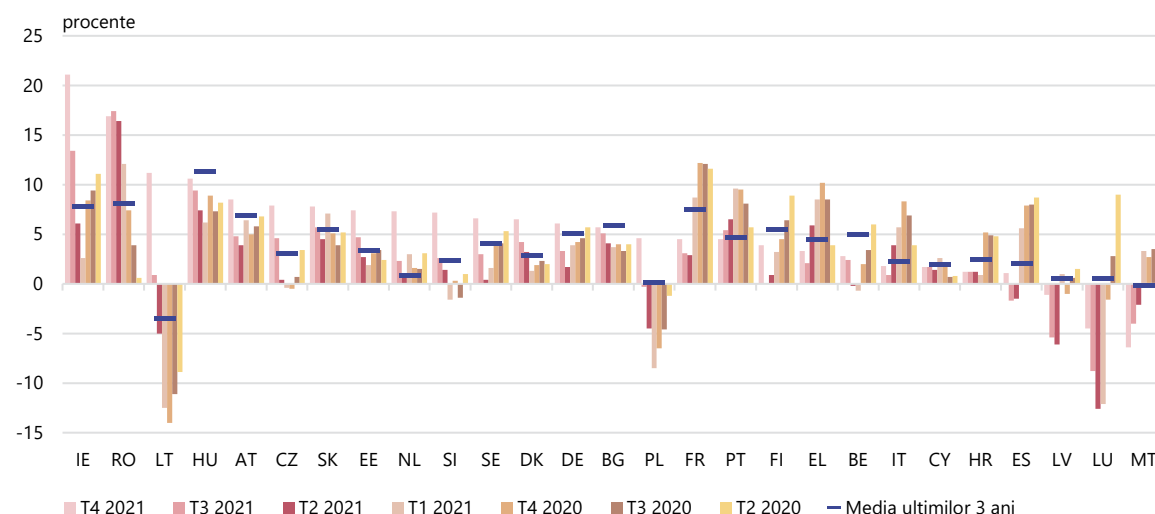
Primul an al pandemiei a reprezentat și un moment de expectativă, în care majoritatea agenților economici, dar și a finanțatorilor au preferat să temporizeze eventuale planuri de achiziții majore sau investiții în vederea conturării unei strategii pe termen mediu.

Acumularea și ajungerea la maturitate a acestor așteptări, coroborate cu demararea campaniei de vaccinare, care a însemnat deschiderea unui orizont de optimism, au condus apoi la un reviriment important al creditării pe toate segmentele (Grafic 3.11), inclusiv în cazul consumului – cel mai afectat în momentele imediate de după izbucnirea urgenței sanitare. De asemenea, anul 2021 a consemnat și o accelerare a apetitului pentru creditare mai ales din partea companiilor, dar și pentru achiziționarea unei locuințe de către populație.

Rata de creștere a creditelor contractate de societățile nefinanciare a ocupat a doua poziție la nivel european în decembrie 2021 (Grafic 3.12), după un avans al soldului de două ori mai mare față de media ultimilor trei ani, un rol important în această dinamică fiind dat de programele guvernamentale. Mai mult, se observă o inversare a unui trend, care a dominat cea mai mare parte a intervalului, după criza financiară internațională din perioada 2007-2008, și anume viteza de creștere a creditelor oferă semnale pentru prima dată că depășește ușor viteza de creștere a depozitelor pe care le acumulează societățile nefinanciare.

În cea de a doua parte a anului, la problemele de ordin sanitar s-au adăugat și creșterea puternică a prețurilor bunurilor energetice, cu ecou în nivelul inflației, perturbări în lanțurile de producție și aprovizionare, dar și reinflamarea unor teme geopolitice în zone apropiate României.

Grafic 3.12. Ratele anuale de creștere a soldului creditelor acordate companiilor nefinanciare în statele UE

Sursa: BCE

Cu toate acestea, creditarea nu a dat semne majore de influențare din partea acestor valuri de actualizare continuă a așteptărilor legate de situația epidemiologică, ci și-a consolidat tendința de apreciere.

Creditarea imobiliară pentru populație a fost deosebit de activă în 2021, soldul creditelor pentru locuințe a crescut cu 3 puncte procentuale față de anul precedent, până la 12,9 la sută, acest segment de creditare fiind cel mai robust pe întreaga perioadă pandemică.

După o perioadă lungă în care volumul tranzacțiilor și ritmul de creștere a prețurilor locuințelor s-au încadrat sub media înregistrată la nivelul Uniunii Europene, în anul 2021 s-a consolidat tendința în creștere de achiziționare a unei locuințe din partea populației.

Pe de altă parte, cea de-a doua componentă importantă a pieței imobiliare, cea comercială, înregistrează o încetinire, parte din explicație fiind legată de noile obiceiuri impuse de situația sanitară, dar și de proiecțiile din piață cu privire la scenariul postpandemic, multe dintre schimbările antrenate în timpul urgenței epidemiologice având potențial de permanentizare.

3.2.1.2. Amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică

În vederea prevenirii acumulării riscului sistemic generat de stimulentele nealiniat și a hazardului moral, CERS recomandă autorităților naționale, ca instrument macroprudențial dedicat, utilizarea cerințelor suplimentare de capital aplicabile instituțiilor financiare de importanță sistemică (O-SII). Spre deosebire de amortizorul pentru instituții financiare de importanță globală (G-SII), instrumentul se adresează băncilor care pot periclita stabilitatea financiară la nivelul sistemului financiar național.

Evenimentele macroeconomice globale, precum criza financiară din 2007-2008 și criza sanitară generată de virusul SARS-CoV-2, au reliefat încă o dată importanța unui sistem instituțional de supraveghere macroprudențială bine structurat și a unor

instituții financiare cu o poziție prudentțială solidă, care să le ajute să facă față mai ușor vulnerabilităților și șocurilor, atât celor endogene, cât și celor exogene. Amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică a fost introdus prin cadrul european de reglementare CRD IV, cu obiectivul ca instituțiile-cheie pentru economia națională să devină mai reziliente la evoluțiile nefavorabile, permițând asigurarea continuității furnizării serviciilor bancare către economia reală. Instrumentul macroprudențial, constând în cerințele de capital aferente amortizorului O-SII, are în vedere dimensiunea structurală a riscului sistemic, respectiv cea referitoare la distribuția riscului la nivelul sistemului financiar.

Caracterul sistemic al acestor instituții este o rezultată a riscurilor pe care le pot propaga în întregul sistem financiar național, precum și asupra economiei reale din cauza importanței lor, reflectată de dimensiunea activelor din bilanțul contabil, de posibilitatea de substituie a serviciilor oferite (credite, plăți, depozite), complexitatea activității desfășurate (comensurată prin amploarea creanțelor și datoriilor transfrontaliere, precum și a operațiunilor cu instrumente financiare derivate pe piața extrabursieră), gradul de interconectare cu celelalte instituții financiare (calculat prin volumul creanțelor și datoriilor față de ceilalți operatori din cadrul sistemului financiar, dar și al titlurilor de datorie emise, aflate în circulație), precum și percepția conform căreia acestea sunt instituții „prea mari pentru a intra în faliment” (*too big to fail*).

Cadrul CRD V a modificat prevederile precedentului cadru de reglementare (CRD IV) referitoare la amortizorul O-SII care poate fi impus de către autoritățile competente din țările Uniunii Europene. Modificarea cadrului de reglementare a conferit mai multă flexibilitate autorităților naționale competente în stabilirea nivelului amortizorului O-SII, ținând cont de caracteristicile sectorului bancar național, precum structura grupului de bănci sistemice și gradul de concentrare a sectorului bancar. Astfel, CRD V a majorat nivelul amortizorului O-SII pe care autoritățile competente îl pot impune în țara de origine băncilor care au capital autohton (3 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, față de limita anterioară de 2 la sută). Autoritățile naționale pot recomanda implementarea unui amortizor O-SII mai mare de 3 la sută din valoarea totală a expunerii la risc, sub rezerva aprobării de către Comisia Europeană. De asemenea, a fost crescut și plafonul maxim pe care autoritățile din țările-gazdă îl pot stabili pentru filialele băncilor străine. În acest sens, dacă o bancă sistemică este o filială fie a unei instituții de tip G-SII, fie a unei instituții de tip O-SII care reprezintă o instituție sau un grup a cărui întreprindere-mamă este o instituție-mamă din UE și face obiectul unui amortizor O-SII pe o bază consolidată, rata amortizorului O-SII, care se aplică la nivel individual sau subconsolidat, nu va depăși valoarea minimă dintre următoarele: (i) suma între valoarea cea mai mare dintre rata amortizorului G-SII sau O-SII aplicabilă grupului la nivel consolidat și 1 la sută din valoarea totală a expunerii la risc calculată în conformitate cu art. 92 alin. (3) din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 și (ii) 3 la sută din valoarea totală a expunerii la risc calculată în conformitate cu art. 92 alin. (3) din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 sau rata a cărei aplicare pentru grup la nivel consolidat a fost recomandată de CNSM și a fost autorizată de Comisia Europeană.

Întrucât cele două amortizoare structurale (amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică – O-SII și amortizorul pentru risc sistemic – SyRB) sunt utilizate pentru a acoperi riscuri diferite (riscul ce provine din mărimea și importanța instituțiilor de credit și, respectiv, riscul provenit din vulnerabilitățile structurale identificate la nivelul sistemului financiar), noua reglementare a adus o noutate și în modul în care acestea sunt implementate. Prevederile anterioare ale CRD IV statuau ca, în cazul în care unei instituții de credit îi erau aplicabile ambele tipuri de amortizoare structurale și pe același tip de expuneri, acestea trebuiau să constituie o cerință de capital egală cu valoarea cea mai mare dintre amortizorul O-SII și amortizorul de capital SyRB. Modificarea adusă de CRD V constă în obligația constituirii unei cerințe de capital calculată exclusiv prin cumularea valorilor amortizoarelor O-SII și SyRB în cazul băncilor sistemice care fac obiectul implementării unui amortizor de risc sistemic. Totuși, în cazul în care suma dintre rata amortizorului O-SII și rata SyRB este mai mare de 5 la sută, autoritățile naționale trebuie să solicite aprobarea Comisiei Europene înainte de intrarea în vigoare a măsurii. În acest moment, majoritatea statelor europene au finalizat procesul de modificare a legislației naționale cu noile prevederi europene, astfel că și-au adaptat strategia de aplicare a instrumentelor macroprudențiale în consecință.

Implementarea unui amortizor de capital la nivelul instituțiilor având o importanță sistemică asigură stabilitatea sistemului financiar național prin creșterea capacității băncilor de a absorbi pierderile potențiale, crearea premiselor pentru continuarea furnizării serviciilor financiare în perioade de dificultate economică, precum și prin diminuarea severității impactului unor eventuale dificultăți de ordin financiar. Aceste obiective se regăsesc expuse și în Tabelul 3.2:

Tabel 3.2. Obiectivele impunerii unui amortizor O-SII

Majorarea capacității instituțiilor de a absorbi pierderile
Scăderea probabilității de manifestare a unor dificultăți financiare în cazul băncilor sistemice
Diminuarea severității impactului potențial al episoadelor de stres financiar
Continuarea procesului de intermediere financiară pe parcursul fazei de descreștere a ciclului economic și financiar
Asigurarea unui tratament egal pe piață al tuturor instituțiilor de credit

Sursa: CERS

Experiența la nivelul UE

Având în vedere necesitatea armonizării la nivel european a analizelor de identificare a instituțiilor sistemice din statele membre, pentru asigurarea implementării unor criterii echitabile pe piața bancară comunitară (*level playing field*), Autoritatea Bancară Europeană a elaborat o metodologie comună, cu sprijinul autorităților naționale. Metodologia trasează o serie de linii directoare aplicabile analizelor de identificare a băncilor sistemice, care asigură o standardizare a evaluărilor, acordând totuși o marjă de flexibilitate autorităților

naționale, date fiind diferențele semnificative existente între caracteristicile sistemelor financiare din statele membre. Astfel, în luna decembrie 2014, ABE a publicat forma finală a Ghidului EBA/GL/2014/10³⁶.

Metodologia³⁷ de identificare a instituțiilor de credit sistemice, utilizată de BNR în calitatea sa de autoritate de supraveghere națională sectorială este armonizată în conformitate cu metodologia ABE. Această metodologie are la bază, în prima etapă, calcularea unui număr de 10 indicatori care se subscriu următoarelor criterii: (a) dimensiunea; (b) importanța pentru economia statului membru relevant privită din prisma infrastructurii sistemului financiar și a gradului de substituibilitate; (c) complexitatea activităților transfrontaliere; (d) interconectarea instituției sau a grupului cu sistemul financiar. Această primă etapă armonizează cerințele de comparabilitate și transparență a procesului de evaluare a instituțiilor de importanță sistemică de la nivelul fiecărui stat membru. A doua etapă de evaluare oferă posibilitatea încorporării particularităților sistemelor financiare naționale, prin acordarea posibilității de a identifica suplimentar instituții financiare eligibile din statele membre, prin utilizarea unui set de indicatori opționali, astfel încât să fie surprinse cât mai fidel legăturile dintre elementele sistemului financiar și economia reală. Toate statele membre ale UE raportează la CERS rezultatele evaluărilor anuale.

La nivelul SEE, în anul 2021 s-a înregistrat o scădere față de anul precedent în ceea ce privește numărul instituțiilor de importanță sistemică, fiind identificate 173 de entități de acest tip. Cea mai semnificativă modificare a fost semnalată în Cipru, unde numărul băncilor sistemice a scăzut cu 5, iar în state precum Cehia, Franța, Norvegia, Spania sau Ungaria acesta a fost redus cu o entitate. Totuși, au existat și țări în care numărul instituțiilor de credit sistemice a crescut cu o entitate (cum ar fi Danemarca, Germania și Letonia). La nivelul fiecărui stat membru, numărul instituțiilor de tip O-SII variază de la 14 (Germania) la o entitate (Norvegia), în funcție de gradul de concentrare și particularitățile sectorului bancar național (Grafic 3.13).

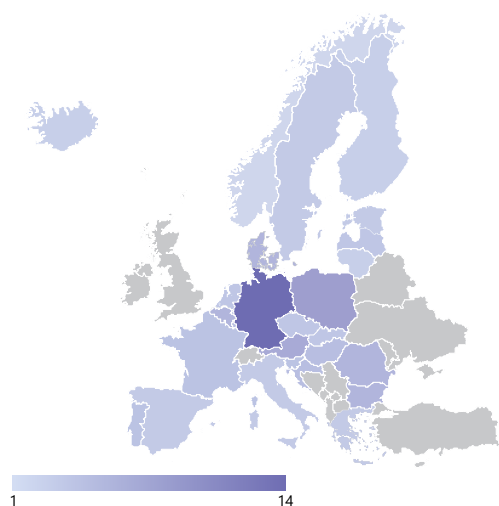
În unele state, cum este și cazul României, trecerea de la CRD IV la CRD V, precum și situația economică cauzată de pandemia COVID-19 au determinat o modificare a strategiilor de calibrare a amortizorului O-SII. Pe parcursul anului 2021, un număr de 7 state au efectuat modificări referitoare la rata amortizorului O-SII (Grafic 3.14). Dintre acestea, 5 state membre au decis reducerea cerințelor amortizorului de capital (Austria, Cipru, Grecia, Luxemburg, Ungaria), iar alte 2 state au optat pentru impunerea unor cerințe de capital suplimentare (Cehia, Slovacia). Cehia a decis majorarea amortizorului O-SII³⁸ de la zero la sută în anul precedent la 2,5 la sută. Această modificare semnificativă s-a produs ca urmare a creșterii

³⁶ Ghidul privind criteriile de stabilire a condițiilor de aplicare a articolului 131 alineatul (3) din Directiva 2013/36/EU (CRD) în ceea ce privește evaluarea altor instituții de importanță sistemică (O-SII) - EBA-GL-2014-10_RO_GL on O-siis.pdf (europa.eu).

³⁷ O sinteză a metodologiei de identificare a instituțiilor sistemice este disponibilă pe *website*-ul Băncii Naționale a României: <http://www.bnro.ro/apage.aspx?pid=15313>.

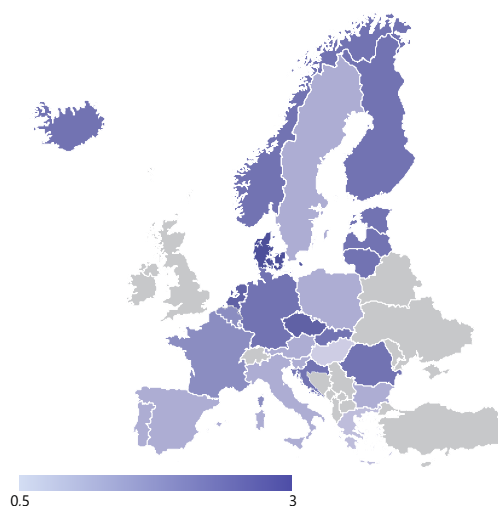
³⁸ Începând cu data de 1 octombrie 2021, List of other systemically important institutions – Czech National Bank (cnb.cz).

Grafic 3.13. Numărul de instituții identificate ca fiind O-SII în statele SEE în 2021

Sursa: CERS

Grafic 3.14. Rata maximă a amortizorului O-SII în țările SEE în 2021

pragului pentru desemnarea entităților relevante la 425 de puncte de bază, cu scopul de a se asigura omogenitatea grupului de instituții indicate drept O-SII.

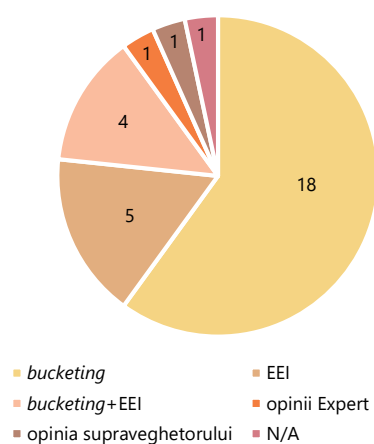
Analizând metodele de calibrare a amortizorului O-SII impus de statele membre instituțiilor de importanță sistemică (Grafic 3.15), se poate observa că cea mai des întâlnită practică este aceea de a folosi metodologia de tip *bucketing*. Metoda are la bază definirea unui număr de intervale (*buckets*), de amploare variabilă, aplicate scorului determinat pentru instituțiile de credit în urma calculării indicatorilor obligatorii recomandați de ABE. Ulterior, acestor intervalele li se asociază diferite valori ale amortizorului O-SII, în funcție de importanța instituției. La nivel european, conform ultimelor date transmise de autoritățile competente, 22 de state folosesc această metodologie de calibrare a amortizorului O-SII, pentru 18 dintre acestea metodologia de tip *bucketing* reprezentând unica metodă utilizată.

Equal Expected Impact (EEL) este a doua cea mai utilizată metodă în calibrarea amortizorului O-SII, fiind utilizată de 9 state membre, dintre care Croația, Ungaria, Lituania, Irlanda și Letonia o aplică drept metodă unică. EEL constă în găsirea unui nivel al pierderii așteptate pentru o instituție de importanță sistemică, care să fie egal cu cel al unei instituții nesistemice. *Raportul ABE privind calibrarea amortizorului pentru alte instituții de importanță sistemică*³⁹ relevă faptul că această metodă este mai des întâlnită în cazul economiilor cu sectoare bancare de dimensiuni mai reduse, dar mai concentrate.

În Graficul 3.16 este prezentat nivelul minim al pragului de la care o bancă este considerată în mod automat ca fiind sistemică. Pe plan european există diferențe între statele membre în ceea ce privește pragurile de la care sunt identificate entitățile eligibile pentru aplicarea amortizorului O-SII, aceasta reprezentând un element de flexibilitate permis de cadrul de reglementare prin Ghidul EBA/GL/2014/10. Astfel, la pct. 9 din Titlul II – Metodologia de acordare a scorului pentru evaluarea O-SII, Ghidul precizează că autoritățile competente

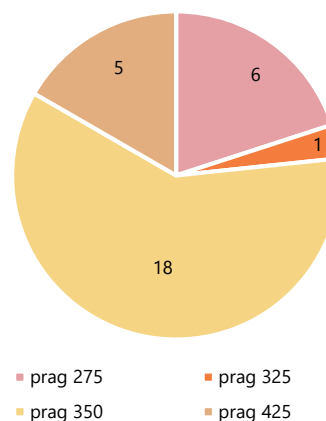
³⁹ EBA Report on calibration of OSII buffer rates.docx (europa.eu).

Grafic 3.15. Metoda de calibrare a amortizorului O-SII

Sursa: CERS, pe baza datelor transmise de autoritățile competente pentru exercițiul de identificare a băncilor sistemice din 2020

Grafic 3.16. Praguri minime utilizate pentru identificarea instituțiilor de tip O-SII⁴⁰

Sursa: CERS, pe baza datelor transmise de autoritățile competente pentru exercițiul de identificare a băncilor sistemice din 2020

ar trebui să desemneze entitățile cu un scor total egal sau mai mare de 350 de puncte de bază ca fiind sistemice. Totodată, autoritățile competente pot să ridice acest prag până la cel mult 425 de puncte de bază sau să-l coboare până la minimum 275 de puncte de bază, pentru a ține seama de particularitățile sectorului bancar din statul membru și de distribuția statistică rezultată a scorurilor, asigurând astfel omogenitatea grupului de bănci sistemice desemnat în acest fel pe baza importanței sistemice a băncilor.

Implementarea în România

În conformitate cu prevederile cadrului legal în vigoare, CNSM este autoritatea națională ce are obiectivul de a asigura coordonarea în domeniul supravegherii macroprudențiale a sistemului financiar național, prin stabilirea politicii macroprudențiale și a instrumentelor adecvate pentru punerea în aplicare a acesteia. Astfel, conform prevederilor art. 21 alin. (1) și art. 23² alin. (6) din Regulamentul CNSM nr. 2/2017⁴¹, CNSM revizuieste cel puțin anual sectorul bancar românesc din perspectiva: (i) entităților care au un caracter sistemic, precum și (ii) a nivelului cerințelor de capital suplimentare reprezentate de amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII), aplicabil acestora.

În urma emiterii de către CNSM a Recomandării nr. R/4/2018⁴², BNR a asumat implementarea instrumentului macroprudențial constând în amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică pentru îndeplinirea obiectivului intermediar reprezentat de limitarea impactului sistemic al stimulentei nealiniat în vederea reducerii hazardului

⁴⁰ Pragul minim de 500 este aplicabil în cazul Sloveniei, singura țară care nu respectă paragraful 9 din Ghidul ABE. Începând cu anul 2017, Banca Națională a Sloveniei a decis creșterea pragului minim pentru identificarea instituțiilor de tip O-SII de la 350 la 500. Decizia a fost motivată pe baza relevanței sistemice a scorurilor obținute de bănci urmând metodologia ABE.

⁴¹ Regulamentul CNSM nr. 2/2017 privind metodologia și procedura utilizate pentru stabilirea amortizoarelor de capital și sfera de aplicare a acestor instrumente, cu modificările și completările ulterioare.

⁴² Recomandarea nr. R/4/2018 privind implementarea instrumentelor macroprudențiale pentru îndeplinirea obiectivelor intermediare cuprinse în Cadrul de ansamblu privind strategia politicii macroprudențiale a Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială.

moral. Metodologia de identificare a băncilor sistemice este armonizată cu recomandările Ghidului EBA/GL/2014/10, fiind aplicată de BNR, în calitate de autoritate de supraveghere sectorială.

În cursul anului 2021 au fost aplicate prevederile Ordinului BNR nr. 5/2020⁴³, conform căruia un număr de 8 bănci au avut obligația de a menține la nivel consolidat sau individual, după caz, un amortizor O-SII, astfel: (i) 2 la sută pentru Banca Comercială Română S.A. (nivel consolidat), Raiffeisen Bank S.A. (nivel consolidat), Banca Transilvania S.A. (nivel consolidat), CEC Bank S.A. (nivel individual) și (ii) 1 la sută pentru UniCredit Bank S.A. (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale S.A. (nivel consolidat), OTP Bank S.A. (nivel consolidat) și Alpha Bank S.A. (nivel individual). Ordinul BNR nr. 5/2020 a fost emis în scopul punerii în aplicare a prevederilor Recomandării CNSM nr. R/8/2020⁴⁴. Evaluarea băncilor sistemice a fost efectuată pe baza informațiilor financiare raportate pentru data de 31 decembrie 2019.

O nouă evaluare din perspectiva băncilor identificate ca având un caracter sistemic a fost efectuată în anul 2021, aceasta ținând cont de modificările apărute în cadrul de reglementare aplicabil. La nivelul CNSM, CRD V a fost implementat prin aprobarea Regulamentului CNSM nr. 1/2020⁴⁵, care a intrat în vigoare la data de 22 decembrie 2020, când a fost publicată în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 1277/2020. În aceste condiții, a fost necesară modificarea metodologiei de identificare a instituțiilor de credit având caracter sistemic cel puțin prin actualizarea acestora cu prevederile aplicabile ale cadrului de reglementare european CRD V. Astfel, Consiliul de administrație al BNR a aprobat Metodologia de identificare a instituțiilor de credit având caracter sistemic, armonizată în conformitate cu prevederile Ghidului Autorității Bancare Europene privind criteriile de stabilire a condițiilor de aplicare a articolului 131 alineatul (3) din Directiva 2013/36/UE (CRD) în ceea ce privește evaluarea altor instituții de importanță sistemică (O-SII) și de calibrare a amortizorului pentru alte instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII) prin care au fost implementate prevederile cadrului de reglementare european CRD V referitoare la amortizorul aplicabil băncilor sistemice identificate la nivel național. Acest document include și o nouă metodologie de calibrare a amortizorului O-SII, aplicabilă începând cu 1 ianuarie 2022, care utilizează noile limite (mai ridicate) statuate de CRD V pentru a fi aplicate băncilor sistemice identificate la nivel național, inclusiv filialelor pe care băncile străine le dețin în țările-gazdă.

Astfel, în contextul modificării cadrului european aplicabil, BNR a dezvoltat o metodologie de calibrare a amortizorului O-SII în funcție de scorul obținut de bănci în cadrul primei etape de evaluare (constând în determinarea indicatorilor obligatorii recomandați de ABE), cu luarea în considerare a caracteristicilor sectorului bancar național și a structurii grupe

⁴³ Ordinul BNR nr. 5/2020 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII) a fost publicat în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 1222 din 14 decembrie 2020 (Banca Națională a României – Act legislativ (bnro.ro)).

⁴⁴ Recomandarea CNSM nr. R/8/2020 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România este publicată pe *website*-ul CNSM. Lista recomandărilor | Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (cnsmro.ro).

⁴⁵ Regulamentul CNSM nr.1/2020 pentru modificarea și completarea Regulamentului CNSM nr. 2/2017 privind metodologia și procedura utilizate pentru stabilirea amortizoarelor de capital și sfera de aplicare a acestor instrumente.

băncilor sistemice. Plaja de valori aferentă scorurilor obținute de bănci în etapa calculării indicatorilor obligatorii recomandați de ABE este împărțită în șase intervale (*bucket-uri*) cu o valoare egală cu 500 de puncte de bază, cărora le sunt alocate valori ale amortizorului O-SII, în ordine crescătoare în funcție de importanța sistemică, în trepte procentuale egale cu 0,5 puncte procentuale (de la 0,5 la sută la 3 la sută), după cum este descris în Tabelul 3.3.

Tabel 3.3. Calibrarea amortizorului O-SII prin metoda intervalelor de valoare

Interval (<i>bucket</i>)	Limite (min. – max.) (puncte de bază)	Nivelul amortizorului O-SII (% din total expuneri ponderate în funcție de risc)
1	275 - 500	0,5
2	501 - 1 000	1
3	1 001 - 1 500	1,5
4	1 501 - 2 000	2
5	2 001 - 2 500	2,5
6	peste 2 500	3

Notă: Primul interval are ca limită minimă scorul de 275 de puncte de bază, de la care băncile sunt desemnate în mod automat ca fiind sistemice, conform metodologiei aprobate de BNR, în calitate de autoritate de supraveghere sectorială. În cazul în care este identificată o bancă sistemică prin intermediul indicatorilor suplimentari, dar aceasta are scorul dat de indicatorii obligatorii sub pragul de 275 de puncte de bază, atunci instituția se va încadra în primul interval.

Sursa: BNR

În urma evaluării sectorului bancar din perspectiva băncilor sistemice, pe baza datelor raportate la 30 iunie 2021, prin Recomandarea CNSM nr. R/8/2021⁴⁶, au fost stabilite cerințele suplimentare de capital pentru instituțiile de importanță sistemică din România, constând în amortizorul de capital pentru instituțiile de importanță sistemică la nivel național, aplicabile începând cu 1 ianuarie 2022, pentru un număr de 9 instituții de credit, persoane juridice române, care au înregistrat un scor mai mare de 275 de puncte de bază, respectiv: Banca Transilvania S.A. (nivel consolidat), Banca Comercială Română S.A. (nivel consolidat), UniCredit Bank S.A. (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale S.A. (nivel consolidat), Raiffeisen Bank S.A. (nivel consolidat), CEC Bank S.A. (nivel individual), Alpha Bank România S.A. (nivel individual), OTP Bank S.A. (nivel consolidat) și Banca de Export-Import a României EXIMBANK S.A. (nivel consolidat). Față de perioada anterioară, componența grupului instituțiilor de credit având caracter sistemic s-a modificat prin intrarea EXIMBANK S.A. în categoria instituțiilor O-SII. Evaluarea a fost efectuată la cel mai înalt nivel de consolidare, conform cerințelor Ghidului ABE menționat anterior.

Dintre cele 9 bănci identificate ca având un caracter sistemic în cadrul evaluării efectuate în anul 2021, un număr de 6 instituții sunt filiale ale unor bănci străine din alte state membre (Austria – BCR, Raiffeisen; Italia – UniCredit; Grecia – Alpha Bank; Franța – BRD;

⁴⁶ Recomandarea CNSM nr. R/8/2021 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România este publicată pe *website-ul* CNSM (<http://www.cnsmro.ro/politica-macroprudentiala/lista-recomandarilor-2021/>).

Ungaria – OTP Bank) care au calitatea de instituții sistemice în țara de origine⁴⁷. Un număr de 3 instituții de credit incluse în grupul băncilor sistemice au capital românesc (EXIMBANK S.A. și CEC Bank S.A.) sau capital majoritar românesc (Banca Transilvania), pentru acestea Banca Națională a României având calitatea de autoritate competentă. Amortizorul O-SII aplicabil filialelor băncilor străine a fost stabilit la un nivel care se încadrează în limitele maxime stabilite de cadrul european CRD V, implementate la nivel național. Este de menționat faptul că autoritățile competente din țările de origine ale băncilor-mamă care dețin filiale în România au ajustat măsurile macroprudențiale aplicabile instituțiilor de credit aflate în aria lor de supraveghere în contextul implementării în legislația națională a noului cadru de reglementare CRD V (în principal în ceea ce privește aplicarea concomitentă a amortizoarelor structurale, respectiv amortizorul O-SII și amortizorul de risc sistemic), dar și al necesității asigurării unei abordări echilibrate în perioada manifestării efectelor pandemiei COVID-19 în vederea menținerii la dispoziția băncilor a unor rezerve suficiente de capital, astfel încât acestea să poată asigura continuitatea procesului de intermediere financiară. Rezultatele celei mai recente evaluări sunt prezentate în Tabelul 3.4. Banca Națională a României a pus în aplicare Recomandarea CNSM nr. R/8/2021 prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2021⁴⁸.

Tabel 3.4. Instituțiile de importanță sistemică identificate pentru anul 2022

Instituția de credit	Scorul conform indicatorilor obligatorii (Ghid ABE)	Cerința privind amortizorul O-SII (% din valoarea totală a expunerii la risc)	Nivelul de aplicare a amortizorului O-SII
Banca Transilvania S.A.	1 666	2	consolidat
Banca Comercială Română S.A.	1 262	1,5	consolidat
UniCredit Bank S.A.	1 218	1,5	consolidat
BRD – Groupe Société Générale S.A.	1 187	1,5	consolidat
Raiffeisen Bank S.A.	997	1	consolidat
CEC Bank S.A.	408	0,5	individual
Alpha Bank România S.A.	383	0,5	individual
OTP Bank Romania S.A.	373	0,5	consolidat
Banca de Export – Import a României EXIMBANK S.A.	287	0,5	consolidat

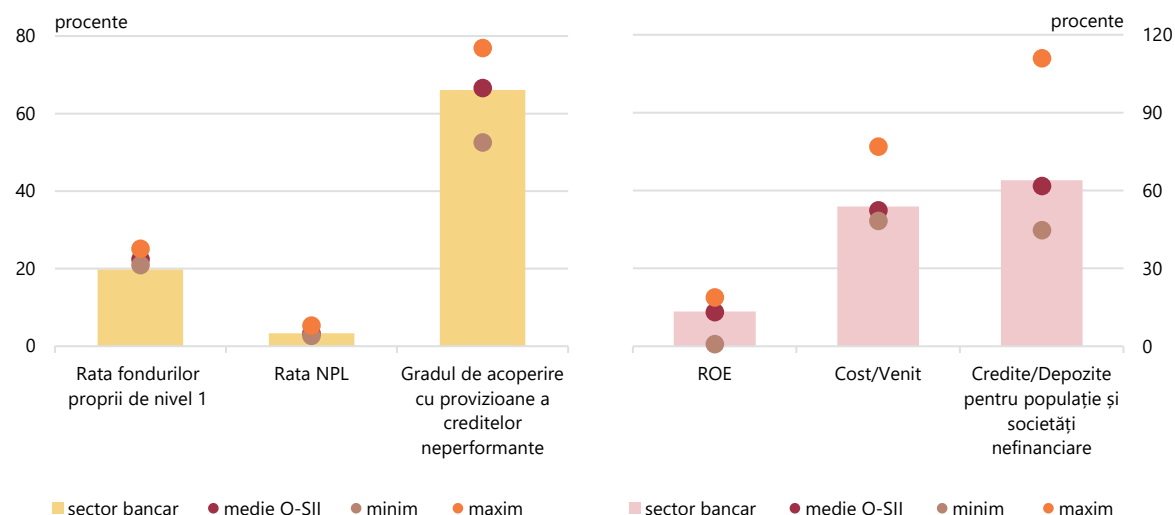
Sursa: CNSM

Grupa instituțiilor de credit având un caracter sistemic are un rol determinant pentru sectorul bancar românesc, reflectat de următorii indicatori care compun criteriile de evaluare recomandate de Autoritatea Bancară Europeană, astfel: (i) deținea 78,2 la sută din activele bancare la data de 30 iunie 2021, (ii) asigură o proporție semnificativă a serviciilor financiare

⁴⁷ Pentru aceste instituții BNR are posibilitatea de a impune un amortizor O-SII, dar nivelul maxim al acestuia este limitat de reglementările europene în vigoare.

⁴⁸ Ordinul BNR nr. 7/2021 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII) a fost publicat în *Monitorul Oficial*, Partea I, nr. 1174 din 13 decembrie 2021.

Grafic 3.17. Indicatori de prudență și eficiență ai instituțiilor de importanță sistemică (dec. 2021)

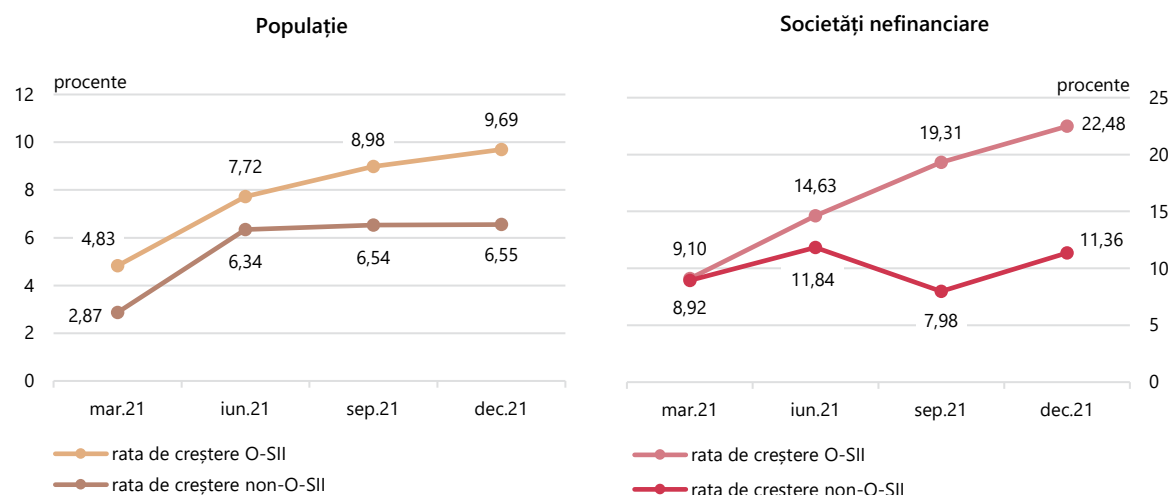
Sursa: BNR, raportări prudențiale

către economia reală (77,9 la sută din creditele în stoc; 77,8 la sută din depozitele atrase; 59,0 la sută din plățile efectuate), (iii) din perspectiva complexității derulează 90,8 la sută din tranzacțiile cu instrumente financiare derivate pe piețe extrabursiere, plasează 95,3 la sută din activele transfrontaliere și atrag 82,6 la sută din pasivele externe, iar (iv) în privința interconectivității cu celelalte entități care activează în domeniul financiar, furnizează 66,0 la sută din activele intrafinanciare, utilizează 80,9 la sută din pasivele intrafinanciare și dețin 97,7 la sută din stocul de obligațiuni emise.

Din perspectivă macroprudențială, instituțiile O-SII sunt bine capitalizate, având o medie a fondurilor proprii de nivel 1 de 22,4 la sută (decembrie 2021), în ușoară scădere de la nivelul de 25,4 la sută în aceeași perioadă a anului anterior. Prin prisma calității activelor, se poate observa o îmbunătățire a ratei creditelor neperformante (NPL) de la 3,9 la sută în decembrie 2020 la 3,4 la sută în decembrie 2021. Mai mult, și la nivelul rentabilității s-au putut observa îmbunătățiri în rândul instituțiilor desemnate ca fiind sistemice, acestea ajungând la o valoare a rentabilității financiare de 13,1 la sută, față de 8,5 la sută în decembrie 2020. Totuși, trebuie menționat că există diferențe semnificative între instituțiile sistemice analizate din prisma acestui indicator, unele performând mult peste medie. Comparativ cu sectorul bancar, prin prisma indicatorului ROE, precum și a raportului dintre creditele și depozitele de la populație și societăți nefinanciare, instituțiile desemnate ca având caracter sistemic se află sub nivelul înregistrat de sector în decembrie 2021 (13,1 la sută pentru instituțiile O-SII, față de 13,4 la sută la nivelul sectorului pentru ROE și 61,7 la sută pentru instituțiile O-SII, față de 64 la sută la nivelul sectorului pentru raportul credite/depozite de la populație și societăți nefinanciare), ceea ce impune eforturi suplimentare în sensul îmbunătățirii rentabilității și a gradului de intermediere financiară (Grafic 3.17).

Ținând cont de faptul că anul 2021 a fost marcat de o revenire economică puternică la nivelul cvasimajorității sectoarelor economice, concomitent cu sentimentul de depășire a crizei pandemice odată cu începerea campaniei de vaccinare și diminuarea restricțiilor de mobilitate, se pot observa creșteri substanțiale ale creditării, atât pe segmentul populației,

Grafic 3.18. Rata de creștere anuală a creditelor și avansurilor acordate populației și societăților nefinanciare de instituțiile de tip O-SII și non-O-SII

Sursa: BNR raportări prudențiale

cât și pe cel al societăților nefinanciare. Este de remarcă rolul instituțiilor sistemice în ceea ce privește accelerarea creditării în anul 2021, atât pe segmentul populației, unde în decembrie 2021 creditele și avansurile au crescut cu 9,7 la sută față de decembrie 2020, dar mai ales în rândul societăților nefinanciare, pentru care creditarea din partea instituțiilor O-SII a crescut cu 22,5 la sută comparativ cu sfârșitul anului precedent. Instituțiile care nu fac parte din categoria băncilor sistemice au înregistrat și ele creșteri importante pe ambele segmente, dar sub nivelul înregistrat de băncile O-SII, evoluția fiind prezentată în Graficul 3.18. Aceste evoluții oferă premisele continuării procesului de concentrare bancară și accentuării divergențelor între performanța instituțiilor sistemice și a celor non-sistemice.

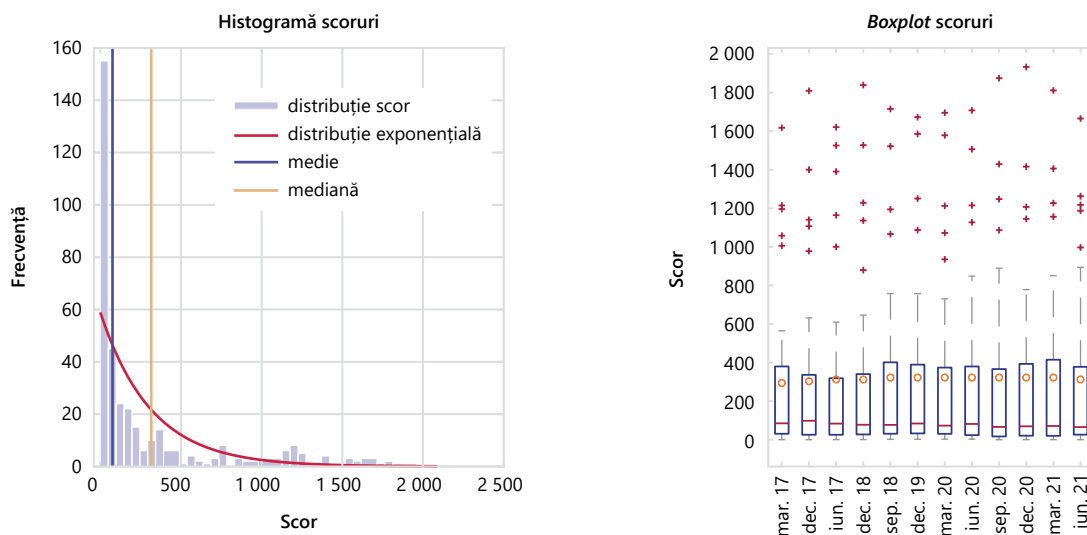
Caseta E. Evidențe statistice asupra sectorului bancar provenite din identificarea băncilor sistemice

Metodologia de identificare a băncilor de importanță sistemică, armonizată la nivel european prin Ghidul EBA/GL/2014/10, presupune calcularea, la cel mai înalt nivel de consolidare, a unui scor pentru fiecare instituție de credit autorizată la nivel național, incluzând și sucursalele băncilor străine care desfășoară activitate în țara-gazdă. Pentru calcularea scorului sunt folosite patru dimensiuni: mărimea, importanța, complexitatea și interconectarea, rezultând o imagine completă a amprentei sistemice a băncilor. Pentru fiecare dintre cele patru dimensiuni, însemnătatea unei instituții este dată de procentul din total pe care banca respectivă îl acoperă conform acelei criterii. Așadar, fiind un calcul bazat pe cote de piață, creșterea scorului unei instituții implică în mod direct scăderea alteia și viceversa.

Deși prin această metodologie nu se poate surprinde decât importanța relativă a instituțiilor de credit la un anumit moment în timp, urmărirea scorurilor înregistrate pe o perioadă mai lungă conduce la formularea unor concluzii de interes din perspectiva tendințelor în structura sectorului bancar românesc.

De la adoptarea metodologiei ABE (în 2017) și până la sfârșitul anului 2021, analiza privind identificarea băncilor sistemice românești prin intermediul indicatorilor principali prevăzuți în Ghid a fost realizată pentru douăsprezece trimestre, în funcție de necesități și de disponibilitatea datelor. Afișând histograma scorurilor înregistrate (Grafic A – stânga) se observă o preponderență semnificativă a băncilor de importanță scăzută, care înregistrează scoruri sub 50 de puncte de bază. Scorurile minime sunt, în general, înregistrate de sucursalele băncilor străine cu activitate limitată în România, însă există și bănci românești cu amprentă sistemică foarte redusă. Această structură a distribuției determină o diferență considerabilă între media valorilor (315,69 puncte de bază) și mediana valorilor (75,91 puncte de bază), precum și o deviație standard mare (466,35 puncte de bază). Forma histogrammei poate fi aproximată prin intermediul unei distribuții exponențiale, însă, utilizând aceleași momente statistice pentru parametrizarea acesteia, nu poate fi explicată în totalitate aglomerația de valori din primele intervale. Cu alte cuvinte, distribuția subestimează numărul de bănci care se încadrează în intervalul celor mai reduse scoruri care măsoară importanța sistemică a instituțiilor.

Grafic A. Statistici aferente scorurilor O-SII

Sursa: BNR

Analizând evoluția în timp a distribuției scorurilor sistemice prin intermediul graficelor de tip *boxplot*⁴⁹ (Grafic A – dreapta) se remarcă unele tendințe de interes. Deși media și mediana distribuției au rămas relativ constante, variabilitatea rezultatelor, exprimată prin deviația standard, a crescut constant în timp, semnificând o adâncire a diferenței dintre băncile mari și băncile mici ale sectorului bancar național. De asemenea, având în

⁴⁹ Graficul *boxplot* reprezintă o metodă de a reprezenta în același grafic mai multe momente statistice ale unei distribuții de date. Prin chenare sunt reprezentate valorile ce se încadrează între cuantila 1 și cuantila 3 a distribuției. Linia roșie reprezintă mediana distribuției, iar cercul media acesteia. În jurul chenarelor sunt alcătuite intervale de variație în funcție de deviația standard a distribuției. Valorile reprezentate prin semnul „plus” reprezintă valori extreme (*outlier*) care nu se încadrează în aceste intervale de variație.

vedere pragul de 275 de puncte de bază de la care băncile sunt desemnate în mod automat a fi sistemice, se observă că există două tipuri de bănci care depășesc acest prag: (i) bănci care se situează în limita intervalelor de eroare în jurul mediei scorurilor și (ii) bănci care reprezintă valori extreme ale distribuției, cu o amprentă sistemică semnificativ mai ridicată (câte 4 bănci sau 5 bănci la fiecare interval de timp). În acest context, abordarea adoptată începând cu anul 2022 de a impune un nivel al amortizorului de capital pentru instituțiile de importanță sistemică proporțional cu scorul obținut este justificată de obiectivul de a asigura un nivel al rezervei de capital prudențiale adecvat impactului instituției în sistemul financiar.

3.2.1.3. Amortizorul de capital pentru riscul sistemic

Cadrul de implementare a instrumentului macroprudențial

Amortizorul de capital pentru riscul sistemic (SyRB) reprezintă instrumentul aflat la dispoziția autorităților macroprudențiale din UE, care poate fi adaptat particularităților naționale pentru a diminua riscurile structurale ce au un potențial impact asupra stabilității financiare. Instrumentul urmărește să abordeze riscurile sistemice sau macroprudențiale care nu sunt acoperite de CRR⁵⁰ sau de celelalte amortizoare de capital. Flexibilitatea acestui instrument macroprudențial structural provine din faptul că nu sunt prevăzute limitări în ceea ce privește metodologia de calibrare și expunerile pe baza cărora se calculează. Deși nu există o limită maximă pentru calibrarea ratelor acestui amortizor, în funcție de impactul asupra altor state membre și a pieței unice europene, poate fi necesară autorizarea din partea Comisiei Europene.⁵¹ De asemenea, statele membre pot recunoaște rata SyRB stabilită de un alt stat membru și pot aplica respectiva rată a amortizorului în cazul instituțiilor autorizate la nivel intern pentru expunerile situate în statul membru care a stabilit rata amortizorului.

SyRB își manifestă caracterul structural în privința abordării distribuției riscului la nivelul sistemului financiar pe categorii de expuneri, instituții, sectoare sau orice alte forme de manifestare a vulnerabilităților endogene sau exogene. În acest sens, amortizorul poate acționa și pentru temperarea unei creșteri semnificative a activității de creditare pe anumite segmente, la nivel sectorial, pe tipuri de expuneri, profil de risc sau arie geografică. În crizele financiare trecute, în absența cadrului politicii macroprudențiale, costurile unei recapitalizări bancare au fost suportate de sectorul public pentru a atenua efectele negative asupra economiei reale. Așadar, obiectivul amortizorului pentru riscul sistemic este de a reduce probabilitatea de apariție a unei crize, precum și de a reduce *ex ante* costurile potențiale cauzate de o întrerupere a activității economice prin consolidarea rezilienței sectorului bancar.

⁵⁰ Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

⁵¹ Directiva (UE) 2013/36/ a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a întreprinderilor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE.

Manualul CERS privind operaționalizarea politicii macroprudențiale în sectorul bancar⁵² face referire la trei categorii vaste și nelimitative de riscuri care pot fi abordate cu ajutorul implementării unui amortizor pentru risc sistemic:

1. Riscuri generate de propagarea și amplificarea șocurilor în cadrul sistemului financiar: natura sistemică a crizelor financiare se manifestă prin propagarea și amplificarea șocului inițial. Canalele de contagiune pot apărea din expunerile comune sau din modele de afaceri similare, fiind stabilite prin legături directe între agenții și intermediarii financiari.
2. Riscurile care decurg din caracteristicile structurale ale sectorului bancar: Anumite caracteristici structurale ale sectorului bancar au potențialul de a deveni canale de amplificare în situații de criză financiară. Printre aspectele structurale se regăsesc anumite caracteristici legate de cadrul instituțional al sistemului financiar intern, precum și de unele evoluții ale pieței. În acest sens, este necesară adoptarea unor măsuri menite să reducă impactul global al evenimentelor sistemice asupra sectorului financiar și, în consecință, asupra economiei reale.
3. Riscurile structurale ale sectorului bancar generate de economia reală: Aceste riscuri pot apărea ca efect al adversităților prin care trec anumite sectoare economice. De asemenea, un alt canal de transmitere prin care pot apărea riscurile structurale îl reprezintă șocurile de cerere ce provin, ca efect al contagiunii, dintr-o criză izbucnită într-un alt stat. Țările cu economii mici și deschise sunt cele mai expuse acestui scenariu.

Totodată, în funcție de scopul urmărit, *Manualul CERS* exemplifică o serie de indicatori de risc ce pot semnală necesitatea activării sau dezactivării amortizorului SyRB (Tabel 3.5).

Tabel 3.5. Indicatori de risc pentru activarea sau dezactivarea SyRB

Categorii de risc	Indicatori
Caracteristicile structurale ale sectorului bancar	• Mărimea activelor și a depozitelor bancare de tip <i>retail</i> • Ponderea creditului bancar către sectorul privat • Indicele Herfindahl-Hirschman al activelor bancare • Structura acționariatului bancar străin • Contribuția depozitelor din țara-gazdă la finanțarea întregului grup bancar • Suma activelor și pasivelor bancare tranzacționate, excluzând instrumentele financiare derivate
Canale de amplificare și propagare a șocurilor	• Indicele Herfindahl-Hirschman pe categorii de active • Ponderea depozitelor în valută • Expuneri comune ale activelor bancare • Structura de finanțare • Necorelarea scadențelor

⁵² *The ESRB Handbook on Operationalising Macroprudential Policy in the Banking Sector* – https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/esrb.report180115_handbook~c9160ed5b1.en.pdf.

Categorii de risc	Indicatori
Riscurile sistemice survenite din economia reală	• Gradul de deschidere a comerțului exterior • Raportul dintre balanța contului curent și PIB • Ratele de insolvență pentru sectorul companiilor nefinanciare, sectorul populației și sectorul public • Gradul de inovare financiară

Sursa: *The ESRB Handbook on Operationalising Macroprudential Policy in the Banking Sector*

Riscurile survenite din sectorul imobiliar servesc drept un exemplu pentru modul în care amortizorul de capital pentru risc sistemic și regulamentul privind cerințele de capital pentru sectorul bancar (CRR)⁵³ interacționează. Astfel, deși CRR oferă instrumentele necesare pentru a aborda riscurile de credit și de piață din sectorul imobiliar, există unele riscuri, cum ar fi cele macroprudențiale ale expunerilor comune mari, ce nu sunt captate de reglementare. În acest sens, se conturează încă o dată importanța utilizării unui amortizor pentru riscurile sistemice care să contribuie la diminuarea vulnerabilităților structurale din sectorul imobiliar.

Noile prevederi europene introduse de pachetul legislativ CRD V/CRR II⁵⁴ au consolidat natura flexibilă a amortizorului de risc sistemic și au delimitat mai clar rolurile pe care amortizoarele structurale le au în cadrul instrumentarului macroprudențial. O modificare importantă vizează modul de determinare a cerinței amortizorului combinat, prin delimitarea clară a rolurilor și cumularea expresă a ratelor celor două instrumente, O-SII și SyRB. Totodată, noua reglementare aduce flexibilitate și prin modalitatea de abordare a riscurilor sistemice, atât la nivel agregat, cât și la nivel sectorial pe baza expunerilor, prin posibilitatea de introducere a unor rate multiple ale amortizorului SyRB pe categorii de expuneri sau la nivelul expunerilor totale.⁵⁵ Prin această modificare, autoritățile macroprudențiale au posibilitatea de a contracara riscurile sistemice multiple, intervenite pe mai multe paliere ale sistemului financiar, de a spori transparența, precum și de a le ajuta la reciprocitatea măsurilor. Valoarea amortizorului se determină ca sumă a cerințelor individuale astfel:

$$B_{SR} = r_T \cdot E_T + \sum_i r_i \cdot E_i$$

unde B_{SR} reprezintă cerința cumulată a amortizorului SyRB aplicabilă unei instituții, $r_T \cdot E_T$ reprezintă cerința aplicată la nivelul expunerilor totale (calculată ca produsul dintre rata amortizorului și volumul total al expunerilor la risc), iar $r_i \cdot E_i$ reprezintă cerința aplicată la nivelul unui subset de expuneri i (calculată în mod similar cerinței pentru expunerile totale).

⁵³ Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012.

⁵⁴ Directiva (UE) 2019/878 de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului.

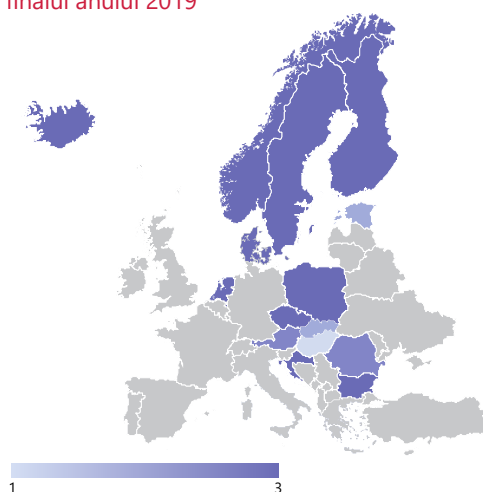
⁵⁵ Art. 133 din Directiva (UE) 2019/878 de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului.

Experiența la nivel european

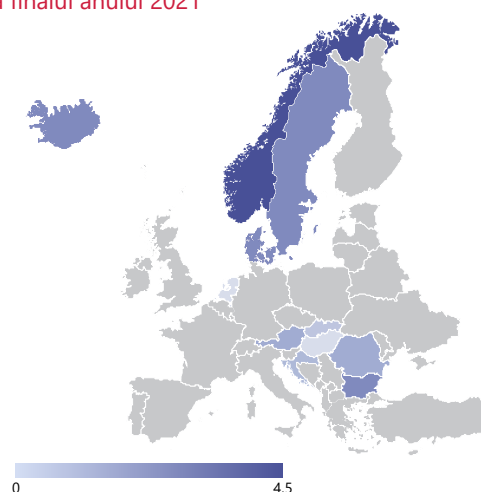
Dacă pe parcursul anului 2020 o parte dintre statele membre au diminuat sau chiar au eliberat complet SyRB în contextul efectelor pandemiei COVID-19, în anul 2021 cele mai multe modificări ale acestui amortizor au fost realizate cu scopul implementării în legislația națională a prevederilor cadrului de reglementare CRD V. La finalul anului 2021, amortizorul SyRB era utilizat de 13 state din Spațiul Economic European, cu două mai puțin decât în urmă cu un an, ca urmare a dezactivării acestui instrument de către Estonia și Cehia. Totuși, din cele 13 state, 3 aplică un amortizor SyRB de zero la sută încă din anul 2020 (Finlanda, Ungaria și Olanda). Decizia de a menține rata amortizorului la zero la sută, fără a-l dezactiva, este utilizată în special pentru a putea apela la acest instrument atunci când condițiile din piața financiară o impun. Față de anul anterior, în privința ratelor practicate, singurul stat la nivelul căruia au apărut modificări a fost Norvegia, care în prezent aplică un amortizor de 3 la sută, respectiv 4,5 la sută în funcție de tipul instituției de credit, în timp ce rata aplicată pe parcursul anului 2020 era una uniformă, de 3 la sută, pentru toate instituțiile de credit vizate de acest amortizor. Modificarea Norvegiei vine ca urmare a unui proces de creștere graduală (*phase-in*) a amortizorului, care într-o primă fază a avut o aplicare diferențiată pentru băncile care folosesc modele interne de rating și cele care folosesc abordarea standard, urmând a se situa la nivelul de 4,5 la sută pentru toate băncile începând cu anul 2023. Pentru a contura o imagine mai clară cu privire la evoluția nivelului SyRB pe parcursul ultimilor ani, Graficele 3.19 și 3.20 ilustrează situația comparativă a ratelor maxime ale amortizorului înaintea apariției pandemiei COVID-19 în paralel cu cele de la finalul anului 2021.

Experiența acumulată până în prezent la nivel european demonstrează un interes crescut al statelor membre pentru utilizarea amortizorului pentru risc sistemic, îndeosebi pentru statele din regiunea CEE și pentru cele nordice, având în vedere gradul ridicat de flexibilitate în implementarea și calibrarea sa. Ungaria aplică acest amortizor având în vedere

Grafic 3.19. Rata maximă a SyRB în țările SEE la finalul anului 2019

Grafic 3.20. Rata maximă a SyRB în țările SEE la finalul anului 2021

Notă: Rata SyRB maximă se referă la nivelul anunțat de către statele membre.

Sursa: CERS

vulnerabilitățile structurale generate de creditele neperformante din sectorul investițiilor imobiliare comerciale. Austria aplică amortizorul luând în considerare vulnerabilitățile structurale generate de dimensiunea sectorului bancar, în timp ce în cazul Croației analiza de recalibrare ia în considerare dezechilibre structurale precum nivelul ridicat al datoriei externe publice sau private, precum și vulnerabilitățile privind condițiile economice și financiare globale. În Tabelul 3.6 sunt prezentate pe larg ratele SyRB aplicate la finalul anului 2021, precum și dinamica acestora față de sfârșitul anului 2019.

Tabel 3.6. Aplicarea amortizorului de capital pentru risc sistemic în statele SEE la finalul anului 2021

Stat ce aplică SyRB	Rata SyRB (%) la finalul anului 2021	Evoluția ratei SyRB de la finalul anului 2021 față de situația din 2019	Baza de aplicare	Obiectiv intermediar	Număr de instituții vizate
Austria	0,5-2	↓	Expuneri totale	Stimulente nealiniat	12
Bulgaria	3	→	Expuneri interne	Stimulente nealiniat	8
Croația*	1,5	↓	Expuneri totale	Creșterea creditului și efectul de levier	7
	1-3	→	Expuneri totale	Stimulente nealiniat	
Danemarca	3	→	Expuneri interne (Insulele Feroe)	Stimulente nealiniat	8
Finlanda	0	↓	Expuneri totale	Reziliența structurilor financiare	3
Ungaria	0	→	Expuneri interne	Concentrarea expunerilor	2
Islanda	3	→	Expuneri interne	Creșterea creditului și efectul de levier	8
Liechtenstein	1-2	↓	Expuneri totale	Reziliența structurilor financiare	6
Țările de Jos	0	↓	Expuneri totale	Stimulente nealiniat	5
Norvegia	3-4,5	↑	Expuneri interne	Stimulente nealiniat	3
România	0-2	→	Expuneri totale	Stimulente nealiniat	23
Slovacia	1	→	Expuneri interne	Stimulente nealiniat	5
Suedia	3	→	Expuneri totale	Stimulente nealiniat	3

*) Modificarea metodologiei, în sensul definirii unei singure rate a amortizorului SyRB (1,5 la sută), pentru transpunerea în legislația națională a CRD V.

Sursa: CERS

La nivelul SEE, s-a observat eterogenitate în modul de aplicare a acestui amortizor de către statele membre. Astfel, unele state au decis aplicarea aceleiași rate a SyRB pentru toate instituțiile de credit, în timp ce altele au implementat rate distincte în funcție de

anvergura riscului sistemic de la nivelul fiecărei instituții, similar modului de implementare a amortizorului O-SII. Totuși, practica de a acoperi riscurile privind importanța sistemică a instituțiilor de credit utilizând amortizorul de capital pentru riscul sistemic nu va mai fi posibilă în perioada următoare, ca urmare a modificărilor aduse prin intermediul noului cadru de reglementare CRD V, motiv pentru care unele statele membre au modificat pe parcursul anului 2021 metodologiile de calibrare ale celor două amortizoare structurale.

Din punctul de vedere al modului de implementare, majoritatea statelor aplică amortizorul SyRB asupra expunerilor totale (7 din cele 13 state ce au încă activ amortizorul), în timp ce 5 dintre ele îl aplică asupra expunerilor interne. Un singur stat, Danemarca, aplică diferențiat SyRB în funcție de expuneri, un nivel de 3 la sută asupra expunerilor interne, în cadrul regiunii autonome Insulele Feroe aplică un SyRB cu un nivel de 3 la sută asupra expunerilor interne, în timp ce în restul statului sunt impuse rate cuprinse între 1 la sută și 3 la sută asupra expunerilor totale.

Cadrul CRD V permite statelor aplicarea amortizorului SyRB pentru anumite tipuri specifice de expuneri sectoriale. În acest sens, există deja unele state care și-au manifestat intenția de a impune un amortizor SyRB la nivel sectorial începând cu anul 2022. Banca Lituaniei a dispus implementarea unui amortizor sectorial pentru riscul sistemic de 2 la sută aplicat tuturor expunerilor imobiliare de tip *retail* garantate cu bunuri imobile locative începând cu data de 1 iulie 2022. De asemenea, Banca Belgiei intenționează să utilizeze un amortizor pentru risc sistemic de 9 la sută aplicat expunerilor imobiliare de tip *retail* garantate cu bunuri imobile locative pentru a înlocui o măsură macroprudențială precedentă bazată pe praguri minime pentru ponderile la risc ale aceluiași tipuri de expuneri.

Implementarea în România

La nivel național, implementarea SyRB a debutat în decembrie 2017, prin Recomandarea CNSM nr. 9/2017 privind amortizorul de capital pentru risc sistemic în România, adresată Băncii Naționale a României, cu aplicare din 30 iunie 2018. Recomandarea CNSM a fost emisă în condițiile în care creșterea stocului de credite neperformante a fost una dintre principalele vulnerabilități cu care s-a confruntat sectorul bancar local în urma crizei financiare internaționale, procesul de curățare a bilanțurilor fiind unul de lungă durată.

Conform celor prezentate în secțiunea privind cadrul conceptual, SyRB este cel mai flexibil amortizor dintre cele introduse de cadrul european de reglementare, autoritățile naționale având posibilitatea să îl calibreze în funcție de riscurile sistемice specifice din statul membru respectiv. În cazul României, prin Recomandarea CNSM nr. 9/2017, scopul urmărit a fost unul bidimensional, respectiv: (i) asigurarea unei administrări adecvate a riscului de credit din perspectivă macroprudențială, prin prisma posibilității revenirii creditelor neperformante pe un trend ascendent, în contextul unor circumstanțe nefavorabile referitoare la potențiale eforturi viitoare de curățare a bilanțurilor de către instituțiile de credit și (ii) menținerea stabilității financiare, în ipoteza în care tensionarea echilibrelor macroeconomice interne și incertitudinile regionale și mondiale vor persista.

Astfel, amortizorul de capital pentru risc sistemic este calibrat în funcție de doi indicatori: (i) rata creditelor neperformante și (ii) gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante aflate în bilanțul instituției de credit. Media acestor doi parametri, calculată pentru un interval de 12 luni, stabilește nivelul amortizorului SyRB, respectiv zero la sută, 1 la sută sau 2 la sută, după cum este ilustrat în Tabelul 3.7.

Tabel 3.7. Metodologia de calcul a nivelului amortizorului de capital pentru risc sistemic

Rata creditelor neperformante	Gradul de acoperire cu provizioane	Nivel amortizor (% din expunerile totale)
< 5%	> 55%	0
> 5%	> 55%	1
< 5%	< 55%	1
> 5%	< 55%	2

Sursa: CNSM

Rata amortizorului SyRB se aplică asupra expunerilor totale la cel mai înalt nivel de consolidare, iar evaluarea se realizează cu o frecvență semestrială, pentru a permite astfel monitorizarea în timp real a evoluției celor doi parametri.

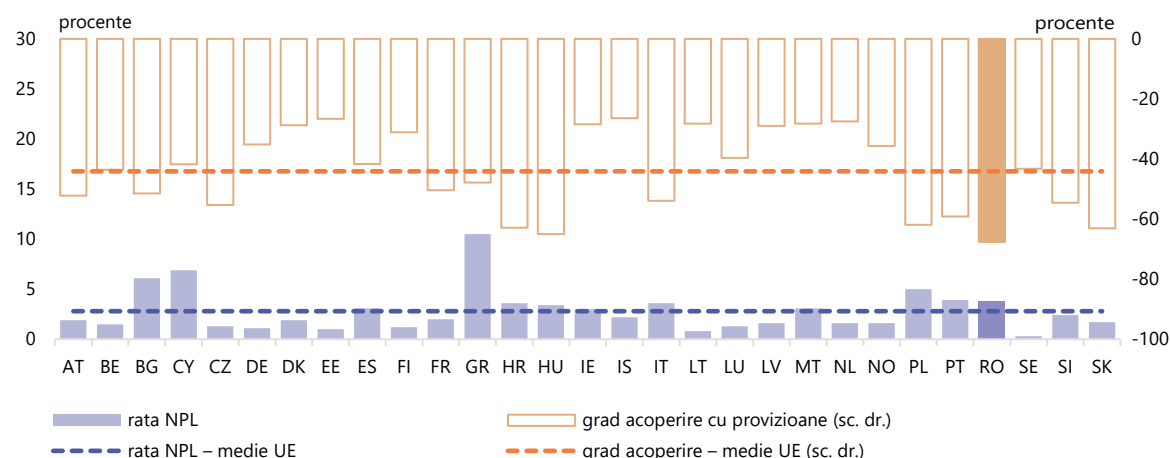
Aplicarea amortizorului SyRB a avut un efect benefic și sesizabil în România, contribuind la îmbunătățirea principalilor indicatori care descriu sănătatea sectorului bancar național și a capacității de reacție și reziliență în eventualitatea apariției unui șoc.

De la implementarea acestuia, rata creditelor neperformante (rata NPL) a continuat să se reducă inclusiv ca urmare a pachetului de măsuri micro și macroprudențiale implementate de BNR și CNSM, apropiindu-se în prezent de media europeană, în vreme ce gradul de acoperire cu provizioane a urcat la peste 67 la sută, plasând România pe primul loc din Uniunea Europeană la acest capitol (Grafic 3.21).

Un alt element care denotă îmbunătățirea în timp a stării de sănătate a sectorului bancar național este oferit de dinamica distribuției instituțiilor de credit în funcție de rata amortizorului de capital pentru risc sistemic. Numărul de instituții cărora le este aplicabilă o rată de 2 la sută s-a redus semnificativ până în prezent, în timp ce numărul instituțiilor cu o rată a amortizorului SyRB de zero la sută s-a majorat, de la 4 până la 11, în același interval (Grafic 3.22). În cazul instituțiilor de importanță sistemică, care cumulează peste 80 la sută din totalul expunerilor neperformante la nivelul sectorului bancar, se observă o reducere importantă a ratei creditelor neperformante, de la aproximativ 9 la sută în martie 2017 până la 3,6 la sută la jumătatea anului 2021.

În pofida efectelor crizei pandemice COVID-19 care s-au resimțit la nivelul economiei reale, indicatorii de prudență descriu un sector bancar robust. Rata NPL nu a înregistrat o dinamică îngrijorătoare, chiar dacă starea de incertitudine s-a menținut pe tot parcursul anului 2021 la un nivel ridicat.

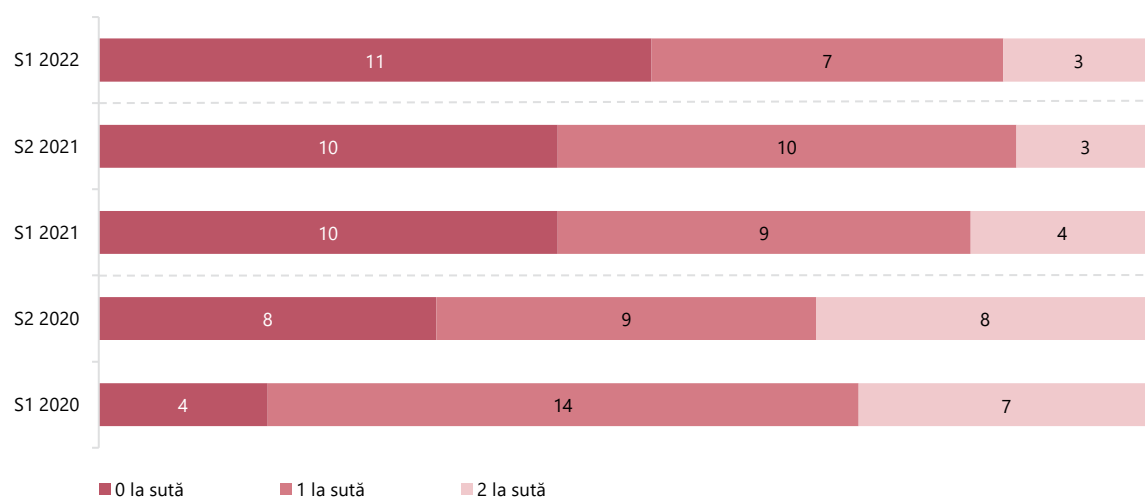
Grafic 3.21. Rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane în statele SEE

Notă: Datele se bazează pe standardele tehnice de raportare ale ABE, stabilite conform Regulamentului (UE) nr. 680/2014, cu modificările ulterioare.

Sursa: ABE

Grafic 3.22. Numărul de instituții în funcție de rata amortizorului SyRB

Sursa: BNR

Existența și aplicarea instrumentelor macroprudențiale în România a fost de natură să contribuie la un sector bancar mai bine capitalizat și rezilient decât în cazul crizei anterioare, având capacitatea necesară de a juca un rol activ în procesul de redresare economică.

De asemenea, pe parcursul anului 2021, Consiliul general al CNSM a decis emiterea deciziei de conformare cu prevederile Ghidului Autorității Bancare Europene privind subseturile adecvate de expuneri sectoriale cărora autoritățile competente sau desemnate le pot aplica un amortizor de risc sistemic în conformitate cu articolul 133 alineatul (5) litera (f) din Directiva 2013/36/UE – EBA/GL/2021/13, în sensul utilizării acestuia pentru stabilirea și reevaluarea periodică la nivel național a amortizorului pentru risc sistemic, ca instrument macroprudențial.

3.2.2. Alte instrumente cu impact asupra stabilității financiare

Instrumentele prezentate în continuare sunt implementate de BNR în urma recomandării CNSM, fiind aplicabile sectorului bancar. Aceste instrumente oferă informații importante în procesul de implementare a măsurilor, însă nu reprezintă instrumente macroprudențiale *per se*. De asemenea, acestea au rolul de a crește reziliența sistemului financiar prin alte canale comparativ cu instrumentele descrise anterior.

3.2.2.1. Aplicarea prin reciprocitate voluntară a măsurilor macroprudențiale adoptate de alte state membre

Liberalizarea fluxurilor de capital, coexistentă cu libera circulație a bunurilor și serviciilor, a pus bazele unui sistem european caracterizat de conglomerate financiare care desfășoară activitate transfrontalieră accentuată. În aceste condiții, efectele politicilor economice dintr-un stat se pot transmite cu o mai mare ușurință în alte state membre. Amplificarea gradului de interconectare dintre aceste grupuri, precum și între entitățile din cadrul grupurilor respective, care își desfășoară activitatea în diferite jurisdicții, a generat o intensificare a fenomenului de contagiune financiară. Această situație a fost potențată și de reglementările în vigoare ce permit înființarea de sucursale, care nu fac obiectul cerințelor prudențiale impuse de autoritățile competente din statele-gazdă, dar care concurează pe aceeași piață cu entitățile autorizate în țara-gazdă și/sau oferă servicii bancare în mod direct debitorilor din țara-gazdă.

Pentru a evita externalitățile nedorite în domeniul macroprudențial, precum și pentru a contracara oportunitățile de arbitraj de reglementare, Comitetul European pentru Risc Sistemic a emis Recomandarea CERS/2015/02 privind evaluarea efectelor transfrontaliere ale măsurilor de politică macroprudențială și aplicarea prin reciprocitate voluntară a acestor măsuri. În baza acesteia, CERS poate recomanda autorităților naționale macroprudențiale sau desemnate recunoașterea măsurilor macroprudențiale adoptate de alte state membre. Autoritățile naționale au dreptul, în baza principiului de minimis, să acorde derogări de la aplicarea anumitor măsuri instituțiilor financiare din aria lor jurisdicțională, care nu au expuneri semnificative față de statul care a inițiat măsura macroprudențială. La sfârșitul anului 2021, lista măsurilor în vigoare recomandate de CERS statelor membre pentru reciprocitate era formată din cinci măsuri, descrise în Tabelul 3.8.

Tabel 3.8. Măsurile recomandate pentru reciprocitate în Recomandarea CERS/2015/02

Țara	Măsura	Prag de materialitate ⁵⁶	Țări care au acordat reciprocitate
Belgia	O majorare a ponderii de risc pentru expunerile de tip <i>retail</i> garantate cu bunuri imobile locative situate în Belgia, aplicată instituțiilor de credit care utilizează abordarea bazată pe modele	• 2 miliarde euro, la nivel de instituție de credit	Croația, Danemarca, Franța, Lituania, Olanda, Norvegia și Portugalia

⁵⁶ Acest prag de materialitate este cel propus de autoritatea națională desemnată care solicită măsura. În situația în care CNSM acordă reciprocitate unei măsuri, acesta poate stabili un prag mai redus pentru instituțiile de credit din România în funcție de materialitatea expunerilor.

Țara	Măsura	Prag de materialitate	Țări care au acordat reciprocitate
	interne de rating (IRB) pentru calcularea cerințelor de capital reglementat. Majorarea este compusă din două elemente: (i) o creștere fixă a ponderii de risc cu 5 puncte procentuale și (ii) o creștere proporțională a ponderii de risc cu 33 la sută din media ponderată în funcție de expunerea ponderilor de risc aplicate portofoliului.		
Franța	Restrângerea la 5 la sută din capitalul eligibil a limitei pentru expuneri mari în cazul expunerilor față de societăți nefinanciare mari, foarte îndatorate, cu sediul social în Franța. Măsura se aplică instituțiilor globale de importanță sistemică (G-SII) și altor instituții de importanță sistemică (O-SII), la cel mai înalt nivel de consolidare a perimetrului prudential.	• 2 miliarde euro pentru expunerile inițiale totale ale G-SII și O-SII autorizate la nivel național • 300 milioane euro, aplicabil G-SII și O-SII, pentru expunerile ce îndeplinesc anumite condiții • un prag de 5 la sută din capitalul eligibil al G-SII sau O-SII pentru expunerile identificate în măsură	Belgia, Danemarca, Irlanda, Lituania, Norvegia și Suedia
Luxemburg	Limite obligatorii pentru creditele ipotecare noi, acordate în scopul achiziționării unor imobile rezidențiale situate în Luxemburg, cu limitarea raportului între valoarea creditului imobiliar și garanții (LTV) diferențiat astfel: (i) o limită a LTV de 100 la sută pentru cumpărătorii care achiziționează pentru prima dată o locuință; (ii) o limită a LTV de 90 la sută pentru debitorii care nu se încadrează în categoria expusă anterior, dar locuința pe care o vor achiziționa devine domiciliu; (iii) o limită a LTV de 80 la sută pentru alte credite ipotecare (inclusiv segmentul <i>buy-to-let</i>).	• 350 milioane euro (1 la sută din totalul pieței imobiliare luxemburgeze) • 35 milioane euro (pragul de semnificație specific instituției pentru totalul împrumuturilor ipotecare transfrontaliere acordate Luxemburgului)	Belgia, Franța, Germania și Portugalia
Norvegia	(1) o rată a amortizorului pentru risc sistemic de 4,5 la sută pentru expunerile din Norvegia; (2) o limită inferioară de 20 la sută a ponderii de risc aplicate expunerilor imobiliare rezidențiale din Norvegia tuturor instituțiilor de credit autorizate care utilizează abordarea bazată pe ratinguri interne (IRB);	(1) 32 miliarde coroane norvegiene (2) 32,3 miliarde coroane norvegiene (3) 7,6 miliarde coroane norvegiene	(1) Belgia, Franța și Portugalia (2) Belgia, Danemarca, Finlanda, Franța și Suedia

Țara	Măsura	Prag de materialitate	Țări care au acordat reciprocitate
	(3) o limită inferioară de 35 la sută a ponderii de risc aplicate expunerilor imobiliare comerciale din Norvegia tuturor instituțiilor de credit autorizate care utilizează abordarea bazată pe ratinguri interne (IRB).		(3) Belgia, Danemarca, Finlanda, Franța și Suedia
Suedia	O limită inferioară de 25 la sută a ponderii de risc medie aferente expunerilor imobiliare de tip <i>retail</i> față de debitori rezidenți în Suedia, garantate cu bunuri imobile locative, aplicată tuturor instituțiilor de credit autorizate care utilizează abordarea bazată pe ratinguri interne (IRB).	• 5 miliarde SEK, la nivel de instituție de credit	Belgia, Danemarca, Finlanda, Franța, Lituania, Norvegia și Portugalia

Sursa: CERS

În vederea aplicării principiului reciprocității prin recunoaștere voluntară, în anul 2021 CNSM a evaluat măsurile adoptate de Luxemburg și Norvegia pentru a analiza oportunitatea recunoașterii acestor măsuri macroprudențiale (celelalte măsuri au fost discutate în anii precedenți)⁵⁷. Astfel, ținând cont că expunerile eligibile ale sectorului bancar românesc față de Luxemburg și Norvegia sunt nesemnificative, autoritatea macroprudențială a adoptat Decizia CNSM nr. D/4/2021 potrivit căreia măsurile adoptate de aceste două state nu sunt aplicate la nivel național. Astfel, referitor la măsura privind introducerea unor limite pentru raportul între valoarea creditului imobiliar și garanții, stabilită de autoritățile din Luxemburg, este de menționat că expunerile relevante ale României provenind din creditele cu garanții imobiliare către gospodăriile din Luxemburg se situau la data de 31 decembrie 2020 la un nivel sub 0,2 milioane euro, cu mult inferior pragului de materialitate sugerat. În plus, decizia CNSM s-a bazat și pe faptul că LTV aplicat în România este, în general, deja mai restrictiv față de noua măsură adoptată de Luxemburg. În ceea ce privește măsurile macroprudențiale adoptate de Norvegia, expunerile totale ale instituțiilor de credit din România cumula la finalul anului 2020 aproximativ 115 milioane coroane norvegiene, echivalentul a 53,4 milioane lei (sub pragurile de materialitate indicate), dintre care majoritatea erau expuneri interbancare. CNSM va monitoriza periodic expunerile către aceste state și va adopta măsurile necesare în cazul în care devin semnificative.

3.2.2.2. Evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital

Potrivit cerințelor Basel III, autoritățile naționale au obligația de a stabili rata amortizorului anticiclic de capital (CCyB) pentru expunerile din propria jurisdicție. Totodată, pentru a asigura eficacitatea și consistența politicilor macroprudențiale, legislația europeană are în

⁵⁷ A se vedea secțiunile dedicate măsurilor de reciprocitate din *Rapoartele anuale CNSM* din anii precedenți, precum și secțiunea specifică a site-ului CNSM: <http://www.cnsmmo.ro/politica-macroprudentiale/alte-masuri-macroprudentiale/reciprocitatea-masurilor-macroprudentiale/>.

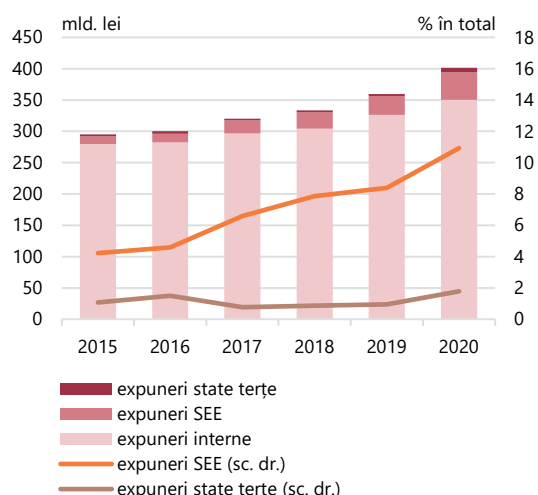
vedere aplicarea uniformă a cerințelor în interiorul pieței unice, indiferent de statul membru în care este autorizată o anumită instituție, potrivit principiului localizării expunerii⁵⁸. În acest scop este instituit un mecanism privind recunoașterea ratelor CCyB stabilite de alte state bazat pe două componente: a) reciprocitatea obligatorie a ratelor de până la 2,5 la sută, indiferent dacă acestea sunt stabilite de alte state membre sau de state terțe, element unic care îl diferențiază de celelalte tipuri de amortizoare de capital și b) recunoașterea prin reciprocitate voluntară a ratelor peste nivelul respectiv. În completarea acestui cadru de recunoaștere, CRD conferă autorităților naționale desemnate posibilitatea de a stabili rata CCyB aplicabilă instituțiilor autorizate în propria jurisdicție pentru expunerile acestora către state terțe, în situația în care rata amortizorului anticiclic nu a fost stabilită și publicată de autoritatea relevantă dintr-o țară terță pentru acea țară terță sau atunci când consideră că rata amortizorului anticiclic stabilită de autoritatea relevantă dintr-o țară terță pentru acea țară terță nu este suficientă pentru a proteja sectoarele bancare naționale ale statelor membre împotriva pierderilor potențiale asociate cu creșterea excesivă a creditelor în țara terță în cauză. În plus, conform articolului 138 din Directiva 2013/36/UE, Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) poate recomanda implementarea unei anumite rate a amortizorului anticiclic de capital pentru expunerile față de țările terțe.

Prin urmare, CNSM, în calitate de autoritate națională desemnată, poate interveni în acest mecanism al determinării cerințelor privind amortizoarele anticiclice de capital pe componenta privind recunoașterea prin reciprocitate voluntară și stabilirea ratelor CCyB pentru expunerile din state terțe, sens în care emite recomandări adresate autorității de supraveghere sectoriale.

În privința recunoașterii și stabilirii ratelor amortizoarelor anticiclice de capital pentru expunerile din state terțe, prin Recomandarea CERS/2015/1 privind recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice pentru expunerile față de țări terțe (CERS/2015/1) și Decizia CERS/2015/3 privind evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sistemul bancar al Uniunii în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital a fost definit un cadru coerent privind abordarea statelor membre și a instituțiilor europene cu privire la aceste expuneri. Un prim pas în procesul de stabilire a ratelor menționate îl reprezintă identificarea statelor terțe față de care expunerile sunt semnificative, ce are rolul de a orienta eforturile de monitorizare către acele state față de care expunerile transfrontaliere au cea mai mare importanță. Astfel, potrivit punctului B1 al Recomandării CERS/2015/1 se recomandă autorităților desemnate să identifice anual țările terțe semnificative și să prezinte CERS o listă a unor astfel de țări terțe semnificative în cursul celui de al doilea trimestru al fiecărui an. Un exercițiu similar este realizat de CERS (din perspectiva sectorului bancar european) și de BCE (având în vedere atribuțiile privind Mecanismul unic de supraveghere). Ulterior stabilirii țărilor terțe semnificative, are loc monitorizarea acestora și în cazul în care se consideră că riscurile generate de expunerile în statele respective nu sunt abordate satisfăcător pot fi stabilite rate CCyB pentru acele expuneri.

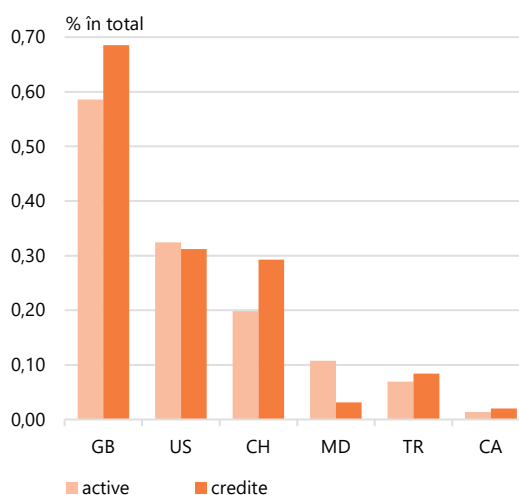
⁵⁸ Cerința de menținere a unui amortizor anticiclic de capital specific instituției este echivalentă cu cuantumul total al expunerii la risc a instituției în cauză înmulțit cu media ponderată a ratelor amortizorului anticiclic determinată în funcție de jurisdicțiile în care se află respectivele expuneri.

Grafic 3.23. Evoluția expunerilor din credite pe categorii de state⁶⁰

Sursa: BNR

Grafic 3.24. Expuneri totale și din credite față de principalele țări terțe la 31 decembrie 2020

Sursa: BNR

Pentru punerea în aplicare la nivel național a recomandării CERS, Consiliul general al CNSM a adoptat Recomandarea CNSM nr. 2/14 iunie 2017 prin care se recomandă ca Banca Națională a României să evalueze periodic țările terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital, urmând a propune măsurile care se impun dacă expunerile către statele respective devin semnificative. Evaluările elaborate de BNR pe baza datelor disponibile aferente finalului anului 2020 au fost discutate în ședința CNSM din 3 iunie 2021, în urma analizării informațiilor prezentate fiind adoptată Decizia CNSM nr. 5/2021, potrivit căreia nu au fost identificate țări terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital.

Metodologia utilizată de BNR pentru acest scop a fost dezvoltată pornind de la procedurile aplicate de CERS pentru evaluarea semnificației țărilor terțe pentru sectorul bancar al Uniunii în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital⁵⁹, aceasta fiind preluată în procedurile naționale de către majoritatea statelor membre. Pentru robustețea rezultatelor, abordarea CERS a fost completată la nivel național prin includerea unor indicatori suplimentari, care să permită determinarea cât mai exactă a situației expunerilor externe.

Rezultatele analizei pentru anul 2020 indică faptul că expunerile sectorului bancar românesc sunt predominant orientate către economia națională, cele externe având în continuare o importanță redusă. Mai mult, expunerile către țările terțe au o semnificație marginală în contextul bancar românesc, fapt reliefat atât de indicatorii prevăzuți în metodologia CERS (a căror praguri de raportare au condus la obținerea unor rezultate neconcludente, aspect prezentat și în *Raportul anual al CNSM* din 2020), cât și de analiza surselor de date

⁵⁹ Metodologia CERS identifică țările terțe semnificative pe baza a trei indicatori de expunere: (i) active ponderate la risc, (ii) expunerea inițială și (iii) expunerile în stare de nerambursare pe baza datelor raportate de instituțiile de credit în formularele COREP.

⁶⁰ Pentru a asigura continuitatea datelor au fost considerate aceleași state în fiecare categorie pentru toate perioadele de timp, indiferent de modificările apărute (de ex.: *Brexit*).

suplimentare. Astfel, raportarea specifică bilanțului monetar al instituțiilor de credit pentru finalul anului 2020 indică ponderea dominantă a creditului intern (89,7 la sută). În ultimii ani, băncile românești și-au majorat expunerile externe, însă deținerile s-au concentrat asupra țărilor ce fac parte din Spațiul Economic European, depășind în 2020 pragul de 10 la sută din total (Grafic 3.23). Expunerile către statele terțe nu au cunoscut același avânt, menținându-se sub 2 la sută din totalul creditelor. Statele din afara Spațiului Economic European cu expunerile cele mai însemnate sunt Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Elveția și Republica Moldova, însă fiecare sub nivelul de 1 la sută din total credite acordate (Grafic 3.24).

3.2.2.3. Evaluarea impactului planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală

În cadrul ședinței Consiliului general al CNSM din data de 14 octombrie 2021, Banca Națională a României a prezentat rezultatele evaluării anuale privind impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală. Respectiva analiză a fost realizată în contextul subrecomandării A3 din Recomandarea Comitetului European pentru Risc Sistemic din 20 decembrie 2012 (CERS/2012/2) privind finanțarea instituțiilor de credit prin care se recomandă autorităților naționale de supraveghere și altor autorități cu mandat macroprudențial „să evalueze impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală”. Având în vedere recomandarea CERS, la nivel național, CNSM a emis Recomandarea CNSM nr. 10/2017 privind impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală, prin care se recomandă ca BNR să evalueze periodic acest impact.

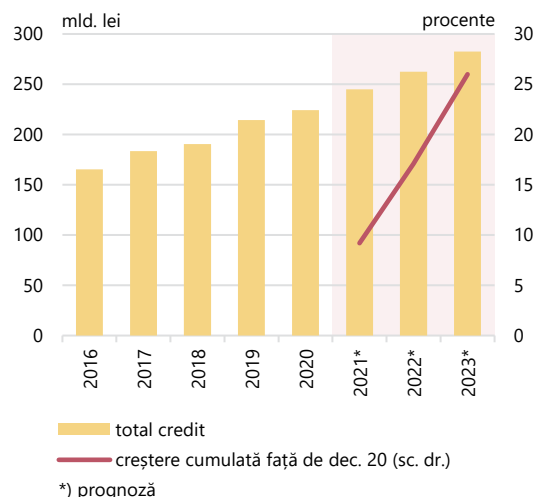
Obligația de transmitere periodică a raportării privind planurile de finanțare revine primelor opt bănci⁶¹ ca mărime din sectorul bancar românesc. La data de 31 decembrie 2020, aceste instituții cumulau aproximativ 76 la sută din activele totale și din creditele acordate sectorului privat, fapt ce conferă eșantionului o bună reprezentativitate pentru sectorul bancar românesc.

Exercițiul anual de raportare a planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit se desfășoară în primul trimestru al anului și cuprinde raportări pentru un orizont de timp de trei ani. Așadar, estimările transmise ar putea să nu înglobeze în întregime efectele pandemiei din perioada ulterioară raportării, contextul economic fiind în continuare marcat de incertitudine.

Planurile de finanțare ale instituțiilor de credit pot fi folosite pentru a ghida deciziile de politică macroprudențială. Totodată, ca urmare a caracterului de tip *forward looking* al datelor în ceea ce privește dinamica creditării sau a unor eventuale vulnerabilități, riscuri cu impact asupra stabilității financiare, autoritățile macroprudențiale au posibilitatea de a utiliza timpuriu instrumentele macroprudențiale, fapt ce ar duce la o creștere a eficacității și eficienței acestora.

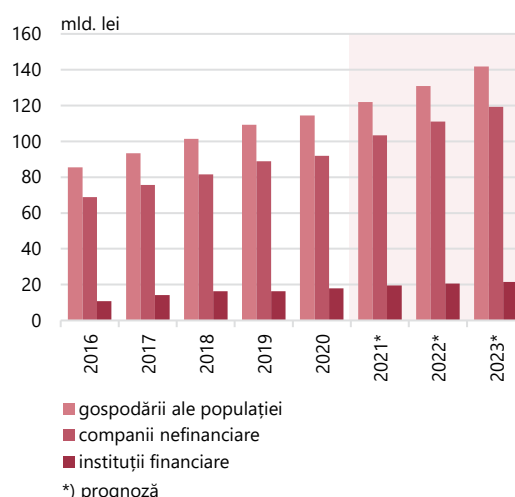
⁶¹ Băncile care raportează sunt: Banca Transilvania S.A., Banca Comercială Română S.A., BRD – Groupe Société Générale S.A., Raiffeisen Bank S.A., Unicredit Bank S.A., CEC Bank S.A., Alpha Bank România S.A. și OTP Bank România S.A.

Grafic 3.25. Activitatea de creditare

Sursa: BNR, raportările instituțiilor de credit privind planurile de finanțare

Grafic 3.26. Evoluția creditului pe componente

Sursa: BNR, raportările instituțiilor de credit privind planurile de finanțare

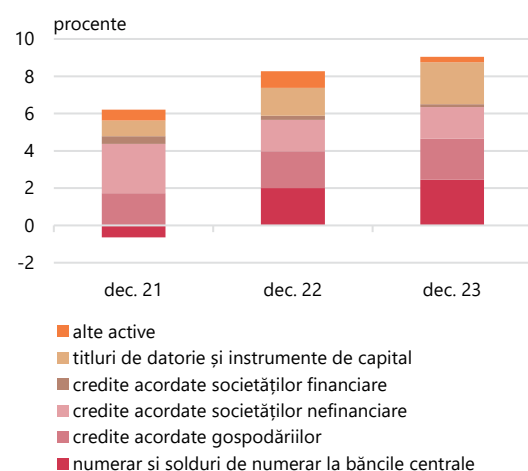
Începând cu anul 2021 a fost transmisă o nouă versiune a formularelor de raportare aferente planurilor de finanțare. Noua raportare aduce un nivel al detalierii îmbunătățit pentru formularele deja existente, precum și unele formulare cu totul noi, de exemplu cele care au în vedere prognoze privind soldul creditelor neperformante, contul de profit și pierdere, depozitele asigurate prin FGDB și emisiunile de titluri de valoare. O altă schimbare importantă o reprezintă renunțarea la prognoza pe termen de șase luni, orizontul de prognoză cuprinzând acum sfârșitul următoarelor trei exerciții financiare.

Analiza planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit raportoare pe un orizont de trei ani relevă următoarele prognoze privind activitatea de creditare: o creștere cu 26,5 la sută, cumulată pe 3 ani, a creditului acordat sectorului real, creștere estimată atât pe segmentul populației (+23,9 la sută), cât și pe cel al societăților nefinanciare (+29,7 la sută) (Graficele 3.25 și 3.26). Decalajul dintre creditele acordate gospodăriilor și cele acordate societăților nefinanciare, care s-a majorat în 2020 față de 2019 cu 10,1 la sută pe fondul unei creditări mai alerte a sectorului populației, este așteptat să scadă în anul 2021, urmând ca începând cu anul 2022 să reîntre pe un trend crescător.

Potrivit prognozelor transmise, creditul ipotecar acordat rezidenților va continua să joace un rol important în politica de creditare a băncilor (+21,7 la sută). Pentru următorii trei ani nu se întrevăd schimbări importante în strategia băncilor de creditare a companiilor nefinanciare, ponderea creditelor către IMM crescând la aproximativ 69 la sută din totalul creditelor acordate societăților nefinanciare, față de 67,4 la sută în decembrie 2020.

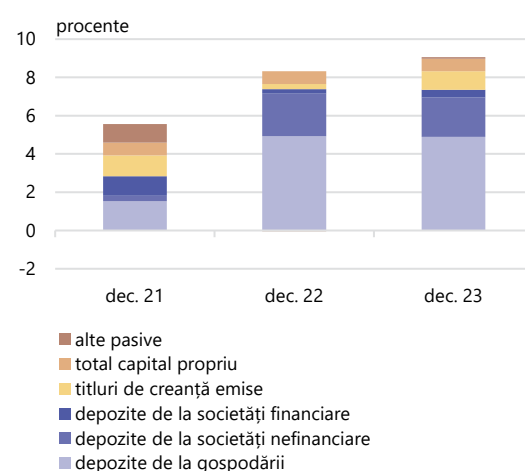
În perioada 2021-2023, cele opt bănci raportoare au previzionat o creștere cumulată a activului de 24,6 la sută față de decembrie 2020. Analiza pe componente a evoluției bilanțiere indică faptul că principalele elemente de activ care contribuie la creșterea bilanțului sunt creditele acordate sectorului real, titlurile de datorie și instrumentele de capital, alături de numerar (Grafic 3.27). Normalizarea stării epidemiologice, așteptată în 2022 și 2023, conduce la o contribuție majoră din partea creditelor acordate sectorului

Grafic 3.27. Contribuția elementelor de activ la creșterea anuală (prognoză)

Sursa: BNR, raportările instituțiilor de credit privind planurile de finanțare

Grafic 3.28. Contribuția elementelor de pasiv la creșterea anuală (prognoză)

Sursa: BNR, raportările instituțiilor de credit privind planurile de finanțare

real în acești ani. Pentru anul 2021, toate băncile au prognozat creșteri importante ale portofoliului de credite acordate sectorului real, peste media anului 2020. Este de remarcat faptul că, pentru anul 2022, majoritatea băncilor preconizează o temperare a ritmului de creștere a portofoliului de credite față de anul 2021, urmată de o dinamică mai accentuată în 2023.

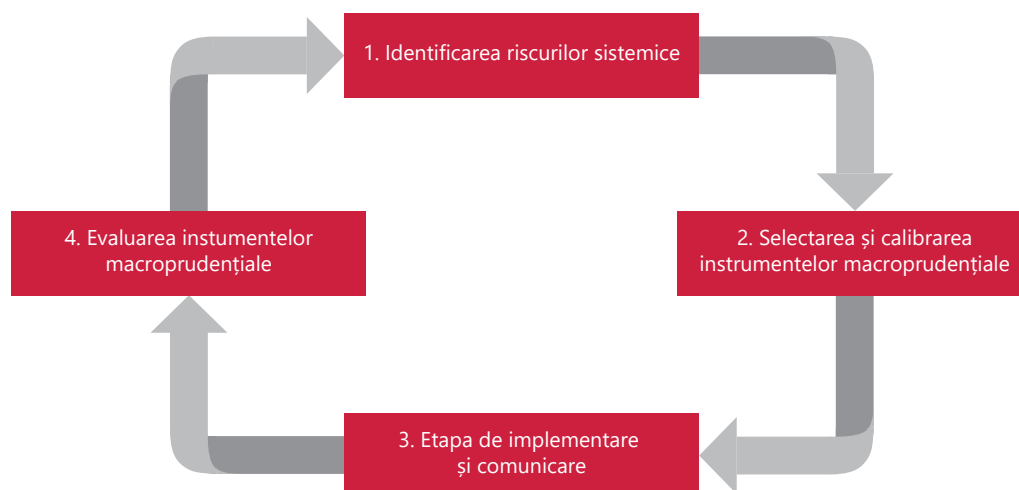
În ceea ce privește contribuțiile la creșterea anuală prognozată a pasivului, depozitele gospodăriilor și cele ale societăților nefinanciare au cele mai importante aporturi (Grafic 3.28). Astfel, pentru perioada 2020-2023, principalele surse de finanțare a activității vor continua să fie depozitele, care își vor menține ponderea în pasiv la circa 81 la sută. În ceea ce privește proporția depozitelor acoperite de o schemă de garantare, aceasta se va majora cu 1,2 puncte procentuale, până la nivelul de 67,2 la sută din totalul depozitelor în 2023.

Din perspectiva contului de profit și pierdere așteptările băncilor pot fi sintetizate astfel: (i) profitul băncilor va crește în perioada analizată pe fondul unei majorări a rezultatului din exploatare peste dinamica cheltuielilor operaționale, (ii) indicatorii ROA și ROE vor atinge în anii următori niveluri similare celor dinaintea pandemiei COVID-19 și (iii) indicatorul de eficiență a activității cost/venituri se va menține în jurul valorii de 50 la sută pentru acest grup de bănci.

3.3. Evaluarea instrumentelor macroprudențiale

Banca Națională a României a informat Consiliul general al CNSM, în ședința din data de 15 decembrie 2021, cu privire la rezultatele analizei de evaluare a instrumentelor macroprudențiale pentru perioada cuprinsă între data activării acestora în legislația națională și până la finele anului 2021, ca parte a procesului decizional privind implementarea politicii macroprudențiale în România.

Figura 3.2. Procesul de adoptare a deciziilor de politică macroprudențială

Sursa: BNR, CERS

Procesul de adoptare a deciziilor de politică macroprudențială cuprinde patru etape, respectiv: (i) identificarea riscurilor sistemice, în care o serie de indicatori relevanți sprijină detectarea și evaluarea vulnerabilităților, prin definirea și utilizarea unor praguri orientative, (ii) selectarea și calibrarea instrumentelor macroprudențiale care pot fi utilizate în scopul diminuării riscurilor identificate, (iii) etapa de comunicare și implementare (punerea în aplicare a instrumentelor la nivelul operatorilor financiari) și (iv) evaluarea instrumentelor macroprudențiale, proces în care sunt determinate eficiența și eficacitatea instrumentului în vederea unor posibile ajustări. În practică, izolarea unei anumite etape dintre cele menționate mai sus este improprie, întrucât acestea sunt interconectate și sunt parte a unui proces continuu.

Importanța procesului de reevaluare periodică a instrumentelor macroprudențiale este stipulată atât în legislația europeană, cât și în cea națională. Astfel, potrivit *Manualului Comitetului European pentru Risc Sistemic (CERS) privind operaționalizarea politicii macroprudențiale în sectorul bancar*, odată ce un instrument macroprudențial a fost activat, autoritățile ar trebui să monitorizeze și să evalueze efectele acestuia. Astfel de evaluări ar trebui să includă în ce măsură obiectivul macroprudențial intermediar este abordat suficient și dacă există externalități nedorite pe plan intern sau transfrontalier. Totodată, evaluarea ar trebui să fie realizată după alocarea unui timp suficient pentru ca impactul instrumentului respectiv să se materializeze. Mai mult, Recomandarea D – Evaluarea periodică a obiectivelor intermediare și a instrumentelor din cadrul Recomandării CERS/2013/1⁶², specifică faptul că autoritățile macroprudențiale trebuie: (1) să evalueze periodic adecvarea obiectivelor intermediare, pe fondul experienței dobândite în operarea cadrului politicii macroprudențiale, al evoluțiilor structurale din sistemul financiar și al apariției unor noi tipuri de riscuri sistemice și (2) să analizeze periodic eficacitatea și eficiența instrumentelor macroprudențiale selectate din perspectiva atingerii obiectivelor intermediare și finale ale politicii macroprudențiale.

⁶² Recomandarea Comitetului European pentru Risc Sistemic din 4 aprilie 2013 privind obiectivele intermediare și instrumentele politicii macroprudențiale (CERS/2013/1).

La nivel național, în data de 21 mai 2018, Consiliul general al CNSM a aprobat Cadrul de ansamblu privind strategia politicii macroprudențiale a Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială⁶³. Capitolul privind adoptarea deciziilor de politică macroprudențială prevede că în procesul de evaluare a instrumentelor macroprudențiale, vor fi avute în vedere următoarele:

„CNSM va reevalua periodic caracterul adecvat al obiectivelor intermediare pe fondul experienței dobândite în operarea cadrului politicii macroprudențiale, al evoluțiilor structurale din sistemul financiar și al apariției unor noi tipuri de riscuri sistemice. Se va realiza, totodată, o reevaluare periodică a eficacității și eficienței instrumentelor macroprudențiale în îndeplinirea obiectivelor finale și intermediare ale politicii macroprudențiale. În cazul identificării unor riscuri noi, care nu pot fi gestionate satisfăcător prin setul curent de instrumente macroprudențiale, se va decide înlocuirea sau introducerea unor instrumente adecvate sau, după caz, activarea/dezactivarea sau recalibrarea celor existente”.

Pentru evaluarea conduitei politicii macroprudențiale implementate la nivel național au fost urmărite două caracteristici esențiale, și anume: eficacitatea și eficiența fiecăruia dintre cele trei amortizoare (amortizorul anticiclic de capital – CCyB, amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică – O-SII și amortizorul pentru risc sistemic – SyRB)⁶⁴ aflate în aria de decizie și responsabilitate a CNSM în calitate de autoritate națională desemnată, care vizează sectorul bancar. Totodată, analizele au fost plasate în context european, prin luarea în considerare a experienței din alte state membre și a celor mai bune practici în domeniu recomandate de instituțiile UE.

În ceea ce privește amortizorul CCyB, menținerea acestuia de către CNSM la nivelul de zero la sută în perioada prepandemică s-a justificat prin faptul că nu a fost observată o creștere excesivă a creditării care să antreneze riscuri de natură ciclică, concomitent cu înregistrarea celui mai redus grad de intermediere financiară din UE.

Izbucnirea pandemiei COVID-19 a adus o serie de incertitudini cu privire la evoluțiile din plan economic. Pentru a preîntâmpina un comportament prociclic din partea sectorului bancar, autoritățile europene și cele naționale au acționat în sensul relaxării sau flexibilizării cerințelor prudențiale, cu rolul de a permite băncilor să continue activitatea de creditare în scopul susținerii sectorului real. Majoritatea statelor membre care au activat, în perioada anterioară, amortizorul CCyB la un nivel mai mare de zero au recurs imediat la eliberarea parțială sau totală a acestuia, în timp ce alte state membre au anulat majorarea programată pentru anul 2020. În linie cu abordarea europeană, CNSM a menținut rata amortizorului la zero la sută.

⁶³ O sinteză a Cadrului de ansamblu privind strategia politicii macroprudențiale a Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială este publicată pe *website*-ul CNSM (<http://www.cnsmro.ro/politica-macroprudentiale/cadrul-de-ansamblu-privind-strategia-politicii-macroprudentiale/>).

⁶⁴ Amortizorul de conservare a capitalului nu a fost cuprins în evaluare în mod independent întrucât, potrivit cadrului european de reglementare CRD IV, acesta se aplică în mod uniform în UE cu o rată de 2,5 la sută începând cu 1 ianuarie 2019.

În contextul consolidării semnalelor privind reluarea creșterii economice și a evoluțiilor din sectorul bancar, în ultima parte a anului 2021 au fost făcuți pași în direcția normalizării politicii macroprudențiale. Majorarea anunțată a amortizorului CCyB la nivelul de 0,5 la sută începând cu 17 octombrie 2022⁶⁵ are în vedere cele două obiective ale instrumentului, respectiv temperarea ritmului accelerat de creștere a creditelor observat în ultimul an și acumularea unor rezerve suplimentare de capital într-o perioadă favorabilă pentru sectorul bancar, care ar putea fi eliberate în condițiile materializării unor efecte adverse.

Eficiența și eficacitatea unei măsuri pot fi judecate și prin prisma posibilității de arbitrajare a acesteia prin orientarea activității spre sectoare aflate în afara ariei de cuprindere a măsurii. Din perspectiva analizelor privind CCyB, dinamica activității IFN este importantă atât din prisma contribuției pe care o are la îndatorarea totală a sectorului real, cât și a riscului de arbitrajare a reglementărilor existente. Cu privire la acest ultim aspect, deși amortizorul se aplică instituțiilor de credit, este de menționat că activitatea IFN este concentrată la nivelul entităților afiliate băncilor. În acest caz, respectivele IFN sunt incluse în perimetrul de consolidare prudențială și fac, astfel, în mod indirect, obiectul cerințelor de capital referitoare la CCyB. Potrivit celor mai recente date disponibile la momentul analizei, creditele acordate de IFN reprezintă aproximativ 12,3 la sută din soldul creditelor acordate de către sectorul bancar. Mai mult, în privința efectelor transfrontaliere, o altă componentă asupra căreia CERS recomandă monitorizare și analiză din perspectiva evaluării politicilor, cadrul european de reglementare conține prevederi referitoare la recunoașterea obligatorie a ratei CCyB⁶⁶ adoptate de autoritatea desemnată dintr-un anumit stat membru, fiind astfel aplicabilă tuturor expunerilor dintr-o anumită jurisdicție, indiferent de țara de origine a creditorului. Din perspectiva politicii macroprudențiale, având în vedere structura sectorului bancar românesc, acest lucru contribuie în mod pozitiv la atingerea obiectivului urmărit prin aria de cuprindere a măsurii.

Analiza eficienței și eficacității amortizorului O-SII, care acoperă riscul asociat dimensiunii sistemice a instituțiilor, este dificil de cuantificat pe un orizont scurt de timp și în absența unor episoade de criză, care să valideze reziliența suplimentară oferită de amortizor. Totuși, desemnarea unor bănci drept instituții de tip O-SII poate avea efecte indirecte asupra unor elemente precum: acordarea unei atenții sporite în procesul de supraveghere microprudențială și de stabilire a cerințelor privind cadrul de rezoluție, o percepție îmbunătățită din partea publicului, dar și a altor instituții sau organisme internaționale, cu efecte potențiale asupra desfășurării activității etc. Astfel, pentru a evalua gradul de atingere a obiectivelor politicii macroprudențiale, s-au evaluat o serie de indicatori relevanți pentru următoarele criterii: (i) solvabilitatea, (ii) riscul de credit și calitatea activelor, (iii) profitabilitatea și (iv) finanțarea și lichiditatea. Indicatorii semnificativi pentru fiecare criteriu de mai sus au fost comparați cu media înregistrată de sectorul bancar românesc, precum și cu intervalele de prudență stabilite de ABE. Din analiza principalelor criterii la nivelul sectorului bancar și al instituțiilor identificate de-a lungul timpului ca fiind sistemice s-a observat că indicatorii selectați pentru a reprezenta performanța au avut, în general, un trend de îmbunătățire și de convergență

⁶⁵ Recomandarea CNSM nr. R/7/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România.

⁶⁶ În situația în care rata CCyB este mai mică de 2,5 la sută.

spre zona verde din perspectiva intervalelor de prudență stabilite de ABE, fapt ce sugerează eficiența și eficacitatea politicilor macroprudențiale adoptate (Tabel 3.9).

Tabel 3.9. Indicatori privind performanța financiară și prudențială a instituțiilor de tip O-SII și încadrarea acestora în intervalele de prudență stabilite de ABE

Criteriu	Indicator	O-SII/ Sector	dec.17	dec.18	dec.19	dec.20	dec.21	Interval de prudență stabilit de ABE
Solvabilitate	Rata fondurilor proprii de nivel 1	Media O-SII	19,52%	20,35%	21,91%	25,47%	22,44%	> 15%
		Sector bancar	17,95%	18,64%	20,05%	23,22%	19,79%	[12%-15%] <12%
	Rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază	Media O-SII	17,64%	18,27%	19,83%	23,38%	19,64%	> 14%
		Sector bancar	17,95%	18,64%	19,95%	23,11%	19,70%	[11%-14%] <11%
Riscul de credit și calitatea activelor	Rata creditelor neperformante	Media O-SII	6,26%	4,79%	3,96%	3,81%	3,36%	<3%
		Sector bancar	6,41%	4,96%	4,09%	3,83%	3,35%	[3%-8%] >8%
	Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante	Media O-SII	60,00%	60,73%	62,72%	64,48%	66,62%	>55%
		Sector bancar	57,68%	58,51%	60,75%	63,31%	66,07%	[40%-55%] <40%
	Rata creditelor și avansurilor cu măsuri de restructurare	Media O-SII	3,48%	2,48%	1,96%	1,65%	1,48%	<1,5%
		Sector bancar	8,29%	6,25%	5,19%	5,05%	4,21%	[1,5%-4%] >4%
Profitabilitate	ROE	Media O-SII	13,33%	15,46%	12,24%	9,79%	13,12%	> 10%
		Sector bancar	12,52%	14,59%	12,21%	8,66%	13,45%	[6%-10%] <6%
	Cost/Venit	Media O-SII	51,79%	50,34%	51,81%	51,15%	52,31%	<50%
		Sector bancar	55,06%	53,17%	54,32%	53,84%	53,80%	[50%-60%] >60%
Finanțare și lichiditate	Credite/Depozite pentru populație și societăți nefinanciare	Media O-SII	70,88%	69,86%	67,24%	60,22%	61,74%	< 100%
		Sector bancar	73,21%	71,89%	69,48%	63,61%	63,99%	[100%-150%] > 150%

Sursa: BNR, date prudențiale

Eficiența amortizorului SyRB privind riscul sistemic asociat creditelor neperformante (NPL) se poate măsura prin gradul de atingere a obiectivelor avute în vedere la calibrarea acestuia, atât prin abordarea fenomenului de neperformanță din perspectiva bilanțului instituțiilor de credit din România, cât și prin consolidarea rezilienței sectorului bancar românesc, ca

urmare a constituirii unor rezerve suplimentare de capital, de natură a sprijini continuarea activității de intermediere financiară în cazul materializării riscurilor și vulnerabilității identificate.

Amortizorul pentru risc sistemic a fost introdus în legislația europeană ca un instrument flexibil, capabil să acopere o dimensiune a riscului care nu este ținută de alte amortizoare de capital. Impunerea unui SyRB care să abordeze riscul la adresa stabilității financiare generat de creditele neperformante a reprezentat un eveniment singular atât pentru sistemul financiar românesc, cât și în context european.

Prin instituirea unei cerințe mai ridicate de capital pentru băncile care dețin o pondere însemnată a creditelor neperformante sau un grad redus de provizionare a acestora, amortizorul pentru risc sistemic reprezintă un factor coercitiv pentru băncile românești. După patru ani de aplicare a acestuia, o întrebare firească este dacă instrumentul a fost eficient în îndeplinirea obiectivului său specific. A influențat impunerea unui SyRB decizia băncilor de a își curăța bilanțul și/sau de a trece la un nivel superior de provizionare?

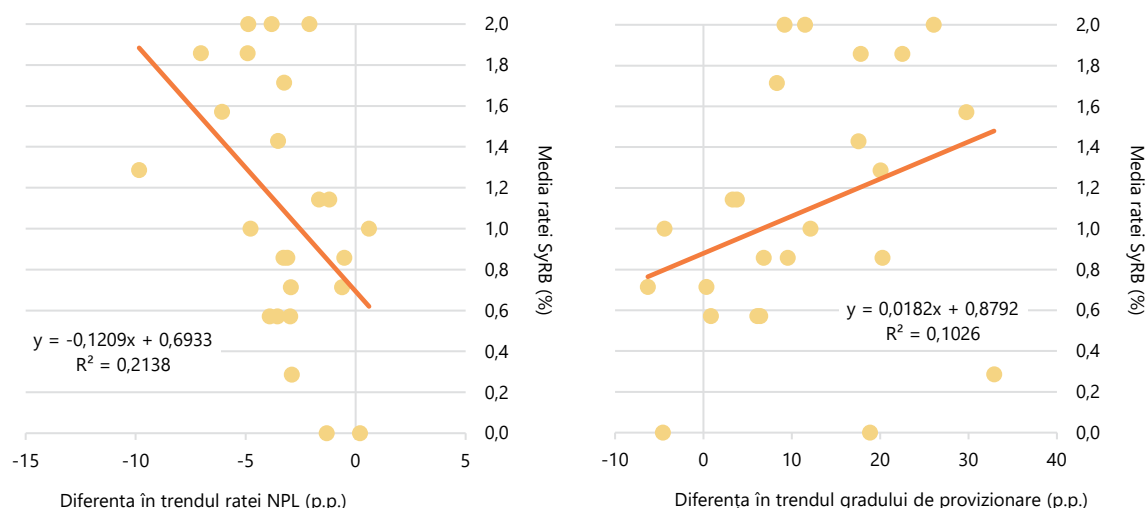
Primele evidențe de la nivelul sectorului bancar în acest sens sunt încurajatoare. Rata creditelor neperformante s-a redus cu 3,1 puncte procentuale la decembrie 2021 față de decembrie 2017, iar gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante s-a majorat cu 8,4 puncte procentuale pentru același interval de timp. Numărul băncilor ce aplică o cerință suplimentară de capital pentru SyRB s-a redus constant, pentru începutul anului 2022 fiind doar trei bănci cu cerințe de 2 la sută și alte șapte bănci cu cerințe de 1 la sută dintr-un total de 21 de instituții (a se vedea și Graficul 3.22).

În studierea impactului pe care amortizorul de capital pentru risc sistemic l-a generat, o dificultate majoră este dată de problemele de endogeneitate ce provin din modul de calibrare prin legarea directă a cerinței de capital de valorile celor doi indicatori. Astfel, valorile cu diferențe mai însemnate față de pragul optim al indicatorilor vor fi asociate întotdeauna cu o rată mai mare a amortizorului de capital, dând naștere unei corelații între evoluția lor.

O parte din problema de endogeneitate se poate rezolva dacă se admite că SyRB, fiind un amortizor de natură structurală, afectează în principal tendința variabilelor de interes. Utilizând o descompunere prin filtrul Hodrick-Prescott cu frecvență lunară pe perioada ianuarie 2015 – decembrie 2021⁶⁷, pentru fiecare instituție de credit, se observă o relație inversă între media SyRB aplicabilă în ultimii patru ani și diferența în trendul ratei NPL la decembrie 2017 și decembrie 2021 (Grafic 3.29 – stânga). De asemenea, se înregistrează o relație pozitivă între media SyRB și diferența în trendul gradului de provizionare, înainte și după aplicarea SyRB (Grafic 3.29 – dreapta). Așadar, băncile care au avut un nivel al

⁶⁷ În vederea descompunerii au fost utilizate date bancare de la nivel individual. Pentru a aproxima componenta grupurilor bancare, băncile de locuințe au fost agregate cu băncile din grupul cărora aparțin. Pentru a evita frânturile artificiale din seriile de date, băncile ce au dispărut prin absorbție în alte grupuri bancare autohtone au fost adăugate grupului respectiv și pentru datele precedente tranzacției.

Grafic 3.29. Relația dintre tendința ratei NPL, respectiv a gradului de provizionare, și rata SyRB aplicabilă

Sursa: BNR

amortizorului de capital mai mare tind să își reducă într-o mai mare măsură trendul ratei de neperformanță și să își ajusteze pozitiv trendul indicatorului de provizionare.

Puterea relației directe crește semnificativ dacă băncile care au avut importanță sistemică pe parcursul perioadei de aplicare a amortizorului sunt eliminate din calcul⁶⁸. Acest lucru indică o eficiență mai scăzută a amortizorului pentru risc sistemic în cazul băncilor ce au făcut obiectul și unui amortizor O-SII, deoarece în vechiul cadru european CRD IV implementarea celor două amortizoare de capital structurale se făcea prin aplicarea maximului dintre valoarea amortizorului O-SII și cea a SyRB. Astfel, băncile sistemice românești nu au avut o motivație suplimentară pentru îmbunătățirea indicatorilor pe baza cărora este impus SyRB, deoarece trebuia să aplice o cerință O-SII care a fost, în multe cazuri, cel puțin egală cu cea pentru SyRB. Odată cu trecerea la cadrul legislativ CRD V și aplicarea cumulativă a celor două amortizoare, acest neajuns va fi corectat, iar eficiența amortizorului pentru risc sistemic este de așteptat să se majoreze.

Pentru a analiza în profunzime problematica unei cauzalități între cele două variabile de interes și instrumentul macroprudențial, este necesară cuantificarea măsurii în care SyRB a determinat băncile să își îmbunătățească poziția creditelor neperformante și în ce proporție evoluția variabilelor a fost dată de o tendință generală de îmbunătățire pe fondul unui context economic mai favorabil. Tema propusă ar putea fi rezolvată prin utilizarea unor tehnici econometrice mai avansate, care să surprindă evoluția relației pe parcursul unei perioade mai mari de timp și să permită rezolvarea problemelor de endogenitate amintite.

⁶⁸ Indicatorul R^2 se majorează la 40,31 la sută, de la 21,38 la sută în cazul ratei NPL, și crește la 41,66 la sută, de la 10,26 la sută în cazul ratei de provizionare.

4. Implementarea politicii macroprudențiale

În conformitate cu prevederile art. 1 alin. 2 din Legea nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială are misiunea de a asigura coordonarea în domeniul supravegherii macroprudențiale a sistemului financiar național, prin stabilirea politicii macroprudențiale și a instrumentelor adecvate pentru punerea în aplicare a acesteia. În vederea implementării la nivel național a măsurilor necesare pentru prevenirea sau diminuarea riscurilor sistemice, în conformitate cu prevederile art. 4 alin. 1 lit. a) și lit. b) din Legea nr. 12/2017, Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) este împuternicit: a) să emită recomandări și avertizări adresate Băncii Naționale a României și Autorității de Supraveghere Financiară, în calitate de autorități naționale de supraveghere financiară sectorială; b) să emită recomandări adresate Guvernului, în scopul menținerii stabilității financiare.

CNSM a fost înființat ca structură de cooperare interinstituțională, fără personalitate juridică, context în care implementarea recomandărilor emise de Consiliul general al CNSM este realizată de autoritățile membre (Banca Națională a României, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Guvernul), care sunt destinatarii ai recomandărilor CNSM. În conformitate cu prevederile art. 4 alin. 2 din Legea nr. 12/2017, destinatarii recomandărilor sau avertizărilor CNSM pot să adopte măsurile corespunzătoare, inclusiv emiterea de reglementări, în vederea respectării recomandărilor sau, după caz, pot să întreprindă acțiuni pentru diminuarea riscurilor asupra cărora au fost avertizați. Destinatarii trebuie să informeze CNSM cu privire la măsurile adoptate sau, în cazul în care nu au adoptat astfel de măsuri, informarea va cuprinde motivele neadoptării acestora. În cazul în care CNSM constată că nu s-a dat curs recomandării sale sau că destinatarii nu au justificat în mod adecvat lipsa de acțiune, acesta informează, în condiții de strictă confidențialitate, destinatarii (art. 4 alin. 3 din Legea nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național).

Regulamentul nr. 1 din data de 9 octombrie 2017 privind organizarea și funcționarea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (forma actualizată conform Deciziilor CNSM nr. D/1/2018 și nr. D/1/2020) acordă Consiliului general competența de a asigura monitorizarea măsurilor luate de destinatarii, în urma avertizărilor și recomandărilor adoptate, prin intermediul celor două Comisii tehnice (art. 30 alin. 1 din ROF CNSM). Comisiile tehnice evaluează măsurile adoptate și/sau justificările în cazul neadoptării măsurilor pe baza informațiilor comunicate de destinatarii recomandărilor și prezintă Consiliului general o informare în acest sens. În acest context, se impune elaborarea unor analize periodice cu privire la modul de implementare a recomandărilor emise de CNSM.

În perioada ianuarie – decembrie 2021, CNSM a emis un număr de 9 recomandări, după cum urmează:

- ➔ în ședința din data de 30 martie 2021 – Recomandarea CNSM nr. R/1/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România; Recomandarea CNSM nr. R/2/2021 privind prelungirea perioadei de nedistribuire a dividendelor; Recomandarea CNSM nr. R/3/2021 privind conformarea cu prevederile Ghidului ABE privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică – EBA/GL/2020/14;
- ➔ în ședința din data de 3 iunie 2021 – Recomandarea CNSM nr. R/4/2021 privind amortizorul anticiclic de capital; Recomandarea CNSM nr. R/5/2021 privind modul de implementare al Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice; Recomandarea CNSM nr. R/6/2021 referitoare la analiza grupului de lucru privind sprijinirea finanțării verzi;
- ➔ în ședința din data de 14 octombrie 2021 – Recomandarea CNSM nr. R/7/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România; Recomandarea CNSM nr. R/8/2021 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România;
- ➔ în ședința din data de 15 decembrie 2021 – Recomandarea CNSM nr. R/9/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România.

În vederea evaluării modului de îndeplinire a cerinței prevăzute de art. 4 alin. 2 din Legea nr. 12/2017 privind supravegherea macroprudențială a sistemului financiar național, Comisia tehnică privind riscul sistemic a inițiat analiza privind stadiul implementării recomandărilor emise de Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială în perioada ianuarie – decembrie 2021, solicitând informații de la destinatari.

Rezultatele analizei privind stadiul implementării de către destinatari a recomandărilor emise de Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială în perioada ianuarie – decembrie 2021, precum și a celor emise în perioada anterioară, care nu au fost finalizate sau care au un termen permanent pentru implementare, sunt prezentate în cele ce urmează:

- (i) un număr de șapte recomandări au fost implementate de către autoritățile destinate;
- (ii) cinci recomandări sunt în curs de implementare, respectiv:
 - a) Recomandarea CNSM nr. 3/14.06.2017 privind îmbunătățirea informațiilor statistice necesare analizelor privind piața imobiliară – CERS a emis Recomandarea din 21 martie 2019 de modificare a Recomandării CERS/2016/14 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobile (CERS/2019/3), care stabilește noi termene limită pentru raportările către CERS privind disponibilitatea indicatorilor. Astfel, obligația autorităților macroprudențiale naționale de a transmite rapoartele finale privind subrecomandările C și D este scadentă la data de 31 decembrie 2021, respectiv 31 decembrie 2025 (dacă informațiile privind punctul a) din recomandarea D punctul 2 nu sunt disponibile până la data de 31 decembrie 2021);

- b) Recomandarea CNSM nr. R/4/2020 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/8 referitoare la monitorizarea implicațiilor asupra stabilității financiare ale măsurilor privind moratoriile pentru credite, schemele publice de garantare a creditelor și alte măsuri de natură fiscală luate pentru a proteja economia reală de efectele pandemiei COVID-19;
 - c) Recomandarea CNSM nr. R/6/2020 privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare – cea mai mare parte a măsurilor aflate în responsabilitatea Guvernului, respectiv cele legate de implementarea strategiei în domeniul agriculturii au termen de implementare între 1-3 ani, iar măsura privind implementarea unei politici industriale pentru sectorul alimentară care să conducă la îndeplinirea mai bună a rolului statului în susținerea sectorului agroalimentar are termen de implementare între 3-5 ani. De asemenea, responsabilitățile aflate în sarcina BNR referitoare la revizuirea, cel puțin o dată la doi ani, a metodologiei pentru identificarea firmelor care ar putea fi potențiali campioni naționali în domeniul agroalimentar și diseminarea de date statistice suplimentare pentru îmbunătățirea accesului la finanțare al firmelor din domeniul agroalimentar au termen de implementare periodic, începând cu decembrie 2020;
 - d) Recomandarea CNSM nr. R/5/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice – o parte dintre măsurile adoptate de autoritățile naționale urmează a fi implementate în cursul anului 2022;
 - e) Recomandarea CNSM nr. R/6/2021 privind sprijinirea finanțării verzi – o parte dintre recomandările adresate destinatarilor au termen de implementare în perioada 2022-2023.
- (iii) trei recomandări au termen permanent, presupunând elaborarea unor analize periodice de către destinatari. Toate cele trei recomandări din această categorie au fost puse în aplicare de către destinatari prin analizele elaborate în anii 2017, 2018, 2019, 2020 și 2021, care au fost supuse analizei Consiliului general al CNSM.

Detaliile privind stadiul implementării de către destinatari a recomandărilor emise de Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială în perioada ianuarie-decembrie 2021, precum și a celor emise în perioada anterioară, care nu au fost finalizate sau care au un termen permanent pentru implementare, sunt prezentate în Anexă.

Anexă

Situația privind modul de implementare a recomandărilor emise de Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială în anul 2021 și a recomandărilor emise în perioada anterioară, care nu au fost finalizate sau care au un termen permanent pentru implementare

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
Recomandarea CNSM nr. 2/14 iunie 2017 referitoare la țările terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital (termen permanent)	BNR	Recomandarea a fost implementată prin efectuarea unor evaluări periodice de către BNR, supuse analizei și deciziei Consiliului general al CNSM, în urma cărora au fost emise : (i) Decizia CNSM nr. D/8/2018 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital; (ii) Decizia CNSM nr. D/2/2019 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital; (iii) Decizia CNSM nr. D/3/2020 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital; (iv) Decizia nr. D/5/2021 referitoare la identificarea țărilor terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital. Prin deciziile menționate s-a stabilit că, aferent anilor 2018, 2019, 2020 și 2021, nu au fost identificate țări terțe semnificative pentru sectorul bancar românesc în ceea ce privește recunoașterea și stabilirea ratelor amortizoarelor anticiclice de capital.
Recomandarea CNSM nr. 3/14 iunie 2017 privind îmbunătățirea informațiilor statistice necesare analizelor privind piața imobiliară	BNR, ASF	BNR și ASF au implementat recomandarea CNSM prin elaborarea și derularea unui chestionar privind piețele imobiliare și comerciale din România, care a fost transmis către: (1) instituțiile de credit din România care dețin un rol important pentru sectorul imobiliar, (2) companii nefinanciare care participă în mod direct sau indirect la activitatea pieței imobiliare din România (77 de companii), (3) societățile de asigurare, fondurile de pensii și de investiții. Rezultatele chestionarului au fost publicate în <i>Raportul asupra stabilității financiare</i> , edițiile I și II din anul 2018 (publicate pe <i>website-ul</i> BNR http://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx). Având în vedere dificultățile întâmpinate de statele membre în colectarea informațiilor, în special a celor aferente pieței imobiliare comerciale, Comitetul European pentru Risc Sistemice a emis Recomandarea din 21 martie 2019 de modificare a Recomandării CERS/2016/14 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobile (CERS/2019/3), care stabilește noi termene limită pentru raportările către CERS privind disponibilitatea indicatorilor. Conform evaluării preliminare a CERS aferentă raportului interimar transmis la 31 decembrie 2019, România a fost evaluată ca fiind conformă în totalitate. În ședința CNSM din 18 decembrie 2020 a fost aprobată Nota CNSM nr. 38/2020 privind raportarea către CERS asupra disponibilității informațiilor cu privire la creditele imobiliare rezidențiale, prin care Consiliul general al CNSM a fost informat că Banca Națională a României va transmite către CERS, până la data de 31 decembrie 2020, formularul de raportare cu privire la disponibilitatea indicatorilor prevăzuți în

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		subrecomandările A și B, conform cerințelor Recomandării CERS/2016/14 (implementată la nivel național prin Recomandarea CNSM nr. 3/14.06.2017 privind îmbunătățirea informațiilor statistice necesare analizelor privind piața imobiliară), completată și modificată de Recomandarea CERS/2019/3. Formularul de raportare (<i>Template for the follow-up of Recommendation ESRB 2016_14 for deadline 31.12.2020</i>) a fost transmis la CERS la data de 24 decembrie 2020. În ședința CNSM din data de 15 decembrie 2021, organizată în procedură scrisă, a fost analizată Nota CNSM nr. 41/2021 privind raportarea către CERS asupra disponibilității informațiilor cu privire la piața imobiliară comercială, care a avut în vedere prevederile Recomandării CERS/2016/14 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobile, cu modificările și completările aduse prin Recomandarea CERS de modificare a Recomandării CERS/2016/14 privind acoperirea unor lacune la nivelul datelor privind bunurile imobile (CERS/2019/3). În Nota menționată se arată că România a îndeplinit prevederile Recomandării CERS cu privire la piața imobiliară rezidențială (subrecomandările A și B), iar BNR a transmis raportul interimar privind modul de implementare a Recomandării până la 21 decembrie 2019 și raportul final privind subrecomandările A și B până la 31 decembrie 2020, conform termenelor stabilite. În baza acestor rapoarte, CERS a evaluat România ca fiind conformă în totalitate. Pentru îndeplinirea prevederilor Recomandării privind creditarea imobiliară, BNR a extins lista indicatorilor raportați prin intermediul Centralei Riscului de Credit (CRC) cu cei recomandați de CERS. Pentru îndeplinirea prevederilor subrecomandărilor C și D (al căror termen de raportare este 31 decembrie 2021), cu excepția celor privind piața fizică (sub-recomandarea C punctul 1 literele a-e și subrecomandarea D punctul 2 litera a – al căror termen poate fi prelungit până la 31 decembrie 2025), BNR a transmis formularul de raportare către CERS, conform cerințelor Recomandării CERS/2016/14 (implementată la nivel național prin Recomandarea CNSM nr. 3/14.06.2017 privind îmbunătățirea informațiilor statistice necesare analizelor privind piața imobiliară), completată și modificată de Recomandarea CERS/2019/3.
Recomandarea CNSM nr. 10/18 decembrie 2017 privind impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală (termen permanent)	BNR	Recomandarea a fost implementată prin analizele realizate în anul 2018 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2017), în anul 2019 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2018), în anul 2020 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2019) și în anul 2021 (pe baza raportărilor având ca dată de referință 31 decembrie 2020) cu privire la impactul planurilor de finanțare ale instituțiilor de credit asupra fluxului de credite către economia reală, inclusiv din perspectiva politicii macroprudențiale, care au fost prezentate în ședințele Consiliului general al CNSM. Analizele au relevat evoluția prognozată a creditului acordat sectorului real (atât pe componenta companiilor nefinanciare, cât și pe cea a gospodăriilor populației) și a gradului de intermediere financiară, gradul total de îndatorare raportat la PIB, dinamica profilului de finanțare și de lichiditate al instituțiilor de credit, impactul planurilor de finanțare asupra indicatorilor de solvabilitate și profitabilitate.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
Recomandarea CNSM nr. R/4/2018 privind implementarea instrumentelor macroprudențiale pentru îndeplinirea obiectivelor intermediare cuprinse în Cadrul de ansamblu privind strategia politici macroprudențiale a Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (termen permanent)	BNR, ASF	BNR realizează analize periodice privind riscurile și vulnerabilitățile identificate la nivelul sistemului financiar și al economiei reale, precum și oportunitatea implementării/recalibrării/dezactivării instrumentelor macroprudențiale, care sunt prezentate Consiliului general al CNSM pentru analiză și decizie. Până în prezent, BNR a implementat următoarele instrumente macroprudențiale: amortizorul de conservare a capitalului; amortizorul anticiclic de capital (CCyB); amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII); amortizorul pentru risc sistemic (SyRB); cerințe privind raportul împrumuturi/garanții (LTV); cerințe privind raportul serviciul datoriei/venituri (DSTI). ASF realizează analize periodice privind riscurile și vulnerabilitățile identificate la nivelul celor 3 piețe financiare nebankare supravegheate, precum și oportunitatea implementării instrumentelor macroprudențiale existente. Până în prezent, au fost implementate următoarele măsuri macroprudențiale: (i) la nivelul societăților de servicii de investiții financiare (SSIF): amortizorul de conservare a capitalului (implementat în 4 rate anuale egale de 0,625 la sută din valoarea totală a expunerilor ponderate la risc, în perioada 1 ianuarie 2016 – 1 ianuarie 2019); (ii) în cazul societăților de asigurare: indicele de lichiditate al societăților de asigurare; planul de redresare; Fondul de garantare al asiguraților; (iii) în cazul pieței pensiilor private: restricții privind expunerile semnificative; (iv) în cazul administratorilor fondurilor de pensii private: limitarea expunerii față de un emitent la 5 la sută din activul net; expunerea față de un grup de emitenți și persoanele afiliate acestora nu poate depăși 10 la sută din activele fondului de pensii private; (v) pentru toate entitățile supravegheate ASF aplică cerințe privind siguranța sistemelor IT.
Recomandarea CNSM nr. R/4/2020 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/8 referitoare la monitorizarea implicațiilor asupra stabilității financiare ale măsurilor privind moratoriile pentru credite, schemele publice de garantare a creditelor și alte măsuri de natură fiscală luate pentru a proteja economia reală de efectele pandemiei COVID-19	BNR, ASF, Guvern	În ceea ce privește partea A a Recomandării CNSM R/4/2020, BNR a avut un rol proactiv în evaluarea impactului moratoriului de creditare asupra stabilității financiare, concentrându-se pe sectorul bancar și pe cel al IFN (prin elaborarea unor analize de testare la stres a solvabilității și lichidității, monitorizarea indicatorilor prudențiali relevanți și a fluxului de credite noi). Alături de moratoriul public (introdus prin OUG nr. 37/2020), au fost propuse și alte inițiative legislative cu scopul de a proteja debitorii și de a amâna plățile, BNR realizând analizele de impact aferente. Totodată, BNR a introdus o raportare specială, cu frecvență săptămânală, prin care băncile să transmită informații privind numărul și volumul de cereri acceptate pentru amânare la plată, fiind de asemenea adăugate cereri suplimentare de informații în raportările lunare la Centrala Riscului de Credit (CRC) ale băncilor și IFN cu scopul de a le monitoriza portofoliile de credit și schimbările intervenite în nivelul indicatorilor de risc. O altă sursă importantă de date o reprezintă noile raportări bancare specifice măsurilor fiscale, înființate ca urmare a recomandărilor ABE. În plus, BNR derulează analize periodice asupra situației companiilor non-financiare, pe baza datelor financiare semianuale, precum și asupra sectorului populației, monitorizând totodată și evoluțiile din piața muncii și piața imobiliară.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		Autoritatea de Supraveghere Financiară a adoptat o serie de măsuri microprudențiale ca răspuns la pandemia COVID-19, care nu sunt de natură fiscală și nu fac obiectul Recomandării CNSM R/4/2020. Aceste măsuri se referă, în principal, la: prorogarea unor termene pentru raportare pentru piața de asigurări; recomandări privind transparența emitenților; utilizarea mijloacelor de comunicare electronică; reducerea cu 25 la sută a tuturor taxelor percepute de către ASF pe perioada stării de urgență; introducerea posibilității activării unor instrumente excepționale pentru participanții în industria fondurilor de investiții; emiterea unor alerte privind riscul cibernetic; derogarea temporară de la plafonul maxim de investiții în titluri de stat pentru fondurile de pensii private. Din punctul de vedere al Guvernului/MF, în vederea combaterii efectelor economice negative generate de pandemia COVID-19, au fost aprobate o serie de programe guvernamentale de sprijin pentru susținerea activității IMM și a companiilor mari și întreprinderilor mici și mijlocii cu cifra de afaceri de peste 20 milioane lei prin intermediul garanțiilor de stat. În anul 2020 s-au acordat garanții în valoare de 12,48 miliarde lei (1,20 la sută din PIB), iar pentru anul 2021 s-au acordat garanții în valoare de 14,85 miliarde lei. Consiliul general al CNSM a fost informat cu periodicitate trimestrială asupra măsurilor fiscale adoptate de România, conform raportării transmise CERS în acest sens, folosind următorii indicatori: tipul de ajutor acordat, beneficiarii acestora și condițiile de eligibilitate, durata și alte informații (volumul măsurii), fiind totodată analizate posibile implicații asupra stabilității financiare ale măsurilor fiscale. Evaluarea implicațiilor a fost realizată folosind o serie de indicatori mențiți să surprindă dinamica sectorului real și sectorului financiar pe parcursul perioadei 2020-2021. Privitor la partea B a Recomandării CNSM R/4/2020, autoritățile naționale au transmis datele necesare completării formularelor de raportare către CERS. Secretariatul CNSM a agregat contribuțiile autorităților membre, transmițând raportarea către CERS, cu respectarea termenelor trimestriale stabilite.
Recomandarea CNSM nr. R/6/2020 privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare	Guvern, BNR	Sinteza măsurilor adoptate de Banca Națională a României (BNR) Contribuțiile prevăzute în Recomandarea CNSM nr. R/6/2020 aflate în sarcina BNR, pentru anul 2020, au fost implementate prin publicarea pe <i>website</i>-ul CNSM, în luna august 2020, a următoarelor informații: (i) metodologia pentru identificarea companiilor cu potențial de dezvoltare la nivelul sectorului alimentar; (ii) statisticile privind creditarea firmelor din sectorul agroalimentar de către instituții de credit și IFN, în funcție de codul CAEN, actualizate la martie 2020. BNR a actualizat statisticile cu privire la creditarea firmelor din sectorul agroalimentar de către instituții de credit și IFN, în funcție de codul CAEN, cu date la decembrie 2021. Aceste statistici actualizate au fost publicate, în luna martie 2022, pe <i>website</i>-ul CNSM în secțiunea dedicată analizei grupului de lucru CNSM privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare (http://www.cnsmro.ro/publicatii/studii-si-analize/grupul-de-lucru-cnsm-privind-diminuarea-vulnerabilitatilor-provenind-din-cresterea-deficitului-balanței-comerciale-cu-produse-agroalimentare/).

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		De asemenea, BNR a actualizat statisticile cu privire la creditarea firmelor din sectorul agroalimentar de către instituții de credit și IFN, în funcție de codul CAEN, pentru data de referință 31 martie 2022. Aceste statistici au fost publicate, în luna mai 2022, pe <i>website</i>-ul CNSM în secțiunea dedicată analizei grupului de lucru CNSM privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare (http://www.cnsm.ro/publicatii/studii-si-analize/grupul-de-lucru-cnsm-privind-diminuarea-vulnerabilitatilor-provenind-din-cresterea-deficitului-balanței-comerciale-cu-produse-agroalimentare/). Sinteza măsurilor adoptate de Guvern Aferent pct. 1: Existența Pactului Ecologic European (PEE) și cu precădere a componentei sale Strategia „De la fermă la consumator” oferă un cadru adecvat pentru dezvoltarea unor modele de producție bazate pe creșterea valorii adăugate pe întreg lanțul alimentară. Pentru viitoarea perioadă de programare aferentă Planului Național Strategic (PNS) 2023-2027, România va distribui fermierilor din Fondul European de Garantare Agricolă suma de 9 783 148 mii euro plăți directe, către o serie de scheme de sprijin, după cum urmează: - 978 314 mii euro plăți redistributive pentru venit, dedicate fermelor de dimensiuni reduse (1-50 ha), în raport cu structura fermelor din România, și pe care se practică activități agricole de cultivare sau de creștere a animalelor pe terenuri arabile, pajiști și/sau culturi permanente; - 2 837 903 mii euro pentru Eco scheme, dedicate majorității fermelor din România, pe care se practică activități agricole de cultivare sau de creștere a animalelor pe terenuri arabile și/sau culturi permanente. În mod particular, aceste scheme de sprijin se adresează ambiției crescute a Uniunii Europene pentru mediu, aducând beneficii suplimentare pentru resursele naturale (sol, apă, biodiversitate), cât și pentru efectivele de animale utilizate în agricultura națională; - 4 398 692 mii euro pentru plățile care vizează sprijinul de bază pentru venit, dedicate tuturor fermelor înregistrate în sistemul de administrare și control gestionat de APIA și pe care se practică activități agricole de cultivare sau de creștere a animalelor pe terenuri arabile, pajiști și/sau culturi permanente; - 100 766 mii euro pentru plățile care vizează sprijin pentru venit pentru tinerii fermieri, dedicate tuturor fermelor înregistrate în sistemul de administrare și control gestionat de APIA, care practică o activitate agricolă și care îndeplinesc condiția de eligibilitate privind vârsta (40 de ani în momentul instalării ca șef de fermă). Toți fermierii care vor primi plățile directe menționate anterior, în perioada de programare 2023-2027, la fel ca și în perioada de programare curentă, au obligația de a respecta bunele condiții agricole și de mediu, prevăzute în legislația comunitară și națională. Totodată, intervențiile finanțate din Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală prin PNS 2023-2027 se vor concentra pe atingerea următoarelor obiective: promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară; consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității; îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric și dezvoltarea zonelor rurale prin investiții de infrastructură la scara mică, ținând cont, în același timp, de ambițiile Pactului Ecologic European.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		Aferent pct. 2: În cadrul PNDR 2014-2020, proiectele de inovare-dezvoltare au fost susținute prin măsura 16 – Cooperare din cadrul PNDR 2014-2020, respectiv submăsurile 16.1 și submăsura 16.1a – Sprijin pentru înființarea și funcționarea grupurilor operaționale (GO), dezvoltarea de proiecte-pilot, produse și procese în sectorul agricol și pomicol, participând astfel la atingerea obiectivelor Parteneriatului European pentru Inovare, respectiv creșterea gradului de inovare și digitalizare în sectorul agricol. Prin PNDR 2014-2020, agricultura de precizie a fost sprijinită prin intermediul măsurii 4, submăsurile 4.1 – Investiții în exploatații agricole și 4.1a – Investiții în exploatații pomicole. În cadrul acestor submăsuri (4.1-4.1a) agricultura de precizie a fost sprijinită prin achiziția echipamentelor și utilajelor inovative ce conduc la creșterea competitivității fermelor din România și la sustenabilitatea acestora. Printre acestea se numără echipamentele moderne pentru irigații și fertilizate, mașini și utilaje dotate cu GPS, stații meteo, sisteme de avertizare în timp real, sisteme moderne de protecție pentru îngheț și grindină, sisteme computerizate pentru conducerea proceselor de producție etc. Din perspectiva Planului Național Strategic (PNS) 2021-2027, având în vedere importanța inovării în sectorul agricol, agricultura de precizie va ocupa un loc important în viitor. Având în vedere nevoia de a produce mai mult cu mai puțin, agricultura de precizie poate deveni un instrument esențial pentru sustenabilitatea sectorului agricol și pentru creșterea competitivității. Astfel, prin PNS 2021-2027 se va continua procesul de finanțare a proiectelor inovative în sectorul agroalimentar cu atât mai mult cu cât viitorul program de dezvoltare rurală va include un obiectiv dedicat, respectiv obiectivul transversal – Promovarea cunoașterii, inovării și digitalizării în agricultură. Viitoarele direcții de acțiune vor viza modernizarea (economică și tehnologică) a entităților din sectorul cercetării agricole, cât și intensificarea acțiunilor de diseminare a rezultatelor cercetării pentru a sprijini atât producătorii agricoli (de exemplu, prin crearea de varietăți rezistente la secetă sau adoptarea de tehnici de management al apei și al solului mai eficiente), cât și alți actori din lanțul agroalimentar. Rolul inovării va fi așadar extrem de important în perioada următoare pentru a spori performanța economică a fermelor, a găsi noi forme de colaborare între fermieri și alți actori (lanțuri scurte) și pentru a ajuta comunitățile să se adapteze mai bine la efectele schimbărilor climatice. Aferent pct.3: Prin aprobarea de către Guvern a actului normativ privind implementarea subprogramului „AGRO IMM Invest”, a fost creat cadrul legislativ în vederea accesării de către beneficiarii care activează în domeniul agriculturii, pescuitului, acvaculturii și sectorului alimentar a unor măsuri de sprijin puse la dispoziție de către Ministerul Finanțelor, constând în garanții de stat și mecanisme de subvenționare a dobânzilor la credite și a unor comisioane, implementate în concordanță cu Cadrul temporar de acordare a ajutoarelor de stat în perioada manifestării pandemiei de SARS-CoV-2, a cărui perioadă de aplicare a fost prelungită de către CE până la data de 30 iunie 2022.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*			
		Totodată, din informațiile furnizate de fondurile de garantare rezultă următoarele evoluții privind garanțiile acordate firmelor din agricultură și industria agroalimentară: Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM (FNGCIMM) La data de 31 decembrie 2021, situația garanțiilor acordate de FNGCIMM pentru creditele acordate de finanțatori în favoarea firmelor care își desfășoară activitatea în domeniul agriculturii și în sectorul industriei alimentare se prezenta astfel:			
		Sursa de finanțare a garanțiilor	Nr. beneficiari	Sold garanții (lei)	Sold credite (lei)
		Capitalul propriu FNGCIMM	146	45 728 593	85 922 437
		Surse primite în administrare (MADR)	1	150 320	187 900
		Garanții de stat (IMM Invest)	2 686	1 595 716 171	1 925 031 610
		Garanții de stat (AGRO)	1 917	1 984 512 242	2 454 395 751
		Garanții de stat (LEASING)	1	2 065 987	3 443 312
		Total	4 751	3 628 173 313	4 468 981 010
		Fondul De Garantare a Creditului Rural (FGCR) De la înființare și până în prezent, în cei peste 25 de ani de activitate, fondul a asigurat accesul la finanțare exclusiv sectorului agriculturii, pisciculturii, acvaculturii și industriei alimentare, garantând peste 119,3 mii de credite aferente acestuia, în volum de aproximativ 16 644 613,2 mii lei, ce au beneficiat de garanții acordate prin FGCR în volum de peste 11 245 166,0 mii lei (la data de 31 decembrie 2021). Sintetic, situația garanțiilor acordate pe surse, la data de 31 decembrie 2021, se prezintă astfel: - În baza Legii nr. 218/2005 s-au acordat 2 024 garanții în valoare de 1 727 321,85 mii lei aferente unui volum de credite de 2 430 924,38 mii lei; - În baza Legii nr. 329/2009 s-au acordat 12 564 garanții în valoare de 2 256 692,78 mii lei aferente unui volum de credite de 3 566 753,79 mii lei; - În baza OUG nr. 79/2009 s-au acordat 1 851 scrisori de garanție în favoarea AFIR pentru garantarea avansului acordat menționat în contractele de finanțare nerambursabilă/actele adiționale încheiate de beneficiari cu AFIR în valoare de 2 894 051,79 mii lei; - În baza OG nr. 20/2013 s-au acordat 180 garanții în valoare de 88 814,83 mii lei aferente unui volum de credite de 127 449,69 mii lei; - În baza OUG nr. 43/2013 s-au acordat 2 730 garanții în valoare de 781 004,23 mii lei aferente unui volum de credite de 1 362 302,87 mii lei; - Din sumele alocate Schemelor de garantare finanțate din PNDR 2007-2013 s-au acordat 1 295 garanții în valoare de 1 359 300,63 mii lei aferente unui volum de credite de 2 088 842,80 mii lei; - Din sursele puse la dispoziție de către Comisia Europeană în anul 1994 prin programul PHARE s-au acordat 98 634 garanții în valoare de 2 137 979,89 mii lei aferente unui volum de credite de 4 174 287,94 mii lei.			

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		În data de 30 decembrie 2021 a fost publicată OUG nr. 142/2021 prin care a fost prelungit Subprogramul de susținere a întreprinderilor mici și mijlocii și a întreprinderilor mici cu capitalizare de piață medie, din domeniul agriculturii, pescuitului, acvaculturii și sectorului alimentar „AGRO IMM INVEST”, precum și includerea FGCR ca administrator al schemei. Pentru anul 2022, plafonul total al garanțiilor care pot fi acordate în cadrul Subprogramului „AGRO IMM INVEST” este de 5 miliarde lei repartizat în mod egal între cele două fonduri de garantare care derulează acest subprogram. Astfel, un număr de 19 instituții de credit au transmis solicitări de înscriere în Subprogramul „AGRO IMM INVEST”, solicitând plafoane de garantare în sumă totală de 3 185 530 000 lei față de un plafon total de garantare alocat FGCR de către Ministerul Finanțelor de 2 500 000 000 lei. Subprogramul a fost demarat și se află în curs de implementare. De asemenea, în cursul anului 2022, FGCR s-a implicat în elaborarea proiectului de act normativ prin care se propune instituirea unui nou program de garantare în sectorul agricol cât și al industriei alimentare, Programul „RURAL INVEST” care are ca obiectiv asigurarea lichidităților și finanțarea investițiilor realizate de către beneficiarii eligibili care își localizează producția în mediul rural și urban mic, pentru încurajarea dezvoltării afacerilor în aceste zone. Pentru anul 2022, plafonul total al garanțiilor propus în cadrul Programului „RURAL INVEST” este de 2,5 miliarde lei. Fondul Român de Contragarantare (FRC) În privința acțiunilor concrete pentru creșterea accesului la garanții, prin reducerea efectivă a comisioanelor de garantare, FRC se află în proces de implementare a Schemei de contragarantare destinate sprijinirii accesului la finanțare al IMM din sectorul agricol, aplicabilă în perioada 2021-2027, solicitând MADR acordul privind plafonul de ajutor de minimis. Până în prezent, nu au fost înregistrate solicitări de facilitare a accesului la finanțare pentru firme din agricultură și din sectorul industriei alimentare. Aferent pct. 4: Legislația actuală prevede măsuri de reglementare a constituirii schemei de garantare a finanțărilor acordate de instituții de credit și/sau instituții financiare nebankare pe baza certificatelor de depozit, precum și a Fondului de compensare a certificatelor de depozit. Aceste mecanisme au urmărit asigurarea accesului fermierilor la finanțări acordate de bănci/instituții financiare nebankare, pe baza certificatelor de depozit emise în contul recoltei depozitate. În prezent se află în curs de analiză modul de participare a Fondurilor de garantare la operaționalizarea funcționării sistemului certificatelor de depozit pentru semințele de consum. Aferent pct. 5: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR) urmărește implementarea unor măsuri specifice atestării produselor agroalimentare românești, ca o componentă generatoare de eligibilitate pentru acțiunile orientate către piață: promovare, achiziții publice și facilități fiscale. În ceea ce privește poziționarea calității produselor agroalimentare românești în contextul european, în concordanță cu politicile europene specifice acestui domeniu, au fost continuate demersurile pentru recunoașterea/atestarea unor noi produse agroalimentare, care să conducă la creșterea numărului acestora în cadrul schemelor de calitate naționale și a sistemelor de calitate europene.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		În cadrul MADR au fost elaborate scheme de calitate, care au fost notificate la Comisia Europeană. În urma corespondenței purtate între instituțiile din România și Comisia Europeană, în perioada 2020-2021, a rezultat necesitatea retragerii proiectului de act normativ care urma să reglementeze schema de calitate „Calitate Premium”. În ceea ce privește schema națională „Calitate Garantată”, textul actului normativ va fi modificat, reglementarea urmând a fi aprobată prin act normativ de nivel superior, fiind schimbat inclusiv titlul. Ulterior adoptării, în temeiul acestei reglementări, vor fi elaborate specificații tehnice de calitate pentru a pune în valoare produsele agroalimentare românești având ca scop valorificarea potențialului local sau regional. Totodată, în Planul de activități al MADR pentru anul 2022 au fost formulate obiective specifice care sunt în concordanță cu recomandările din <i>Raportul CNSM</i>, respectiv implementarea legislației europene care reglementează dezvoltarea sistemelor de calitate de tipul Indicație Geografică pentru băuturile spirtoase, produse cu valoare adăugată mare și care pot contribui la o valorificare superioară a produselor agricole, precum și obținerea unor surse de venituri suplimentare pentru bugetul de stat. De asemenea, la MADR sunt întreprinse demersurile specifice pentru recunoașterea ca Indicații Geografice, la nivel european, a produselor vitivinicole aromatizate. Aferent pct. 6: În contextul procesului de consultare pentru pregătirea perioadei de programare 2021-2027, MADR a desfășurat o serie de consultări cu entitățile publice și private implicate în elaborarea Planului Național Strategic (PNS). Astfel, PNS vizează investiții în unități de procesare, dezvoltate în principal de către forme asociative, cu un nivel investițional suficient pentru a realiza capacități de prelucrare a materiei prime care să conducă la o ofertă sporită de produse cu valoare adăugată, la echilibrarea balanței comerciale și eliminarea deficitelor existente în anumite sectoare. Prin politicile specifice, MADR își propune să crească gradul de acoperire a consumului de alimente din producția internă. Acțiunile se vor axa pe promovarea produselor de calitate românești cu valoare adăugată, cu accent pe susținerea formelor asociative de producători. De asemenea, MADR încurajează și susține dezvoltarea și consolidarea lanțurilor scurte de aprovizionare, care determină ca producția autohtonă obținută să ajungă direct la consumator. În România, sectorul agriculturii ecologice cunoaște o dezvoltare continuă, cu posibilități de extindere, în special ca rezultat al stimulentele financiare introduse prin plățile directe și prin Programul Național de Dezvoltare Rurală. În cadrul măsurii de promovare a vinurilor din Programul național de sprijin în sectorul vitivinicol 2019-2023, în cursul exercițiului financiar 2021 au fost selectate două programe de promovare a vinurilor în țări terțe, al căror obiectiv îl reprezintă îmbunătățirea competitivității vinurilor românești cu denumire de origine controlată (DOC), indicație geografică (IG) sau a vinurilor pentru care se indică soiul viței-de-vie. Aferent pct. 7: La nivelul PNDR 2014-2020, inclusiv pentru perioada de tranziție 2021-2022, a fost stimulată dezvoltarea asocierii, a lanțurilor locale, adoptarea tehnologiilor digitale fie prin alocări dedicate la nivelul diferitelor submăsură, fie prin punctarea suplimentară a solicitanților care propuneau proiecte care să contribuie la atingerea acestor obiective.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		Planul Național Strategic 2023-2027 se va concentra printre altele și pe atingerea următoarelor obiective: - Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară, creșterea viabilității fermelor prin stabilizarea veniturilor fermierilor și eliminarea discrepanțelor și disparităților între categorii de ferme; - Consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin intensificarea cooperării, încurajarea investițiilor colective, modernizarea, restructurarea fermelor, prin investiții pentru îmbunătățirea productivității concomitent cu dezvoltarea și modernizarea industriei alimentare. PNS urmărește stimularea cooperării și a consolidării formelor asociative în vederea orientării lor către performanță, obținerii unor produse mai competitive, aspect care va îmbunătăți poziția fermierilor în lanțul valoric, echilibrarea balanței comerciale și integrarea pe verticală a acestora în lanțul valoric (procesare, distribuție, comercializare). În contextul PAC 2023-2027, cooperarea în cadrul grupurilor operaționale a diverselor forme asociative sau a parteneriatelor GAL, este elementul-cheie pentru orientarea acțiunilor privind proiectele de bioeconomie, eforturile urmând să fie concentrate pe aplicarea principiilor bioeconomiei în dezvoltarea spațiului rural, în valorificarea biomasei ca resursă biologică regenerabilă, în implementarea pe scară largă a economiei circulare, în consolidarea parteneriatelor pe orizontală și verticală pentru dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale. Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) În ședința Consiliului general al CNSM din data de 30 martie 2021 a fost analizată Nota CNSM nr. 11/2021 privind monitorizarea modului în care autoritățile au implementat recomandările CNSM privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare, care a evidențiat continuarea deteriorării deficitului comercial al bunurilor agroalimentare ca urmare a evoluțiilor recente, potențate de criza generată de pandemia COVID-19, reprezentate de reorientarea consumului spre bunuri de bază, dar și de anul agricol slab pentru cultura de cereale. În acest context, CNSM a aprobat propunerea privind schimbarea de abordare în ceea ce privește monitorizarea modului de îndeplinire a recomandărilor CNSM privind diminuarea vulnerabilităților provenind din creșterea deficitului balanței comerciale cu produse agroalimentare, prin creșterea nivelului de senioritate cu privire la persoana care coordonează monitorizarea îndeplinirii recomandărilor menționate, respectiv la nivelul unui membru din Consiliul General al CNSM, în vederea identificării de noi soluții pentru facilitarea punerii în aplicare a propunerilor de politici din respectiva recomandare CNSM.
Recomandarea CNSM nr. R/1/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM privind aplicarea nivelului de zero la sută a amortizorului anticiclic de capital, fiind în vigoare prevederile Ordinului BNR nr. 12/24 decembrie 2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în <i>Monitorul Oficial</i>, Partea I, nr. 980 din 30 decembrie 2015).

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
Recomandarea CNSM nr. R/2/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/15 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuirilor pe durata pandemiei de COVID-19	BNR, ASF	Luând în considerare comunicarea Autorității Bancare Europene din data de 15 decembrie 2020 (https://eba.europa.eu/eba-continues-call-banks-apply-conservative-approach-dividends-and-other-distributions-light-covid) și Recomandarea Comitetului European pentru Risc Sistemic din data de 15 decembrie 2020 - ESRB/2020/15 (https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/esrb_recommendation202015_on_restriction_of_distributions_during_the_COVID-19_pandemic~2502cdldlc.en.pdf), Banca Națională a României a transmis instituțiilor de credit persoane juridice române scrisoarea nr. FG/788/31 decembrie 2020, prin care a recomandat adoptarea măsurilor necesare în vederea menținerii fondurilor proprii la un nivel adecvat în raport cu profilul de risc al instituției de credit, respectiv nedistribuirea de dividende și nerealizarea de operațiuni de răscumpărare a propriilor acțiuni până la data de 30 septembrie 2021, fără consultarea, în prealabil, a Băncii Naționale a României. Astfel, BNR a recomandat instituțiilor de credit ca, în situația în care înregistrează o poziție financiară și prudențială corespunzătoare, acestea pot notifica Banca Națională a României cu privire la intenția de a distribui dividende sau de a realiza operațiuni de răscumpărare a propriilor acțiuni în limita de 15 la sută din profitul cumulat pentru exercițiile financiare 2019 și 2020, dar nu mai mult de 20 de puncte de bază din rata fondurilor proprii de nivel 1 de bază aferente datei de 31 decembrie 2020. În plus, BNR a recomandat instituțiilor de credit revizuirea politicii de remunerare, pentru a asigura că aceasta corespunde situației actuale și contribuie la promovarea unui management prudent al riscurilor, sens în care s-au recomandat luarea în considerare inclusiv amânarea pentru o perioadă mai mare a remunerației variabile, precum și stabilirea unei părți substanțiale a remunerației variabile care să poată fi plătită în instrumente legate de acțiuni ori instrumente echivalente de tip <i>non-cash</i>. În acest context, în scrisoare s-a subliniat faptul că autoritatea de supraveghere va monitoriza politicile de remunerare a instituțiilor de credit, pentru a se asigura că acestea contribuie la menținerea unui cadru adecvat de gestionare a riscurilor. De asemenea, BNR a transmis instituțiilor de credit scrisoarea nr. FG/245/20 aprilie 2021, prin care a fost notificată emiterea Recomandării CNSM nr. R/2/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/15 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuirilor pe durata pandemiei COVID-19 în ședința Consiliului general al CNSM din data de 30 martie 2021, solicitându-se băncilor ca, cel puțin până la data de 30 septembrie 2021, să evite efectuarea oricăreia dintre următoarele acțiuni care au ca efect reducerea cantității sau calității fondurilor proprii la nivel consolidat și/sau individual: a) să distribuie dividende sau să acorde un angajament irevocabil de a distribui dividende; b) să răscumpere acțiuni ordinare; c) să creeze o obligație de plată a unei remunerații variabile către un membru al unei categorii de personal ale cărui activități profesionale au un impact material asupra profilului de risc al instituției financiare. În scrisoarea menționată s-a precizat că, de la recomandarea de mai sus, se exceptează cazul în care instituția financiară dovedește prudență sporită în efectuarea oricăreia dintre acțiunile respective și reducerea respectivă nu depășește nivelul unui prag de distribuire conservator, stabilit de către autoritățile competente. În acest sens, BNR a solicitat instituțiilor de

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		credit să se angajeze în discuții bilaterale cu Direcția Supraveghere înainte de inițierea unor eventuale acțiuni care ar putea diminua cantitatea sau calitatea fondurilor proprii la nivel consolidat și/sau individual, precum: (i) distribuirea de dividende sau acordarea de angajamente irevocabile de a distribui dividende; (ii) răscumpărarea de acțiuni ordinare. Pentru piața asigurărilor (https://www.asfromania.ro/uploads/articole/attachments/602e473ba61c0365303023.pdf), ASF a aplicat Recomandarea ESRB 2020/15, stabilind un prag conservator la nivelul de minimum 130 la sută al gradului de solvabilitate determinat ca minimul dintre raportul nivelului fondurilor proprii eligibile să acopere SCR și nivelul SCR și raportul nivelului fondurilor proprii eligibile să acopere MCR și nivelul MCR, după deducerea sumelor ce se planifică a fi distribuite din nivelul fondurilor proprii. Pentru societățile de servicii de investiții financiare (https://www.asfromania.ro/uploads/articole/attachments/6087fba1d3401784027763.pdf), ASF a aplicat Recomandarea ESRB 2020/15, stabilind un prag conservator la nivelul de minimum 14 la sută din nivelul ratei fondurilor proprii totale. Totodată, Autoritatea de Supraveghere Financiară a emis o serie de recomandări aplicabile societăților de asigurare și firmelor de investiții. În total, 85 la sută din societățile de asigurare și 80 la sută din societățile de servicii de investiții financiare au notificat ASF conformarea cu recomandările emise privind restricțiile aplicabile distribuțiilor pe durata pandemiei COVID-19. În ședința CNSM din data de 14 octombrie 2021, Consiliul general al CNSM a fost informat asupra expirării Recomandării CERS/2020/15 de modificare a Recomandării CERS/2020/7 privind restricțiile aplicabile distribuțiilor pe durata pandemiei COVID-19 și implicațiile asupra sectorului bancar din România, context în care au fost aprobate următoarele: (i) aprobarea expirării Recomandării CNSM nr. R/2/2021, fără o prelungire a dispozițiilor legale privind restricționarea/limitarea distribuției de dividende după data de 30 septembrie 2021; (ii) aprobarea publicării pe <i>website</i>-ul CNSM, în cadrul comunicatului aferent ședinței CNSM, a unei informări privind decizia CNSM de aprobare a expirării Recomandării CNSM nr. R/2/2021, fără o prelungire a dispozițiilor legale privind restricționarea/limitarea distribuției de dividende după data de 30 septembrie 2021 (http://www.cnsmro.ro/sedinta-cnsm-din-14-octombrie-2021/).
Recomandarea CNSM nr. R/3/2021 privind conformarea cu prevederile Ghidului ABE privind detalierea și publicarea indicatorilor de importanță sistemică – EBA/GL/2020/14	BNR, ASF	Consiliul de administrație al BNR a decis: (i) aprobarea intenției BNR, în calitate de autoritate de supraveghere sectorială (autoritate competentă), de conformare cu prevederile Ghidului EBA/GL/2020/14, sub rezerva adoptării unei decizii finale de către Consiliul general al CNSM; (ii) în baza recomandării emise de CNSM către destinatarul BNR în sensul conformării cu prevederile Ghidului EBA/GL/2020/14, la data la care va exista o instituție de tip G-SII, persoană juridică română, BNR va asigura opozabilitatea față de instituțiile de credit vizate de prevederile acestui ghid, prin derularea unei analize în vederea identificării unei soluții optime de completare a cadrului de reglementare. În prezent, în jurisdicția BNR nu au fost identificate instituții de tip G-SII. Notificarea privind intenția BNR de conformare cu prevederile Ghidului EBA/GL/2020/14, sub rezerva adoptării unei decizii finale de către Consiliul general al CNSM în acest sens în cadrul proximei întruniri, a fost transmisă la CERS la data de 8 martie 2021. Procedura a fost completată prin transmiterea către CERS, la data de 6 aprilie 2021, a notificării privind

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		intenția CNSM de conformare cu prevederile Ghidului EBA/GL/2020/14. De asemenea, în prezent, în jurisdicția ASF nu există instituții de tip G-SII.
Recomandarea CNSM nr. R/4/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM privind aplicarea nivelului de zero la sută a amortizorului anticiclic de capital, fiind în vigoare prevederile Ordinului BNR nr. 12/24.12.2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în <i>Monitorul Oficial</i>, Partea I, nr. 980 din 30 decembrie 2015).
Recomandarea CNSM nr. R/5/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice	BNR, ASF	Până în prezent, BNR a adoptat următoarele măsuri: - la data de 30 august 2021 a fost publicat pe <i>site-ul</i> BNR un Comunicat referitor la Recomandarea CNSM nr. R/5/2021 privind modul de implementare a Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice (https://bnr.ro/page.aspx?prid=19816), în care s-a arătat că BNR recomandă instituțiilor aflate în aria sa de supraveghere (instituții de credit, instituții emitente de monedă electronică, instituții de plată și instituții financiare nebankare) să dețină un cod LEI; - se află în curs de elaborare două proiecte de reglementare pentru modificarea unor acte normative emise de BNR, în vederea includerii în cadrul prevederilor acestora în cadrul modelelor formularelor de raportare prevăzute de acestea a codului LEI al entității raportoare, dacă aceasta dispune de cod LEI, respectiv a codului LEI al oricărei alte entități juridice cu privire la care trebuie raportate informații și care deține un cod LEI, după cum urmează: (i) proiectul Regulamentului BNR privind modificarea și completarea unor acte normative emise de BNR prin includerea Codului LEI în cadrul datelor de identificare ale entităților, prin care se aduc modificări următoarelor: Ordinul BNR nr. 9/2017; Ordinul BNR nr. 10/2017; Ordinul BNR nr. 18/2007; Regulamentul BNR nr. 4/2019; Regulamentul BNR nr. 5/2019; Regulamentul BNR nr. 20/2009; Regulamentul BNR nr. 2/2019; Regulamentul BNR nr. 17/2012; Regulamentul BNR nr. 5/2013; Regulamentul BNR nr. 12/2020; Ordinul BNR nr. 8/2014; Ordinul BNR nr. 9/2014 și Ordinul BNR nr. 2/2014 și (ii) proiectul Ordinului BNR privind modificarea și completarea unor acte normative emise de BNR prin includerea Codului LEI în cadrul datelor de identificare ale entităților, prin care se aduc modificări următoarelor: Ordinul BNR nr. 27/2010, Ordinul BNR nr. 6/2015, Ordinul BNR nr. 10/2012 și Ordinul BNR nr. 2/2020; - au fost inițiate demersurile pentru includerea Codului LEI în raportarea persoanelor declarante la Centrala Riscului de Credit (CRC); - au fost inițiate demersuri care vizează modificarea registrelor publice (Registrul instituțiilor de credit, Registrul instituțiilor de plată, Registrul instituțiilor emitente de monedă electronică, Registrul instituțiilor financiare nebankare – Registrul general și registrul special), în cadrul cărora sunt evidențiate instituțiile financiare monitorizate sau supravegheate prudențial de banca centrală, prin adăugarea informației privind codul LEI (dacă există și este disponibilă). BNR a transmis la CERS Formularul privind modul de implementare a Recomandării B – Utilizarea identificatorului entității juridice până la eventuala introducerea a legislației Uniunii din cadrul Recomandării CERS/2020/12 referitoare la identificarea entităților juridice în termenul solicitat.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		Autoritatea de Supraveghere Financiară a sprijinit încă de la apariția acestor coduri standardizate utilizarea lor pe scară largă de către entitățile supravegheate: (i) Pe piața de capital, toate pachetele legislative europene ce impun obligații de raportare (MAR, MiFID II, MiFIR, EMIR, SFTR, MMFR, AIFMD, UCITS etc.) entităților solicită din partea acestora, în mod obligatoriu, utilizarea codului LEI ca și identificator; (ii) Pe piața asigurărilor, toate societățile de asigurare dețin cod LEI; (iii) În sistemul de pensii private, atât administratorii, cât și fondurile de pensii private sunt înregistrați cu coduri LEI. Entitatea din România care emite coduri LEI este Depozitarul Central S.A.
Recomandarea CNSM nr. R/6/2021 privind sprijinirea finanțării verzi	BNR, ASF, Guvern	<i>Raportul Grupului de lucru pentru sprijinirea finanțării verzi</i> a fost publicat pe website-ul CNSM (http://www.cnsmro.ro/res/ups/Raport-CNSM-pentru-sprajinirea-finantarii-verzi.pdf) și a fost prezentat public în cadrul unei conferințe de presă în data de 8 iunie 2021 (http://www.cnsmro.ro/media/evenimente/raportul-cnsm-pentru-sprajinirea-finantarii-verzi/). Banca Națională a României (BNR) Din perspectiva reglementării prudențiale, este de menționat că în anul 2020 ABE a publicat Ghidul privind inițierea și monitorizarea creditelor (EBA/GL/2020/06), în care prevede cerințe referitoare la includerea, în cadrul politicilor de administrare a riscurilor, a factorilor de mediu, sociali și de administrarea a activității (ESG) în ceea ce privește condițiile financiare ale debitorilor, în special impactul potențial al factorilor de mediu și al schimbărilor climatice în scopul evaluării riscurilor asociate schimbărilor climatice în ceea ce privește performanța financiară a debitorilor. Procesul de preluare a prevederilor Ghidului, inclusiv a celor din domeniul ESG, în cadrul de reglementare național a fost realizat prin emiterea Regulamentului BNR nr. 5 din 25 martie 2022 pentru modificarea și completarea Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 5/2013 privind cerințe prudențiale pentru instituțiile de credit și pentru abrogarea unor acte normative (intrare în vigoare la 30 martie 2022), care a fost publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 314 din 30 martie 2022. Stadiul implementării celor patru recomandări adresate BNR este următorul: 1. Comunicarea de către autoritățile naționale către entitățile din aria lor de competență a unor recomandări privind abordarea prudentă a riscului climatic. Recomandările vor acoperi cel puțin următoarele domenii: (i) guvernanta, (ii) strategie, (iii) managementul riscului, (iv) analiză de scenarii și testare la stres și (v) transparență – recomandarea a fost îndeplinită prin transmiterea către bănci și IFN a unei scrisori din partea conducerii BNR privind așteptările referitoare la gestionarea riscului climatic. 2. Analizarea oportunității flexibilizării cerințelor prudențiale privind finanțările verzi, în linie cu preocupări similare la nivel european, din perspectiva stimulării acestui tip de creditare, fără afectarea stabilității financiare – prima versiune a analizei a fost publicată în secțiunea „Tema specială” a <i>Raportului privind stabilitatea financiară</i>, ediția decembrie 2021 (raportul se regăsește la adresa: http://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?cid=19966). Este în curs de elaborare și un studiu pe această temă, sub forma unui <i>working paper</i>, care urmează să fie publicat. 3. Construirea unui Tablou de monitorizare a riscurilor asupra sectorului bancar provenind din schimbările climatice, care să fie actualizat și diseminat periodic, precum și rularea anuală a unui exercițiu de testare la stres pe aspecte asociate

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		riscurilor climatice, cu diseminarea rezultatelor – recomandarea a fost îndeplinită. Prima ediție a <i>Tabloului de monitorizare a riscului climatic</i> a fost publicată și se poate regăsi la adresa: http://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=31565. În prima parte a anului 2022 BNR va relua exercițiul de testare la stres. 4. Completarea Centralei Riscului de Credit din cadrul BNR cu informații privind creditele verzi, plecând de la taxonomia europeană – specificațiile de raportare au fost finalizate inclusiv prin discuții cu băncile și IFN. Primele raportări sunt prevăzute pentru luna iunie 2022. Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) Ca urmare a complexității domeniului de activitate privind finanțarea durabilă, care implică schimbări legislative și modificarea modelelor de afaceri la nivelul tuturor categoriilor de entități reglementate pentru integrarea riscurilor de mediu, sociale și de guvernantă, ASF a creat o structură modulară distinctă, organizată sub forma unui grup de lucru permanent privind tranziția verde. De asemenea, ASF a publicat un set de recomandări (https://www.asfromania.ro/uploads/articole/attachments/619627dfe59a1282090234.pdf), al căror obiectiv este de a veni în sprijinul entităților supravegheate prin furnizarea unui prim set de informații ce privesc finanțarea durabilă, în special cu privire la importanța în creștere a riscurilor de sustenabilitate, într-un context global, european și local care depune toate eforturile pentru a sprijini finanțarea activităților sustenabile din punct de vedere al mediului, cu scopul de a transforma economiile reale într-unele durabile pe termen lung. ASF intenționează ca aceste recomandări să reprezinte principii de bune practici care să fie aplicate de către entitățile supravegheate, în domeniul riscurilor de sustenabilitate, pentru a implementa cerințele legale privind organizarea activității și stabilirea unui sistem adecvat de management al riscurilor. Recomandările se adresează entităților supravegheate de către ASF care sunt cuprinse și în art. 2 din Regulamentul (UE) 2019/2088 privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare: societăți de asigurare, intermediari în asigurări, administratori de fonduri de pensii, administratori de fonduri de investiții, firme de investiții, emitenți, consultanți financiari. Guvern Ministerul Finanțelor (MF) <i>Subrecomandarea I-2</i> Cu ocazia vizitelor înaltilor reprezentanți ai celor 3 IFI din iulie 2021, MF a deschis dialogul pe tema intensificării finanțării verzi pentru implementarea celei de a doua subrecomandări. Ca urmare, Grupul Băncii Mondiale (GBM) a organizat în noiembrie 2021 o misiune virtuală, ce a avut drept obiective: (i) identificarea partenerilor-cheie și a tuturor părților interesate, de la care se așteaptă să îndeplinească un rol critic în mobilizarea finanțării verzi în România, (ii) identificarea finanțărilor verzi în sectorul public și privat și (iii) prezentarea unui plan de acțiune pentru o eventuală implicare a GBM. Rezultatele misiunii au fost sintetizate într-un <i>Aide Memoire</i>, transmis autorităților române în decembrie 2021, recomandările fiind structurate pe patru paliere: instituții financiare naționale, piața de capital, stabilitate financiară, intermediari financiari. De asemenea, preocupările cu privire la finanțarea verde se vor reflecta și în alte documente ale BM, la elaborarea cărora MF este consultat în calitate de partener principal de dialog cu IFI, precum: diagnosticul sectorului privat (<i>Country Private</i>

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		<i>Sector Diagnostic</i>), care va cuprinde o analiza a oportunităților și constrângerilor în ceea ce privește dezvoltarea sectorului privat în România și contribuția acestuia la economia națională, respectiv diagnosticul sistematic de țară (<i>Systematic Country Diagnostic</i>), în baza căruia va fi elaborată următoarea strategie de parteneriat de țară (<i>Country Partnership Framework</i>) 2024-2029. Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) a transmis răspunsul său în data de 21 decembrie 2021, în care a prezentat modelul operațional, contextul și rezultatele BERD în acțiunea pentru combaterea schimbărilor climatice, cu accent pe operațiunile din România. În contextul PNRR, BERD va implementa în perioada 2022-2026 instrumentul financiar de garantare pentru eficiență energetică și energie regenerabilă în sectorul rezidențial și al clădirilor. În calitate de „Banca UE pentru climă”, Banca Europeană de Investiții (BEI) urmărește foaia de parcurs aprobată în noiembrie 2020 în ceea ce privește finanțarea verde în statele membre, inclusiv în România. În anul 2021, BEI a lansat spre consultare Cadrul privind alinierea contrapărților la obiectivele Acordului de la Paris, context în care va oferi asistență tehnică debitorilor și intermediarilor financiari pentru alinierea cu aceste obiective. De asemenea, BEI a acordat în anul 2021 asistență tehnică pentru finanțarea acțiunilor împotriva schimbărilor climatice în sectoare precum transporturi, gestiunea deșeurilor și a apelor uzate, dezvoltarea rurală și urbană. În România, între 2022-2026, în cadrul PNRR, Grupul BEI va implementa instrumente financiare care vor contribui la creșterea finanțării verzi, atât prin FEI cu instrumente de garantare și capital de risc, cât și prin BEI cu instrumente de garantare și creditare directă. <i>Subrecomandarea I-3</i> În prezent sunt realizate demersuri din partea Ministerului de Finanțe pentru obținerea finanțării în vederea achiziționării unor servicii de consultanță externă privind elaborarea Cadrului general pentru obligațiuni verzi. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, precum și celelalte ministere destinate ale recomandării, vor oferi suport, în virtutea atribuțiilor lor, pentru promovarea cadrului legal necesar constituirii colectivului interministerial care va avea ca principale atribuții identificarea, selectarea și aprobarea cheltuielilor/proiectelor verzi. Secretariatul General al Guvernului (SGG) prin Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă (DDD) Pentru a crește gradul de transparență și comparabilitate a datelor raportate de entitățile care intră sub incidența prevederilor referitoare la raportarea nefinanciară (Ordinul Nr. 1938/2016 din 17 august 2016 privind modificarea și completarea unor reglementări contabile și Ordinul Nr. 1239/2021 din 22 octombrie 2021 pentru modificarea și completarea unor reglementări contabile aplicabile operatorilor economici), precum și de alte entități care, în mod voluntar, doresc să publice informațiile nefinanciare, Secretariatul General al Guvernului prin Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă a inițiat elaborarea Codului Român al Sustenabilității (CRS) în cadrul proiectului „România Durabilă – Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030”, cod SIPOCA 613. CRS se realizează după modelul Codului German al Sustenabilității (https://www.deutscher-nachhaltigkeitskodex.de/en-gb/). Raportarea se va realiza prin intermediul unei platforme online.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		Până în prezent, pentru elaborarea CRS au fost realizate următoarele activități: - a fost semnat un Memorandum de Înțelegere între SGG (prin DDD) și Consiliul German pentru Dezvoltare Durabilă pentru facilitarea elaborării CRS după modelul Codului German al Sustenabilității; - a fost semnat contractul pentru prestarea de servicii de consultanță pentru elaborarea CRS; - a fost realizată traducerea documentelor Codului Sustenabilității și Ghidului pentru Codul Sustenabilității ale Consiliului German pentru Dezvoltare Durabilă (CGDD) și a datelor de pe platforma <i>online</i> a CGDD; - a fost realizată Analiza cadrului legislativ național și comunitar în domeniul raportării nefinanciare; - a fost elaborată prima versiune a documentului Metodologie privind adaptarea Codului Sustenabilității la elementele naționale și/sau europene. Etapele de realizare a CRS vor fi publicate pe <i>website</i>-ul www.romania-durabila.gov.ro. Ministerul Transporturilor și Infrastructurii (MTI) MTI a înființat Grupul de lucru MTI referitor la sprijinirea finanțării de proiecte verzi CNSM. În ceea ce privește subrecomandarea I.3 din cadrul Recomandării CNSM nr. R/6/2021 privind sprijinirea finanțării verzi, dintre companiile aflate în subordinea MTI este vizată doar Compania Națională Administrația Canalelor Navigabile S.A. (C.N. ACN S.A.). Prin Adresa nr. 13675/12 iulie 2021, C.N. ACN SA a transmis către MTI acțiunile/proiectele/planurile de investiții verzi ale companiei, precum și nominalizarea persoanelor de contact pentru fiecare acțiune/proiect. În contextul în care una dintre recomandările incluse în <i>Raportul CNSM</i> întocmit în anul 2021 constă în elaborarea unui cadru general pentru obligațiuni verzi la nivel suveran – care se va constitui ca un instrument de planificare și utilizare a fondurilor puse la dispoziție, în cea mai mare parte de către instituțiile bancare, pentru implementarea proiectelor „verzi” – C.N. ACN SA informează că, pentru o parte din investițiile verzi avute în vedere în cadrul companiei, au fost identificate resurse financiare pentru implementarea acestora, în vederea îndeplinirii obiectivelor de mediu asumate prin Pactul verde european. Pentru altele (în speță cele referitoare la creșterea eficienței energetice prin reducerea consumului de energie și alimentarea cu energie electrică din surse regenerabile a punctelor de lucru) nu au fost identificate fonduri europene în care C.N. ACN SA poate fi considerat beneficiar eligibil. Având în vedere faptul că C.N. ACN SA se încadrează în categoria întreprinderi mari cu un consum de până la 1 000 tep/an, nu se califică printre beneficiarii eligibili ai PODO și nici printre beneficiarii eligibili ai PNRR pentru finanțarea unui proiect de alimentare cu energie electrică din surse regenerabile. În acest context, opinia C.N. ACN SA este că scopul obligațiunilor „verzi” este de a finanța proiecte care contribuie la sustenabilitatea mediului înconjurător. Având în vedere faptul că viitorul Cadru general pentru obligațiuni verzi la nivel suveran stabilește criteriile de eligibilitate pe baza cărora se vor identifica proiectele finanțabile prin obligațiuni verzi, C.N. ACN SA consideră absolut necesară orientarea către acei beneficiari care nu se încadrează în categoriile de beneficiari eligibili ale celorlalte programe cu finanțare europeană nerambursabilă și care să beneficieze din partea instituțiilor bancare de scheme de

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		finanțare mult mai avantajoasă față de cele oferite de acestea pentru alte tipuri de proiecte de investiții. Ministerul Energiei (ME) <i>Subrecomandarea I-5 - În curs de realizare</i> În anul 2018, Ministerul Energiei/Direcția Generală Politici Energetice a derulat un studiu de evaluare a opțiunilor de implementare a unui instrument de ajutor de stat „Contracte pentru Diferență” (CfD) pentru dezvoltarea investițiilor cu emisii reduse de carbon din sectorul producerii energiei electrice. Scopul unui astfel de mecanism este de a asigura predictibilitatea veniturilor pentru investitori în realizarea investițiilor în tehnologii cu emisii reduse de carbon, beneficiarii mecanismului de sprijin CfD având certitudinea obținerii unui anumit nivel de venituri, care garantează recuperarea investiției inițiale. Ținând cont de impactul pozitiv pe care mecanismul CfD l-a avut în statele membre din Uniunea Europeană în vederea promovării investițiilor în tehnologii pentru utilizarea surselor regenerabile de energie (RES), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și-a exprimat interesul pentru susținerea Ministerului Energiei în implementarea respectivului mecanism, prin contractarea și finanțarea unui consultant. Astfel, în cursul lunii ianuarie 2021, Direcția Generală Afaceri Europene – Direcția Politici Energetice, Tranziție Energetică și Regenerabile a început derularea unui studiu privind implementarea concretă a mecanismului CfD. În cadrul acestui proiect, BERD oferă asistență tehnică Ministerului Energiei, prin intermediul consultantului CMS Cameron McKenna, în vederea implementării mecanismului de sprijin de tipul Contracte pentru Diferență (CfD), mecanism ce va fi aplicat în cadrul pieței de energie producătorilor de energie electrică cu tehnologie cu emisii reduse de carbon, respectiv pentru tehnologii pentru utilizarea surselor regenerabile, stocare și tehnologia nucleară. Obiectivele principale ale studiului sunt: analizarea modelului pieței de energie din România care să permită adoptarea mecanismului CfD, elaborarea legislației primare și secundare, precum și a regulilor și cerințelor necesare desfășurării procedurii de licitație, monitorizarea CfD de către contraparte și structura costurilor necesare funcționării mecanismului de sprijin și asistență tehnică necesară notificării mecanismului CfD către Comisia Europeană. Durata acestui proiect este estimată la aproximativ 24 de luni. În decembrie 2021 a avut loc un eveniment <i>online</i> de informare a părților interesate pe tema mecanismului de sprijin Contracte pentru Diferență (CfD) organizat de Ministerul Energiei în colaborare cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și consultantul CMS Cameron McKenna. În cursul lunii februarie 2022, consultantul CMS Cameron McKenna a transmis Grupului de lucru CfD livrabilele 5 și 6 respectiv proiectul de lege CfD și contractul CfD. La începutul lunii martie 2022, consultantul CMS a organizat o întâlnire de lucru în format hibrid în vederea discutării observațiilor primite de la Grupul de lucru CfD. În prezent, acest proiect se află în faza finală a perioadei de execuție, ultimele două livrabile fiind elaborarea notificării pentru Comisia Europeană și analiza impactului economic. Implementarea mecanismului de sprijin Contracte pentru Diferență (CfD) reprezintă un <i>milestone</i> important asumat de România în Planul Național pentru Redresare și Reziliență (PNRR) prin care, până în T4 2023, trebuie semnate contracte

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		pentru diferență pentru cel puțin 1500 MW ca urmare a desfășurării primei runde de proceduri competitive/de licitații. <i>Subrecomandarea I-6 – Finalizat</i> Directiva (UE) 2019/944 și Regulamentul (UE) 2019/943 cuprind o serie de noi principii de funcționare a pieței de energie electrică, principii care vizează formarea liberă a prețurilor și creșterea competitivității în vederea limitării distorsiunilor pe piață, eliminarea limitărilor de preț, definirea conceptelor de clienți activi și comunități de energie ale cetățenilor. Astfel, participarea în mod activ a consumatorilor va avea un rol important în obținerea flexibilității necesare pentru a adapta sistemul electroenergetic la producerea variabilă și distribuită de energie electrică din surse regenerabile. Accesul la contracte și instrumente derivate din domeniul energiei electrice, formarea prețurilor în baza cererii și ofertei, ca rezultat al unor mecanisme concurențiale și intervenții asupra prețurilor energiei doar în condițiile expres menționate în Directivă, cu obligativitatea notificării Comisiei Europene, sunt elemente care asigură o piață liberă, competitivă. Intrarea și ieșirea pe piața de energie a producătorilor și furnizorilor nu trebuie să aducă atingere obligației de serviciu public. Având în vedere că noile reglementări europene includ principii și concepte care fie nu se regăsesc la nivelul legislației naționale în domeniul energiei electrice, fie sunt în contradicție cu prevederile legislației naționale, au fost necesare modificarea și completarea Legii energiei electrice și gazelor naturale nr. 123/2012, titlul I - Energia electrică, aceasta realizându-se prin OUG nr. 143 din 28 decembrie 2021 pentru modificarea și completarea Legii energiei electrice și a gazelor naturale nr.123/2012, precum și pentru modificarea unor acte normative. Astfel, au fost introduse noi prevederi, prin care, în scopul facilitării finanțării investițiilor în capacități de producere a energiei electrice, o persoană fizică sau juridică are dreptul să contracteze, în calitate de producător, în condițiile reglementărilor emise de ANRE, energia electrică ce va fi produsă de noua capacitate energetică, fără a deține, la momentul încheierii contractului, licența. De asemenea, persoana fizică sau juridică, menționată anterior, cu excepția deținătorilor de capacități de producere a energiei electrice sau al unor capacități de producere a energiei electrice și termice în centrale electrice în cogenerare, conectate la rețeaua electrică, și/sau al unor instalații de stocare a energiei, cu o putere electrică totală mai mică de 1 MW, are obligația să obțină licența cu cel puțin 60 de zile înainte de momentul livrării energiei electrice produse de noua capacitate energetică. În cazul în care obligația nu este îndeplinită, contractele încheiate sunt reziliate, cu aplicarea clauzelor din contract privind rezilierea din culpa părții care nu a respectat obligația și nu își produc efectele privind livrarea de energie electrică. De asemenea, au fost introduse conceptul de operator desemnat al pieței de energie, în conformitate cu prevederile Regulamentului (UE) 1222/2015 al Comisiei din 24 iulie 2015 de stabilire a unor linii directoare privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor, care urmează să îndeplinească sarcini referitoare la cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare sau a piețelor intrazilnice (art. 23 și art. 43), precum și posibilitatea existenței mai multor operatori ai pieței de energie (art. 23);

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		<i>Subrecomandarea II-11 – Finalizat pentru sprijin de operare și în curs de finalizare pentru sprijin investițional</i> Măsura de investiții I.3 – Dezvoltarea de capacități de producție pe gaze, flexibile și de înaltă eficiență, pentru cogenerarea de energie electrică și termică (CHP) în termoficarea urbană, în vederea realizării unei decarbonizări profunde, Componenta C.6 Energie din PNRR. În cadrul Măsurii de investiții vizând dezvoltarea de capacități de producție pe gaze, flexibile și de înaltă eficiență, pentru cogenerarea de energie electrică și termică (CHP) în termoficarea urbană, vor fi putea fi finanțate prin grant proiecte care au ca obiectiv realizarea/modernizarea unităților de producție a energiei electrice și termice în cogenerare de înaltă eficiență, în termoficarea urbană, prin folosirea gazului natural, pregătite pentru amestec cu gazele regenerabile/cu emisii reduse de carbon, inclusiv hidrogen verde, și flexibile din punctul de vedere al volumului de hidrogen. Astfel, în data de 16 februarie 2022, Ministerul Energiei a lansat spre consultare publică, următoarele documente aferente procedurii de apel de proiecte în cadrul Măsurii de investiții I.3 – Dezvoltarea de capacități de producție pe gaze, flexibile și de înaltă eficiență, pentru cogenerarea de energie electrică și termică (CHP) în termoficarea urbană, în vederea realizării unei decarbonizări profunde din Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) – Componenta C.6 Energie: 1. Schema de ajutor de stat având ca obiectiv sprijinirea dezvoltării de capacități de producție pe gaz, flexibile, pentru producerea de energie electrică și termică în cogenerare de înaltă eficiență (CHP) în termoficarea urbană, notificabilă în baza Orientărilor din 2022 privind ajutoarele de stat pentru climă, protecția mediului și energie. 2. Ghidul specific aferent procedurii de apel de proiecte pentru sprijinirea investițiilor pentru sprijinirea investițiilor în cogenerare de înaltă eficiență, în termoficarea urbană, aferent schemei de ajutor de stat notificată. În cadrul procedurii de apel de proiecte, ce va fi lansată pentru schema menționată, vor fi putea fi finanțate prin grant proiecte care au ca obiectiv realizarea/modernizarea unităților de producție a energiei electrice și termice în cogenerare de înaltă eficiență, în termoficarea urbană, prin folosirea gazului natural, pregătite pentru amestec cu gazele regenerabile/cu emisii reduse de carbon, inclusiv hidrogen verde, și flexibile din punctul de vedere al volumului de hidrogen. Consultare publică s-a desfășurat pe o perioadă de 10 zile calendaristice, pe site-ul Ministerului Energiei. Bugetul total estimat al schemei este echivalentul în lei al sumei de 390 000 000 de Euro, compus din 300 000 000 de euro fonduri europene nerambursabile asigurate prin Mecanismul de Redresare și Reziliență în cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență – Componenta 6 – Energie și fonduri naționale; 90 000 000 de euro prin aplicarea procentului de supracontractare de 30 la sută în temeiul prevederilor art. 24 din OUG nr. 124/2021. Bugetul este defalcat indicativ pe ani, astfel:

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*		
		Anul	Buget (euro)	Buget cu supracontractare (euro)*
		2022	80 000 000	104 000 000
		2023	110 000 000	143 000 000
		2024	110 000 000	143 000 000
		Total	300 000 000	390 000 000
		* Alocarea bugetară cu supracontractare este indicativă, Ministerul Energiei putând decide limitarea acesteia.		
		Notă: Sumele neutilizate într-un an vor fi reportate pentru anul viitor. Dacă proiectele depuse permit utilizarea sumelor din anii următori, bugetul este utilizat în avans. Bugetul reflectă sumele alocate prin PNRR la care se aplică procentul de supracontractare de 30 la sută în temeiul prevederilor art. 24 din OUG nr. 124/2021.		
		Din perspectiva bugetului alocat, numărul estimat de beneficiari de ajutor de stat în cadrul prezentei scheme este de aproximativ 6 întreprinderi, iar ajutorul maxim care se poate acorda pentru un proiect de investiții nu poate depăși 50 000 000 de euro.		
		De asemenea, în ceea ce privește schema de sprijin operațional pentru cogenerarea de înaltă eficiență instituită prin Hotărârea Guvernului nr. 1215/2009 privind stabilirea criteriilor și a condițiilor necesare implementării schemei de sprijin pentru promovarea cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă, în urma discuțiilor cu Comisia Europeană, România a notificat în luna noiembrie 2021 modificările aduse schemei de cogenerare existente, aceste modificări fiind aprobate de către Comisia Europeană prin Decizia C(2021) 9774 final – România – <i>Modification of State Aid N 437/2009 and SA 45976 for promoting high-efficiency cogeneration</i> .		
		Având în vedere situația producătorilor de energie electrică și termică în cogenerare de înaltă eficiență, beneficiari ai schemei de sprijin de tip bonus, autoritățile române, în urma aprobării primite din partea Comisiei Europene prin Decizia C(2021) 9774 final, au decis prelungirea perioadei de valabilitate a schemei de sprijin de tip bonus instituite prin HG nr. 1215/2009 până în anul 2033. Prelungirea schemei a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409 din 25 martie 2022 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1215/2009 privind stabilirea criteriilor și a condițiilor necesare implementării schemei de sprijin pentru promovarea cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă, fiind publicată în <i>Monitorul Oficial</i> , Partea I, nr. 294 din 25 martie 2022.		
		Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAP)		
		<i>Subrecomandarea I-3</i>		
		În prezent sunt realizate demersuri din partea Ministerului Finanțelor pentru obținerea finanțării în vederea achiziționării unor servicii de consultanță externă privind elaborarea Cadrelui general pentru obligațiuni verzi. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor va oferi suport, în virtutea atribuțiilor sale, pentru promovarea cadrului legal necesar constituirii colectivului interministerial care va avea ca principale atribuții identificarea, selectarea și aprobarea cheltuielilor/proiectelor verzi.		
		<i>Subrecomandările III-14 și III-15</i>		
		Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor va oferi suportul necesar în cadrul mecanismului de raportare nefinanciară ce se va realiza prin intermediul unei platforme <i>online</i> pentru informațiile cu referință la mediu, în cadrul proiectului pe care		

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		îl implementează SGG prin DDD – SIPOCA 613: „România Durabilă – Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030)”, care se derulează până în luna iulie 2023, în care unul dintre obiectivele specifice ale proiectului este constituirea Codului Român al Sustenabilității (CRS). Până în prezent, DDD a parcurs mai multe activități ale proiectului privind obiectivul CRS. <i>Subrecomandarea III-16</i> Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor a furnizat sprijin către Secretariatul General al Guvernului pentru elaborarea proiectului de hotărâre a Guvernului privind constituirea, organizarea și funcționarea Comitetului Interinstituțional privind Schimbările Climatice, care este în prezent în procedură de avizare externă. Principalele obiective ale Comitetului sunt reprezentate de coordonarea strategică a elaborării politicilor din sectoarele care au un impact asupra schimbărilor climatice, în concordanță cu angajamentele luate la nivel național, față de Uniunea Europeană, Organizația Națiunilor Unite și alte organizații internaționale la care România este parte, precum și monitorizarea progreselor înregistrate de instituțiile din România în implementarea acestora. Totodată, la nivelul Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAP) se află în proces de revizuire Strategia privind schimbările climatice atât pentru componenta de adaptare, cât și pentru cea de atenuare. În ceea ce privește componenta de adaptare, revizuirea Strategiei și elaborarea unui nou Plan național de acțiune pentru implementarea acesteia pentru perioada 2021-2030 se realizează în cadrul proiectului „Consolidarea capacității instituționale pentru îmbunătățirea politicilor din domeniul schimbărilor climatice și adaptarea la efectele schimbărilor climatice”. Proiectul este implementat de MMAP în calitate de lider, în parteneriat cu Agenția Națională pentru Protecția Mediului (ANPM), Garda Națională de Mediu (GNM), Agenția Națională pentru Ariei Naturale Protejate (ANANP) și Universitatea București. În cadrul proiectului au fost cuprinse activități de consultare a tuturor factorilor interesați, urmând ca în perioada imediat următoare să fie realizate diverse activități de informare și consultare atât la nivel de instituții publice și private, organizații non-guvernamentale, cât și la nivelul societății civile. În același timp, Ministerul Energiei și Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, cu sprijinul Comisiei Europene, prin Direcția DG Reform, au finalizat, în octombrie 2021, procedura de contractare în vederea actualizării Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC) și elaborării „Strategiei pe termen lung a României pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră” (LTS), în conformitate cu prevederile Regulamentului(UE) 2018/1999 privind guvernarea uniunii energetice. Prin actualizarea, respectiv întocmirea documentelor strategice sus-menționate, se urmărește să se reflecte obiectivul ambițios al UE de atingere a neutralității climatice la nivelul anului 2050, cu o țintă intermediară de reducere a emisiilor cu 55 la sută față de nivelul anului 1990, până în anul 2030. În funcție de evoluția lucrărilor și consultărilor ce vor fi efectuate în cadrul procesului indicat, MMAP va furniza linii strategice directe pentru cele mai stringente probleme în materie de mediu și climă.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) <i>Subrecomandarea II-8</i> Atingerea obiectivelor climatice este esențială în implementarea cu succes a Programelor aferente politicii de coeziune în perioada financiară 2021-2027. Astfel, conform Regulamentului privind Dispozițiile Comune 1060/2021, care guvernează fondurile politicii de coeziune, statele membre și Comisia Europeană se asigură că cerințele privind protecția mediului, eficiența resurselor, atenuarea și adaptarea schimbărilor climatice, rezistența la dezastre, prevenirea și gestionarea riscurilor sunt promovate atât în pregătirea și punerea în aplicare a documentelor de programare specifice, cât și în implementarea acestei politici. În acest scop, cel puțin 30 la sută din alocarea națională FEDR (aproximativ 5,4 miliarde) și 37 la sută (aproximativ 1,3 miliarde) din alocarea națională FC sunt dedicate acelor obiective axate pe schimbări climatice. Sprijinul pentru obiectivele schimbărilor climatice se stabilește pe baza unei metodologii specifice stabilite la nivel european, care se bazează pe categoriile de intervenție, domeniile de concentrare sau măsuri, după caz, pentru fiecare dintre fondurile politicii de coeziune. Programele operaționale care conțin investiții ce vizează obiectivele de schimbări climatice sunt: Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD), Programul Operațional Transport (POT), Programul Operațional Tranziție Justă (POTJ), Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS), Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF) și cele 8 Programe Operaționale Regionale (POR). Pactul Ecologic European prezentat în decembrie 2019 a stabilit parcursul către o nouă politică de creștere durabilă pentru Europa. În acord cu obiectivul UE de atingere a neutralității climatice până în 2050, într-un mod eficient și echitabil, Pactul Ecologic European a propus Mecanismul pentru o Tranziție Justă. Acesta se va axa pe sprijinirea celor mai afectate regiuni și sectoare, având în vedere dependența lor de combustibili fosili. Unul dintre cei trei piloni ai Mecanismului pentru o Tranziție Justă este Fondul pentru o Tranziție Justă (FTJ), prezentat în ianuarie 2020. Prin intervențiile selectate, POTJ va promova diversificarea economică a celor mai afectate teritorii împreună cu măsuri de recalificare și incluziune activă a lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, însă va sprijini totodată și transformarea proceselor industriale necesară pentru o tranziție spre o economie neutră și pentru menținerea sau creșterea numărului locurilor de muncă în aceste domenii. La nivelul PNRR, tranziția verde este sprijinită prin reforme și investiții în tehnologii și capacități verzi, inclusiv în biodiversitate, eficiență energetică, renovarea clădirilor și economia circulară, contribuind în același timp la obiectivele uniunii privind clima, promovând creșterea sustenabilă și menținând securitatea energetică. În ceea ce privește lansarea apelurilor de proiecte, autoritățile de management demarează procedura cu respectarea prevederilor regulamentelor europene, respectiv a procedurilor de management și control avizate de Autoritatea de Audit. Astfel, autoritățile de management publică în consultare proiectele de ghiduri ale solicitantului, calendarul lansărilor, listele proiectelor aprobate/contractelor semnate, listele plăților efectuate și metodologii etc.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		Ministerul Economiei (Direcția Politici Industriale și Competitivitate) <i>Subrecomandarea II-7 – În curs de realizare</i> În cadrul Direcției Politici Industriale și Competitivitate din cadrul Ministerului Economiei se află în curs de elaborare Strategia Națională de Competitivitate (SNC) 2021-2027, în cadrul proiectului SIPOCA 605 - „Creșterea capacității administrative a Ministerului Economiei în vederea monitorizării, evaluării și coordonării politicilor publice din domeniul competitivității economice”. Ca urmare a Recomandării CNSM nr. R/6/2021 privind sprijinirea finanțării verzi, măsura II. 7 – „Elaborarea unei politici industriale care să pună accent pe agenda schimbărilor climatice, cu etapizare anuală până în anul 2025, în corelație cu Noua strategie industrială pentru Europa a Comisiei Europene unde accentul este pus pe două domenii: tranziție verde și digitalizare. Politica industrială trebuie să conțină și soluții de relocare din străinătate în România a unor lanțuri globale de producție legate de schimbările climatice”, noua Strategie Națională de Competitivitate (SNC 2021-2027), în curs de elaborare, are în vedere agenda schimbărilor climatice precum și Noua strategie industrială a Europei cu accent pe cele două domenii: tranziție verde și digitalizare. De asemenea, se are în vedere introducerea unor referințe privind soluții de relocare din străinătate în România a unor lanțuri globale de producție legate de schimbările climatice. Termenul de finalizare a SNC 2021-2027 este noiembrie 2022, dată la care va fi îndeplinită și măsura II. 7. din Recomandarea CNSM nr. R/6/2021 privind sprijinirea finanțării verzi. Ministerul Antreprenoriatului și Turismului (MAT) La sfârșitul lunii decembrie 2021, au fost înființate Ministerul Antreprenoriatului și Turismului (MAT) și respectiv Ministerul Economiei. În baza atribuțiilor prevăzute în HG nr. 1327/2021 privind înființarea MAT, ministerul a preluat numai măsurile 8,9,15 din cadrul Recomandării CNSM privind sprijinirea finanțării verzi. <i>Subrecomandarea II-8</i> În ceea ce privește subrecomandarea 8 „Punctarea sensibil suplimentară în orice schemă de sprijin oferită de autorități (ajutoare de stat, garanții provenind de la fondurile de garantare a creditelor, finanțări prin fonduri europene, promovare investiții, exporturi etc.) a firmelor care contribuie semnificativ la realizarea agendei schimbărilor climatice”, în procesul de pregătire a noilor scheme de sprijinire financiară de la bugetul de stat a IMM-urilor autohtone (ca de pildă, Programul StartUp Nation Romania), MAT are în vedere acordarea de puncte suplimentare pentru contribuția IMM-urilor la realizarea obiectivelor agendei schimbărilor climatice, în conformitate cu prevederile Acordului de la Paris încheiat în 2015. <i>Subrecomandarea II-9</i> În vederea aplicării subrecomandării 9 „Elaborarea și publicarea unei metodologii de identificare a firmelor cu capital autohton care produc în mod competitiv bunuri și servicii legate de sectoare verzi. Elaborarea, actualizarea periodică și publicarea listei acestor firme identificate folosind metodologia menționată. Implicarea reprezentanților diplomați și comerciali ai României din străinătate în promovarea firmelor prezente pe această listă”, MAT a efectuat, până în prezent, o serie de activități ce vizează cercetarea preliminară în ceea ce privește domeniul economiei verzi:

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
		- Întrucât nu există o definiție unanim acceptată la nivel internațional, prin conceptul de „economie verde” MAT înțelege, în general, o economie cu dezvoltare durabilă în care sunt reduse riscurile pentru mediul ambiant și constrângerile ecologice (emisii reduse de carbon, eficiență în utilizarea resurselor, incluziune socială etc.). - Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (MMAP) a menționat în cadrul „Strategiei naționale privind schimbările climatice și creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon pentru perioada 2016-2020” așa-numitele „sectoare verzi” din cadrul economiei naționale. În sfera de competență a MAT se află IMM-urile care sunt active în sectoarele verzi: industrie, gestionare deșeuri și apă. - Pentru elaborarea unei metodologii de identificare a firmelor care produc bunuri/ servicii în sectoarele mai sus menționate, MAT consideră că ar trebui luate în considerare toate firmele, indiferent de forma de proprietate a capitalului, și nu numai cele autohtone. - Ca atare (precum și în legătură cu aplicarea subrecomandării 15), MAT are în vedere crearea unui grup de lucru în care să fie implicate instituții publice și organizații private relevante (de ex. Ministerul Economiei, MMAP, ONRC, patronate de ramură, ONG-urile de mediu, IMM-uri). - După stabilirea metodologiei, MAT urmează să publice pe site-ul propriu și să actualizeze periodic lista firmelor identificate. <i>Subrecomandarea III-15</i> În ceea ce privește subrecomandarea 15 „Încurajarea raportării nefinanciare de către IMM, prin: (i) publicarea unui model de raportare simplificat; (ii) digitalizarea raportării și (iii) alocarea de fonduri pentru creșterea capacității de raportare a IMM, inclusiv prin realizarea de ghiduri. Crearea unui cadru de monitorizare a raportării declarației nefinanciare, automatizat”, MAT face următoarele precizări: - Strict din perspectiva atribuțiilor prevăzute de lege, ministerul apreciază că măsura raportării nefinanciare de către IMM-uri a aspectelor de mediu ar putea avea un impact negativ (în prezent necuantificabil, dar potențial semnificativ mai ales în contextual actual al pandemiei COVID-19 și a mediului internațional turbulent) îndeosebi asupra microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici, întrucât ar constitui o nouă povară administrativă exprimată prin creșterea costurilor de conformare a acestora și, totodată, prin sporirea birocrăției în sectorul IMM. În acest fel ar fi complet ignorat principiul „Gândeți mai întâi la scară mică” (<i>Think Small First</i>), prevăzut în Small Business Act. - Ca atare, ministerul propune ca grupul de lucru mai sus menționat să investigheze poziția reprezentanților sectorului IMM (de ex. CNIPMMR, patronatele de ramură, asociațiile profesionale) și să efectueze o evaluare preliminară a impactului reglementărilor (după modelul Regulatory Impact Assessment la Uniunii Europene) cu privire la extinderea obligativității raportării nefinanciare și asupra IMM-urilor.

Recomandarea CNSM	Destinatar	Modul de implementare a recomandării*
Recomandarea CNSM nr. R/7/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM privind aplicarea nivelului de 0,5 la sută a amortizorului anticiclic de capital prin emiterea Ordinului BNR nr. 6/2022 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în <i>Monitorul Oficial</i> , Partea I, nr. 1130 din 26 noiembrie 2021).
Recomandarea CNSM nr. R/8/2021 privind amortizorul de capital pentru alte instituții de importanță sistemică din România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM prin emiterea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 7/2021 privind amortizorul aferent instituțiilor de credit autorizate în România și identificate drept alte instituții de importanță sistemică (O-SII), care a fost publicat în <i>Monitorul Oficial</i> , Partea I, nr. 1174 din 13 decembrie 2021.
Recomandarea CNSM nr. R/9/2021 privind amortizorul anticiclic de capital în România	BNR	BNR a implementat recomandarea CNSM privind aplicarea nivelului de 0,5 la sută a amortizorului anticiclic de capital prin emiterea Ordinului BNR nr. 6/2022 pentru modificarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 12/2015 privind amortizorul de conservare a capitalului și amortizorul anticiclic de capital (publicat în <i>Monitorul Oficial</i> , Partea I, nr. 1130 din 26 noiembrie 2021).

*) Secțiunea „Modul de implementare a recomandării” cuprinde contribuțiile transmise de autoritățile destinate ale recomandărilor CNSM.

Abrevieri

ABE	Autoritatea Bancară Europeană
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNR	Banca Națională a României
BVB	Bursa de Valori București
CCoB	<i>Capital Conservation Buffer</i>
CCyB	<i>Countercyclical Capital Buffer</i>
CE	Comisia Europeană
CEE	<i>Central and Eastern Europe</i>
CERS/ESRB	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CET	<i>Common Equity Tier</i>
CISS	Indicele compozit de stres sistemic
CLIFS	<i>Country Level Index of Financial Stress</i>
CNSM	Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială
COREP	<i>Common Reporting</i>
CRC	Centrala Riscului de Credit
CRD	<i>Capital Requirements Directive</i>
CRD IV	Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE
CRD V	Directiva 2019/878/UE de modificare a Directivei 2013/36/UE în ceea ce privește entitățile exceptate, societățile financiare holding, societățile financiare holding mixte, remunerarea, măsurile și competențele de supraveghere și măsurile de conservare a capitalului
CRR	Capital Requirements Regulation
CRR I	Regulamentul (UE) nr. 575/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012
CRR II	Regulamentul (UE) nr. 876/2019 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2019 de modificare a Regulamentului (UE) nr. 575/2013 în ceea ce privește indicatorul efectul de levier, indicatorul de finanțare stabilă netă, cerințele privind fondurile proprii și pasivele eligibile, riscul de credit al contrapărții, riscul de piață, expunerile față de contrapărți centrale, expunerile față de organisme de plasament colectiv, expunerile mari și cerințele referitoare la raportare și la publicarea informațiilor și a Regulamentului (UE) nr. 648/2012
DSTI	<i>Debt service-to-income</i>
DTI	<i>Debt to income</i>

EEI	<i>Equal Expected Impact</i>
EIOPA	<i>European Insurance and Occupational Pensions Authority</i>
ESA	<i>European System of Accounts</i>
ESMA	<i>European Securities Market Authority</i>
Eurostat	Oficiul de Statistică al Comunităților Europene
FDI	Fonduri deschise de investiții
FGDB	Fondul de Garantare a Depozitelor Bancare
FIA	Fonduri de investiții alternative
FINREP	<i>Financial Reporting</i>
FÎI	Fonduri închise de investiții
FMI	Fondul Monetar Internațional
FNGCIMM	Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru IMM
G-SII/O-SII	<i>Global/Other Systemically Important Institutions</i>
IFN	Instituție financiară nebanară
IFRS	Standarde Internaționale de Raportare Financiară
ILO	Organizația Internațională a Muncii
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
IRB	<i>Internal Rating Based</i> (abordarea bazată pe modele interne de rating)
ISD	Investiții străine directe
ISO	Organizația Internațională de Standardizare
LCR	<i>Liquidity coverage ratio</i>
LEI	<i>Legal Entity Identifier</i>
LTV	<i>Loan-to-value</i>
MCR	Minimum Capital Requirements
MF	Ministerul Finanțelor
NPL	credite neperformante (non-performing loans)
OCR	Cerința globală de capital
OPC	Organisme de plasament colectiv
OUG	Ordonanță de urgență
PBS	Prime brute subscrise
PIB	Produs intern brut
PNIESC	Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
PPA	<i>Power purchase agreements</i>
PSC	Pactul de stabilitate și creștere
ROA	Rentabilitatea activelor
ROBOR	Rata dobânzii de referință a pieței monetare interbancare
ROE	Rentabilitatea capitalului propriu
RW	Ponderi de risc
SAI	Societate de administrare a investițiilor
SCR	<i>Solvency Capital Requirements</i>

SEE	Spațiului Economic European
SEK	Coroana suedeză
SIF	Societăți de investiții financiare
SME/IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
SSIF	Societățile de servicii de investiții financiare
SyRB	Systemic Risk Buffer
TFST	Task Force on Stress Testing
UE	Uniunea Europeană

Listă tabele

Tabel 1.1	Recomandările Grupului de lucru CNSM pentru sprijinirea finanțării verzi	24
Tabel 3.1	Ratele CCyB aplicate și cele planificate pentru următorii ani în statele SEE	61
Caseta D		
Tabel A	Nivelul ratei neutre pozitive a CCyB în statele care utilizează această abordare	63
Tabel 3.2	Obiectivele impunerii unui amortizor O-SII	71
Tabel 3.3	Calibrarea amortizorului O-SII prin metoda intervalelor de valoare	76
Tabel 3.4	Instituțiile de importanță sistemică identificate pentru anul 2022	77
Tabel 3.5	Indicatori de risc pentru activarea sau dezactivarea SyRB	82
Tabel 3.6	Aplicarea amortizorului de capital pentru risc sistemic în statele SEE la finalul anului 2021	85
Tabel 3.7	Metodologia de calcul a nivelului amortizorului de capital pentru risc sistemic	87
Tabel 3.8	Măsurile recomandate pentru reciprocitate în Recomandarea CERS/2015/02	89
Tabel 3.9	Indicatori privind performanța financiară și prudențială a instituțiilor de tip O-SII și încadrarea acestora în intervalele de prudență stabilite de ABE	100

Listă figuri

Caseta A		
Figura A	Conceptul de cadru privind riscul și reziliența (<i>risk-resilience framework</i>)	11
Figura 3.1	Mecanismul de constituire și eliberare a amortizorului anticiclic de capital	58
Figura 3.2	Procesul de adoptare a deciziilor de politică macroprudențială	97

Listă grafice

Grafic 1.1	Evoluția indexului de stringență de la începutul pandemiei până la sfârșitul anului 2021	10
Grafic 2.1	Creșterea economică la nivel global	30
Grafic 2.2	Prețurile combustibililor fosili	30

Grafic 2.3	Datoria publică	31
Grafic 2.4	Datoria externă în țări emergente și în dezvoltare	31
Grafic 2.5	Dinamica PIB	31
Grafic 2.6	Îndatorarea sectorului privat	33
Grafic 2.7	Evoluția necesarului de recapitalizare și importanța în economie a companiilor subcapitalizate	34
Grafic 2.8	Evoluție indicatori bancari – adecvarea capitalului și calitatea activelor	36
Grafic 2.9	Evoluția principalelor elemente bilanțiere	38
Grafic 2.10	Evoluție indicatori bancari – profitabilitate și ponderea activelor guvernamentale în total active	40
Grafic 2.11	Comparații privind calitatea activelor – total credite și credite cu moratorii	41
Grafic 2.12	Evoluția indicilor pe termen scurt (deviație standard)	45
Grafic 2.13	Rețeaua expunerilor entităților din piețele financiare nebancare pe tipuri de active la 31.12.2021	46
Grafic 2.14	Valoarea activelor totale ale sistemului de pensii private	47
Grafic 2.15	Evoluția rentabilității indicilor bursieri în perioada ianuarie-decembrie 2021	49
Grafic 2.16	Evoluția rentabilității indicilor bursieri în perioada ianuarie-decembrie 2021 (2020=100)	49
Grafic 2.17	Volatilitatea indicilor bursieri locali	50
Grafic 2.18	Evoluția volumului de prime brute subscrise în perioada 2017-2021	51
Grafic 3.1	Numărul de decizii privind rata amortizorului CCyB pe parcursul anilor 2020 și 2021	55
Grafic 3.2	Amortizorul de capital combinat aplicabil în ianuarie 2022 și ianuarie 2021 – comparații europene	55
Grafic 3.3	Evoluția indicatorului de stres financiar (CLIFS), estimat de BCE pentru statele membre ale UE	60
Grafic 3.4	Rata CCyB în țările SEE la finalul anului 2016	61
Grafic 3.5	Rata CCyB în țările SEE la finalul anului 2019	61
Grafic 3.6	Rata CCyB în țările SEE la începutul anului 2021	61
Grafic 3.7	Rata CCyB în țările SEE anunțată în 2021 pentru anii 2022/2023	61
Grafic 3.8	Evoluția deficitului bugetar și a celui de cont curent în România și în regiune	66

Grafic 3.9	Analiza amortizorului anticiclic de capital pentru România (T4 2000 – T4 2021), în ipoteza unui ciclu financiar scurt (Indicator alternativ)	67
Grafic 3.10	Analiza amortizorului anticiclic de capital pentru România (T4 2000 – T4 2021), în ipoteza unui ciclu financiar lung (Indicator Basel)	67
Grafic 3.11	Contribuția la dinamica anuală a creditului neguvernamental pe sectoare instituționale	68
Grafic 3.12	Ratele anuale de creștere a soldului creditelor acordate companiilor nefinanciare în statele UE	69
Grafic 3.13	Numărul de instituții identificate ca fiind O-SII în statele SEE în 2021	73
Grafic 3.14	Rata maximă a amortizorului O-SII în țările SEE în 2021	73
Grafic 3.15	Metoda de calibrare a amortizorului O-SII	74
Grafic 3.16	Praguri minime utilizate pentru identificarea instituțiilor de tip O-SII	74
Grafic 3.17	Indicatori de prudență și eficiență ai instituțiilor de importanță sistemică (dec. 2021)	78
Grafic 3.18	Rata de creștere anuală a creditelor și avansurilor acordate populației și societăților nefinanciare de instituțiile de tip O-SII și non-O-SII	79
Caseta E		
Grafic A	Statistici aferente scorurilor O-SII	80
Grafic 3.19	Rata maximă a SyRB în țările SEE la finalul anului 2019	84
Grafic 3.20	Rata maximă a SyRB în țările SEE la finalul anului 2021	84
Grafic 3.21	Rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane în statele SEE	88
Grafic 3.22	Numărul de instituții în funcție de rata amortizorului SyRB	88
Grafic 3.23	Evoluția expunerilor din credite pe categorii de state	93
Grafic 3.24	Expuneri totale și din credite față de principalele țări terțe la 31 decembrie 2020	93
Grafic 3.25	Activitatea de creditare	95
Grafic 3.26	Evoluția creditului pe componente	95
Grafic 3.27	Contribuția elementelor de activ la creșterea anuală (prognoză)	96
Grafic 3.28	Contribuția elementelor de pasiv la creșterea anuală (prognoză)	96
Grafic 3.29	Relația dintre tendința ratei NPL, respectiv a gradului de provizionare, și rata SyRB aplicabilă	102

